

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ
ΠΡΩΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ

κατὰ τὸν νόμον 3433 διὰ μίαν πενταετίαν
ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικῶν ἔτος 1931—1932

Τιμᾶται μετὰ τοῦ βιβλιοσήμου καὶ φόρου δρχ. 26.90
Βιβλιόσημον καὶ φόρος ἀναγκαστ. Δανείου δρχ. 9.20

Ἄριθ. ἐγκριτ. ἀποφάσεως $\frac{34942}{27/7/31}$

Ἄριθ. ἀδείας κυκλοφορίας $\frac{47839}{6/7/36}$

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,
ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α. Ε.
ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 3^α & ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 23
1936

2748

Φωτεινί

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ
ΠΡΩΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ 3438
ΔΙΑ ΜΙΑΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ ΑΡΧΟΜΕΝΗΝ ΑΠΟ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1931-1932

Αριθ. εγκριτικής απόφασης 34492 - 2

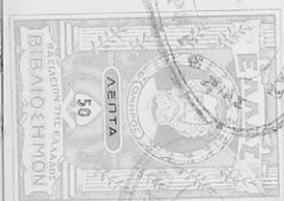
ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΕΜΠΤ

Ἀντίτιμα 5.000

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"
ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α.Ε.
ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 3^α & ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 23
1936

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Handwritten signatures and scribbles at the bottom right of the page.

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουν τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

Αἰτάρηνας

«Ἐργοστάσιον Γραφικῶν Τεχνῶν» Ἑκδοτικοῦ «Οἴκου Ἐλευθερουδάκης» Α.Ε.
Ἀθήναι — Παπαδιαμαντοπούλου 44.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

4/10/92

Α΄ Πρότασις καὶ εἶδη αὐτῆς

§ 1. Ὅπως εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν πρὸς σχηματισμὸν **λόγου** αἱ λέξεις **συντάσσονται**, ἤτοι τάσσονται ἢ μία παρὰ τὴν ἄλλην, κατὰ ὠρισμένους κανόνας.

Οἱ συντακτικοὶ κανόνες τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἰς πολλὰ μὲν εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τούτους τῆς νέας γλώσσης, εἰς πολλὰ δὲ διαφοροί.

Σημ. Τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ τῆς συντάξεως, ἤτοι περὶ τῶν συντακτικῶν κανόνων τῆς γλώσσης, λέγεται **Συντακτικὸν αὐτῆς**: εἶναι δὲ τοῦτο τὸ δευτέρον μέρος τῆς καθόλου Γραμματικῆς.

§ 2. Λόγος τις (προφορικὸς ἢ γραπτὸς) περιέχων ἓν μόνον ἀπλοῦν διανόημα ἢ μίαν μόνην ἀπλὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος ἢ ἀπλοῦν τι ἐρώτημα ἢ ἀναφώνησιν τινα καλεῖται (ἀπλῆ) **πρότασις**.

§ 3. Κατὰ τὸ ἰδιαιτέρον περιεχόμενόν της πρότασις τις εἶναι
α΄) **ἀποφαντικὴ ἢ κρίσεως**: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός·
(ἀρχ. Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ στρατιώτης γυμνάζεται.

β΄) **προτροπικὴ ἢ ἐπιθυμίας**: πρόσσεχε. κλείσε τὸ παράθυρον. (ἀρχ. στέργε τὰ παρόντα).

γ΄) **ἐρωτηματικὴ**: εἶναι ἐπιμελὴς ὁ Πέτρος; (ἀρχ. ἔστι Σωκράτης σοφός·): νὰ καθίσω; (ἀρχ. εἶπω τι·).

δ΄) **ἐπιφωνηματικὴ**: τί ὠραῖον ἄνθος! πόσον σὰς ἐκτιμῶ!
(ἀρχ. ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος!)

§ 4. Ὄταν ἡ πρότασις ἐκφέρεται μετ' ἀρνήσεως (δὲν ἢ μὴ ἀρχ. οὐ ἢ μὴ), λέγεται **ἀποφατικὴ** ἢ **ἀρνητικὴ**. ὁ Πέτρος δὲν εἶναι ἐπιμελής. (Σωκράτης οὐκ ἔστι σοφός). μὴ γράφετε.

Ἄλλως λέγεται **καταφατικὴ**. ὁ Πέτρος εἶναι ἐπιμελής. (Σωκράτης ἔστι σοφός). γράφετε.

§ 5. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται πρότασις τις πρὸς ἄλλην ἢ πρὸς ἄλλας προτάσεις, λέγεται

α') **κυρία ἢ ἀνεξάρτητος**, ὅταν ἐκφέρεται μόνη καθ' ἑαυτὴν ἢ συνδέεται μὲν μετ' ἄλλης ἢ μετ' ἄλλων προτάσεων, ἀλλὰ κατὰ παράταξιν, (ἦτοι διὰ συνδέσμου συμπλεκτικοῦ ἢ διαζευκτικοῦ ἢ ἀντιθετικοῦ). ὁ Πέτρος γράφει. ὁ Παῦλος ὑπαγορεύει **καὶ** ὁ Πέτρος γράφει. ἢ ἀνεχώρησεν ὁ Πέτρος ἢ εἶναι ἀσθενής. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησεν, **ἀλλὰ** εὐρίσκεται ἐδῶ. — ἦλθε κανεῖς; νὰ μείνω ἢ νὰ φύγω; (ἀρχ. ἠγέϊτο μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. ἢ λέγε τι σιγῆς κρείττον ἢ σιγὴν ἔχε. οὐκ ἠμφεσβήτει, **ἀλλ'** ὠμολόγει. εἶπωμεν ἢ σιγῶμεν;).

β') **δευτερεύουσα ἢ ἐξηρητημένη**, ὅταν δὲν δύναται νὰ σταθῇ εἰς τὸν λόγον μόνη καθ' ἑαυτήν, χρησιμευῆ δέ, ἵνα προσδιορίσῃ ἄλλην πρότασιν, καὶ τρόπον τινὰ ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῆς. ὑπαγόρευε εἰς τὸν Πέτρον, **διὰ νὰ** γράψῃ. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησε, **διότι** εἶναι ἀσθενής. εἰπέ μου, **ἂν** ἦλθε κανεῖς. μείνε ἐδῶ, **ἕως ὅτου** ἐπιστρέψω. (ἀρχ. Ἄβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, **ἵνα μὴ** Κῦρος διαβῇ. χαίρω, **ὅτι** εὐδοκιμεῖς. σκέψαι, **εἰ** ὁ νόμος καλῶς ἔχει. αὐτοῦ διατρίβωμεν, **ἕως ἂν** φῶς γένηται).

Σημ. Λόγος τις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακρός, ὅταν εἶναι γραπτός, διαιρεῖται κανονικῶς εἰς **περιόδους** καὶ **κῶλα** περιόδων.

Περίοδος καλεῖται λόγος (γραπτός) ὁπωσδήποτε πλήρης, ἀποτελούμενος συνήθως ἐκ πλειοτέρων τῆς μιᾶς προτάσεων καὶ κατακλειόμενος μεταξὺ δύο τελείων στιγμῶν.

Κῶλον δὲ περιόδου καλεῖται μέρος περιόδου μὲ ὁπωσδήποτε αὐτοτελὲς νόημα ἀποτελούμενον ἐκ μιᾶς ἢ πλειοτέρων προτάσεων καὶ κατακλειόμενον μεταξὺ τελείας καὶ ἄνω στιγμῆς ἢ μεταξὺ δύο ἄνω στιγμῶν.

Οὕτω π.χ. τὸ κατωτέρω χωρίον ἐκ τῆς Ξενοφώντος Κύρου Ἐναβάσεως (1.5,5) εἶναι μία περίοδος περιέχουσα τρία κῶλα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει μίαν πρότασιν, τὸ δὲ δεύτερον δύο καὶ τὸ τρίτον τρεῖς. «Ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑπόζυγιων ἀπόλετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόριτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπασα ἢ χῶρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες ὄνους ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἤγον καὶ ἐπόλουν καὶ ἀνταγοράζοντες σῖτον ἕξων».

Β' Συστατικά μέρη τῆς προτάσεως

α' Ἀπλή πρότασις

§ 6. Πᾶσα πρότασις κανονικῶς σύγκεται ἀπὸ δύο κύρια μέρη, ἥτοι ἀπὸ ὑποκείμενον καὶ ἀπὸ κατηγορήμα.

1) Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται λόγος εἰς αὐτήν· ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

2) Κατηγορήμα τῆς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς· ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

Ὑποκείμενον καὶ κατηγορήμα ὁμοῦ λέγονται κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως.

§ 7. Τὸ κατηγορήμα μιᾶς προτάσεως δύναται νὰ εἶναι

1) μονολεκτικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἓνα μόνον ῥηματικὸν τύπον· ὁ ἥλιος λάμπει. τὸ παιδίον παίζει.

2) περιφραστικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἓνα τύπον τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) καὶ ἓν ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν· ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). σὺ εἶσαι Ἕλλην. (σὺ Ἕλλην εἶ).

Τοῦ περιφραστικοῦ κατηγορήματος τὸ μὲν ὄνομα (ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν), τὸ ὁποῖον φανερώνει, τί ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, λέγεται κατηγορούμενον (σοφός, Ἕλλην), ὁ δὲ μεσολαβῶν τύπος τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) λέγεται ῥήμα συνδετικόν, διότι τρόπον τινὰ συνδέει τὸ κατηγορούμενον μὲ τὸ ὑποκείμενον· Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὑμεῖς ἐστε Ἕλληνες.

§ 8. Τὸ ὑποκείμενον. Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν ἢ ἀντωνυμία (συνήθως προσωπικὴ ἢ δεικτικὴ)· Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὁ παῖς γράφει. ἐγὼ εἶμι Ἕλλην. ἐκεῖνος ᾄδει.

Δύναται ὁμοῦς ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως νὰ εἶναι καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις δλόκληρος καὶ οἰαδήποτε λέξις ἢ φράσις μὲ τὸ ἄρθρον τὸ πρὸ αὐτῆς, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς οὐσιαστικά· τὸ ἄφρον ἄτιμόν ἐστι Ξ. οἱ φθονοῦντες μισοῦνται. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ. τί ἐστὶ νόμος;

Ξ. σφαλερόν ἐστι τό, ἃ μὴ οἶδέ τις, ταῦτα ἢ λέγειν ἢ πράττειν Ξ.

Τὸ ὑποκείμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πῶσιν ὀνομαστικῆν.

§ 9. Τὸ κατηγορούμενον. Τὸ κατηγορούμενον καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κανονικῶς εἶναι ἢ ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν· *Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Κῦρος ἦν βασιλεὺς.*

Ἄλλα καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὁλόκληρος, ὅταν ἐπέχη θέσιν ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ, δύναται νὰ λαμβάνεται ὡς κατηγορούμενον· ὁ ἄνθρωπος ἐν τῶν ζώων ἐστίν Πλ. *τοῦτό ἐστιν ἡ ῥητορικὴ* Πλ. *Ταῦτα τί ἐστι;* Ξ. *τὸ λακωνίζειν* ἐστὶ φιλοσοφεῖν Πλ. *Φίλιππος ἐστίν ὅ,τι ἂν εἶπη τις* Δ. ἃ *διαφερόμεθα* ταῦτ' ἐστίν. Πλ.

Σημ. Τὸ ὑποκείμενον ἢ τὸ κατηγορούμενον, ὅταν δι' αὐτῶν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ποσὸν τι κατὰ προσέγγισιν, ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν προθέσεων εἰς, ἀμφί, περί, κατά, ὑπὲρ μετὰ αἰτιατικῆς· *ἐς ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι ἐπέμειναν ἐθέλονται* (=220 περίπου ἄνδρες) Θ. *ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους* Ἡρ.—*οἱ ὀπλιταὶ ἦσαν ἀμφὶ τοὺς πεντακοσίους.*

§ 10. Τὸ συνδαικόν. Συνδαικόν ὄημα κυρίως εἶναι τὸ ὄημα *εἰμί* (§ 7). Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἄλλα ὄηματα ἔχοντα συγγενῆ πρὸς αὐτὸ σημασίαν λαμβάνονται ὡς συνδαικικά, ὡς

1) τὰ ὄηματα *ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελῶ*, (ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρακείμενος τοῦ ὄ. *φύομαι*, ἤτοι τὸ) *ἔφην* (=ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), *πέφνκα* (=εἶμαι ἐκ φύσεως) κ.ἄ. *οἱ πλουσιώτατοι ἀτελεῖς ὑπάρχουσιν* Δ. *ἀνυπόδυντος καὶ ἀχίτων διατελεῖς* Ξ. *ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφν* Εὐθ. (πβ. *ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα*).

2) τὰ ὄηματα *γίγνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω* καὶ τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ *ἐκλέγεσθαι* ἢ *διορίζεσθαι*, ὡς *αἰροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω* (=ἐκλέγομαι διὰ κλήρου), *ἀποδείκνυμαι* (=διορίζομαι), κ.ἄ. ἢ *πόλις φρούριον κατέστη* Θ. *σοφοῖς δμῶν κατὸς ἐκβήσει σοφός* (=καὶ σὺ ὁ ἴδιος θὰ ἀποβῆς) — *Περικλῆς ἠρέθη στρατηγός. Δημοσθένης οὐκ ἔλαχε τειχοποιός* Αἰσχ. (πβ. *βγῆκε κλέφτης στὰ βουνά. ἐκληρώθηκε ἔνορκος. ἐχειροτονήθηκε ἐπίσκοπος*).

3) τὰ ὄηματα *λέγομαι, νομίζομαι* καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὡς *ἀκούω, καλοῦμαι, ὀνομάζομαι*, κ.ἄ. *δοκῶ, φαίνομαι, κρίνομαι, ὑπολαμβάνομαι* κ.ἄ. οὗτοι κόλακες καὶ θεοῖς ἐχθροὶ

ἀκούουσιν (= ὀνομάζονται). αὐτοὶ νομοθεταὶ *κληθήσονται* Πλ. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ.

§ 10α. Μὲ πᾶν σχεδὸν ῥήμα. ἰδίᾳ δὲ μὲ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, συνδέεται μετὰ τοῦ ὑποκειμένου ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον σημαῖνον *τόπον, χρόνον, τρόπον, τάξιν* κ. τ. τ. (*Ἐπιπροηματικὸν* κατηγορούμενον) *ἐγὼ σε ἄσμενος ἐώρακα* (= μὲ εὐχαρίστησιν) *Ξ. ἐθελοντῆς ὑπομένει τοὺς πόρους* (= μὲ τὴν θέλησίν του) *Ξ. οἱ στρατιῶται ἐσκήγουν ὑπαῖθροιοι* (= εἰς τὸ ὑπαῖθρον) *Ξ. Ἐπύαξα προτέρα Κύρου ἀφίκετο* (= πρὸ τοῦ Κύρου) *Ξ. (πβ. ὁ Κωνσταντῆς ἐπρόβαλε στὸν κάμπο καβαλλάρης — ἐδιάβαινε καμαρωτός. ὁ Πέτρος ἤρθε πρῶτος κ.τ.τ.)*

Σημ. Διὰ τῶν ῥημάτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐξέλιξιν τοῦ ὑποκειμένου πρὸς τι ἀποτέλεσμα (ὡς *ἀξάνομαι, αἴρομαι, τρέφομαι* κ.τ.τ.), ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον προληπτικῶς ὡς κατηγορούμενον ἀπὸ τι, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενον κυρίως, ὅταν συντελεσθῇ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαϊνόμενον (*Προληπτικὸν* κατηγορούμενον ἢ *κατηγορούμενον τοῦ ἀποτελέσματος*): τὸ Κύρου ὄνομα *μέγιστον ἠϋξῆτο* (= ἠϋξήθη καὶ ἀϋξήθην ἐγεγόνει μέγιστον) *Ξ. διὰ τούτων Φίλιππος ἤρθη μέγας Δ.* (πβ. ὁ Πέτρος σπουδάζει *γιατρός* = γιὰ νὰ γίνῃ *γιατρός*).

εγγον

β' Σύνθετος πρότασις

§ 11. Πρότασις τις εἶναι δυνατόν νὰ ἔχῃ περισσότερα τοῦ ἐνὸς ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα ἢ ῥήματα. Ἡ τοιαύτη πρότασις καλεῖται *σύνθετος*: *φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ* Πλ. *ἐγὼ ὑμῖν φίλος καὶ σύμμαχος ἐγενόμην* *Ξ. ἐγὼ τε καὶ ὁ σὸς πατήρ* εἰταίρω τε καὶ φίλω ἡμεν Πλ. (πβ. ὁ Κωνσταντῆς, οἱ ἄρχοντες κ' ὁ βασιλεὺς ἀντάμα κάθονται, τρῶν καὶ πίνουσι καὶ γλυκοχαίρουσιν).

γ' Συμφωνία τῶν ὄρων τῆς προτάσεως

α') Τοῦ ῥήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον

§ 12. Τὸ ῥήμα *ἀπλῆς προτάσεως* πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γενικῶς συμφωνεῖ ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, ἥτοι κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν. *ἐγὼ γράφω. ὑμεῖς παίζετε. Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ἐγενέσθην τὼ ἄνδρες τούτω φύσει φιλοτιμοτάτω* *Ξ.*

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶναι ὄνομα

οὐδετέρου γένους πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς ἑνικὸν ἀριθμὸν· *τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον. πάντα τὰ δίκαια καλά ἐστι Πλ.*

Σημ. Ἡ τοιαύτη σύνταξις καλεῖται Ἀττική, ἐξηγεῖται δὲ αὕτη ἐκ τούτου, ὅτι ἀρχῆθεν ἢ κατάληξις α τῶν δευτεροκλίτων οὐδετέρων ἦτο ἑνικοῦ ἀριθμοῦ, θηλυκοῦ γένους, με περιληπτικὴν σημασίαν, ἥτοι ἀρχῆθεν π.χ. φύλλα = φύλλωμα, ξύλα = ξυλεία κ.λ.π.

§ 13. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα μιᾶς *συνθέτου προτάσεως* εἶναι δύο ἢ περισσότερα, τότε

1) ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀριθμὸν, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ἐκτὸς ἂν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο, ἑκάτερον ἑνικοῦ ἀριθμοῦ, ὅποτε τὸ ῥῆμα δύναται νὰ τίθεται καὶ εἰς δυϊκὸν ἀριθμὸν· *Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς εἰς Κέρκυραν ἐστράτευσαν Θ. ἤρχον τῆς στρατιᾶς Εὐφραμίδας τε καὶ Τιμόξενος καὶ Εὐμαχος Θ. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης πλεῖστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποίησάντην Ξ.*

2) ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ῥῆμα τίθεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον. Εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ α' πρόσωπον τοῦ β' καὶ τοῦ γ', τὸ δὲ δεύτερον τοῦ γ'· *μαχοῦμεθα κοινῇ ἐγὼ τε καὶ σύ Πλ. συσσιτοῦμεν ἐγὼ τε καὶ Μελησίας ὅδε Πλ. οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι πρῶτοι ταύτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε Πλ.*

§ 14. Πολλάκις τὸ ῥῆμα συνθέτου προτάσεως ἐχούσης δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα συμφωνεῖ εἴτε κατὰ τὸν ἀριθμὸν εἴτε κατὰ τὸ πρόσωπον πρὸς ἓν μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων τούτων, τὸ πλησιέστερον ἢ σπουδαιότερον διὰ τὸν λέγοντα· *ἐστρατήγει τῶν νεῶν Ἀριστεύς καὶ Καλλικράτης καὶ Τιμάνωρ Θ. Βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον Ξ. (πβ. σὲ πατάει ἢ Κονιαριὰ κι' οἱ Λαρσνοὶ ἀγαδες) — οἶδα σαφῶς ἐγὼ τε καὶ σύ Ξ. (πβ. νὰ βαφτιστῶ σὴ χάρη σου κι' ἐγὼ καὶ τὸ παιδί μου).*

β') Τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον

§ 15. Τὸ κατηγορούμενον *ἀπλῆς προτάσεως*, ἂν μὲν εἶναι ἐπίθετον, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πῶσιν· ἂν δὲ εἶναι οὐσιαστικόν, συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ ἀναγκαίως μόνον κατὰ πῶσιν, τυχαίως δὲ καὶ κατὰ γένος καὶ

ἀριθμόν, (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): *ὁ ἀνήρ ἐστιν ἀνδρεῖος* — *οἱ ἄνδρες εἰσὶν ἀνδρεῖοι. αἱ γυναῖκές εἰσι καλάι· τὰ παιδία ἐστὶ καλά. ἡ πόλις φρούριον κατέστη Θ. οἱ Δελφοὶ εἰσι πόλις. τὰ ἄθλα ἦσαν στελεγγίδες — ἡ Δηλός ἐστι νῆσος.*

Ἄλλὰ

α') πολλάκις ὑποκείμενον ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, μάλιστα δὲ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ὅταν δι' αὐτοῦ δηλοῦται οὐχὶ ἐν ὠρισμένον ὄν ἢ ὠρισμένα τινὰ ὄντα ἐκ πολλῶν ὁμοειδῶν, ἀλλὰ ὅλον τὸ εἶδος τῶν ὁμοειδῶν, δέχεται κατηγορούμενον ἐπίθετον γένους οὐδετέρου καὶ ἀριθμοῦ ἐνικοῦ: *ὡς χαρίεν ἐστ' ἀνθρώπος, ὅταν ἀνθρώπος ἦ* (= ὁ ἀνθρώπος ἐν γένει). *αἱ μεταβολαὶ λυπηρόν* (= αἱ μεταβολαὶ ἐν γένει, πᾶσα μεταβολή).

β') πολλάκις τὸ οὐσιαστικὸν κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ πτωσὶν γενικήν, ἢ ὁποῖα καλεῖται *γενική κατηγορηματική* καὶ δηλοῖ συνήθως

1) *κτῆσιν*: τοῦτο τὸ πεδίον ἦν ποιε *Χορασμίων* Ἡρ. (πβ. αὐτὸ τὸ βιβλίον εἶναι *τοῦ Πέτρου*).

2) *διηρημένον τι ὅλον*, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι τὸ ὑποκείμενον: *Ἰπποκράτης ὄδε ἐστὶ τῶν ἐπιχωρίων* (= ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους) Πλ.

3) *ῥῆσιν ἢ κρηπίς ἐστι λίθων μεγάλων* (= ἀπὸ λίθους) Ἡρ.

4) *ιδιότητα*: *εἰμὶ τριάκοντα ἐτῶν* (= τριακοντούτης· πβ. ὁ Πέτρος εἶναι *δέκα χρονῶν*).

5) *ἄξιαν*: *πολλοῦ ἀργυρίου γίγνεται* (= γίνεται πολὺ ἀκριβό) Δ.

§ 16. *Συνθέτου προτάσεως* ἐχούσης δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα τὸ ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον κανονικῶς τίθεται *εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν*, καὶ

1) ἐὰν μὲν τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν *ἔμψυχα ὄντα τοῦ αὐτοῦ γένους*, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ κοινὸν γένος αὐτῶν: *Ἰππαρχος καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν. ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ καλάι εἰσιν.*

2) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν *ἔμψυχα ὄντα διαφόρου γένους*, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον γένος τῶν ὑποκειμένων. Εἶναι δὲ τὸ ἀρσενικὸν γένος ἐπικρατέ-

στερον τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου, τὸ δὲ θηλυκὸν ἐπικρατέστερον τοῦ οὐδετέρου· **συνεληλυθότες** ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλά Ξ.

3) ἔὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν **πάντα ἄψυχα ὄντα**, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατ' οὐδέτερον γένος, οἰουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὰ ὑποκείμενα ταῦτα· αἰδῶς καὶ φόβος **ἔμφυτα** ἀνθρώποις εἰσὶν Ξ. λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμος ἀτάκτως ἐρριμμένα οὐδὲν **χρήσιμά** εἰσιν Ξ.

4) ἔὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν **ἄλλα μὲν ἐμψυχα, ἄλλα δὲ ἄψυχα ὄντα**, τότε τὸ κατηγορούμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ τὸ γένος τῶν ἐμψύχων ὑποκειμένων· αὐτοὶ τε οἱ ἄνθρωποι καὶ ἡ γῆ αὐτῶν **ἐπώνυμοι** τοῦ καταστρεφάμενου καλέονται Ἡρ.

Δ' Ἑλληνικῆς προτάσεως

§ 17. Εἷς ἢ καὶ πλείοτεροι ὄροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἔλλειπουν ὡς εὐκόλως ἐννοούμενοι εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (πβ. νῦν: ὁ Πέτρος! ἐνν. εἶναι ἐκεῖ - ἢ - ἔρχεται — Εἶναι ἐπιμελής ὁ Πέτρος; Εἶναι ἐνν. ἐπιμελής ὁ Πέτρος).

§ 18. Ἑλλειψις τοῦ ὑποκειμένου. 1) Ἐπὶ τοῦ α' ἢ τοῦ β' προσώπου τὸ ὑποκείμενον (ἐγώ, σὺ — ἡμεῖς, ὑμεῖς), ἐπειδὴ σαφῶς δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως τοῦ ὀήματος, κανονικῶς δὲν τίθεται· τίθεται δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔμφασις ἢ νὰ γίνῃ ἀντιδιαστολή· **πολλάκις ἐθαύμασα** (ἐνν. ἐγώ) Ξ. **τίφατε;** (ἐνν. ὑμεῖς) — **ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς** ἐστε, τὰ μὲν καὶ **σὺ** εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον **ἐγὼ οἶδα** Ξ.

2) Ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον, ἐπειδὴ οὐδόλως δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως, κανονικῶς τίθεται.

Παραλείπεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον,

α') ὅταν ἡ ἔννοια τοῦ ὀήματος εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐν μόνον ὀρισμένον ὑποκείμενον νὰ δύναται κανονικῶς νὰ ἀποδοθῇ εἰς αὐτό, ὡς **ἐσήμηνε** (τῇ σάλπιγγι) ἢ ἐσάλπιξε (ἐνν. ὁ σαλπικτής). **ἐκῆρξε** (ἐνν. ὁ κῆρυξ). **οἰνοχοεῖται** (ἐνν. ὁ οἰνοχόος), κ.τ.τ. (πβ. νῦν: **σημαίνει** διάλειμμα. **σαλπίζει** συσσίτιο).

Οὕτω ἄνευ τοῦ ὑποκειμένου ἐκφέρονται κανονικῶς εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τὰ ὀήματα τὰ δηλοῦντα φυσικὸν τι φαινόμενον, ὡς

βροντᾶ, ἀστράπτει, ὕει, ἔσεισε κ.τ.τ. διὰ τῶν ὁποίων ἀρκεῖται ὁ λέγων νὰ ἐκφράζη τὸ φυσικὸν φαινόμενον, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναζητῇ ἢ νὰ δηλώσῃ, τίς ὁ τούτου αἴτιος. Ἄλλὰ καὶ εἰς ταῦτα τίθεται ἐνίοτε ὡς ὑποκείμενον τὸ ὄνομα ὁ **θεός ἢ Ζεὺς**. Ἔσεισεν ὁ θεός Ξ. Ζεὺς ἀστράπτει Ὅμ. (πβ. νῦν: βρέχει, χιονίζει, ξημέρωσε κ.τ.τ. καὶ τὴν παροιμίαν: τί βρέχει ὁ Θεὸς καὶ δὲν πίνει ἢ γῆς;).

β) ὅταν εἶναι ὅλως γενικὸν καὶ ἀόριστον, ὅπως ἐπὶ τῶν ὀημάτων **λέγουσι, φασὶ** καὶ ἄλλων, εἰς τὰ ὁποῖα ὡς ὑποκείμενον δύναται νὰ νοῆται ἢ λέξις οἱ ἄνθρωποι τὰ Ὅμηρου σέ **φασιν ἔπη κεκτῆσθαι** (= λέγουν ὅτι σύ.) Ξ. **μηδενὶ χρῶ τῶ πονηρῶ** ὧν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἀμάρτη, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν (ἐνν. οἱ ἄνθρωποι) Ἰσοκρ. (πβ. στὸ Συρράκο, στὸ χωριὸν στὰ μαῦρα εἶναι ντυμένοι).

γ) ὅταν δύναται εὐκόλως νὰ νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων, ἰδίᾳ δὲ ἐκ τῶν προηγουμένων: ὅσον χρόνον προύστη **Περικλῆς τῆς πόλεως, ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτὴν καὶ ἐγένετο ἀπ' ἐκεῖνον μεγίστη** (ἐνν. ὁ Περικλῆς — ἡ πόλις). Θ.

§ 19. Ἐλλειψις τοῦ ῥήματος. Οἷονδῆποτε ῥῆμα δύναται νὰ ἔλλειπῃ ἐκ τινος προτάσεως, ὅταν τοῦτο εὐκόλως νοῆται εἴτε ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν διαλεγομένων ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως, ὅπως συμβαίνει ἰδίᾳ εἰς τὰ γνωμικά, τὰς παροιμίας καὶ τὰς ἐπιφωνηματικὰς προτάσεις ὁ μὲν **Κεράμων δούλους τρέφει, ἐγὼ δὲ ἐλευθέρους** (ἐνν. τρέφω). Ξ. **μηδὲν ἄγαν** (ἐνν. ποίει). **ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα** (ἐνν. γιγνώσκει τις). **σοφὸν τὸ σαφές** (ἐνν. ἐστί). **κοιῆ ἢ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον** Ἰσοκρ. **δεῦρο, ὦ Σώκρατες** (ἐνν. ἐλθέ). (πβ. στὸ καλὸ ἐνν. πῆγαινε — **χρόνια πολλά** ἐνν. νὰ ζήσης — **θέρος, τρύγος πόλεμος** = ὁ θ. καὶ ὁ τρ. εἶναι πόλεμος).

Σημ. Τοῦ ῥήματος εἰμὶ τὸ γ' ἐνικὸν ἐστὶ συνηθέστατα παραλείπεται ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν **ἀκμή, ἀνάγκη, καιρὸς, χρεῶν, ὥρα** κ.λ.π., ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων **ἄλλοι, φανερόν** — **δυνατόν, οἷόν τε** — **ῥάδιον, χαλεπὸν** — **ἀμήχανον ὅσον, θαναμαστόν ὅσον** κ.λ.π., ἐπὶ τῶν εἰς — **τέον** ῥηματικῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν **δέον, εἰκός, πρέπον**, κ.λ.π. **ἀνάγκη φυλάττεσθαι** (ἐνν. ἐστί) Δ. οὐ **ῥάδιον ἐν χρόνῳ** ὀλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἐπολύεσθαι Πλ. ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον Δ. βαρβάρων Ἐλλήνας ἄρχειν **εἰκός** Εὐρ.

§ 20. Ἐλλειψις τοῦ κατηγορουμένου ἢ πλειοτέρων

τοῦ ἐνὸς ὄρων τῆς προτάσεως. Τὸ κατηγορούμενον ἢ πλειότεροι τοῦ ἐνὸς ὄροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν, μόνον ὅταν εὐκόλως ἐννοοῦνται ἐκ τῶν συμφραζομένων. *κάτοπτρον εἶδος χαλκός ἐστιν, οἶνος δὲ νοῦ* (ἐνν. κάτοπτρόν ἐστιν).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

Ἐπηυξημένη πρότασις

§ 21. Οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως (§ 6 καὶ 7) δύνανται νὰ ἔχουν συμπληρώματα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἤτοι προσδιορισμούς. *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον. Κριτίας τῷ Θηραμένει φίλος ἦν Ξ. Ἀγησίπολις παῖς ἔτι ἦν Ξ.*

1) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὅποιοι εἶναι *ὀνόματα* οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα ἢ ἐπέχουν θέσιν ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιθέτου, καλοῦνται *ὀνοματικοί*. Οὗτοι,

α') ὅταν μὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν, λέγονται *ὀμοιοπτῶτοι*. *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος. Ἀριστιδῆς ὁ δίκαιος. ἐκάλεσε Τολμίδην τὸν κήρυκα.*

β') ὅταν δὲ δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν, λέγονται *ἐτεροπτῶτοι*. *υἱὸς Ἀπολλοδώρου. ὁδὸς τριῶν ἡμερῶν.*

2) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὅποιοι εἶναι *ἐπιρρήματα* ἢ ἐπέχουν θέσιν ἐπιρρήματος, καλοῦνται *ἐπιρρηματικοί*. *κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ Πλ. Κόνων παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον ἀπέπλευσεν. Ξ. οἱ λαγὼ τῆς νυκτὸς νέμονται Ξ. (πβ. νύκτωρ).*

1. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ὀμοιοπτῶτοι

α') Παράθεσις καὶ ἐπεξηγήσις

§ 22. Τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὅποιον τίθεται ὡς ὀμοιοπτῶτος προσδιορισμὸς ἄλλου οὐσιαστικοῦ, καλεῖται *παράθεσις* ἢ *ἐπεξηγήσις* αὐτοῦ.

1) Ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς προσθέτει ἐν

ὁπωσδήποτε κύριον καὶ γνωστὸν γνώρισμα τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἢ ἀπλῶς χαρακτηρίζει αὐτό. Γενικῶς ὁ προσδιορισμὸς οὗτος δύναται νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν· *Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς* (= ὁ βασιλεὺς ἦν). *Ἀθῆναι πόλις μεγάλη* (= αἱ πόλις μεγάλη εἰσίν). (πβ. *Καποδίστριας ὁ Κυβερνήτης*. ἢ *Ἁγία Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι*). *Φιλήσιος καὶ Λύκων, οἱ Ἀχαιοί* Ξ. *θάρος καὶ φόβον, ἄφρονε ξυμβούλω* Πλ. (πβ. ὁ *Ὀλυμπος* κ' ὁ *Κίσσαβος*, τὰ δυὸ βουνά). πβ. καὶ § 13, 1.

2) *Ὁ κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸς* ἐπεξηγεῖ, ἥτοι διασαφεῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον συμβαίνει νὰ σημαίη κάτι τι γενικὸν καὶ ἄοριστον. Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν δύναται νὰ προτάσεται αὐτοῦ ἡ λέξις *δηλαδή*: ὁ *παῖς με, ὁ Σάτυρος, ἀπέδρα* (= δηλαδή ὁ Σάτυρος) Πλ. τοῦ *ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου, οὔποτε σπανίζετε* (= δηλαδή ἐπαίνου) Ξ. (πβ. *Ντῖνε, γὰρ δός μας τᾶραματα, τὸ ντουφέκι, τὸ σπαθί σου*).

Σημ. Ἡ ἐπεξήγησις ἐνίοτε δηλοῦται σαφέστερον προστιθεμένης τῆς λέξεως *λέγω* (= θέλω νὰ πῶ, ἐννοῶ): *Τελαμῶνι δεῖξει μητρί τε, Ἐριβοία λέγω* Σοφ. Τότε ὁμοῦς ἡ ἐπεξήγησις ἐκφέρεται συνήθως κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον τοῦ *λέγω*: *προσέκρουσα ἀνθρώπων πονηρῶν, Ἀνδροτίωνα λέγω* (= τὸν Ἀνδροτίωνα ἐννοῶ) Δημ.

§ 23. Κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸν δέχονται συνηθέστατα καὶ ἀντωνυμῖαι, ἰδίᾳ δὲ αἱ *προσωπικαὶ* καὶ αἱ *δεικτικαὶ*: ἡμεῖς οἱ *στρατηγοί* Ξ. *τούτου τιμῶμαι ἐμαυτόν, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως* Πλ. Ὅμοίως: *Θεμιστοκλῆς ἤκω παρὰ σὲ* (= ἐγὼ ὁ *Θεμιστοκλῆς* ἤκω κλπ) Θ.

Σημ. Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας *ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος* λαμβανομένης μετ' ἐμφάσεως προστίθεται ὡς προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτῆς, καθόσον αἱ λέξεις *ἡμέτερος, ὑμέτερος* καὶ *σφέτερος* ἰσοδυναμοῦν μετὰ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν *ἡμῶν, ὑμῶν, σφῶν* πολὺ ἀπὸ τῆς *ἡμετέρας* αὐτῶν *μέλλομεν πλεῖν* (= ἀπὸ τῆς χώρας ἡμῶν αὐτῶν). Θ οἱ Ἀργεῖοι τῶ *σφετέρῳ* αὐτῶν *κέρει προσῆξαν* (= τῶ *κέρει σφῶν* αὐτῶν) Θ.

Ὅμοια σύνταξις ὑπάρχει εἰς φράσεις, ὅποιαί π.χ. *δαῖρον ἐμὸς ἕσκε, κυνώπιδος* (= ἐμοῦ, τῆς κυνώπιδος). *γοργεῖν κεφαλῇ, δεινοῖο πελώρου* (= τῆς Γοργοῦς, τοῦ δεινοῦ πελώρου) Ὅμ. *Ἀθηναῖος εἶ, πόλεως τῆς μεγίστης* (= ἐξ Ἀθηνῶν, πόλεως κλπ.) Πλ.

§ 24. Ὡς ἐπεξήγησις ὀνόματος, μάλιστα δὲ τοῦ οὐδετέρου δεικτικῆς ἀντωνυμίας, τίθεται πολλάκις ἀπαρεμφατικὴ ἢ ἄλλη

πρότασις, ἰδίᾳ εἰδική· εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. Ὅμ. οὐκ ἐπὶ τούτῳ κἀθήηται ὁ δικαστὴς, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια Πλ. ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοῦς Πλ.

Ἀντιστρόφως δὲ παράθεσις τις δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς δλόκληρον πρότασιν, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον νὰ χαρακτηρίζῃ κατὰ τινὰ τρόπον. Ἡ τοιαύτη παράθεσις κανονικῶς προτάσσεται καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται προεξαγγελτική· ὁ τάχιστος τῶν λόγων, τέθνηκε θεῖον Ἰοκάστης κἀρα Σοφ.

Συνηθέστατα λαμβάνονται ὡς προεξαγγελτικαὶ παραθέσεις αἱ φράσεις τὸ λεγόμενον, τὸ τῆς παροιμίας, τὸ τοῦ Ὁμήρου, τὸ κεφάλαιον, τὸ μέγιστον ἢ τὸ πάντων μέγιστον, τὸ δεινότατον ἢ τὸ πάντων δεινότατον, τὸ ἔσχατον, δυοῖν θᾶτερον, ἀμφοτέρων, τούναντίον κ.ἄ.τ. τὸ λεγόμενον, κατόπιν ἐορτῆς ἤκομεν (= ὅπως συνήθως λέγουν). Πλ. καί, τὸ πάντων δεινότατον, ὑμεῖς μὲν τοῦτον οὐ προὔδοτε, οὗτος δὲ ὑμᾶς νῦν προδεδωκεν Αἰσχίν.

β') Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ

§ 25. Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς λέγεται τὸ ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικὸν οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελῇ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν· **μεγάλῃ πόλις** (πβ. μεγαλόπολις). ὁ σοφὸς ἀνήρ.

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς συμφωνεῖ μὲ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν ὄχι μόνον κατὰ πτώσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν· **ἀγαθοὶ στρατιῶται. μεγάλα πράγματα. οὐδὲν διαφέρει ἄνθρωπος ἀκρατῆς θηρίου τοῦ ἀμαθεστάτου** Ξ.

Σημ. Ὅτι ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει, ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν, δεικνύει καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ταῦτα ἀμφοτέρωθεν δύναται νὰ ἔχουν ἕτερον κοινὸν προσδιορισμὸν· **πόλις ἐρήμη μεγάλη** (= ἐρημόπολις μεγάλη). **ἐφόρει χιτῶνα πορφυροῦν, ποδήρη, στολιδωτὸν τὰ κάτω** Ξ.

Ὅταν δὲ δύο ἢ περισσότεροι ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ νοοῦνται κεχωρισμένοι, τότε συνδέονται διὰ τοῦ καὶ φίλος σαφῆς καὶ ἀγαθός Ξ. Ἀλλὰ τὸ ἐπίθετον πολὺς λαμβανόμενον μετ' ἄλλου ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ συνδέεται μὲν μετ' αὐτοῦ διὰ τοῦ τε καί, δὲν ἐννοεῖται ὁμως κεχωρισμένως διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν πραγμάτων σσοσμένοι πάρεστε (= διὰ πολλῶν δεινῶν πραγμάτων) Ξ.

§ 26. Ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκτὸς τῶν ἐπιθέτων, τῶν

μετοχῶν, τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀντωνυμιῶν καὶ τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀριθμητικῶν λαμβάνονται πολλάκις

1) μετὰ τῶν ὀνομάτων **ἀνῆρ, γυνή, ἄνθρωπος** ὀνόματα οὐσιαστικά προσηγορικά δηλοῦντα ἡλικίαν, ἀξίωμα, ἐπάγγελμα, ἔθνικότητα, κ.τ.τ. **γέρων ἀνῆρ. γραῦς γυνή. ἄνδρες δικασταί. ἀνὴρ τύραννος. ἄνθρωποι ὑπογραμματεῖς.** (πβ. **γέρος** ἄνθρωπος, **γριά** γυναῖκα. **παππᾶς** ἄνθρωπος).

2) μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ὄρων **ὄρος, λίμνη, ποταμός** κ.τ.τ. τὰ γεωγραφικά κύρια ὀνόματα αὐτῶν, ὅταν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ ἀριθμοῦ καὶ προτάσσονται ἐκείνων μετὰ τοῦ ἄρθρου· **τὸ Πήλιον ὄρος. ὁ Ἄλφειός ποταμός. ἡ Ἀχερουσία λίμνη.**

3) γενικὴ πτῶσις οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον μετὰ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν· **ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος** (= ὁ βασιλεὺς θρ.). **οἱ Ἀθηῆνσι δικασταί** (= οἱ Ἀθηναῖοι δ.). **τὰς ἡδονὰς θήρηνε τὰς μετὰ δόξης** (= τὸς ἐνδόξους) Ἴσοκρ. (πβ. **ὁ κάτω κόσμος. τὸ πρὸς τὰ ἐδῶ σίτι**).

§ 27. Ὁ ἑναρθρος ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς πολλάκις ἐκφέρεται καθ' ἑαυτὸν ὡς οὐσιαστικὸν ἄνευ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον παραλείπεται ὡς εὐκόλως ἐννοούμενον ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως· **ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρώας οὐσίας ἐστὶ προδότης** (ἐνν. ἀνῆρ). **οἱ εἰδότες τὰ δέοντα** (= οἱ ἄνδρες οἱ εἰδότες τὰ δέοντα πράγματα) Ξ. (πβ. **ὁ τρελλὸς εἶδε τὸν μεθύσμενο κι' ἔφηνε**).

Οὕτω πολλὰ ἐπίθετα ἢ μετοχαὶ καὶ ἐπιρρήματα ἢ ἐμπρόθετα μετὰ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν λαμβάνονται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικῶν, ὡς

1) **οἱ ἀθάνατοι** (= οἱ θεοί), **οἱ θνητοί** (= οἱ ἄνθρωποι), **οἱ πολλοί** (= ὁ λαὸς ὁ δημοκρατικὸς), **οἱ ὀλίγοι** (= οἱ ὀλιγαρχικοί), **οἱ λέγοντες** (= οἱ ῥήτορες, **οἱ πολιτευόμενοι**), **ὁ ἄκρατος** (= ὁ οἶνος ὁ ἄκρατος), **οἱ κάτω** (= οἱ θεοὶ τοῦ Ἄδου ἢ οἱ νεκροί), κλπ. (πβ. **οἱ πλούσιοι, οἱ φτωχοί** — τὸ μαῦρο, τὸ ρετσινᾶτο, ἐνν. κρασί — τοῦ ἀντρειωμένου τ' ἄρματα).

2) **ἡ πατρίς, ἡ ξένη, ἡ οἰκουμένη, ἡ πολεμία** (ἐνν. γῆ ἢ χώρα), **ἡ ἐπιούσα, ἡ προτεραία, ἡ ὑστεραία** (ἐνν. ἡμέρα), **ἡ δεξιά, ἡ ἀριστερά** (ἐνν. χεῖρ), **ἡ γραφικὴ, ἡ μουσικὴ, ἡ ῥητορικὴ** (ἐνν. τέχνη), **ἡ ἐδθεῖα** (ἐνν. γραμμὴ ἢ ὁδός), **ἡ πλατεία, ἡ ταχίστη** (ἐνν. ὁδός), **ἡ τριήρης, ἡ πεντηκόντορος** (ἐνν. ναῦς) ἢ **εἰμαρ-**

μένη, ἢ πεπρωμένη (ἔνν. μοῖρα), κ.λ.π. (πβ. τὰ ξένα — τὸ δεξιὸν τὸ ζερβὶ — ἢ καλογεοική, κλπ.).

3) τὸ ἱερὸν (= ὁ ναός), τὰ ἱερά (= τὸ θῦμα ἢ ἡ θυσία), τὰ οἰκεία, τὰ τῆς πόλεως, τὰ τῶν πολεμίων, τὰ οἴκοι, τὰ δέοντα (ἔνν. πράγματα), τὸ κοινὸν (= ἡ κοινότης, ἡ πόλις, τὸ κράτος), τὸ πεζὸν ἢ τὸ πεζικόν, τὸ ἵππικόν, τὸ πελταστικόν, τὸ ναυτικόν (ἔνν. στρατεύμα), τὸ παρόν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον (= ὁ παρῶν χρόνος, κλπ. πβ. τὸ μωρό, τὸ μικρό, τὰ λεπτὰ κλπ.).

Οὕτω ἀρετῶν ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν τὸ οὐδέτερον μετὰ τοῦ ἄρθρου κατήντησε νὰ λαμβάνεται καὶ ὡς ἀφρημένον οὐσιαστικὸν ἢ ὡς ὄνομα περιληπτικόν τὸ κακὸν (= ἡ κακία), τὸ δίκαιον (= ἡ δικαιοσύνη), τὸ Ἑλληνικόν, τὸ βαρβαρικόν (= οἱ Ἑλληνες ἢ ὁ Ἑλληνισμός, οἱ βάρβαροι), τὸ ὑπήκοον (= οἱ ὑπήκοοι).

γ') Κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ

§ 28. Κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς λέγεται ὁ δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς μετοχῆς ὁμοίωπτως προσδιορισμὸς ἐνὸς οὐσιαστικοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδίδει εἰς τὸ οὐσιαστικὸν μίαν παροδικὴν ιδιότητα. Ἀγησίλαος **φαιδρῶ** τῷ προσώπῳ ἐκέλευσε (= μετὰ τὸ πρόσωπον φαιδρὸν) Ξ. **ἠὺλίξασθε ἐγκεχαλινωμένοις** τοῖς ἴπποις Ξ. (πβ. **περπατεῖτε μετὰ τὸ κεφάλι ὄρθιο. κάθεται μετὰ τὰ χέρια σταυρωμένα**).

Ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ συνηθέστατα λαμβάνονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν

1) τὰ ἐπίθετα **ἄκρος, μέσος, ἔσχατος**, ὅταν πρόκειται νὰ διακριθῇ μέρος τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἀπὸ τοῦ ὅλον ἢ ἀπὸ

¹⁾ Ὁ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς εὐρίσκεται πρὸς τὸ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν εἰς ἣν σχέσιν τὸ κατηγορούμενον τῆς προτάσεως πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς (§ 7,2), ἤτοι διὰ τοῦ κατηγορηματικοῦ προσδιορισμοῦ **νῦν** ἀποδίδεται εἰς τὸ οὐσιαστικὸν ιδιότης τις, ἢ ὅποια διακρίνεται ἀπὸ ἀντίθετον ιδιότητα τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ **τέμνει ὄξει τῷ πελέκει** (= μετὰ τὸν πέλεκυν ὄξυν, καὶ ὄχι ἀμβλύν). Ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐκφράζει ιδιότητα ἐνός οὐσιαστικοῦ **γνωστὴν ἤδη καὶ ὑπάρχουσαν** εἰς αὐτό, καὶ δι' αὐτοῦ διασιελλεται τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο ἀπὸ ἄλλο ὁμοειδὲς μὴ ἔχον τὴν ιδιότητα ταύτην: **τέμνει τῷ ὄξει πελέκει** (= μετὰ τὸν ὄξυν πέλεκυν, καὶ ὄχι μετὰ τὸν ἀμβλύν).

τὰ ἄλλα μέρη αὐτοῦ· ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας ἄκρους (= ἕως τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν) Ὅμ. ἐν αἰθέρι μέσῳ κατέστη λαμπρὸς ἡλίου κύκλος (= εἰς τὸ μέσον τοῦ αἰθέρος) Σοφ. τάξιν ἐσχάτην Αἴας ἔχει (= τὸ ἔσχατον μέρος τῆς παρατάξεως) Σοφ.

2) τὰ ἐπίθετα πᾶς, ἅπας, ὄλος (= ὁλόκληρος), μόνος καὶ αἱ ἀντωνυμιαὶ αὐτὸς (ὡς ὀριστικὴ) καὶ ἕκαστος· πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. κατεκείμην τὴν νύκτα ὄλην Πλ. μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων γλῶτταν οἱ θεοὶ ἐποίησαν οἷαν ἀρθροῦν τὴν φωνήν Ξ. αὐτὸς Μένων ἐβούλετο ἵεναι (= ὁ ἴδιος ὁ Μένων, χωρὶς νὰ τὸν παρακινήσῃ ἄλλος κανεῖς) Ξ. ἡ καταδίκη ἦν κατὰ τὸν ὀπίστην ἕκαστον δύο μναῖ Θ.

Σημ. Μετὰ τοῦ ἄρθρου τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ ἔχουν διάφορον σημασίαν· π.χ. ὁ μέσος = ὁ εἰς τὸ μέσον εὐρισκόμενος· ὁ πᾶς ἢ ὁ ὄλος = τὸ σύνολον, ἐν τῷ συνόλῳ· οὐδ' οἱ πάντες ἄνθρωποι δύναται ἂν διελθεῖν (= τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων) Ξ. ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὄλον πρόσωπον (= πρὸς τὸ πρόσωπον ἐν τῷ συνόλῳ του λαμβανόμενον) Πλ. ὁ μόνος υἱὸς (= ὁ μονογενὴς υἱός. πβ. μὴν εἶδετε τὸ γιούλι μου, τὸ μοναχὸ παιδί μου ;)

2 Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ἑτερόπτωτοι

Εἰσαγωγή. Αἱ πτώσεις.

§ 29. Αἱ πτώσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀρχῆθεν ἦσαν ὀκτώ, ἥτοι ἡ ὀνομαστικὴ, ἡ κλητικὴ, ἡ αἰτιατικὴ, ἡ γενικὴ, ἡ ἀφαιρετικὴ, ἡ δοτικὴ, ἡ τοπικὴ, ἡ ὀργανικὴ· ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐγάθησαν ἕξ αὐτῶν αἱ τρεῖς, ἥτοι ἡ ἀφαιρετικὴ, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς γενικῆς, καὶ ἡ τοπικὴ καὶ ἡ ὀργανικὴ, συγχωνευθεῖσαι μετὰ τῆς δοτικῆς.

1) Ἡ ὀνομαστικὴ εἶναι ἡ πῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίς; τί; ἥτοι ἡ ὀνομαστικὴ εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν πῶσις τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, καθὼς καὶ ἡ πῶσις τοῦ κατηγορουμένου καὶ τῶν ὁμοιοπτῶτων προσδιορισμῶν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορουμένου, τῶν τίτλων ἢ ἐπιγραφῶν, κ.τ.τ. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν Ξ. ἠγεῖτο Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμων, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς Θ. — (Ὀμήρου) Ἰλιάς, Ὀδύσεια. Ἰερὸς ὁ χῶρος τῆς Ἀρτέμιδος Ξ.

2) Ἡ κλητικὴ εἶναι ἡ πτώσις, κατὰ τὴν ὁποίαν καλοῦμεν καὶ ἐν γένει προσαγορευόμενα πρόσωπα ἢ καὶ πράγματα· δεῦρο, ὦ **Σώκρατες**. ὦ ἦλιε καὶ γῆ.

Σημ. Πολλάκις συνδέονται κλητικὴ καὶ ὀνομαστικὴ ἢ τίθεται ὀνομαστικὴ ἀντὶ κλητικῆς· ὦ Ἀγησίλαε καὶ πάντες οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι Ξ. ἢ Πρόκνη, ἔκβαινε (= ὦ Πρόκνη)· πβ. γιὰ σας, χαρὰ σας, μάστοροι καὶ σεῖς οἱ μαθητᾶδες. ποῦ εἶστε οἱ Μποτσαραῖοι ;).

3) Ἡ αἰτιατικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **τίνα**; (**ποιόν**); ἢ **πόσον**; ἥτοι ἡ πτώσις ἢ δηλοῦσα τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἐξαπλοῦται ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου, προσέτι δὲ ἡ πτώσις ἢ δηλοῦσα ἔκτασιν τόπου ἢ χρόνον· **φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ** — ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν **σταδίους ἑβδομήκοντα** Θ. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ **ἡμέρας εἴκοσιν** Ξ.

4) Ἡ καθαρὰ γενικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **τίνος**; ἥτοι ἡ πτώσις ἢ δηλοῦσα τὸ ὄλον, τοῦ ὁποίου κάτι τι εἶναι μέρος ἢ κτήτωρ κ.τ.τ. ἢ τὸ ὄλον, εἰς μέρος τοῦ ὁποίου ἐξαπλοῦται ἐνέργειά τις· **Συρακούσας Ἀρχίας τῶν Ἡρακλειδῶν ᾤκισε** (= εἰς ἐκ τῶν Ἡρ.) Θ. **σταγόνες ὕδατος**. Ἐκτορος Ἀνδρομάχη, **τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον ἄφρονες ἐγένοντο** (= ἀπὸ τὰ κηρία) Ξ.

5) Ἡ ἀφαιρετικὴ γενικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **πόθεν**; (**ἀπὸ τίνος**; **ἐκ τίνος**); ἥτοι ἡ πτώσις ἢ δηλοῦσα, τίς ἢ ἀφαιτηρία μιᾶς πράξεως· **Θεὸς ἀνέδν πολιῆς ἀλός** (= ἐκ τῆς θαλάσσης) Ἰλ. Α 359. Ἦρη μειδήσασα **παιδὸς ἐδέξατο χεῖρὶ κύπελλον** (= παρὰ τοῦ παιδός) Ἰλ. Α 596. ἀπέχει Πλάταια **Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα** (= ἀπὸ τὰς Θήβας) Θ.

6) Ἡ καθαρὰ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **εἰς τίνα**; **διὰ τίνα**; (**γιὰ ποιόν**); ἥτοι ἡ πτώσις ἢ δηλοῦσα τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει ἢ τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει ἐνέργειά τις· **ἡ μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακὰ** (= εἰς τοὺς ἀνθρ.) ἕκαστος **οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γηγένηται, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι** (= ὅχι μόνον γιὰ τὸν πατέρα του κ.λ.π.) ἦλοι **ταῖς θύραις** (= διὰ τὰς θύρας, ἥτοι γιὰ κάρφωμα τῶν θυρῶν).

7) Ἡ τοπικὴ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν *ποῦ*; ἢ *πότε*; ἤτοι ἡ πτώσις ἢ δηλοῦσα (κυριολεκτικῶς ἢ μεταφορικῶς) τὸν τόπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συμβαίνει τι· Ἄχιλλεύς εὔδε *μυχῶ* κλισίης (= ἐν τῷ μυχῶ) Ὅμ. πατήρ σὸς αὐτόθι *μίμνει ἀργῶ* (= ἐν τῷ ἀργῶ) Ὅμ — *τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐδήουν τὴν γῆν, τῇ δ' ὑστεραία πρὸς τὴν πόλιν προσέβαλλον* Θ.

8) Ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν *με τίνα*; *με τί*; (*πῶς*); ἤτοι ἡ πτώσις ἢ δηλοῦσα τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον *συννοδεύει* τὸ ὑποκείμενον κατὰ τινα ἐνέργειαν (δοτικὴ τῆς *κοινωνίας*) ἢ τὸ ὁποῖον *χρησιμεύει ὡς ὄργανον* αὐτοῦ διὰ ταύτην (κυρίως *ὀργανικὴ δοτικὴ*). *ἐντεῦθεν Κῦρος ἐξελαύνει συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι* (= με τὸ στρατεύμα) Ξ. *Ναυσικᾶ ἔμασεν μάστιγι* ἡμιόνους (= με τὴν μάστιγα) Ὅμ.

Σημ. Ἡ ἀνάμειξις τῶν πτώσεων καὶ κατόπιν ἡ ἀπώλεια μερικῶν ἐξ αὐτῶν προῆλθεν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος τοῦ τύπου αὐτῶν (πβ. *οἶκῳ* δοτικὴ, *οἶκοι* τοπικὴ, *οἶκω* = *οἶκοθεν*, ἀφαιρετικὴ) ἢ τῆς σημασίας αὐτῶν (πβ. *Ἦρη ἐδέξατο χεῖρὶ κύπελλον*, ἐνθα ἡ λέξις *χεῖρὶ* ἠδύνατο νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς πτώσεως τοπικῆς = *εἰς τὸ χεῖρὶ τῆς*, καὶ ὡς πτώσεως ὀργανικῆς = *με τὸ χεῖρὶ τῆς*), ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕνεκα τῆς χρήσεως ταυτοσήμων ἐμπροσθέντων (πβ. *λέγω τινί τι* καὶ *λέγω πρὸς τινά τι*).

α' Ἡ γενικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων

§ 30. Ἡ γενικὴ συναπτομένη μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων ὡς ἑτερόπλωπος προσδιορισμὸς αὐτῶν δηλοῖ

1) *διηρημένον τι ὄλον* (γενικὴ διαιρετικὴ): *ἀνὴρ τοῦ δήμου* (= *ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ*) Ὅμ. *ἀπέθανε τῶν στρατηγῶν Σησίλειος* (= ἀπὸ τοὺς στρατ.) Ἦρ. — *ὀλίγοι τῶν στρατιωτῶν, τὸ ἕμισυ τοῦ στρατοῦ, μέσον ἡμέρας* Ξ.

2) *τὴν ὕλην*, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι τι, ἢ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ· *κόπη ἐλέφαντος* (= λαβὴ ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν) Ὅμ. *ἄμαξα σίτου* (= φορτωμένη σιταρί). *ἀγέλη βοῶν* (= κοπάδι ἀπὸ β.) Ξ.

3) *ὄν κτήτορα* (γενικὴ κτητικὴ): *Περικλέους οἶκος*. *Ἀριστομάχη Ἀριστοκλέους — ἱερὸς ὁ χῶρος τῆς Ἀρτέμιδος* (= ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἀρτ.) Ξ. *οἱ κίνδυνοι τῶν ἐφεσθηκῶτων ἴδιοι* Δ.

Ἐπίθετα μετὰ γενικῆς κτητικῆς συντασσόμενα συνήθη εἶναι τὸ *οἰκεῖος, ἴδιος, κοινός, συγγενής, ἐταῖρος, φίλος, ἐχθρός, ξένος (τινός)*.

4) τὸν δημιουργόν *τινος*: νόμος *Σόλωνος*. ἔλκος *ὑδρου* (= ἀπὸ ὕδρου, ἦτοι ἀπὸ δάγκαμα ὕδρου) Ὅμ.

5) *ιδιότητα*, ἐπὶ ὀνομάτων σημαίνοντων μέγεθός τι ἢ ἡλικίαν, συναπτομένων μετ' ἀριθμητικῶν προσδιορισμῶν: *δύο ἡμερῶν πλοῦς* Θ. *ὀκτὼ σταδίων τεῖχος* Θ. *παῖς τριῶν ἐτῶν*. (πβ. *δέκα χρονῶν ἀγῶρι*).

6) τὴν ἀξίαν ἢ τὸ τίμημα: *δέκα μνῶν χωρίον* Ἰσαῖ. *ἱερά* (= θυσία) *τριῶν ταλάντων* — ἢ ἀνθρωπίνῃ σοφίᾳ *ὀλίγου τινός ἀξία* ἐστίν Ξ. *δόξα χρημάτων οὐκ ὠνητή* Ἰσοκρ.

7) τὴν αἰτίαν: *δίκη κλοπῆς* (= διὰ κλοπῆν). *ὀργή τῶν πρατιομένων* Δ. — *οὐδείς ἐνοχος λιποταξίου οὐδὲ δειλίας*.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας συνήθη εἶναι τὸ *αἴτιος, ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ὑπόλογός (τινος)*.

8) τὸ ὑποκείμενον ἐνεργείας *τινός* (γενικὴ ὑποκειμενική): *Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων* Θ. (πβ. οἱ Π. καὶ οἱ Ἀθ. ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους). (πβ. *εἶναι θέλημα Θεοῦ* = θέλει ὁ Θεός).

9) τὸ ἀντικείμενον ἐνεργείας *τινός* (γενικὴ ἀντικειμενική): *νομεὺς ἀγέλης* Ξ. (πβ. *νέμει ἀγέλην*). ἢ *τῶν ἐφήβων ἐπιμέλεια*. (πβ. *ἐπιμελεῖται τῶν ἐφήβων*). *Κρίτων ἦν Σωκράτους ὀμιλητής* Ξ. (πβ. *ὠμίλει Σωκράτει*). *Σωκράτης οὐδὲ τούτων ἀνήκοος ἦν* Ξ. (πβ. *ἤκουσε καὶ ταῦτα*).

§ 31. Ἐπίθετα μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα εἶναι πολλά, ἴδια δὲ τὰ ἔχοντα ἀντίστοιχα ἢ συνώνυμα ὀρήματα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς. Οὕτω συνήθως

I. συντάσσονται μετὰ *καθαρῶς γενικῆς* (§ 29, 4) τὰ ἐπίθετα:

α') τὰ ἐπιμελείας ἢ ἀμελείας σημαντικά: *ἐπιμελής, ἀμελής, ὀλιγωρός τινος*.

β') τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά: *μνήμων, ἀμνήμων, ἐπιλήθμων τινός*.

γ') τὰ ἐμπειρίας ἢ ἀπειρίας σημαντικά: *ἐμπειρικός, ἀπειρικός, τριβίων, ἀήθης τινός* Πλ.

δ') τὰ μετοχῆς ἢ πλησμονῆς σημαντικά: μέτοχος, κοινωνός, μεστός, πλήρης **τινός**.

ε') τὰ φειδοῦς ἢ ἀφειδίας σημαντικά: φειδωλός, ἀφειδής **τινος**.

ζ') τὰ ἀρχικά καὶ τὰ ἐναντία αὐτῶν: κύριος, ἐγκρατής, ἀκράτωρ, ὑπήκοός **τινος**.

Σημ. Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα συντάσσονται μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς (ιδίᾳ εἰς τοὺς ποιητάς) καὶ μετοχαὶ ὀημάτων συντασσομένων μετὰ αἰτιατικῆς: *οἰωνῶν σάφα εἰδώς* Ὀδύσσ. α, 202: *διδασκόμενος πολέμοιο* Ἰλ. Π, 811. (πβ. *ἐμπειρός τινος*).

Π. συντάσσονται μετὰ ἀφαιρετικῆς γενικῆς (§ 29,5) τὰ ἐπίθετα

α') τὰ χωρισμοῦ ἢ ἀπολλαγῆς σημαντικά: μόνος (= ἀποκεχωρισμένος), ἔρημος, ἐλεύθερος, ἄγνός **τινος**.

β') τὰ στερήσεως σημαντικά: ἐνδεής, γυμνός, κενός, ὀρφανός **τινος**.

γ') τὰ διαφορᾶς σημαντικά: διάφορος, ἕτερος, ἄλλος, ἀλλοτριός **τινος**: ἄλλα τῶν δικαίων (= διαφορητικά ἀπὸ τὰ δ.) Ξ.

δ') τὰ παραθετικά καὶ τὰ ἔχοντα ἔννοιαν συγκρίσεως (γενικὴ συγκριτικὴ): *ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου* τὸ ἔργον ἐστὶν (= ἀπὸ τὸν λόγον) Ξ. ναυμαχία αὕτη *μεγίστη* δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται Θ. — *πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιος τινος*: *Ἐπύραξα προτέρα Κύρου εἰς Ταροὺς ἀφίκετο* Ξ.

Σημ. Ὅτι ἡ γενικὴ, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα, εἶναι ἀφαιρετικὴ (§ 29,5), ἤτοι πῶσις δηλοῦσα τὸ *πόθεν* ὀρμάται τι, δεικνύει σαφῶς ἢ ἀντίστοιχος σύνταξις τῶν ἐπιθέτων τούτων εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται μὲ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἀπὸ καὶ αἰτιατικῆν: *ἐλεύθερος ἀπὸ βάσανα, ὀρφανός ἀπὸ πατέρα, διαφορητικός ἀπὸ σένα, ὁ Πέτρος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Παῦλο*.

Ἰδιαίτεροι παρατηρήσεις περὶ τῆς συντάξεως τῶν παραθετικῶν

§ 32. α' Τὸ συγκριτικόν. 1) Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συγκρίνεται πρὸς ἄλλο τι ὁμοειδές, καλεῖται **πρῶτος ὅρος** τῆς συγκρίσεως: ἐκεῖνο δέ, πρὸς τὸ ὁποῖον γίνεται σύγκρισις αὐτοῦ, καλεῖται **δεύτερος ὅρος** τῆς συγκρίσεως: ὁ *Ὀλυμπος ὑψηλότερος τῆς Ὀσσης* ἐστίν: (*Ὀλυμπος* α' ὅρος τῆς συγκρίσεως, *Ὀσσα* β' ὅρος τῆς συγκρίσεως).

2) Ὁ α' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ποικιλοτρόπως, καθόσον οὗτος δύναται νὰ περιέχεται ὄχι μόνον εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰονδήποτε ἄλλον ὅρον αὐτῆς, κύριον ἢ δευτερεύοντα: *τὴν πόλιν κατέστησαν ἰσχυροτέραν τῆς τῶν πολεμίων· προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.*

3) Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως

α') ὅταν μὲν εἶναι οὐσιαστικὸν ἢ ἄλλη τις λέξις ἀντὶ οὐσιαστικοῦ λαμβανομένη (πβ. § 8), κανονικῶς μὲν ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν), σπανιώτερον δὲ διὰ τοῦ μορίου ἢ (= παρὰ) καὶ ὁμοιοπύτως πρὸς τὸν α' ὅρον τῆς συγκρίσεως: *σιγή ποτ' ἐστὶν αἰρετωτέρα λόγου* (= ἀπὸ τὸν λόγον). *προσῆκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν* (= ἢ ἐτέροις, παρὰ εἰς ἄλλους) Θ. *τὸ φυλάξασθαι τὰγαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κησασθαι ἐστὶν Δ.* — *Παρούσαις ἐφίλει Κῦρον μᾶλλον ἢ τὸν Ἀρταξέρξην Ξ. Οἱ Πέρσαι Κῦρον μᾶλλον φίλοι ἦσαν ἢ βασιλεῖ Ξ.*

β') ὅταν δὲ δὲν εἶναι οὐσιαστικόν, ἀλλὰ ἄλλη τις λέξις ἢ φράσις, ἐκφέρεται πάντοτε διὰ τοῦ ἢ καὶ ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν α' ὅρον τῆς συγκρίσεως: *καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. Σωκράτης παίζων οὐδὲν ἤτιον ἢ σπουδάζων ἐλυσυτέλει τοῖς συνδιατρίβουσι Ξ.*

Σημ. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται σπανίως καὶ διὰ τῆς προθέσεως ἀντὶ ἢ πρὸς μετὰ γενικῆς, ἢ διὰ τῆς παρὰ μετὰ αἰτιατικῆς, (ὅπως συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): *μεῖζον' ὅσοις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πατρὸς φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω* (= ἀπὸ τὴν πατρίδα του) Σοφ. *μηδὲν περὶ πλείονος ποιοῦ πρὸς τοῦ δικαίου* (= ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον, ἀπὸ τὸ δίκαιον). Πλ. *ἡλίον ἐκλείψεις πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνον μνημονευόμενα ἐνέβησαν Θ.*

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ μεγάλη δυσαναλογία μεταξύ τῶν συγκρινομένων, ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἢ κατὰ μετὰ αἰτιατικῆς, ἢ διὰ τοῦ ἢ ὥστε, ἢ ὡς μετὰ ἀπαρεμφάτου: *Ἄγρις ἔτυχε σμενοτέρας ἢ κατ' ἀνθρώπων ταφῆς Ξ. φοβοῦμαι μὴ τι μεῖζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι κακὸν τῇ πόλει συμβῆ Ξ.*

§ 33. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως πολλάκις παραλείπεται νοούμενος ἐκ τῶν συμφραζομένων, ἢ ἐκφέρεται βραχυλογικῶς: *τὰ τῶν ἀγρίων ὄνων κρέα ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα δὲ (ἐνν. αὐτῶν) Ξ. ἢ τῆς πόλεως δύναμις ἤτιον τῶν ἐναντίων*

ἐστίν (= ἤτιων τῆς δυνάμεως τῶν...) Ξ. (πβ. ὁ Πέτρος ἔχει με-
γαλύτερο σπίτι ἀπὸ τὸν Παῦλο = ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Παύλου).

Σημ. Βραχυλογικὴν ἔκφρασιν τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως ἀπο-
τελοῦν καὶ αἱ γενικαὶ τοῦ ὄντος, τοῦ λόγου ἢ λόγου, τοῦ δέοντος, τοῦ
προσῆκοντος, τοῦ εἰωθότος, κ.τ.τ. αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μὲ τὸ ἢ καὶ
ὀλόκληρον πρότασιν· ἡ Κακία ἐφαίνεται λευκοτέρα καὶ ἐρυθροτέρα τοῦ ὄν-
τος (= ἢ ὄντως ἦν = ἀπὸ ὅ,τι πράγματι ἦτο) Ξ. ἐγένετο κρείσσον λόγου
τὸ εἶδος τῆς νόσου (= ἢ ὥστε δύνασθαι τῷ λόγῳ ἐξηγησασθαι αὐτό) Θ.

§ 34. 1) Συνήθως συγκρίνονται δύο πρόσωπα ἢ πράγματα
ὡς πρὸς μίαν κοινὴν ἰδιότητά των καὶ δηλοῦται ὅτι τὸ ἐν ἑξ-
αὐτῶν ἔχει τὴν ἰδιότητα ταύτην εἰς ἀνώτερον βαθμὸν. Ἡ τοιαύτη
σύγκρισις καλεῖται **σύγκρισις ὑπεροχῆς**. (Ἰδὲ προηγουμένα πα-
ραδείγματα).

2) Πολλάκις γίνεται σύγκρισις δύο προσώπων ἢ πραγμάτων
ὡς πρὸς τινὰ ἰδιότητα ἀντίθετον ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ ἕτε-
ρον ἑξ αὐτῶν, ἢ συγκρίνονται δύο ἰδιότητες ἢ δύο καταστάσεις ἢ
δύο ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος καὶ δηλοῦται ἡ
ὑπάρχουσα μεταξὺ αὐτῶν ἀντίθεσις. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖ-
ται **σύγκρισις ἀντιθέσεως**: Ξενίας καὶ Πασίων κακίους εἶσι
περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους (= ὁ Ξ. καὶ ὁ Π. εἶναι
κακοὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ ὄχι ἀγαθοί, ὅπως ἡμεῖς πρὸς ἐκείνους) Ξ. Κ.
Ἄν. 1, 4, 8. ἴθι, γέρον, μὴ μ' ἐρέθιζε, **σαώτερος** ὥς κε νέηαι
(= γὰρ νὰ ἀπέλθης σῶος καὶ ὄχι βεβλαμμένος, ὅπως θὰ συμβῆ,
ἐὰν μένης καὶ μ' ἐρεθίζης) Ἰλ. Α 32. φθονέεσθαι **κρέσσον**
ἐστὶ ἢ οἰκτίρεσθαι (= εἶναι καλύτερον νὰ φθονῆται κανεὶς εὖ-
τυχῶν παρὰ νὰ τυγχάνῃ οἴκτου δυστυχῶν, ἦτοι μεταξὺ **τῶν δύο**
κακῶν, τοῦ φθονεῖσθαι καὶ τοῦ οἰκτίρεσθαι, ὀλιγώτερον κακὸν
καὶ ἐπομένως προτιμότερον εἶναι τὸ φθονεῖσθαι) Ἡροδ. 3, 52.

Σημ. α'. Ἐπὶ συγκρίσεων ἀντιθέσεως, ὅταν συγκρίνωνται δύο ἰδιό-
τητες ἢ καταστάσεις ἢ ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος, τὰ
σχετικὰ ἐπίθετα κανονικῶς ἐκφέρονται ἀμφοτέρω εἰς συγκριτικὸν βα-
θμὸν μὲ τὸ μόριον ἢ μεταξὺ αὐτῶν **σιρατηγοὶ πλείονες ἢ βελτιόνες**
(= μᾶλλον πολλοὶ παρὰ καλοὶ, ἦτοι πολλοί, ὄχι ὅμως καὶ καλοὶ) Ἀρφ. ἐ-
ποίησα **ταχύτερα ἢ σοφώτερα** (= ἐνήργησα ταχέως, ἀλλ' ὄχι καὶ σοφῶς) Ἡρ.

Σημ. β'. Εἰς συγκρίσεις ἀντιθέσεως πολλάκις τὸ συγκριτικὸν ἰσο-
δυναμεῖ μὲ τὸ θετικὸν καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τοῦ μορίου πῶς (= κάπως,
ὀλίγον)· οἱ τε πρεσβύτεροι καὶ οἱ νεώτεροι (= οἱ πρεσβῦται καὶ οἱ νέοι) Ἰσ.
μὴ τι νεώτερον ἀγγέλλεις ; (= νέον τι) Πλ. Κῦρος ἦν ἴσως πολυλογώτερος

(= πολυλόγος πως) Ξ. τὸ στρατεύμα ἀτακτότερον ἐχώρει (= ἀτάκτως πως, οὐχὶ ὅλως εὐτάκτως) Θ. (πβ. τὸ μεγαλύτερο τὸ ψάρι τρώει τὸ μικρότερο = τὸ μεγάλο ψάρι τρώει τὸ μικρό. ὁ ἄρρωστος σήμερον εἶναι καλύτερα = καὶ πως καλά, ὅχι τόσο ἀσχημα, ὅσον χθές).

§ 35. β'. Τὸ ὑπερθετικόν. 1) Ἀρχῆθεν τὸ ὑπερθετικὸν εἶναι ἀπλῶς ἕτερος τύπος τοῦ συγκριτικοῦ, ἡ δὲ κυρία διαφορὰ μετὰ αὐτῶν εἶναι ὅτι διὰ μὲν τοῦ συγκριτικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς ἓν ἢ πρὸς πολλὰ ὁμοῦ λαμβανόμενα καὶ ὡς ἓν τι θεωρούμενα (Ἀρταξέρξης ἦν πρεσβύτερος **Κύρου** — χρυσὸς δὲ κρείσσων **μυρῶν λόγων** βροτοῖς), διὰ δὲ τοῦ ὑπερθετικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς πάντα τὰ ὁμοειδῆ, ἀλλ' ἓν ἕκαστον ἐξ αὐτῶν νοούμενον χωριστά· Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων ἐλπίσας **ἀξιολογώτατον** αὐτὸν ἕσεσθαι **τῶν προγεγενημένων** (= ἀξιολογώτατον καὶ ἀξιολογώτερον ἓν συγκρίσει πρὸς ἓνα ἕκαστον τῶν προγεγενημένων) Θ.

2) Ἡ μετὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀρχῆθεν (ἀφαιρετικῇ) γενικὴ συγκριτικῇ, ὅπως καὶ ἡ γενικὴ ἡ συναπτομένη μετὰ τοῦ συγκριτικοῦ. Κατόπιν ὅμως κατήντησεν αὕτη νὰ εἶναι γενικὴ διαιρετικῇ (§ 30, 1), ἐπειδὴ συνήθως τὸ διὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ συγκρινόμενον εἶναι ἓν τῶν πολλῶν ἐκείνων, πρὸς ἕκαστον τῶν ὁποίων συγκρίνεται· **Ἀθηναίων** σοφώτατος **Σωκράτης ἦν** (= ἑνὸς ἐκάστου τῶν Ἀθηναίων, εἰς τοὺς ὁποίους περιλαμβάνετο καὶ αὐτός). πβ. **Κῦρος ἀγαθῶν ἰππέων κράτιστος ἦν ἰππέυς** Ξ.

Σημ. Οὕτω ἐξηγεῖται ἡ σύνταξις ἐπιθέτων συγκριτικοῦ ἢ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ μετὰ τῆς γενικῆς τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ διαφόρου βαθμοῦ ιδιότητός τινος ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου εἰς διάφορα χρονικά σημεῖα· σοφώτερος **ἐμαυτοῦ ἐγενόμην** (= παρ' ὅ, τι ἦμουν *πρὶν καθ' ὅλον τὸν βίον μου*). τότε σοφώτατος **σαυτοῦ ἦσα** (= σοφώτερος ἀπὸ κάθε ἄλλην περίοδον τῆς ζωῆς σου) Ξ.

3) Τὸ ὑπερθετικὸν λαμβάνεται καὶ καθ' ἑαυτὸ ἄνευ προσδιορισμοῦ κατὰ γενικὴν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς ὅτι ιδιότης τις ὑπάρχει εἰς τι πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἰς τὸν ἀνώτατον αὐτῆς βαθμόν· **φῦναι ὁ Κῦρος λέγεται κάλλιστος**.

Σημ. Τοῦ ὑπερθετικοῦ ἡ ἔννοια πολλάκις ἐπιτείνεται διὰ τῆς προσθήκης διαφόρων λέξεων, ὡς *μάλιστα, ὅτι, ὡς, ἦ, οἷος, ὡς οἶόν τε, ἐν τοῖς, ἀνθρώπων, δῆ' ἐν τοῖς πρώτοις Ἀθηναῖοι τὸν σίδηρον κατέθεντο* (= πρῶ-

τοι πρώτοι οί Ἀθην.) Θ. (πβ. τοῦτο δοκεῖ ἐν τοῖς μεγίστοις μέγιστον εἶναι Πλ.). οὐ ταύτην κάλλιστ' ἀνθρώπων ἐπίστασαι Πλ. (πβ. ὁ προσυγχώτερος ἀνθρώπος τοῦ κόσμου). ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κράτιστος δὴ γενέσθαι Ξ. ἀποκρίνει ὡς οἶόν τε διὰ βραχυτάτων Πλ.

β'. Ἡ δοτικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων

§ 36. 1) Μετὰ οὐσιαστικῶν σπανίως συνάπτεται ἑτερόπλωτος προσδιορισμὸς κατὰ δοτικὴν. Εἶναι δὲ τὰ μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα οὐσιαστικά παραγώγα ῥημάτων ἢ ἐπιθέτων συντασσομένων μετὰ δοτικῆς ἢ τοῦ θεοῦ *δόσις ὑμῖν* Πλ. (πβ. *ἔδωκεν ὑμῖν ὁ θεός*). οὐδεμία *εὐνοια ἐμοὶ παρ' αὐτῶν* Ξ. (πβ. *οὐκ εὖνοι ἐμοὶ εἰσιν*).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς εἶναι πολλά.

α') Μετὰ καθαρῶς δοτικῆς συντάσσονται τὰ ἐπίθετα τὰ σημαίνοντα *ᾠφέλειον ἢ βλάβην, φιλίαν ἢ ἐχθραν, εὐπειθειαν ἢ ὑποταγήν, τὸ ἀρμόζον ἢ τὸ πρέπον* καὶ τὰ ἀντίθετα τούτων· *ᾠφέλιμος, βλαβερός τινι, φίλος, ἐχθρός, πολέμιος, ἐναντίος τινί, εὐπειθής, ὑπήκοός τινι, ἀρμόδιος, πρεπώδης, ἀπρεπής τινι, τύραννος ἅπας ἐχθρός ἐλευθερία καὶ νόμοις ἐναντίος* Δ.

Σημ. Τὰ ἐπίθετα *φίλος, ἐχθρός, πολέμιος* κ.τ.τ. συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ἰδίᾳ ὅταν λαμβάνωνται μετὰ τοῦ ἄρθρου ὡς οὐσιαστικά· *οἱ φίλοι, οἱ ἐχθροί, οἱ πολέμοι τῆς πόλεως* (§ 30,3).

β') Μετὰ ὀργανικῆς δοτικῆς συντάσσονται τὰ ἐπίθετα τὰ σημαίνοντα *ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἰσότητα ἢ συμφωνίαν, ἀκολουθίαν ἢ διαδοχήν, προσέγγισιν ἢ μεῖξιν*, καὶ πολλὰ ἐπίθετα σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως *ἐν ἢ σύν* ὁ αὐτός *τινι, ὁμοιος, ἀνόμοιος, παραπλήσιος, προσφερῆς τινι, ἴσος, ἄνισος, ἰσόρροπος, σύμφωνος, συνωδός, ὁμόγλωσσός τινι, ἀκόλουθος, διάδοχός τινι, πλησίος, γείτων, ὁμορος, συμμαλής, ἄμεικτός τινι, συγγενής, σύμφυτος, ἔμφυτος, ἔνοχος τινι* οἱ πονηροὶ *ἄλλήλοισ ὁμοιοι* Πλ. αἰδῶς καὶ φόβος *ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν*.

Σημ. Μετὰ τῶν ἐπιθέτων τῶν σημαίνοντων ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα πολλάκις ἢ δοτικὴ λαμβάνεται βραχυλογικῶς· *κόμαι Χαρίτεσσιν ὁμοιοι* (= *κόμαι ὁμοιοι ταῖς κόμαις τῶν Χαρίτων*) Ὅμ. Πβ. § 33.

γ' Ἡ αἰτιατικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων

§ 37. Ἡ αἰτιατικὴ ὡς ἑτερόπτωτος προσδιορισμὸς οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων δὲν εἶναι πολὺ συνήθης, σημαίνει δὲ αὕτη μετὰ τούτων τὸ κατὰ τι ἢ ἀναφορὰν τυφλὸς τὰ τ' ὄντα τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἰ Σοφ. Συνήθεις τοιαῦται αἰτιατικαὶ μετ' οὐσιαστικῶν εἶναι (τὸ) εὖρος, (τὸ) ὕψος, (τὸν) ἀριθμὸν, (τὸ) πλήθος, (τὸ) ὄνομα ἀφικνουῖνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμὸν, τὸ εὖρος τετιάρων πλέθρων Ξ. πόλις αὐτόθι ᾠκεῖτο, Θάψακος ὄνομα.

δ' Αἰ πλάγιαι πτώσεις μετ' ἐπιρρημάτων
καὶ ἐπιφωνημάτων

§ 38. α'. Γενική. 1) Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων συντάσσονται μετὰ γενικῆς

α') ἐπιρρήματα τοπικά, χρονικά καὶ ποσοτικά ἐνταῦθα τῆς ἠπειρου Θ. πολλαχοῦ τῆς γῆς Πλ. — πρὸ τῆς ἡμέρας Ἡο. τμηκαῦτα τοῦ θέρους Ἄοφ. — τρις τῆς ἡμέρας. τῶν τοιούτων ἄδην εἶχομεν (= μέχρι χορτασμοῦ, ἦτοι ἀφθονίαν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα). Πλ. (Γενικὴ καθαρά τοῦ ὄλου. πβ. § 30, 1).

β') ἐπιρρήματα τροπικά, οἶον πῶς, ὅπως, ὡς (μετὰ τοῦ ὀήματος ἔχω), εὖ, καλῶς, κακῶς, καὶ ἐπιρρήματα σημαίνοντα ἀπομάκρυνσιν καὶ χωρισμὸν, οἶον ἔξω, ἐκτός, πόρρω, πρόσω, κρύφα, λάθρα (τινός). βασιλεὺς πῶς ἔχει παιδείας; (= ὡς πρὸς τὴν παιδείαν) Πλ. Ἡ Κέρκυρα καλῶς παράπλου κεῖται (= ὡς πρὸς τὸν παράπλου) Θ. (Γενικὴ ἀφαιρετικὴ, τῆς ἀφετηρίας ἢ τῆς ἀναφορᾶς. πβ. § 29,5 καὶ § 31, II).

Σημ. Μετὰ γενικῆς ἐν γένει συντάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα προθετικά ἐπιρρήματα ἐντός, εἴσω, ἐγγύς, πλησίον, πόρρω ἢ πρόσω, ἐμπροσθεν, ὀπισθεν, ἐκατέρωθεν, ἀμφοτέρωθεν, μεταξύ, ἐναντίον κλπ. καὶ ἐπιρρήματα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων συντασσόμενον μετὰ γενικῆς: ἀξίως λόγου (πβ. ἄξιος λόγου). οὐκ ἀπείρως αὐτοῦ ἔχω. (πβ. ἄπειρός τινος).

2) Μετὰ ἐπιφωνημάτων συνάπτεται γενικὴ (ἀφαιρετικὴ) δηλοῦσα τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος τοῦ προκαλοῦντος τὴν ἀναφώνησιν: φεῦ τῆς ἀνοίας! Σοφ. αἰαῖ κακῶν! οἴμοι τέκνων! Εὐρ.

§ 39. β'. Δοτικὴ. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς

(ὀργανικῆς) συνήθη εἶναι τὸ **ἅμα** (= σύν, συγχρόνως μέ), **ὁμοῦ** (= μαζί μέ), καί τινα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων ἢ ὀρημάτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς: **ἅμα τῇ ἡμέρᾳ**. ταῦτα **ἅμα τῷ κακῷ** καὶ **ἀσυχρά ἐστι** (= ἐκτός τοῦ ὅτι εἶναι κακά) Πλ. **ὁμοῦ τῷ πηλῷ** Ξ — **ὁμοίως ἐκείνῳ** (πβ. **ὁμοίως τινι**). **συμπερόντως τοῖς φίλοις**. (πβ. **συμφέρει τοῖς φίλοις**) Ξ **ἐπομένως τῷ νόμῳ**: (πβ. **ἐπομαί τινι**) Πλ.

§ 40. γ' **Αἰτιατική**. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ αἰτιατικῆς συνήθη εἶναι τὸ **νῆ** ἢ **ναὶ μὰ** (ἐπὶ βεβαιώσεως) καὶ τὸ **μὰ** ἢ **οὐ μὰ** (ἐπὶ ἀρνήσεως): **νῆ Δία** ἢ **ναὶ μὰ Δία** — **μὰ Δία** ἢ **οὐ μὰ Δία** (πβ. **μὰ τὴν Παναγία**).

Σημ. Ἡ παρὰ τὸ **νῆ** ἢ **μὰ** αἰτιατικὴ ἐξηγεῖται ὡς προσελθοῦσα ἐκ παλαιΐσεως τῆς λέξεως **καλῶ** (= ἐπικαλοῦμαι): **νῆ Δία** (= **νή, καλῶ τὸν Δία**).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Αἱ ἀντωνυμῖαι

§ 41. Αἱ ἀντωνυμῖαι, ἐπειδὴ ἐν γένει εἶναι λέξεις λαμβανόμεναι ἀπὸ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, δύναται νὰ ἀναπληροῦν εἰς τινα πρότασιν οἷονδῆποτε ὄρον αὐτῆς ἐκφερόμενον διὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ (§ 8, § 9, § 22 κ.έ., § 30) ἢ ἐπιθέτου (§ 8, § 9, § 25 κ.έ.).

§ 42. α' **Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμῖαι καὶ ἡ ἀντωνυμία αὐτός**.

1) Τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου ἢ μὴ ὑπάρχουσα ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ ἡ σπανία πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ αὐτῆς (**σφεῖς**) ἀναπληροῦνται ὑπὸ τῆς ἀντιστοίχου ὀνομαστικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν **ὄδε**, **οὗτος**, **ἐκεῖνος** ἢ τῆς (ὀριστικῆς ἀντωνυμίας) **αὐτός** ἐπὶ ἐμφάσεως: Ἐκτορος **ἦδε γυνή** (ἐστὶ) Ὅμ. οὔτε **ἡμεῖς** ἐκείνου **ἔτι στρατιῶται**, οὔτε **ἐκεῖνος** **ἔτι ἡμῖν μισθοδότης** Ξ. — **αὐτός** **ἔφα** (= ἐκεῖνος, ὁ Πυθαγόρας δηλαδὴ καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος).

2) Τῶν ἰσχυροτέρων, ἤτοι τῶν ὀρθοτονουμένων τύπων τῶν

πλαγίων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (*ἐμοῦ, ἐμοί* κλπ.) χρῆσις γίνεται, ὅταν εἰς τὸν λόγον ὑπάρχη ἔμφασις καὶ πρὸ πάντων ἀντιδιαστολή· (πβ. § 18). Ἄλλως κανονικῶς γίνεται χρῆσις τῶν ἐγκλινομένων τύπων (*μοῦ, μοί*, κλπ.). Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε, ἐμοὶ μὲ λήσει Ξ. οὐκ ἐμοί, ἀλλὰ σοὶ ἀρέσκει ταῦτα. — ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἐλθεῖν Ξ. (πβ. *ἐμένα φωνάζει, ἐσένα φωνάζει* — *μὲ φωνάζει, σὲ φωνάζει*).

Σημ. Οἱ ὀρθοτονούμενοι τύποι τίθενται κανονικῶς καὶ κατόπιν τῶν προθέσεων *παρ' ἐμοῦ, παρ' ἐμοί, περὶ ἐμέ, πρὸς σέ*, κλπ. (οὐδέποτε *παρά μου* κλπ. Ἄλλὰ *πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς με*).

3) Αἱ εὐχρηστοὶ (εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς) πλάγιοι πτώσεις τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (οἶ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς) λαμβάνονται συνήθως ἀντὶ τῶν αὐτοπαθῶν ἐπὶ ἐμμέσου ἀντανακλάσεως (Ἴδὲ κατωτέρω). Γενικῶς δὲ ἀντὶ τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου λαμβάνονται αἱ πλάγιοι πτώσεις τῆς *αὐτὸς* ὡς ἐπαναληπτικῆς, ἄνευ ἐμφάσεως, ἢ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν *ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος*, ὅταν ὑπάρχη ἔμφασις: *Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μνῆρας δαρεικοὺς* (= τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τοῦ δίδει) Ξ. *Τὰ Κύρου οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖνον* Ξ.

4) Ἡ ἀντωνυμία *αὐτὸς*

α') οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται ὡς δεικτική, (ὅπως κανονικῶς λαμβάνεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν). Συναπτομένη δὲ μετὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ὡς ὀριστικὴ εἶναι κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ· *αὐτὸς Μένων ἐβούλετο* (εἶναι *παρὰ Ἀρδιαῖον*) Ξ. (πβ. § 28, 2).

β') εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου πρὸς δήλωσιν ταυτότητος· *τὴν Ἀττικὴν ἀνθρώποι ᾤκουν οἱ αὐτοὶ αἰ* (= οἱ ἴδιοι καὶ ὄχι ἄλλοτε ἄλλοι).

γ') ὡς ὀριστικὴ λαμβάνεται καθ' ἑαυτὴν ὄχι μόνον ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ἀλλὰ πολλὰκις καὶ ἐπὶ τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου ἄνευ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τῶν προσώπων τούτων· *καὶ αὐτὸς πολλῶν πολέμων ἐμπειρὸς εἰμι* (= καὶ ἐγὼ αὐτὸς) Θ. *σοφοῖς ὁμιλῶν καὶ αὐτὸς ἐκβήσει σοφὸς* (= καὶ αὐτὸς = καὶ σὺ αὐτός). ἔδοξε

δὴ χρῆναι αὐτούς τε ἐλθεῖν ἐπὶ θέαν τάνδρος καὶ ὑμᾶς συμ-
παραλαβεῖν (= ἡμᾶς τε αὐτούς) Πλ.

δ') κατόπιν τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ ὡς κατηγορηματικὸς προσ-
διορισμὸς ὀνομάτων οἷα τὰ ὀνόματα **στρατηγός, πρεσβευτής**
κ.τ.λ. χρησιμεύει, ἵνα ἐξαίρη τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον ὡς τὸ
κύριον καὶ σπουδαιότατον *Κορινθίων στρατηγός ἦν Ξενοκλεί-
δης πέμπτος αὐτός* (= πρῶτος στρατηγός μετέσσαρας ἄλλους
συστρατήγους) Θ.

§ 43. β') Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι. Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀν-
τωνυμίαι

1) οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐκφέρονται μετὰ τοῦ
ἄρθρου. πβ. *ἐπελαθόμεν ἑμαυτοῦ* (= ἐλησμόνησα τὸν ἑαυτόν
μου.) Πλ. *γνώθι σαυτὸν* (= τὸν ἑαυτόν σου). *ἑαυτοῦ κήδεται*
ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ (= γὰρ τὸν ἑαυτόν του φροντίζει) Ξ.

2) χρησιμοποιοῦνται

α') ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἀντὶ τῶν προσωπικῶν
ἀντωνυμιῶν ἐν γένει, ὅταν τὸ διὰ τῆς ἀντωνυμίας καὶ τὸ διὰ τοῦ
ὑποκειμένου τῆς προτάσεως σημαίνοντο πρόσωπον ἢ πράγμα
εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό. (*Ἄμεσος ἢ εὐθεῖα ἀντανάκλασις*). (*ἐγῶ*)
ἐπελαθόμεν ἑμαυτοῦ Πλ. (*ὑμεῖς*) *βλάψετε ὑμᾶς αὐτούς* Πλ. ὁ
σοφὸς ἐν ἑαυτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν.

Σημ. Συνήθως ὁμοῦ λέγεται *δοκῶ μοι, ἐμοὶ ἢ ἔμοιγε δοκῶ* ἀντὶ τοῦ
κανονικοῦ *δοκῶ ἑμαυτῷ*.

Ἐνίοτε δὲ ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸ ὑπο-
κείμενον, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς προτάσεως *τὸν κωμάρχην*
ᾧχετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας (= πρὸς τοὺς δούλους
του, δηλ. τοῦ κωμάρχου) Ξ.

β') κατὰ τὸ γ' ἰδίᾳ πρόσωπον εἰς δευτερευούσας ἢ ἀπαρεμφα-
τικὰς ἢ μετοχικὰς προτάσεις, ἂν καὶ τὸ σημαίνοντο δι' αὐτῶν
πρόσωπον ἢ πράγμα εἶναι τὸ αὐτὸ οὐχὶ μετὰ τὸ ὑποκείμενον τῆς
δευτερευούσης προτάσεως ἢ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἢ τῆς μετοχῆς,
ἀλλὰ μετὰ τὸ ὑποκείμενον τῆς κυρίας προτάσεως. (*Ἐμμεσος ἢ*
πλαγία ἀντανάκλασις) *οἱ Κλαζομένοι τὴν Πολίχναν εἰτείχισον,*
εἴ τι δέοι σφίσι αὐτοῖς πρὸς ἀναχώρησιν Θ. *ὁ ἥλιος οὐκ*
ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις ἑαυτὸν ἀκριβῶς ὄραν Ξ. *πολλοὶ*
ἀντέλεγον, ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν
στρατευσάμενους Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐπὶ τῆς ἐμμέσου ἀντανακλάσεως χρησιμο-
ποιεῖται ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου κατὰ τὰς εὐ-
χρηστοὺς πτώσεις αὐτῆς (οἶ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς), συνηθέστερον δὲ
αἱ πλάγιαί πτώσεις τῆς (ἐπαναληπτικῆς) ἀντωνυμίας **αὐτός**, ὅταν
ὁ λόγος νοῆται ἐκφερόμενος ὡς ἀπὸ τοῦ διηγουμένου προσώπου
(ἦτοι τοῦ συγγραφέως) καὶ οὐχὶ ὡς ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυ-
ριαίας προτάσεως· λέγεται **Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσῦαν νικήσας**
ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας Ξ. **οἱ φυγάδες ἐδέοντο Κερκυραίων**
σφᾶς κατάγειν Θ. — λέγεται **δηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπι-**
δεῖξαι τὸ σπράτευμα αὐτῆ Ξ.

Σημ. Ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου λαμβάνεται ἐνίοτε
καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἀντὶ τῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου· *δεῖ*
ἡμᾶς ἐρέσθαι ἑαυτοῦς (= ἡμᾶς αὐτοῦς) Πλ. (*ὕμεῖς*) *ἀποφαίνετε σκαιότα-*
τους ἑαυτοῦς (= ὑμᾶς αὐτοῦς) Δυσ.

Ἡ χρῆσις αὕτη ἐπεκράτησε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω προῆλθον αἱ αὐ-
τοπαθεῖς ἀντωνυμίαι τῆς νέας γλῶσσης, *τὸν ἑαυτόν μου, τὸν ἑαυτόν σου,*
τὸν ἑαυτόν του κλπ.

§ 44. γ' Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι. Αἱ ἀλληλοπα-
θεῖς ἀντωνυμίαι (*ἀλλήλων, ἀλλήλους* κλπ.)

1) λαμβάνονται εἰς τὸν λόγον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ σχέ-
σις ἀμοιβαιότητος (= ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, ἢ μία τὴν ἄλλη κλπ. ἢ:
μεταξὺ μας, μεταξὺ σας, κλπ. ἢ: συνατοὶ μας, συνατοὶ σας κλπ.).

2) ἐκφέρονται πάντοτε ἄνευ ἄρθρου· *ἀγαπᾶτε ἀλλήλους,*
βασιλεία καὶ τυραννὶς διαφέρουσιν ἀλλήλων Ξ.

Σημ. Πολλάκις ἀντὶ τῆς ἀλληλοπαθοῦς ἀντωνυμίας γίνεται χρῆσις
τῆς αὐτοπαθοῦς (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν)· *διαλύσασθε τὰς πρὸς*
ὕμᾶς αὐτοῦς ἔχθρας (= τὰς πρὸς ἀλλήλους). Ἰσ. *ἀπίστως ἔχουσι πρὸς*
ἑαυτοῦς οἱ Ἕλληνες (= πρὸς ἀλλήλους) Δημ.

§ 45. δ' Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι. Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι

1) λαμβάνονται, ὅπως τὰ ἐπίθετα ἐν γένει, μετὰ τοῦ ἄρθρου
ἢ ἄνευ αὐτοῦ· ὁ *ἐμὸς φίλος* — *ἐμὸς φίλος, οἱ ὕμέτεροι στρατιῶ-*
νται — *ὕμέτεροι στρατιῶνται* κλπ. (πβ. ὁ ἰδικὸς μου φίλος — ἰδικὸς
μου φίλος κλπ.).

2) χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ τῆς γενικῆς (κτητικῆς)
τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (μου, σου, ἡμῶν κλπ. § 30, 3), ὅταν
ἢ σχέσις τῆς κτήσεως ἐκφράζεται μετ' ἐμφάσεως, ἢ δὲν ὑπάρχη
μὲν ἔμφασις, ὑπάρχη ὅμως ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτά-

σεως καὶ τοῦ διὰ τῆς ἀντωνυμίας δηλουμένου προσώπου ἔρχεται ὁ ἐμὸς φίλος (= ὁ ἰδικὸς μου φίλος), ὁ σὸς φίλος (= ὁ ἰδικὸς σου φίλος), ὁ ἡμέτερος πατήρ (= ὁ ἰδικὸς μας πατήρ), κλπ. — (ἐγὼ) στέργω τὸν ἐμὸν φίλον (= τὸν φίλον μου), (ὕμεῖς) στέργετε τὸν ὑμέτερον φίλον (= τὸν φίλον σας) κλπ.

§ 46. 1) Ἡ ἀρχῆθεν κανονικῶς ἐσηματισμένη κτητικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου ἐός, -ή, -όν, (πβ. ἐμός, -ή, -όν, κλπ.) εἶναι ὅλως ἀχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησι-μοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτοῦ, αὐτῆς κλπ.), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἢ γενικῆ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας οὗτος ἢ ἐκεῖνος· ἔρχεται ὁ φίλος αὐτοῦ (= ὁ φίλος του) — ὁ τούτου φίλος (= ὁ ἰδικὸς του φίλος).

Ὅμοιως ἢ ἀντωνυμία σφέτερος εἶναι σπανία, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτῶν), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἢ γενικῆ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (τούτων ἢ ἐκείνων)· ἔρχεται ὁ φίλος αὐτῶν (= ὁ φίλος των) — ὁ τούτων φίλος (= ὁ ἰδικὸς των φίλος), κλπ.

2) Ὅταν ὑπάρχη ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ διὰ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας δηλουμένου προσώπου, τότε ἐπὶ ἐμφάσεως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ μὲν τοῦ ἐμός, σός ἢ τῆς γενικῆς τούτου ἢ ἐκείνου ἢ γενικῆ τῆς ἀντιστοίχου αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας (ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ, ἐαυτοῦ), ἀντὶ δὲ τῶν ἀπλῶν ἡμέτερος, ὑμέτερος, ἢ τῆς γενικῆς τούτων ἢ ἐκείνων, χρησιμοποιεῖται τὸ ἡμέτερος αὐτῶν, ὑμέτερος αὐτῶν καὶ ἢ γενικῆ ἐαυτῶν (πβ. § 23, Σημ.)· (ἐγὼ) στέργω τὸν ἐμαυτοῦ φίλον (= τὸν ἰδικόν μου φίλον). (ὕμεῖς) στέργετε τὸν ὑμέτερον αὐτῶν φίλον (= τὸν ἰδικόν σας φίλον). οὗτοι στέργουσι τοὺς ἐαυτῶν φίλους (= τοὺς ἰδικούς των φίλους), κλπ.

§ 47. ε' Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος

1) ἐπὶ αἰσθητῆς δεΐξεως

α') τῆς ὅδε γίνεται χοῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐντελῶς πλησίον τοῦ ὀμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς καὶ συνήθως νοοῦνται ὡς εὗρισκόμενα εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς αὐτόν· Πλάτων ὅδε (= αὐτὸς ἐδῶ ὁ Πλ.). Πλ. ἤδε ἢ ἡμέρα (= ἐτούτη, ἥτοι ἢ σημερινὴ ἡμέρα) Θ.

Οὕτω πολλάκις ἡ *ὄδε* λαμβάνεται ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας *ἐγὼ* ἢ ἀντὶ τῆς κτητικῆς *ἐμὸς* μετὰ δείξεως· *ξὺν τῆδε ἀδελφῇ* (= ξὺν ἐμοὶ τῇ ἀδελφῇ) Σοφ. *σκήπτρω τυπεὶς ἐκ τῆσδε χειρὸς* (= ἐκ τῆσδε τῆς ἐμῆς χειρὸς) Σοφ.

β') τῆς *οὗτος* (= αὐτός, ἐτοῦτος) γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια εἶναι μὲν πλησίον τοῦ ὀμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς, νοοῦνται ὅμως ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενωτέραν σχέσιν μὲ τὸν ἀκούοντα· *οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει* Ξ.

Οὕτω ἡ *οὗτος* λαμβάνεται καὶ ὡς κλητικὴ ἀντὶ τῆς *σύ* μετὰ δείξεως· *οὗτος, τί ποιεῖς;* (= ἔ! σὺ αὐτοῦ) Ἄρφ.

γ') τῆς *ἐκεῖνος* χρῆσις γίνεται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων μακρὰν εὐρισκομένων τοπικῶς ἢ χρονικῶς· *νῆες ἐκεῖναι* (= πλοῖα ἐκεῖ πέρα) Θ. *ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη* Ξ.

2) ἐπὶ νοητῆς δείξεως, ἥτοι ὅταν ὁ λέγων νοερῶς δεικνύῃ τι, τὸ ὅποιον ἔχει ἤδη λεχθῆ ἢ μέλλει νὰ λεχθῆ, ἢ μὲν *οὗτος* συνήθως ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, ἢ δὲ *ὄδε* εἰς τὰ ἀμέσως ἐπόμενα· *ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις, παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε* (= αὐτὰ λὲς ἐσύ, ἀπὸ ἡμᾶς . . . τὰ ἐξῆς) Ξ.

Πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐπὶ νοητῆς δείξεως καὶ ἡ *ἐκεῖνος* μετὰ τινος ἐμφάσεως ἀντὶ τῆς *οὗτος* ἢ τῆς *ὄδε*· *Χειρίσσοφος μὲν ἐνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ* (= οἱ σὺν τούτῳ, ἢ οἱ σὺν αὐτῷ) Ξ. *ἐκεῖνο κερδαίνειν ἠγείται, τὴν ἡδονὴν* Πλ. (§ 22,2).

§ 48. Αἱ ἀντωνυμίαι *τοιόσδε, τοσόσδε* (καὶ *τηλικόσδε*) διαφέρουν κατὰ τὴν χρῆσιν τῶν ταυτοσήμων ἀντωνυμιῶν *τοιούτους, τοσοῦτος* (καὶ *τηλικοῦτος*) ὅ,τι διαφέρει ἡ *ὄδε* τῆς *οὗτος*· ὁ *Κῦρος* ἀκούσας τοῦ *Γωβρύου* *τοιαῦτα τοιάδε* πρὸς αὐτὸν ἔλεξε Ξ. (πβ. ἀκούσας *ταῦτα τάδε* εἶπε).

§ 49. Πολλάκις γίνεται χρῆσις τῆς ἀντωνυμίας *οὗτος* (ἢ σπανίως τῆς *ἐκεῖνος*), ἀπλῶς ἵνα ἐπαναληφθῆ μετ' ἐμφάσεως κάτι τι προλεχθὲν· ὁ τὸ *πνεῦμα παρασχών, οὗτος τῶν φύντων αἴτιος* Δ. (πβ. *τῆς θάλασσας τὰ κύματα, αὐτὰ μόν' τὸν ρωτοῦσαν*).

Πολλάκις δὲ τότε προτάσσεται τῆς ἀντωνυμίας *οὗτος* καὶ ὁ σύνδεσμος *καί*, ὅταν μετ' αὐτῆς προστίθεται καὶ προσδιορισμὸς τις

τοῦ προλεχθέντος ἐπιθετικὸς ἢ ἐπιρρηματικὸς, ὁ ὁποῖος ἐξαίρεται ὡς δηλῶν κάτι τι σπουδαῖον· ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων, καὶ τούτων πονηρῶν, οὕτω πράττειν (= καὶ μάλιστα πονηρῶν) Ξ. ξένους προσήκει σοι πολλοὺς δέχεσθαι, καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς Ξ. (πβ. *λίγοι μοῦ ἔφυγον, κί' ἐκεῖνοι λαβωμένοι*).

Συχνότατα δὲ ἐπαναλαμβάνεται ὀηματικὴ τις ἔννοια διὰ τοῦ καὶ ταῦτα· Μένωνα δὲ οὐκ ἐξήτει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀρσίου ὦν τοῦ Μένωνος ξένου (= καὶ δὲν τὸν ἐξήτει, ἐνῶ μάλιστα...) Ξ. οὐ ταῦτά ἡμῖν δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγίστων (= καὶ μάλιστα ἐνῶ πρόκειται περὶ κλπ.) Πλ.

§ 50. ζ' Ἐρωτηματικά ἀντωνυμῖαι

1) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία *τίς* σημαίνει ὅ,τι ἡ ἀντωνυμία *ποιός* εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, λαμβάνεται δὲ (ὅπως καὶ ἡ *ποιός*) ἢ οὐσιαστικῶς ἢ ἐπιθετικῶς· *τίς ἀγορεύειν βούλεται; τί-νος τέχνης Γοργίας ἐπιστήμων ἐστίν;* Πλ.

2) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία *ποιός* σημαίνει *ποιῶς λογιῆς; τί λογιῆς;* ἤτοι δι' αὐτῆς γίνεται ἐρώτησις περὶ τοῦ ποιοῦ προσώπου τινὸς ἢ πράγματος καὶ οὐχὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ προσώπου ἢ τοῦ πράγματος· ἐπομένως λαμβάνεται αὕτη πάντοτε ἐπιθετικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν· *ποιόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων;* Ὀμ. (πβ. *οὐδεὶς ἠρώτα ποία τις εἶη ἢ Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ τίς;* Πλ.)

Σπανίως δὲ λαμβάνεται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἡ *ποιός* ἀντὶ τῆς *τίς* ἐπιθετικῶς· *ποιούς λόγους οὐκ ἀνηλώσαμεν;* (= *τίνας λόγους*) Ἰσ.

Σημ. Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἡ *ποιός* (*ποιός*;) ἐπεκράτησε, ἢ δὲ *τίς* ἐξηφανίσθη (πλὴν τῶν τύπων *τίνος* καὶ *τί*. πβ. *τίνος εἶναι αὐτὸ τὸ σπῆτι; τί τρώγεις*;)·

§ 51. 1) Πολλάκις κατόπιν μὲν τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας *τίς* ἀκολουθεῖ τὸ ἀόριστον ἐπίρρημα *ποτέ* (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἄραγε* ἢ *τάχα*), κατόπιν δὲ τῶν ἀντωνυμιῶν *ποιός* καὶ *πόσος* ἢ ἀόριστος ἀντωνυμία *τίς* (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *σάν*), οὕτω δὲ δηλοῦται μεγαλύτερον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐρωτῶντος περὶ τοῦ ἐρωτωμένου ἢ *ἐκπληξίς* αὐτοῦ περὶ τούτου· *τί ποτε σύ, ὦ παῖ, τῷ Σάκκῳ οὕτω πολεμεῖς;* (= *γιατί ἄραγε, γιατί τάχα*) Ξ. *τίσι ποτέ λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους;* (= μὲ *ποιούς ἄραγε λόγους*). *ποιού*

τινὸς γένους ἐστὶν ὁ Μιθριδάτης; (= σὰν ἀπὸ τί λογῆς σοί) Ξ.
πόσαι τινές εἰσιν αἱ πρόσοδοι τῆ πόλει; (= σὰν πόσες, πόσες
περίπου) Ξ.

2) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι πολλάκις συνεκφέρονται μετὰ
δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ αὐτῶν
βραχυλογικῶς Ἐγγελίαν φέρω χαλεπὴν. Τίνα ταύτην; (= τίς
ἐστὶν ἡ ἀγγελία αὕτη, ἣν φέρεις;) Πλ.

§ 52. 1) Πολλάκις εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν συνεκφέρονται δύο
ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι ἀσυνδέτως *τινος τίς* ὡν σὺ τήνδ' ἀπεμ-
πολᾶς χθονός; (= ποίος εἶσαι σὺ καὶ ἀπὸ ποιά χώρα . . .) Εὐρ.

2) Πολλάκις τίθεται ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία καὶ εἰς δευτε-
ρεύουσαν πρότασιν ἐκφερομένην ἐρωτηματικῶς κατόπιν ἄλλης
ἐρωτηματικῆς προτάσεως ἀνεξαρτήτου· *πότε ἂ χρῆ πράξετε; ἐπει-
δὸν τί γένηται*; Δ.

Σημ. Οὕτω παρήχθησαν αἱ ἑλλειπτικαὶ ἐκφράσεις *ὅτι τί*; (ἐνν. γί-
γνεται = γιὰ ποιὸν λόγον;) καὶ *ἵνα τί*; ἢ *ὡς τί*; (ἐνν. γένηται = μὲ
ποιὸν σκοπὸν); *ἔτι καὶ τοῦτο αὐτῷ προσθήσετε; ὅτι τί*; — *ἵνα τί ταῦτα
λέγεις*; Πλ. *ὡς τί δὴ φεύγεις*; Εὐρ.

3) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία πολλάκις τίθεται εἰς τὸ τέλος
τῆς ἐρωτηματικῆς προτάσεως πρὸς μεγαλυτέραν ἔμφασιν· *τρέφε-
ται δὲ ψυχὴ τίνι*; Πλ.

ζ' Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμίαι

§ 53. 1) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *τις* (= ἕνας, κάποιος, κα-
νεὶς) εἶτε ὡς οὐσιαστικὸν εἶτε ὡς ἐπίθετον κανονικῶς λαμβάνεται εἰς
καταφατικὰς προτάσεις· *ἴτω τις ἐφ' ὕδαρ* (= ἄς πάη ἕνας ἢ
κάποιος) Ξ. *ποῖ τις φύγη*; (= ποῦ νὰ . . . κανεὶς) Σοφ. καὶ *τις
θεὸς ἠγεμόνευεν* (= κάποιος θεὸς) Ὅμ.

Εἰς ἀποφατικὰς δὲ προτάσεις ἀντὶ τῆς ἀορίστου *τις* λαμβάνε-
ται κανονικῶς ἡ ἀντίστοιχος αὐτῆς ἀντωνυμία *οὐδεὶς* (= κανεὶς,
κανεὶς δὲν — ἐὰν ἡ πρότασις εἶναι κρίσεως) ἢ *μηδεὶς* (= κανεὶς,
κανεὶς νὰ μὴ — ἐὰν ἡ πρότασις εἶναι ἐπιθυμίας)· *οὐδεὶς ἦλθεν* Ξ.
οὐδ' ἄλλος ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδὲν (= κανεὶς τίποτε) Ξ. — *μηδεὶς
ιδέτω* (= κανεὶς νὰ μὴν ἰδῆ) Ξ. *μὴ θῆσθε νόμον μηδένα* Δ.

2) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *τις, τί*

α') λαμβάνεται καὶ ὡς κατηγορούμενον, καὶ τότε σημαίνει κά-

ποιος ἄξιος λόγου ἢ σπουδαῖος, κάτι, κάτι τι ἤχρεις τις εἶναι. (πβ. θαρρεῖ πῶς κάτι εἶναι κι' αὐτός).

Τοιαύτην σημασίαν ἔχει τὸ ἀόριστον τι καὶ εἰς τὰς φράσεις λέγειν τι, ποιεῖν τι, κλπ. ἄρ' οἴεσθέ τι ποιεῖν οὐδὲν ποιοῦντες; (= κάτι τι ἄξιον λόγου) Πλ.

β') συνάπτεται καὶ μετὰ ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν, ἀριθμητικῶν ἢ ἐπιρρημάτων καὶ ἄλλοτε μὲν ἐνισχύει, ἄλλοτε δὲ μετριάξει τὴν ἔννοιαν αὐτῶν. (= κάποιος ἀρεκτά, πολύ, ἔξαιρετικά . . . ἢ = κάπως, κάπου, περίπου, σάν . . .) δεινὴ τις δύναμις (= κάποια πολὺ ἰσχυρά . . .) Ξ. ὀλίγοι τινὲς (= κάποιοι ἀρεκτά ὀλίγοι) Θ. ὅσος τις χρυσός (= πόσον πολὺς χρυσός) Ὅμ. — ἡμέρας ἑβδομήκοντά τινας (= κάπου ἑβδ., καμιά ἑβδομηνταριά) Θ. διαφερόντως τι ἀδικούμεθα (= κάπως ὑπερβολικά) Θ.

Σημ. Ἡ ἀντωνυμία τις (ὅπως καὶ ἡ κανεῖς εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) λαμβάνεται πολλάκις μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἕκαστος, ὁ καθένας τοῦτο τις ἴστω (= ἄς ξέρῃ καθένας) Σοφ. (πβ. εὐκόλα μπαίνει κανεῖς σὴ φυλακὴ, μὰ δύσκολα βγαίνει). Ἐπὶ τῆς τοιαύτης χρήσεως δύναται νὰ συνάπτεται μετὰ τῆς ἀορίστου τις καὶ τὸ ἐπίθετον πᾶς ἢ ἡ ἀντωνυμία ἕκαστος πᾶς τις Ἡρ. ἕκαστός τις Ξ.

Ἡ φράσις ἢ τις ἢ οὐδεὶς = σχεδὸν κανεῖς, ἢ δὲ φράσις ἢ τι ἢ οὐδὲν = σχεδὸν τίποτε.

3) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἄλλος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν πολλάκις λαμβάνεται πλεοναστικῶς ὡς ἐπιθετικός προσδιορισμὸς οὐσιαστικοῦ τινος, τὸ ὁποῖον κυρίως εἶναι ἐπεξηγήσις τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος. Δύναται δὲ τότε νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ ἄλλος διὰ τοῦ ἐξ ἄλλου, ἐκτὸς τούτου, προσέτι, κ.τ.τ. αὐτὸς Ὀδυσσεὺς τέρεπετο καὶ ἄλλοι Φαίηκες (= καθὼς καὶ οἱ Φ. ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος) Ὅμ. ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἄλλης ἀργίας (= καὶ ἐκτὸς τούτου ἐκ τῆς ἀνεργίας) Θ.

4) Αἱ ἀντωνυμιαὶ ἕκαστος, ἐκάτερος, ἕτερος, οὐδέτερος, (μηδέτερος), πότερος, οὐδεὶς, (μηδεῖς) λαμβάνονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ὁμάδων τινῶν (οἶον ἔθνῶν, φυλῶν, φατριῶν, στρατευμάτων, κ.τ.τ.) πόλεις τάσδε ἐκάτεροι συμμάχους εἶχον (δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι ἀφ' ἐνὸς καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἀφ' ἑτέρου) Θ. ὅστις μηδετέροις ἀρέσκει, τοῦτον τίποτε καὶ καλέσαι χροί; (δηλ. οὔτε τοῖς δημοκρατικοῖς οὔτε τοῖς ὀλιγαρχικοῖς) Ξ.

η' Αί αναφορικά ἀντωνυμία

§ 54. 1) Κανονικῶς ἡ μὲν *ὄς* (ἦ, ὄ) καὶ αἱ ἄλλαι ἀπλαῖ ἀναφορικά ἀντωνυμία *οἶος*, *ὄσος*, *ἡλικός* ἀναφέρονται εἰς ἓν ὄρισμένον πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, ἡ δὲ *ὄστις* καὶ αἱ λοιπαὶ σύνθετοι ἀναφορικά ἀντωνυμία (αἱ ἀρχόμεναι ἀπὸ *ὄπ*) ἀναφέρονται εἰς τι γενικὸν καὶ ἀόριστον. Ἔστι *Δίκης ὀφθαλμός*, *ὄς τὰ πάνθ' ὄρᾶ* — *μακάριος ὄστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει* (= πᾶς ἄνθρωπος, ὄστις).

Σημ. α') Οὐχ ἤττον λαμβάνεται ἐνίοτε ἡ *ὄστις* ἀντὶ τῆς *ὄς*· καὶ Ἄπολλωνος Ἀρχηγέτου βωμόν, *ὄστις νῦν ἔξω τῆς πόλεως ἐστίν, ἰδούσαντο* Θ.

Ἡ δὲ χρῆσις αὕτη ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω μετὰ ταῦτα ἐπεκράτησεν ἡ *ὄστις* ἀντὶ τῆς *ὄς*.

Σημ. β') Ἐνίοτε χρησιμοποιεῖται ἀναφορικὸν ἐπίρρημα (ἐνθα, ἦ, ὅπου ὄθεν, οἶ) ἀντὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας *ὄς* μετὰ τινος προθέσεως· ἤλασεν εἰς Ταρσοῦς, πόλιν τῆς Κιλικίας, ἐνθα ἦν τὰ Συνεγγείους βασιλεία (= ἐν ἦ) Ξ. *δῶμα Πελοπιδῶν τόδε, ὄθεν σε ἦνεγκα* (= ἐξ οὗ) Σοφ. ἐκ Λακεδαιμόνος, οἵπερ πλειστάκις ἀφῆξαι (= εἰς ἦνπερ) Πλ.

Καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ἀναφορικοῦ ἐπίρρηματος ὅπου, καὶ οὕτω κανονικῶς λαμβάνεται νῦν τὸ ὅπου, (ὀπού, ποῦ) ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν *ὄς*, *ὄστις*, *ὄ ὀποῖος*· τὸν δρόμον, ὅπου πέρασα, δὲν τὸν ξαναδιαβαίνω (= τὸν ὀποῖον). *νά βγοῦν τὰ κλεφτοκάραβα, ποῦ ἔχουν τοὺς κλέφτες μέσα* (= τὰ ὀποῖα).

Σημ. γ') Λέγεται πολλάκις *ἔστιν ὄς ἢ ἔστιν ὄστις* (= ἔστι τις ὄς ἢ ἔστι τις ὄστις) ἀντὶ τῆς ἀπλῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας *τίς*· ἔστι δ' ὄστις καὶ κατελήφθη (= κάποιος) Ξ. *οὐκ ἔστιν ἦτις τοῦτ' ἂν ἔτλη* Εὐρ. Σχηματίζεται δὲ ἡ φράσις αὕτη καὶ κατὰ τὰς πλαγίας πτώσεις, καὶ μάλιστα καὶ πληθυντικῶς, ὡς ἐξῆς· *εἰσὶν οἶ ἢ ἔστιν οἶ* (= ἐνιοί), *ἔστιν ὄν* (= ἐνίων), *ἔστιν οἶς* (= ἐνίοις), *ἔστιν οὖς* (= ἐνίους)· *ἔστιν ὄν καὶ κοιτὴν καθήμενον* ἔλαιον Ξ. *ἔστιν οἶ καὶ Ξενοφῶντο προῦβάλλοντο* πρεσβυτήν Ξ. *πλὴν Ἰώνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἔστιν ὄν ἄλλων ἐθνῶν* (= καὶ ἄλλων τινῶν) Θ. (Ὅμοίως παρήχθη καὶ ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *ἐνιοί*, *ἐνιοί*, *ἐνια*, ἐκ τοῦ *ἐν* = *ἔστι*, καὶ τοῦ *οἶ*, *αἶ*, *ἄ*. Πβ. καὶ τὸ ἐπίρρημα *ἐνίοτε* = *ἐν* ὅτε, ἦτοι *ἔστιν ὅτε*).

Ὅμοίως δὲ ἀντὶ τοῦ οὐδέεις οὐ λέγεται πολλάκις μετὰ μεγαλυτέρας ἐμφάσεως *οὐκ ἔστιν ὄστις οὐ ἢ οὐδέεις* (ἔστιν) *ὄστις οὐ* (= πᾶς τις)· *οὐδέεις ὄστις οὐκ ἂν ταῦτα ποιήσειεν*.

2) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία *οἶος* (= τέτοιος ποῦ) συχνότατα χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς στερεοτύπους φράσεις *οἶός εἰμι* ἢ *οἶός τέ εἰμι* μετ' ἀπαρεμφάτου. Καὶ ἡ μὲν φράσις *οἶός εἰμι* σημαίνει *εἶμαι τέτοιος ἄνθρωπος ποῦ* (νά), *εἶμαι πρόθυμος* ἢ *έτοιμος* (νά). Ἀγησίλαος ἤκιστα ἦν *οἶος* μεγαληγορεῖν Ξ. Μειδυλίδης ἠγανάκτει καὶ *οἶος ἦν* ἐπεξιέναι Λεωκράτει Δ.

Ἡ δὲ φράσις **οἶός τε μοι** (ἢ οἶός τ' εἰμί) σημαίνει **εἶμαι εἰς θέσιν, δύναμαι**. Ἀλκιβιάδης **οἶός τε ἦν** σῶσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύναμιν Ξ.

Συνηθεστάτη εἶναι ἡ φράσις **οἶόν τε ἐστὶ** μετ' ἀπαρεμφάτου (= εἶναι δυνατόν νά).

3) α') Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι **οἶος, ὅσος, ἡλίκος** πολλάκις λαμβάνονται εἰς ἀναφωνήσεις ἐπιφωνηματικῶς: **οἶα ποιεῖς, ὦ ἐταῖρε!** (= τί πράγματα εἶναι αὐτὰ πού) Πλ. **ὄσῃν ἔχεις τὴν δύναμιν!** (= πόσον μεγάλην) Ἀρφ.

β') Αἱ σύνθετοι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι **ὅστις, ὁποῖος, ὀπόσος, ὀπηλίκος** πολλάκις λαμβάνονται ἀντὶ τῶν ἀντιστοιχῶν ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν (**τίς, ποῖος, πόσος, πηλίκος**) καὶ δι' αὐτῶν δίδεται ἀπάντησις εἰς γενομένην ἐρώτησιν ἢ εἰσάγεται πλαγία ἐρώτησις: Ἀλλὰ τίς γὰρ εἶ; Ὅστις; πολίτης χρηστός (= Ἐρωτᾶς **ὅστις** εἰμί; = ποῖός εἶμαι;) Ἀρφ. οὔτος τί ποιεῖς; Ὅ,τι ποιῶ; (= Ἐρωτᾶς **ὄ,τι** ποιῶ; = Τί κάνω;) Ἀρφ.

4) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ἀναφέρονται πολλάκις εἰς τὴν σύστοιχον αὐτῶν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν ὑπάρχουσαν ἢ νοουμένην ἔξωθεν, ἥτοι ἡ ὄς ἀναφέρεται εἰς τὴν **οὔτος**, ἡ **οἶος** καὶ **ὀποῖος** εἰς τὴν **τοιούσδε** καὶ **τοιούτος**, ἡ **ὄσος** καὶ **ὀπόσος** εἰς τὴν **τοσόσδε** καὶ **τοσοὔτος**, καὶ ἡ **ἡλίκος** καὶ **ὀπηλίκος** εἰς τὴν **τηλικόσδε** καὶ **τηλικούτος**: οἱ ἄνθρωποι **τούτοις** μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, **οὗς** ἂν ἡγῶνται βελτίστους εἶναι Ξ. **ὄν** οἱ θεοὶ φιλοῦσι ἀποθνήσκει νέος (= οὔτος, ὄν). κατεστήσαμεν Φίλιππον **τηλικούτον**, **ἡλίκος** οὐδεὶς πω βασιλεὺς γέγονε Μακεδονίας. (πβ. **ὄσους** θὰ κόψη τὸ σπαθί, **τόσους** θενὰ σκοτώσω).

Σημ. Δύναται ὅμως εἰς ὄνομα ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους ἢ εἰς ὄλην πρότασιν νά ἀναφέρεται τὸ οὐδέτερον **ὄ**, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν γενικὴν σημασίαν **χρῆμα ὄ**, **κτῆμα ὄ**, **πρᾶγμα ὄ** (= πρᾶγμα πού)· **τυραννίδα θηρᾶς**, ὄ **πλήθει χρήμασιν** θ' ἀλίσκεται Σοφ. **Δερκυλίδας ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων**, ὄ **δοκαὶ κηλὶς εἶναι τοῖς σπουδαίοις**. (ὄ = τὸ σταθῆναι **τινα ἔχοντα τὴν ἀσπίδα**) Ξ. Πβ. § 15, α'.

5) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία κανονικῶς συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὄνομα ἢ τὴν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται, κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν, ἡ δὲ πτῶσις αὐτῆς κανονίζεται ἀπὸ τὴν σύνταξιν τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται. (Ἰδὲ ἀνωτέρω παραδείγματα).

Ἄλλὰ πολλάκις ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ τεθῆ εἰς πῶσαν αἰτιατικήν, τίθεται εἰς πῶσιν γενικήν ἢ δοτικήν, εἰς τὴν ὁποίαν πῶσιν τίθεται καὶ τὸ ὄνομα ἢ ἡ δεικτική ἀντωνυμία, εἰς τὴν ὁποίαν αὕτη ἀναφέρεται. (*Ἐλξίς τοῦ ἀναφορικοῦ*).

Τότε δέ, ἐὰν μὲν ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς τινα δεικτικήν ἀντωνυμίαν, ἡ δεικτική αὕτη ἀντωνυμία κανονικῶς παραλείπεται, ἐὰν δὲ ἀναφέρεται εἰς τι ὄνομα οὐσιαστικόν, τοῦτο συνήθως λαμβάνει θέσιν μετὰ τὴν ἀναφορικήν ἀντωνυμίαν, εἰς τὸ τέλος τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως, ἄνευ ἄρθρου· οἱ *χρησμοφδοὶ ἴσασιν οὐδὲν ὧν λέγουσιν* (= οὐδὲν τούτων ἃ) Πλ. *ἐπορευέτο σὺν ἧ εἶχε δυνάμει* (= σὺν τῇ δυνάμει, ἦν) Ξ. *ὅπως ἔσεσθε ἀξιοὶ τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε* (= τῆς ἐλευθερίας, ἦν) Ξ. *σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς ὁ πατήρ κατέλιπε* (= σὺν τοῖς θησαυροῖς, οὖς) Ξ. — *τούτους ἄρχοντας ἐποίηε ἧς κατεστρέφετο χώρας* (= τῆς χώρας, ἦν) Ξ. (πβ. πῶς ἀγαπῶ *ὅποιον* φορεῖ ἐνδύματα θλιμμένα = ἐκεῖνον ὁ *ὅποτος* φορεῖ. ἄλλοίμονο *σ' ὅποιον* βρεθῆ ἔκεῖ = *σ' ἐκεῖνον, ὅποιος* βρεθῆ).

Σημ. Σπανιώτερον συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίστροφον, ἦτοι ἔλκεται τὸ ὄνομα εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία, καὶ ἐκφέρεται τοῦτο κατὰ τὴν πῶσιν ἐκείνης· *τὴν οὐσίαν, ἣν κατέλιπε τῷ υἱεῖ, ἀξία ἐστὶ δέκα ταλάντων* (= ἡ οὐσία, ἦν) Δυσ.

Κανονικῶς συμβαίνει τοιαύτη ἔλξις εἰς τὰς φράσεις οὐδεὶς ὅστις οὐ καὶ θαυμασιόν (*ἐστίν*) ὅσος ἢ ὅση ἢ ὅσον· *οὐδενὶ ὄτω οὐκ ἀποκρίνεται* (= οὐδεὶς ἐστίν, ὄτω) Πλ. *οὐδένα κίνδυνον ὄντινα οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι* (= οὐδεὶς κίνδυνός ἐστίν, ὄντινα οὐχ κλπ.) Δ. μετὰ ἰδρωτός *θαυμαστοῦ ὄσου* (= μετὰ ἰδρωτός *θαυμαστόν ἐστι μεθ' ὄσου*) Πλ. *ἐκεῖνος θαυμαστήν ὄσσην περὶ σέ προθυμίαν ἔχει* (= ἐκεῖνος *θαυμαστόν ἐστίν*, ὄσσην προθυμίαν κλπ.) Πλ.

6) Ὅταν δύο ἢ περισσότεραι ἀναφορικαὶ προτάσεις παρατάσσονται ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἡ εἰσάγουσα αὐτὰς ἀναφορική ἀντωνυμία συνήθως τίθεται μόνον εἰς τὴν πρώτην ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὰς ἄλλας παραλείπεται (νοουμένη ἔξωθεν εἰς τὴν κατάλληλον πῶσιν) ἢ ἀναπληροῦται διὰ τῆς ἀντιστοίχου προσωπικῆς ἢ δεικτικῆς ἀντωνυμίας· *Ἀριαῖος, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά, ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν πειράται* (= καὶ ᾧ ἐδώκαμεν καὶ παρ' οὗ ἐλάβομεν) Ξ. — *Ποῦ δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνὴρ, ὃς συνεδήρα ἡμῖν καὶ σὺ μάλα ἐθαύμαζες αὐτόν;* (= καὶ ὃν σὺ μάλα ἐθαύμαζες). καὶ νῦν τί χρὴ δρᾶν,

ὅστις ἐμφανῶς θεοῖς ἐχθαίρομαι, μισεῖ δέ με Ἑλλήνων στρατός ;
(= ὄν δὲ μισεῖ) Σ.

7) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι **ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος, ὀπη-
λίκος** πλειστάκις ἐκφέρονται μετὰ τοῦ **δὴ** ἢ **δήποτε** ἢ **οὖν** κατόπιν
αὐτῶν ὡς ἀόριστοι μετ' ἐμφάσεως· ἐγὼ πάσχειν **διτιοῦν** ἔτοιμος
(= ὀτιδὴποτε, ὀποιονδὴποτε πάθημα) Δ. οὔτε δι' ἐχθραν οὔτε διὰ
φιλονικίαν οὐδ' ἠντιοῦν (= οἰανδὴποτε, καμίαν ἀπολύτως) Λυκ.

Τὸ ἄρθρον

§ 55. Ὅπως καταφαίνεται ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων,
τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ ἀρχαιότατα γραπτὰ μνημεῖα τῆς γλώσσης μας,

1) ἀρχῆθεν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶχεν ἄρθρον, ἐκ τῆς
ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας ἢ
ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου ἐνοεῖτο ἐκάστοτε, ἂν ἐπρόκειτο περὶ τινος
ὄρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ἢ περὶ τινος ἀορίστου· **Ἄνδρα
μοι ἔννεπε, μοῦσα** (= τὸν ἄνδρα) α 1. **νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὄρσε
κακὴν** (= νόσον ἀνὰ τὸ στρατόπεδον κακὴν) Α 10 (πβ. Λατινικὴν
γλῶσσαν).

2) ἀρχῆθεν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** ἦσαν δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι
καὶ δι' αὐτῶν

α') ὁ λέγων ἐδείκνυε πρόσωπόν τι ἢ πράγμα ἐνώπιον αὐτοῦ
καὶ τοῦ ἀκούοντος εὐρισκόμενον· πῶς γὰρ **δὴ τὸν ξεῖνον ἐγὼ ὑποδέ-
ξομαι οἴκῳ**; (= τοῦτον ἐδῶ τὸν ξένον, αὐτὸν τὸν ξ.) Ὅδ. π 70

β) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς τι προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ
πράγμα· **Ἀητοῦς καὶ Διὸς υἱός**· ὁ γὰρ βασιλῆϊ χολωθεὶς **νοῦσον
ἀνὰ στρατὸν ὄρσε κακὴν** (= οὗτος γὰρ = διότι οὗτος, ὁ προμνη-
μονευθεὶς υἱὸς τῆς Δ. καὶ τοῦ Δ.) Α 9.

Ἐκ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** προῆλθεν
κατόπιν ἡ συνήθης παρὰ ποιηταῖς καὶ παρ' Ἡροδότῳ χρῆσις αὐ-
τῶν ὡς ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν τύπων οἱ ὁποῖοι ἀρ-
χίζουσι ἀπὸ **τ μαντοςύνην, τὴν** οἱ πόρε Φοῖβος Ἀπόλλων (= τὴν
ὁποίαν τοῦ ἐχάρισε) Α 72. **δῶρα, τὰ** οἱ ξεῖνος δῶκε (= τὰ ὁποῖα)
φ 13.

Σημ. Ἡ χρῆσις αὕτη σφύζεται καὶ εἰς δημοτικὰ τραγούδια καὶ εἰς
νεοελληνικὰς διαλέκτους· βάλετε τὰ **παπλώματα, τὰ ὑφάνα** Ἀνεράδες
(= τὰ ὁποῖα).

γ') ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς τι πρόσωπον ἢ πράγμα μέλλον νὰ λεχθῆ καὶ προεξήγγελλεν αὐτό· **ὁ δ'** ἔβραχε *χάλκεος* Ἄρης (= ἐκεῖνος δέ... δηλ. ὁ χαλκοῦς Ἄρης) Ε 857. *ἄνδρα τόν, ὅς κειθεοῖσιν ἀπέχθηται.* κ 74.

3) Ἐκ τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω (2, α' καὶ γ') χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** παρήχθη σὺν τῷ χρόνῳ ἢ ἀρθορικῇ σημασίᾳ αὐτῶν, ἢ ὁποῖα ὑπάρχει καὶ παρ' Ὀμήρῳ συνήθως μὲν μετὰ τῆς δεικτικῆς σημασίας, πολλάκις δὲ καὶ καθαρά, ὅπως ὅταν αἱ λέξεις αὗται **ὁ, ἡ, τὸ** προτάσσονται πρὸ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν· *ἀεὶ τοι τὰ κακὰ ἔστι φίλα μαρτεύεσθαι* (= αὐτὰ τὰ κακὰ = τὰ κακὰ) Α 107. *ἔδεισεν δ' ὁ γέρον* (= ἐκεῖνος, ὁ γνωστὸς ὡς προμνημονευθεὶς γέρον) Α 33. (πβ. *Ξείας ἀγῶνα ἔθηκε· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος* Ξ.) — *αἱ δὲ γυναῖκες ἰστάμεναι θαύμαζον.* Σ 495. *οἱ γὰρ ἄριστοι ἐν νηυσὶν κέαται.* Λ 658. *Κάλχας ἤδη τὰ τ' ἔόντα τὰ τ' ἐσσόμενα.* Α 70.

§ 56. Τὴν ἀρχικὴν τῶν ἀντωνυμικῆν σημασίαν τὴν διετήρησαν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** καὶ ἀφοῦ πλέον κατέστησαν ἄρθρα, εἰς ὀρισμένους ἐκφράσεις. Τοιαῦτα δὲ εἶναι

1) *τὸν καὶ τόν, τὸ καὶ τό, τὰ καὶ τὰ* (= αὐτὸν κί' αὐτὸν ἢ τὸν δεῖνα καὶ τὸν τάδε, αὐτὸ κί' αὐτό, αὐτὰ κί' αὐτά). Τοῦτων χρῆσις γίνεται προκειμένου περὶ προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ὁ λέγων δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ ὀνομάσῃ· *ἀφικνοῦμαι ὡς τὸν καὶ τόν* Λυσ. *ἔδει τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι* Δ. (πβ. § 55, 2, α'. Αἱ στερεότυποι φράσεις *τὸ καὶ τό, τὰ καὶ τὰ* σφίζονται ἔτι καὶ νῦν εἰς τὴν γλῶσσαν μας).

2) α') *ὁ δέ, ἡ δέ, τὸ δέ*, κατὰ πάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς (= οὗτος δὲ ἢ ἐκεῖνος δέ, αὕτη δὲ κλπ.)

β') *καὶ τόν, καὶ τήν, καὶ τοὺς* ὡς ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν (= καὶ οὗτος ἢ καὶ ἐκεῖνος, κλπ.).

Διὰ τούτων ὁ λέγων ἀναφέρεται εἰς τι προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πράγμα· *Ἰνάρως Ἀθηναίους ἐπηγάγετο· οἱ δὲ ἦλθον* (= οὗτοι δὲ) Ἡρ. *ταῦτα ἀγγέλλουσι τοῖς σιραιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία ἦν* Κ. — *καὶ τὸν κελεῦσαι λέγεται* (= καὶ ἐκεῖνος λέγεται ὅτι) Ξ. (πβ. § 55, 2, β').

Σημ. Τῆς αἰτιατικῆς *τὸν* τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὴν φράσιν *καὶ τὸν* ὑπάρχει καὶ ὀνομαστικὴ ὅς (= οὗτος), ὅλως ἄσχετος πρὸς τὴν ἀναφορικὴν

άντωνυμίαν *ὅς* (= ὁ ὁποῖος), σχηματισθεῖσα ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς (τοῦ ἄρθρου) *ὁ* διὰ προσλήψεως τῆς συνήθους καταλήξεως τῆς ὀνομαστικῆς *ς*. Ταύτης χρῆσις γίνεται εἰς τὰς φράσεις *καὶ ὅς* (= καὶ οὗτος — ἢ — καὶ ἐκεῖνος), *ἢ δ' ὅς* (= εἶπεν οὗτος ἢ εἶπεν ἐκεῖνος), αἱ ὁποῖαι ἐκφέρονται καὶ κατὰ θηλυκὸν γένος· *καὶ ἢ* (= καὶ αὕτη), *ἢ δ' ἢ* (= εἶπεν αὕτη)· οὐδεὶς ἀνιέλεγε, *καὶ ὅς ἤγειτο* Ξ. *Εἰ γάρ, ἢ δ' ὅς, ὃ Ζεῦ καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἴη* (= εἶπεν ἐκεῖνος) Πλ.

3) *ἀ')* *ὁ μὲν—ὁ δέ*, κατὰ πάντα τὰ γένη, πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς (= ὁ ἓνας—ὁ ἄλλος, ἄλλος—ἄλλος, μερικοὶ—μερικοί)· *οἱ μὲν ἐδίωκον, οἱ δὲ ἤρπαζον* Ξ.

β') *τὸ μὲν—τὸ δέ, τὰ μὲν—τὰ δέ, τῇ μὲν—τῇ δέ*, ἐπιρρηματικῶς (= ἀφ' ἑνὸς μὲν—ἀφ' ἑτέρου δέ, ἐν μέρει μὲν—ἐν μέρει δέ, ἄλλοτε μὲν—ἄλλοτε δέ)· *ἐπορεύθησαν τὰ μὲν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ ἀναπανόμενοι* Ξ.

4) τὸ ἐμπρόθετον *πρὸ τοῦ* ἢ *προτοῦ* (= πρὸ τούτου τοῦ χρόνου, πρότερον)· *Κυαξάρης πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστους ἵεναι πρὸ τοῦ δὲ ἀναμῖξ ἦν πάντα Ἑρ.* (Τὸ *προτοῦ* σφίζεται ἔτι καὶ νῦν ὡς σύνδεσμος· *ἔφυγε, προτοῦ ἔρθης ἐσύ*).

§ 57. Ὡς ἄρθρα αἱ λέξεις *ὁ, ἢ, τὸ* εἰς τὴν ἀρχαίαν, τὴν μετὰ τὸν Ὅμηρον, γλῶσσαν κανονικῶς χρησιμοποιοῦνται ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν

1) *ἀτομικῶς*, ἦτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ἑνὸς ὁρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ὅλως γνωστοῦ καὶ εἰς τὸν λέγοντα καὶ εἰς τὸν ἀκούοντα, εἴτε διότι τοῦτο εἶναι παρὸν καὶ ὑπόκειται εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν αὐτῶν, εἴτε διότι ἔχει προμνημονευθῆ, εἴτε διότι ὁποσδήποτε σχετίζεται μὲ κάτι ἄλλο γνωστὸν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα (*Κυρίως ὀριστικὸν ἢ ἀτομικὸν ἄρθρον*)· *ὁ ἀνῆρ* τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει (= ὁ ἀνῆρ οὗτος, δηλ. ὁ παρῶν Ὀρόντας) Ξ. Κ. Ἄν. 1, 6, 6. *Ξενίας ὁ Ἄρχας ἀγῶνα ἔθηκε*· ἐθεώρει δὲ *τὸν ἀγῶνα* καὶ Κῦρος (= τὸν προμνημονευθέντα ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον ἔθηκεν ὁ Ξενίας) Ξ. *ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος. ἐγὼ δακνοίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη* Ξ.

2) *γενικῶς*, ἦτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ πάντων τῶν ὁμοειδῶν ὄντων καὶ ἐν ἑκ τούτων λαμβάνεται ὡς ἀντιπρόσωπος ὅλου τοῦ εἶδους αὐτῶν (*Εἰδοποιὸν ἄρθρον*)· *ὁ ἄνθρωπος* θείας μετέσχε μοίρας (= ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει, οἱ ἄνθρωποι πάντες) Πλ.

δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους (= ὁ στρατιώτης ἐν γένει κλπ.) Ξ.

Σημ. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν ἀτομικὸν ἄρθρον πολ-
λάκις ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς κτήσεως, τοῦ ἀνήκοντος, τοῦ κεκαλονισμένου,
τοῦ συνήθους κ.τ.τ., τὸ δὲ εἰδοποιὸν ἄρθρον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ πᾶς
ἢ ἕκαστος, ἰδίᾳ ὅταν συνάπτεται μετὰ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν: Κίρως κατα-
πηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδν (= ἀπὸ τοῦ ἄρματος αὐτοῦ,
τὸν θώρακα αὐτοῦ) Ξ. Κλέαρχος, ἐπεὶ ἐπιτοκῶν ἐφάνη, ἔχει τὴν δίκην
(= τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν) Ξ.—ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλό-
δοξος τῆς πατρίδος οὐσίας ἐστὶ προδότης (= πᾶς δειλὸς ἀνὴρ, κ.λ.π.). ὁ βου-
λόμενος (= πᾶς ὅστις θέλει). ὁ τυχῶν (= πᾶς ὅστις τύχη).

§ 58. Κανονικῶς εἰς τὴν μετὰ τὸν Ὅμηρον ἀρχαίαν γλῶσσαν
ὄνομά τι ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου, μόνον ὅταν τοῦτο λαμβάνεται
ἀορίστως, (δῶτε εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν συνήθως ἐκφέρεται μετὰ
τοῦ ἀορίστου ἄρθρου ἕνας, μία, ἕνα). ποταμὸς ἦν κύκλω (= ἕνας ποταμὸς) Ξ. ἐπορεύοντο προφαίτερον ἀναστάντες· χαράδραν
γὰρ ἔδει διαβῆναι (= μίαν χαράδραν) Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐκφέρονται καὶ εἰς τὴν μετὰ τὸν Ὅμηρον ἀρ-
χαίαν γλῶσσαν, ὅπως ἀρχῆθεν, ἄνευ τοῦ ὀριστικοῦ ἄρθρου ὄνό-
ματα δηλοῦντα πρόσωπα ἢ πράγματα ὀρισμένα· οὐκ ἐδύνατο
καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναι-
κῶν, παίδων. (πβ. ἡ Δέσπω κάνει πόλεμον μὲ νύφες καὶ μ'
ἀγγόνια = μὲ τὰς νύφες τῆς κλπ.).

Κανονικῶς δὲ ἄνευ ἄρθρου ἐκφέρονται

1) τὰ κύρια ὄνόματα προσώπων· Θουκυδίδης Ἀθηναῖος
ξυνέγραψε τὸν πόλεμον (= ὁ Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος). Δαρείου
καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο (= τοῦ Δ. καὶ τῆς Π.).

2) τὸ ὄνομα βασιλεὺς ἢ μέγας βασιλεύς, ὅταν λέγεται περὶ
τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, καὶ τὸ ὄνομα ἄστν (= πόλις) λεγόμε-
νον περὶ τῶν Ἀθηνῶν· βασιλεὺς νικᾶν ἠγγεῖται (= ὁ βασιλεύς).
ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς ἄστν (= ἕως εἰς τὴν πόλιν, ἕως εἰς τὰς
Ἀθήνας).

Σημ. Ὡς εἶδομεν (§ 8, § 26,3 καὶ § 27) τὸ ἄρθρον ἔχει τὴν δύναμιν
α) νὰ οὐσιαστικοποιῇ, ἤτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτηριστῆρα οὐσιαστικοῦ εἰς ἐπί-
θετα λαμβανόμενα καθ' ἑαυτὰ ἄνευ οὐσιαστικοῦ τινος καὶ εἰς προτάσεις
ὀλοκλήρους, καὶ β) νὰ ἐπιθετικοποιῇ, ἤτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτηριστῆρα ἐπιθέτου
εἰς ὄνομα γενικῆς πτώσεως ἢ ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετόν τι προτασσόμενον
αὐτῶν.

§ 59. **Θέσις τοῦ ἄρθρου.** Τὸ ἄρθρον πάντοτε προτάσσεται τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς λέξεως ἢ τῆς προτάσεως ἐν γένει, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει *συνῆλθον οἱ στρατηγοί. οἱ τότε ἦσαν ἄνδραιοι. τὸ γινῶθι σαυτὸν πανταχοῦ ἔστι χρήσιμον.*

Ὅταν δὲ τὸ μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐκφερόμενον οὐσιαστικὸν ἔχη καὶ ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν (καθαρὸν ἢ ὡς ἐπιθετικόν), ὁ προσδιορισμὸς οὗτος

1) προτάσσεται τοῦ οὐσιαστικοῦ τιθέμενος μετὰ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἄρθρου *ὁ σοφὸς ἀνὴρ. ἢ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία.*

2) τίθεται κατόπιν τοῦ οὐσιαστικοῦ μετὰ τοῦ ἄρθρου καὶ αὐτός *ὁ ἀνὴρ ὁ σοφός· ἢ ναυμαχία ἢ ἐν Σαλαμῖνι.* Οὕτω παρεχεται ἔμφασις εἰς τὸν ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν.

Σημ. Σπανίως κατὰ τὴν δευτέραν περίπτωσιν τὸ προτασσόμενον οὐσιαστικὸν ἐκφέρεται ἄνευ τοῦ ἄρθρου *ἀνὴρ ὁ σοφός. ἐγὼ σύνεμι ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς Ξ. γέρα τὰ νομιζόμενα Θ.* Οὕτω ἡ ἔμφασις καθίσταται ἐντονωτέρα.

Ἐκφορὰ δὲ οἷα τῆς νέας γλώσσης *ὁ σοφὸς ὁ ἀνὴρ, ὁ ἀγαθὸς ὁ ἄνθρωπος* κ.τ.τ. δὲν εὐχρηστεῖ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Σύνταξις τοῦ ῥήματος

§ 60. Ἡ κατάστασις, εἰς τὴν ὁποίαν κατὰ τὴν σημασίαν τοῦ ῥήματος εὐρίσκεται τὸ ὑποκείμενον, λέγεται *διάθεσις* τοῦ ῥήματος. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τοῦ ῥήματος τέσσαρες, *ἐνεργητικῆ, μέση, παθητικῆ* καὶ *οὐδέτερα*, καὶ ἐπομένως τὰ ῥήματα κατὰ τὴν διάθεσιν εἶναι ἐνεργητικά, μέσα, παθητικά καὶ οὐδέτερα.

α' Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα

Τὸ ἀντικείμενον

§ 61. Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα

1) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνει εἰς τι ἄλλο πρόσωπον ἢ πράγμα, λέγονται *μεταβατικά*, ὡς *τύπτω* (τινά), *κόπτω* (τι) κλπ.

2) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου δὲν μεταβαίνει εἰς ἄλλο τι, λέγονται **ἀμετάβατα**, ὡς *βαδίζω, τρέχω, παίζω, γελῶ κλπ.*

§ 62. Τὰ μεταβατικὰ ῥήματα ἔχουν κανονικῶς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας των **τὸ ἀντικείμενον**, ἢτοι προσδιορισμόν, ὃ ὁποῖος δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου *βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός. ὁ παῖς κόπτει τὴν θύραν.*

Τὸ ἀντικείμενον κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν. Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πᾶσα λέξις καὶ πρότασις ὁλόκληρος δύναται νὰ τίθεται ὡς ἀντικείμενον, ὅταν ἔχῃ χαρακτηῖρα οὐσιαστικοῦ (πβ. § 8) *μίσει τοὺς κολακεύοντας* Ἰσ. *ἐνέβαλε τὸ μὲν* Πλ. *λέγει ὡς ὑβριστῆς εἰμι* Λυσ.

§ 63. Τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων

1) ἄλλων μὲν ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ ἐν μόνον ἀντικείμενον, ὡς *φιλῶ, ἀσπάζομαι, θεραπεύω, κολακεύω, ἀδικῶ (τινα)*.

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ λέγονται ῥήματα *μονόπρωτα*.

2) ἄλλων δὲ ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ δύο ἀντικείμενα, ὡς *διδάσκω (τινά τι), πληρῶ (τινά τινος), δίδωμί (τινί τι)*. Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ λέγονται *δίπρωτα*.

Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων τὸ μὲν ἐν ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον πρῶτον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται *ἄμεσον*, τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον δεύτερον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται *ἔμμεσον*. *διδάσκω (τίνα;) τὸν παῖδα (τί;) μουσικήν. πληρῶ (τί;) τὴν φιάλην (τίνος;) ὕδατος.*

§ 64. Τὸ ἀντικείμενον τίθεται εἰς μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ἢτοι 1) εἰς αἰτιατικὴν (ὅπως συμβαίνει μὲ πάντα σχεδὸν τὰ μεταβατικὰ ῥήματα τῆς νέας γλώσσης), 2) εἰς γενικὴν καὶ 3) εἰς δοτικὴν *βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός — μέμνησο τῶν φίλων — ὀμίλει σοφοῖς ἀνδράσιν.*

§ 65. Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν

1) ῥήματα ἀρχῆθεν μεταβατικὰ λαμβάνονται καὶ ὡς ἀμετάβατα. Τοῦτο προέρχεται ἐνεκα παραλείψεως τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ παραλείπεται, εἴτε διότι εἶναι τι ὅλως γενικὸν (πβ. *μελέτω τοι ἐσθιέμεν καὶ πινέμεν* = μελέτω σοὶ ἐσθίειν καὶ πίνειν Ὅμ.), εἴτε διότι ἦτο τι ὅλως ὠρισμένον καὶ

ἐπομένως αὐτονόητον· πβ. ἄγω (τινὰ) = ὀδηγῶ — ἄγω (ἐπὶ τοὺς πολεμίους) = βαδίζω ἐναντίον τῶν πολεμίων (ἀρχῆθεν ἄγω τὸν στρατὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους). Ὁμοίως ἐλαύνω (τι, π.χ. ποίμνιον, ἡμίονους, ἵππους κτλ.) = κάμνω τι νὰ κινηθῆ πρὸς τὰ ἔμπροσ, ὀδηγῶ — ἐλαύνω (= προχωρῶ μετὰ στρατοῦ, διευθύνομαι. Παρ' Ὁμήρῳ ἐλαύνω τὸν στρατὸν) — τελευτῶ (τι = τελειώνω) — τελευτῶ (= ἀποθνήσκω ἀρχῆθεν τελευτῶ τὸν βίον). ἔχω (= κρατῶ) — οὕτως ἔχω, εὖ ἔχω (= ἔτσι εἶμαι, καλὰ εἶμαι· ἀρχῆθεν οὕτως ἔχω ἔμμαντὸν κλπ.). (πβ. ἀνοίγω ἢ κλείνω τῆ θύρα — ἀνοίγει ἢ κλείνει ἡ θύρα. γυρίζω τὸν τροχὸ — γυρίζει ὁ τροχός, κλπ.)

Μεταβολὴ ὀρημάτων τινῶν ἀπὸ μεταβατικῶν εἰς ἀμετάβατα γίνεται καὶ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πβ. βάλλω (τι = ὀπίτω τι) — ἐμβάλλω, εἰσβάλλω (εἰς . . . = εἰσορμῶ εἰς· ἀρχῆθεν ἐμβάλλω **στράτευμα** εἰς . . .)· ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει ἢ εἰσβάλλει ἢ ἐμβάλλει εἰς . . . (= χύνεται εἰς . . . Ἀρχῆθεν ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς . . .). δίδωμί τι — ἐπιδίδωμι εἰς τι (ἀρχῆθεν ἐπιδίδωμι ἔμμαντὸν εἰς τι).

2) Ἀντιστρόφως ὀρημάτα τινὰ ἀρχῆθεν ἀμετάβατα λαμβάνονται καὶ ὡς μεταβατικά ἐξ ἐπιδράσεως τῆς συντάξεως ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὴν σημασίαν μεταβατικῶν ὀρημάτων. πβ. ἀποδιδράσκω (= δραπετεύω) — ἀποδιδράσκω **τινὰ** (κατὰ τὸ ἀποφεύγω **τινὰ**). μένω (που) — μένω **τινὰ** (= περιμένω τινὰ ἐχθρικῶς, ἀνθίσταμαι κατὰ τινος, κατὰ τὸ προσδέχομαι **τινα**). πλέω (= ταξιδεύω ἐπὶ πλοίου) — πλέω **τὴν θάλασσαν** (= διέρχομαι ἐπὶ πλοίου **τὴν θάλασσαν**). (πβ. περπατῶ, τρέχω — περπατῶ, τρέχω **κάμπους**, **βουνά**. ζῶ **καλὰ** — ζῶ **πολλοὺς ἀνθρώπους** = συντηρῶ, διατρέφω...).

Πολλάκις πάλιν μεταβάλλονται οὕτως ἀμετάβατα ὀρημάτα εἰς μεταβατικά κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως. πβ. βαίνω (= βαδίζω) — διαβαίνω **ποταμόν**, παραβαίνω **νόμον**, ὑπερβαίνω **τεῖχος**. ἵσταμαί (που) — ὑφίσταμαι **κινδύνους**. πλέω — παραπλέω **νῆσον** (πβ. τρέχει — κατατρέχει **τοὺς συγγενεῖς του**. γελᾷ — μὲ περιγελᾷ).

Ἄξια ἰδιαίτερας σημειώσεως τοιαῦτα ὀρημάτα σύνθετα μὲ τὴν πρόθεσιν **κατὰ** εἶναι τὸ **κατακυβεύω**, **καθηδυπαθῶ**, **καθιπποτροφῶ** κ.τ.τ. τὰ ὁποῖα σημαίνουν **κατασπαταλῶ τὰ ὑπάρχοντα κυβεύων, ἡδυπαθῶν, ἱπποτροφῶν** κ.τ.τ.

Σημ. Μεταβατικά τινὰ ῥήματα εἶναι ἀμετάβητα μόνον εἰς τινὰς ὀρισμένους χρόνους αὐτῶν (ιδίᾳ εἰς τὸν ἐνεργ. παρακείμενον καὶ εἰς τὸν ἐνεργ. ἀόριστον β'): *δύω* *τι* (=βυθίζω *τι*)—*δέδωκα* (=ἔχω βυθισθῆ), *ἔδυν* (=ἐβυθίσθην). *φύω* *τι* (=κάννω νὰ φυτρώσῃ)—*πέφυκα* (=ἔχω γεννηθῆ, εἶμαι ἐκ φύσεως). *ἔφυν* (=ἐγεννήθην, ὑπῆρξα ἐκ φύσεως). *ἴστημί* *τι* (=στήνω *τι*)—*ἔστηκα* (=στέκομαι). *ἔστην* (=ἐστάθηνκα, ἐσταμάτησα). *ἐγείρω* *τινὰ* (=σηκώνω ἢ ἐξυπνῶ *τινὰ*)—*ἐγήγωρα* (=εἶμαι ξυπνιστός). *ἄλλυμι* *τινὰ* (=καταστρέφω *τινὰ*)—*ἄλωλα* (=ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος). *πέθω* *τινὰ* (=προσπαθῶ νὰ πείσω *τινὰ*)—*πέποιθα* (=εἶμαι πεπεισμένος).

§ 66. Τὸ ἀντικείμενον, ὅπως καὶ τὸ ὑποκείμενον (§ 18), δύναται νὰ παραλείπεται,

1) ὅταν ἐννοῆται εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου· *οἴομεθα ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ ἄλλῳ παραδόντες* (ἐνν. αὐτά) Ξ.

2) ὅταν νοῆται περιλαμβάνον γενικῶς πᾶν πρόσωπον ἢ πράγμα, εἰς τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐξικνηται ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει εἰς ἐκφράσεις ἐχούσας γνωμικὸν χαρακτηῖρα· *πρὸς τὸν ἔχοντα ὁ φθόνος ἔρπει* (=τὸν ἔχοντα χρήματα, κτήματα, ἀγαθόν τι οἶονδήποτε). *οὐ τῶν νικῶντων ἐστὶ τὰ ὅπλα παραδίδουσι* (=τῶν νικῶντων πάντα ἀντίπαλον ἐν γένει) Ξ.

1. Μονόπτωτα ῥήματα

α* Μὲ αἰτιατικὴν

§ 67. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον λέγεται

1) ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον. Μὲ τοιοῦτον δὲ ἀντικείμενον συντάσσονται

α') τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *ἐπίδρασιν* ἐπὶ τι πρόσωπον ἢ πρᾶγμα καὶ μεταβολὴν τῆς προτέρας καταστάσεως ἢ θέσεως αὐτοῦ· *οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας. τένει τὸ τόξον.* (Ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον *ἐπίδρασεως*).

β') τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *δημιουργίαν* τινός, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπῆρχε, προτοῦ γίνῃ ἢ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημασινομένη ἐνέργεια· *ἔγραψεν ἐπιστολήν. ὤρυξε τάφρον.* (Ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον *ἀποτελέσματος*).

Πλεῖστα εἶναι τὰ μετὰ αἰτιατικῆς ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου συντασσόμενα ῥήματα καὶ ποικίλαι αἱ σημασίαι αὐτῶν, οὗ ἕνεκα δὲν δύναται ταῦτα νὰ καταταχθοῦν εἰς ὀρισμένας τάξεις.

2) Ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον. Τοῦτο εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν σύστοιχον ἢ συνώνυμον τοῦ ῥήματος, παρὰ τὸ ὅποιον τίθεται ὡς ἀντικείμενόν του, δηλοῖ δὲ ἀκριβῶς τὴν ἐντὸς τοῦ ῥήματος περιεχομένην πράξιν· οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν νίκην λαμπράν.

α') Μὲ ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον δύναται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) νὰ συντάσσεται πᾶν σχεδὸν ῥήμα οἰασθήποτε διαθέσεως. Συνοδεύεται δὲ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀντικειμένου κανονικῶς ὑπὸ προσδιορισμοῦ ἐπιθετικοῦ· Σωκράτης θυσίας ἔθυε μικρὰς Ξ· τὴν κακίστην δουλείαν οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσιν Ξ· καλὸν ἔπαινον ἐπαινεῖται Σωκράτης Πλ. οὐκ ἂν ἔπεσεν ἡ πόλις τοιοῦτον πτώμα (= τοιαύτην πτώσιν) Πλ. ζήσεις βίον κράτιστον. (πβ. χορεύει ὠραῖο χορὸ — ζῆ καλὴ ζωὴ — ἀρρώστησε μὲ μεγάλη ἀρρώστεια — κοιμᾶται ὕπνον βαθύν).

β') Τὸ ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον, ἐπειδὴ δὲν ἐκφράζει ἀναγκαίαν τινὰ ἔννοιαν, ἀλλ' ὅ,τι ἀκριβῶς καὶ τὸ ῥήμα, δύναται νὰ παραλείπεται, νὰ παραμένη δὲ μόνον ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ, ὁ ὅποιος δηλοῖ κάτι τι τὸ οὐσιῶδες· βάδιζε τὴν εὐθειαν (= τὴν εὐθειαν ὁδόν). παῖσον διπλῆν (= διπλῆν πληγὴν).

Ἄλλὰ τότε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ παραλειπομένου ἐσωτερικοῦ ἀντικειμένου ἐκφέρεται κατὰ τὸ οὐδέτερον αὐτοῦ γένος σπανίως μὲν ἐνικοῦ, συνήθως δὲ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ· μέγα δύναται (= μεγάλην δύναμιν δύναται). ἡ πόλις βραχεία ἠσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται (= βραχεῖαν ἡδονὴν — μεγάλην ζημίαν) Δ. πολλὰ μηχανώμεθα, δι' ὧν τὰ κακὰ ἀλεξόμεθα (= πολλὰς μηχανάς).

Σημ. α' Ἐκ τῆς τοιαύτης συντάξεως προήλθον σὺν τῷ χρόνῳ τὰ συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς - α· καλὰ, κακά, ὠραῖα, ἄσχημα, χαμηλά, ὑψηλά, κλπ.

Σημ. β' Ἐκ τῆς συντάξεως ῥημάτων μετ' αἰτιατικῆς ἐσωτερικοῦ ἀντικειμένου προήλθον ἰδιόρρυθμοὶ τινες ἐκφράσεις λίαν συνήθεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω λέγεται

ἀγωνίζεσθαι στάδιον, δρόμον, πάλην κ.τ.τ. (= μετέχειν εἰς ἀγῶνα σταδίου κλπ.) κατὰ τὸ ἀγωνίζεσθαι καλὸν ἀγῶνα.

νικᾶν μάχην, ναυμαχίαν, δρόμον κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς μάχην κλπ.) ἢ νικᾶν Ὀλύμπια, Ἰσθμια κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας κλπ.) κατὰ τὸ νικᾶν νίκην λαμπράν ἢ Ὀλυμπιακὴν νίκην κ.τ.τ.

διώκειν δίκην (= ἐπιδιώκειν τὰ δίκαια ἐν δικαστηρίῳ), εἰσιεῖναι δίκην

(= ἔρχεσθαι εἰς δίκην). ἀγωνίζεσθαι δίκην ἢ γραφήν (= ὑπερασπίζειν ὑπόθεσιν τινα δικαστικὴν μέχρι τέλους), φεύγειν δίκην (= δικάζομαι ὡς κατηγορούμενος περὶ τινος) κατὰ τὸ δικάζειν ἢ δικάζεσθαι δίκην τινά.

ὀφλισκάειν δίκην ἢ δίκαιαν (= καταδικάζεσθαι εἰς τινα δίκην ἢ δίκαιαν, χάνειν δίκην ἢ δίκαιαν), ὀφλισκάειν αἰσχύνην ἢ γέλωτα (= ἐπισύρειν εἰς ἑαυτὸν καταισχύνην ἢ γέλωτα, ἦτοι καταισχύνεσθαι, γελοιοποιεῖσθαι), ὀφλισκάειν μωρίαν (= ἀποδεικνύεσθαι ἢ εἶναι μωρὸν) κατὰ τὸ ὀφλισκάειν πέντε τάλαντα, χιλίας δραχμᾶς κ.τ.τ. (= καταδικάζεσθαι εἰς πληρωμὴν πέντε τάλαντων κλπ.).

σπένδεσθαι ἀναιρέσειν τῶν νεκρῶν (= περὶ ἀναιρέσεως τῶν νεκρῶν) κατὰ τὸ σπένδεσθαι σπονδάς.

ἔστιαν-γάμος (= παραθέτειν γαμήλιον συμπόσιον) κατὰ τὸ ἔστιαν πολυτελεῖ ἔστιαισιν.

ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον (= εἰς τὸ ἐρωτώμενον) κατὰ τὸ ἀποκρίνεσθαι ἀπόκρισιν κλπ. (πβ. μυρίζεις λιβανῆς = μυρωδιὰ λιβανιοῦ. πότε θὰ φᾶμε τὸ γάμο σου = τὸ τραπέζι τοῦ γάμου σου, κ.τ.τ.).

β' Μὲ γενικὴν

§ 68. Μὲ γενικὴν (καθαρὰν ἢ ἀφαιρετικὴν) συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά, ὡς μεμνηῆσθαι, μνημονεύειν, ἐπιλανθάνεσθαι (τινος. Καθαρὰ γενικὴ): ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης. ἐπελαθόμεν ἔμαντοῦ Πλ.

2) τὰ φροντίδος, ἐπιμελείας, φειδοῦς ἢ τῶν ἐναντίων τούτων σημαντικά, ὡς φροντίζειν, ἐπιμέλεσθαι, κήδεσθαι, προνοεῖν, ἀμελεῖν, φείδεσθαι, ἀφειδεῖν κλπ. (τινος. Καθ. γεν.) χρόνου φείδου. ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ.

3) τὰ ἐπιθυμίας, ἀπολαύσεως, μετοχῆς, πλησμονῆς, στερησεως σημαντικά ὡς ἐπιθυμεῖν, ἐρᾶν ἢ ἐρᾶσθαι, ἀντιποιεῖσθαι, ἀπολαύειν, ὀνιάσθαι, μετέχειν, κοινωνεῖν, κληρονομεῖν, μετεῖναι, βρῖθειν, πίμπλασθαι, εὐπορεῖν κλπ. (τινος. Καθ. γεν.) — σπανίζειν, ἀπορεῖν, δεῖν, δεῖσθαι κλπ. (τινος. Ἀφαιρετικὴ): πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσιν Πλ. ἀνθρώπου ψυχὴ τοῦ θεοῦ μετέχει Πλ. ὄναιο τῶν τέκνων (= νὰ χαρῆς τὰ παιδιὰ σου). δεῖ χρημάτων. αἱ ἄρισται δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δέονται Ξ.

Σημ. Τὰ ῥήματα ποθῶ, ἀγαπῶ, φιλῶ (= ἀγαπῶ) συντάσσονται μὲ αἰτιατικὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν.

Τὸ ῥήμα ἀγαπῶ ὅμως, ὅταν λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἀρκοῦμαι, συντάσσεται μετὰ δοτικῆς: Φίλιππος οὐκ ἀγαπήσει τοῖς πεπραγμένοις (= δὲν θὰ ἀρκεσθῇ εἰς τὰ...), Δ.

4) τὰ αἰσθήσεως, ἀφῆς, ἀκοῆς, ὀσφρήσεως καὶ γεύσεως ση-
μαντικά, ὡς αἰσθάνεσθαι, ἀπιεσθαι, δρᾶτεσθαι, ἀντιλαμβάνε-
σθαι, ἔχεσθαι, ἀντέχεσθαι, ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι, ὀσφραίνεσθαι
γεύεσθαι (τινος. Καθ. γεν.): ἄκουε πάντων, ἐκλέγου δ' ἅ συμ-
φέρει. τῶν στρατιωτῶν ὀλίγοι σίτου ἐγεύσαντο. κρομμύων
ὀσφραίνομαι Ἄρφ. ἀντίχετο τοῦ δόρατος Πλ.

Σημ. Τὸ ὀρῶ συντάσσεται πάντοτε μὲ αἰτιατικὴν.

Μὲ αἰτιατικὴν δὲ συνηθέστερον παρὰ μὲ γενικὴν συντάσσεται
καὶ τὸ ῥ. αἰσθάνομαι καὶ τὸ ἀκούω καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὅταν
ἀντικείμενον αὐτῶν εἶναι οὐχὶ πρόσωπόν τι ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα, ἐκ τοῦ
ὁποίου προέρχεται ὅ,τι τις αἰσθάνεται ἢ ἀκούει, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον
αἰσθάνεται τις ἢ ἀκούει (ἦτοι λόγοι, βοή, ἦχος κ.τ.τ.). πβ. τῶν μαρτύ-
ρων ἀκηκόατε. ὄνος λύρας ἦκουε καὶ σάλπιγγος ὅς—ἀλλὰ—πάντ' ἀκήκοας
λόγον. ἦσθετε βοήν.

5) τὰ ἀπολείρας, ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας σημαντικά, ὡς πειρᾶν,
πειρᾶσθαι, τυγχάνειν κλπ. (τινός. Καθ. γεν.)—ἀμαρτάνειν, ἀπο-
τυγχάνειν, ψεύδεσθαι κλπ. (τινός. Ἄφαιρ.)· πολλῶν κακῶν πε-
πειράμεθα. Ἄδρηστος ἀκοντίζων τὸν ὕν τοῦ μὲν ἀμαρτάνει,
τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός Ἡρ. ἐφρεύθησαν τῶν ἐλπίδων.

6) τὰ ὀσμῆς σημαντικά, ὡς ὀζειν, πνεῖν (τινός. Καθ. γεν.):
ὀζουσι πίττης Ἄρφ. μύρου πνεῖ Ἄνακρ.

7) τὰ ἐνάροξεως ἢ λήξεως σημαντικά, ὡς ἄρχειν, ἄρχεσθαι
(τινος. Καθ. γεν.)—λήγειν, παύεσθαι (τινος. Ἄφαιρ.)· οἱ βάρ-
βαροι ἦρξαν χειρῶν ἀδίκων (=ἐπετέθησαν πρῶτοι ἀδίκως).
πειρᾶσθε σὺν τοῖς θεοῖς ἄρχεσθαι παντὸς ἔργου. παύσασθε
μάχης Ἄρφ. ἔληξε τῆς θήρας (=ἔπαυσε ἀπὸ τὸ κυνήγι) Ξ.

8) τὰ ἀρχῆς, ἦτοι ἐξουσίας σημαντικά, ὡς ἄρχειν, κρατεῖν,
δεσπόζειν, ἠγεῖσθαι (τινος. Καθ. γεν.): ζήσεις βίον κράτιστον,
ἦν θυμοῦ κρατῆς. ἄλλος ἄλλου δεσπόζειν ἀξιοῖ Πλ.

Σημ. Τὸ ῥ. κρατῶ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ νικῶ, καταβάλλω συν-
τάσσεται συνήθως μὲ αἰτιατικὴν· οἱ Ἀθηναῖοι Σικυωνίους ἐκράτησαν.

9) τὰ χωρισμοῦ, ἀπομακρύνσεως, ἀποχῆς, ἀπαλλαγῆς σημαν-
τικά, ὡς χωρίζεσθαι, ἀφίεσθαι, ἀπέχειν, ἀπέχεσθαι, ἀπαλλάτ-
τεσθαι (τινος. Ἄφαιρ.)· πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς
πανουργία φαίνεται Πλ. ἀφίεται τοῦ δόρατος Πλ.

10) τὰ καταγωγῆς σημαντικά, ὡς γίγνεσθαι, εἶναι, πεφυκέ-

ναι, φῶναι (τινος. Ἄφαιρ.) Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίγνον-
ται παῖδες δύο. πατρός εἰμ' ἀγαθοῖο (=πατρός εἰμι ἀγαθοῦ=
ἀπὸ πατέρα) Ὅμ. μιᾶς μητρός πάντες ἀδελφοὶ φύντες Πλ.

Μετὰ τῶν τοιούτων ὀημάτων δύναται νὰ συνάπτεται ἀντὶ ἀν-
τικειμένου ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς προθέσεως ἐκ ἢ
ἀπὸ καὶ γενικῆς: ἐκ θεῶν ἐγεγόνει. Προκλήης γεγρονὸς ἀπὸ Δη-
μαράτου Ξ.

11) τὰ συγκρίσεως, διαφορᾶς, ὑπεροχῆς σημαντικά, ὡς πλεο-
νεκτεῖν, μειονεκτεῖν, ὑστερεῖν, ὑπερτερεῖν, ἠττᾶσθαι, διαφέρειν,
περιγίγνεσθαι, περιεῖναι, πρωτεύειν, κρατιστεύειν (τινός. Ἄφαιρ.).
ἤθελον ἡμῶν πλεονεκτεῖν. ἀγαθὸς ἄρχων οὐδὲν διαφέρει πα-
τρός ἀγαθοῦ. Κῦρος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευεν Ξ.

12) ὀήματα συντασσόμενα κανονικῶς μετ' αἰτιατικῆς, ὅταν πρό-
κειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἐκτείνεται εἰς μέρος τι μό-
νον τοῦ ἀντικειμένου: Κῦρος λαβὼν τῶν κρεῶν διεδίδου (=ἀφοῦ
ἐπῆρε ἀπὸ τὰ κρέατα) Ξ. τῆς γῆς ἔτεμον (=μέρος τῆς χώρας) Θ.

§ 69. Μετὰ γενικῆς συντάσσονται καὶ πολλὰ ὀήματα σύνθετα
μετὰ τινος τῶν προθέσεων ἀπὸ, ἐκ, κατὰ, πρό, ὑπέρ, ὡς ἀπο-
πηδᾶν, ἐκβαίνειν, καταφρονεῖν, καταγελᾶν, προτρέχειν, προκει-
σθαι, ὑπερκεῖσθαι, ὑπερέχειν (τινός): οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πολ-
λάκις τῶν ὀρθῶς λεγόντων καταγελῶσι Ξ. πρόκειται τῆς
χώρας ἡμῶν ὄρη μεγάλα Ξ. ἄνθρωπος ξυνέσει ὑπερέχει τῶν
ἄλλων Πλ.

γ' Μὲ δοτικὴν

§ 70. Μὲ δοτικὴν (καθαρὰν ἢ ὀργανικὴν) συντάσσονται (τὰ
ὀήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα προέρχεται ἡ ἐρώτησις σὲ ποιόν; σὲ
ποιό; γιὰ ποιόν; γιὰ ποιό; ἢ μὲ ποιόν; μὲ ποιό; ἦτοι)

1) τὰ ὀήματα πρέπειν, ἀρμόζειν καὶ τὰ συνώνυμα (Καθ.
δοτ.): προσήκει μάλιστα ἐλευθέρῳ ἢ ἱπικῇ Πλ.

2) τὰ σημαίνοντα προσέγγισιν ἢ συνάντησιν ἀπλῆν ἢ φιλικὴν
ἢ ἐχθρικήν, ἀκολουθίαν, διαδοχὴν, ἐπικοινωνίαν, ἔνωσιν, ὡς
πλησιάζειν, πελάζειν, ἐντυγχάνειν, συντυγχάνειν (τινί. Καθ.
δοτ.): ἀκολουθεῖν, ἐπεσθαι, διαδέχεσθαι, χρῆσθαι, διαλέγεσθαι,
ὀμιλεῖν (τινί. Ὅργαν. δοτ.): ὀμοιος, ὀμοίῳ ἀεὶ πελάζει. χρῶ
τοῖς βελτίστοις Ἰσ. νόμοις ἐπεσθαι τοῖς ἐπιχωροῖσι καλόν.
σοφοῖς ὀμιλῶν καὐτὸς ἐκβήσει σοφός.

ἀνθρώποις οὐχ εὐρίσκεται (= ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων). (Δοτική προσωπική τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου).

Ὅμοια εἶναι ἡ δοτική, ἡ ὁποία τίθεται παρὰ τὰ λεγόμενα τριποπρόσωπα ἢ ἀπρόσωπα ῥήματα, ὡς μέλει, μεταμέλει, δεῖ, παρεσκευάσται **τινι** κλπ. οὐ μεταμέλει **μοι** (= δὲν μετανοῶ ἐγώ) Πλ. ἐπειδὴ **παρασκευάστο τοῖς Κορινθίοις**, ἀνήγοντο (= ἀφοῦ πλέον εἶχον ἐτοιμασθῆ οἱ Κορίνθιοι) Θ

2. Δίπλωτα ῥήματα

α' Μετὰ δύο αἰτιατικῶν

§ 73. Μετὰ δύο ἀντικειμένων, ἀμφοτέρων κατ' αἰτιατικὴν πῶσιν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἐρωτᾶν, αἰτεῖν, εἰσπράττειν, ἀποστερεῖν, ἀποκρύπτειν· οὐ **τοῦτο** ἐρωτῶ σε Ἄρφ. (πβ. αὐτὸ σὲ ρώτησα). οὐδένα ἐγὼ ἐπραξάμην **μισθὸν** ἢ ἤτησα (= ἀπὸ κανένα ἐγὼ δέν) Πλ. **Διογείτων τὴν θυγατέρα** ἐκρυπτε τὸν **θάνατον** τοῦ ἀνδρός (= ἀπὸ τὴν θυγατέρα).

Σημ. Λέγεται ὅμως καὶ αἰτεῖν ἢ εἰσπράττειν τι παρὰ τινος καὶ ἀποστερεῖν τινά τινος· οὗτος ἐμὲ τῶν πατέρων ἀπεστέρηκεν Δ.

2) τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα διδάσκειν ἢ ὑπενθυμίζειν· διδάσκει σε **τὴν στρατηγίαν** Ξ. (πβ. σὲ μαθαίνει γράμματα). **τὴν ξυμμαχίαν** ἀνεμίμησκον τοὺς Ἀθηναίους Θ.

3) τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἐνδύειν ἢ ἐκδύειν· ὁ πάππος τὸν **Κῦρον καλὴν στολὴν** ἐνέδυσσε Ξ. (πβ. τὴν ἐντυσε μαῦρα ροῦχα).

4) πᾶν μεταβατικὸν ῥῆμα συντασσόμενον μὲ αἰτιατικὴν, ὅταν ἔχη ἐκτὸς τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον (§ 57, 2)· ἕκαστον ὑμῶν ἐδηργέτουν **τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν** Πλ. ὅδε **κακὰ πολλὰ** ἔοργεν **Τρῶας** Ὅμ.

Οὕτω συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ῥήματα **δρᾶν, ἐργάζεσθαι, ποιεῖν**—ἀγορεύειν, λέγειν (τινά τι, ἀγαθὸν ἢ κακόν)· οἱ ὑποκριταὶ ἐν ταῖς τραγωδίαις **τὰ ἔσχατα** λέγουσιν **ἀλλήλους** Ξ.

§ 74. Μὲ δύο αἰτιατικὰς συντάσσονται προσέτι τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ὀνομάζειν, νομίζειν, ἐκλέγειν, διορίζειν, ποιεῖν. Ἐπὶ τούτων δὲ ἡ ἐτέρα τῶν δύο αἰτιατικῶν περιέχει κατηγορούμενον τῆς ἐτέρας, ὡς τοῦτο καταφαίνεται, ὅταν ἡ ἐνεργητικὴ σύνταξις

μετατραπῆ εἰς παθητικὴν· *τὴν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν ἔγωγε καλῶ Πλ. πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκεν* Ξ. (Πβ. ἢ τοιαύτη δύναμις ἀνδρεία καλεῖται ² πάντων δεσπότης αὐτὸς γέγονε). (πβ. § 10, 2 καὶ 3).

Σημ. Ἐπὶ τῆς τοιαύτης συντάξεως ἐνίοτε τὸ δεύτερον ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον εἶναι κατηγορούμενον τοῦ πρώτου, λαμβάνεται προληπτικῶς, ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ῥημάτων *αὔξειν, αἶρειν, τρέφειν*· ἕνα τινὰ ἀεὶ ὁ δῆμος εἶπυε *τρέφειν καὶ αὔξειν μέγαν*. (πβ. § 10, 4, Σημ. πβ. τὸν Πέτρο τὸν σπουδάζον γιατρό).

Παραφ. 2
β' Μετὰ αἰτιατικῆς καὶ γενικῆς 8

§ 75. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατὰ αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ γενικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα *ἐστίαν, πληροῦν, κενοῦν*, κ.τ.τ. *τῶν λόγων ἡμᾶς Λυσίας εἰστία* Πλ. *ἀνδρῶν τήνδε πόλιν ἐκένωσε* Αἰσχ.

2) τὰ σημαίνοντα ἀκούειν ἢ πληροφορεῖσθαι· *ὅμεις ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν* Πλ. *μάθε μου καὶ τάδε*.

3) τὰ σημαίνοντα πιάνειν, ὀδηγεῖν, ἔλκειν κ.τ.τ. ἢ ἐμποδίζειν, ἀπομακρύνειν, ἀπαλλάσσειν, παύειν, ἀποστερεῖν κ.τ.τ. *ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὀρόνταν* (= ἀπὸ τὴν ζώνην τὸν Ὀ.) Ξ. *ἄγει τῆς ἡνίας τὸν ἵππον* Ξ. *Οἱ Ἥλεῖοι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκόλνον τοῦ ἀγῶνος* Ξ. Ἴδὲ καὶ § 73, 1, Σημ.

4) τὰ σημαίνοντα ἀνταλλάσσειν, ἀγοράζειν, πωλεῖν, κ.τ.τ. ἀξιοῦν, τιμᾶν, ἐκτιμᾶν κ.τ.τ. Ἐπὶ τῶν τοιούτων δὲ ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὸ ἀντάλλαγμα, τὸ τίμημα, τὴν ἀξίαν· *ἠλλάξαντο πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν* (= μὲ πολλὴν εὐδαιμονίαν) Ἀντιφ. *τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τὰγάθ' οἱ θεοί. οἱ βάρβαροι τὸν Θεμιστοκλέα μεγίστων δωρεῶν ἠξίωσαν* Ἴσο.

5) τὰ σημαίνοντα ψυχικὸν πάθημα, ὡς θαυμάζειν, εὐδαιμονίζειν, μακαρίζειν, οἰκτιρεῖν, ὀργίζεσθαι κ.λ.π. καὶ τὰ δικαστικά καὶ ἀνταποδοτικά, ὡς αἰτιᾶσθαι, διώκειν, γράφεσθαι, δικάζειν, κρίνειν, τιμωρεῖσθαι κ.λ.π. Ἐπὶ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὴν αἰτίαν· *ζηλῶ σε τοῦ πλοῦτου* (= διὰ τὸν πλοῦτον) Ξ. *πολλάκις ἀντιφ. εὐδαιμόνησα τοῦ τρόπου* Πλ. *διώξομαί σε δειλίας* Ἀρφ. *Μέλητος Σωκράτη ἀσεβείας ἐγράφατο* Πλ.

Σημ. Μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα φεύγω καὶ ἀλίσκομαι ἐπὶ δικαστικῆς ἔννοιας· ἀσεβείας φεύγω ὑπὸ Μελίτιου (=κατηγοροῦμαι δι' ἀσεβείαν) Πλ. ἐάλω κλοπῆς (=κατεδικάσθη διὰ...)
Δ. Κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς τὸ φεύγω τινός, ἀλίσκομαι τινός λέγεται καὶ κρίνομαι θανάτου (=δικάζομαι δι' ἔγκλημα ἐπαγόμενον ποινὴν τὸν θάνατον).

§ 76. Μετὰ αἰτιατικῆς καὶ γενικῆς συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων τῶν συντασσομένων μετὰ γενικῆς, ὡς ἀπό, ἐκ, πρό, πρὸ πάντων δὲ ῥήματα σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως κατά, ἔχοντα δικαστικὴν ἔννοιαν, ὡς κατηγορεῖν, καταγιγνώσκειν, καταψηφίζεσθαι κλπ. ἀποτρέπει με τοῦτου Πλ. προέταξε τῶν ὀπλιτῶν τοὺς ἰππέας Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι Σωκράτους θάνατον κατέγνωσαν (=κατεδίκαναν τὸν Σωκράτην εἰς...)

Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν

§ 77. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατ' αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα λέγειν, ὑπισχνεῖσθαι, ἐπιστέλλειν, δεικνύναι, δίδοναι, φέρειν, προσάγειν, προσαρμόζειν, ἀντιτάσσειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ Πλ. ἡ μοῖρα δίδωσιν ἀνθρώποις κακά. τίνα ἀντιτάξεις τῷδε; Αἰσχ.

2) τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἐξίσωσιν, ὁμοίωσιν, μεῖξιν, συνδιαλλαγῆν ὁ σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ Ξ. κεράννυμι ὕδωρ τῷ οἴνῳ. οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐδέοντο τῶν Κερκυραίων τοὺς φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσι Θ.

§ 78. Μετ' αἰτιατικῆς καὶ δοτικῆς συντάσσονται προσέτι πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ προθέσεων συντασσομένων μετὰ δοτικῆς, ἰδίᾳ σύνθετα μετὰ τῆς ἐν ἢ σύν αἰ ἡδοναί οὔτε εὐξίαν τῷ σώματι ἐργάζονται οὔτε ἐπιστήμην ἀξιόλογον τῇ ψυχῇ ἐμποιοῦσιν Ξ. ξυγκρούειν αὐτοὺς ἀλλήλοις ἐβούλοντο Θ.

δ' Μὲ γενικὴν καὶ δοτικὴν

§ 79. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατὰ γενικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα μετέχειν, κοινωνεῖν, μεταδίδοναι, μεταλαμβάνειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν μετεσχῆκαμεν ὑμῖν ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων Ξ. χρῆ τοῦ βάρους μεταδίδοναι τοῖς φίλοις Ξ.

2) τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ παραχωρεῖν καὶ τὸ ῥῆμα φθορεῖν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀρνεῖσθαι τι εἰς τινα ἐκ φθόνου τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας παρεχωρήσατε Φιλίππῳ Δ. μὴ μοι φθονήσης τοῦ μαθήματος Πλ.

3) τὰ ῥήματα τιμῶ καὶ τιμῶμαι εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν· τιμᾶ (ὁ δικαστής) τινί τινος = ὀρίζει εἰς τινα ὡς ποινὴν κάτι τι· τιμᾶται (ὁ κατηγορός) τινί τινος = προτείνει διὰ τινα ὡς ποινὴν κάτι τι· ἴσως ἂν μοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, φυγῆς τιμῆσαιτε Πλ. τιμᾶται μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου Πλ.

β' Τὰ μέσα ῥήματα

§ 80. Τὰ μέσα ῥήματα σημαίνουν ἐνέργειαν, ἢ ὁποῖα ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐπιστρέφει εἰς τὸ ἴδιον τὸ ὑποκείμενον καὶ ἐνδιαφέρει αὐτό. Κατὰ δὲ τὴν ἰδιαιτέραν των σημασίαν τὰ μέσα ῥήματα λέγονται

1) μέσα εὐθέα ἢ αὐτοπαθῆ, ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου ἐπιστρέφει κατ' εὐθειαν εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον, ὡς λούεσθαι, γυμνάζεσθαι, ἐνδύεσθαι, κ.τ.τ.

Ταῦτα δύνανται νὰ ἀναλύονται εἰς τὸ ἐνεργητικὸν των μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν· γυμνάζομαι = γυμνάζω ἐμαυτόν. ὀπλίζεσθε = ὀπλίζετε ὑμᾶς αὐτοὺς.

Σημ. α') Ἀντὶ τῶν μέσων αὐτοπαθῶν οὐχὶ σπανίως λαμβάνεται τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν· ἔρριψαν σφᾶς αὐτοὺς εἰς φρέατα (= ἔρριψθησαν εἰς) Θ.

Σημ. β') Πολλάκις καὶ μὲ τὸ μέσον αὐτοπαθῆς ῥῆμα τίθεται ἡ ἀντίστοιχος αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ, οὕτω δὲ καθαρώτερον καὶ ἐντονώτερον δηλοῦται ἡ αὐτοπάθεια· ἑαυτὸν ἀποκρούπεται ὁ ποιητής. (πβ. νίβεται — καὶ — νίβεται μόνος του. Χτενίζεται — καὶ — χτενίζεται μόνη της).

Σημ. γ') Ὄταν πρόκειται νὰ δηλωθῆ ὅτι ἡ αὐτοπάθεια περιορίζεται εἰς τι μόνον μέρος τοῦ ὅλου ὑποκειμένου, τὸ μέρος τοῦτο δηλοῦται διὰ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ οικείου ὀνόματος ὡς ἀντικείμενου τοῦ μέσου ῥήματος· ἐνίφατο χεῖρας. (πβ. ἐπλύθηκε — καὶ — ἔπλυνε τὰ χεῖρα του).

2) μέσα πλάγια, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου ἐπιστρέφουσαν πλάγιως, ἥτοι ἐμμέσως εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον. Τὰ μέσα πλάγια ὑποδιαιοῦνται εἰς

α') μέσα διάμεσα. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ τι εἰς ἑαυτὸ ἢ δι' ἑαυτὸ ἢ εἰς τι τῶν ἑαυτοῦ **διὰ μέσου ἄλλου** οἰκοδομεῖσθαι οἰκίαν (= οἰκοδομεῖν οἰκίαν διὰ τῶν οἰκοδόμων) Ξ. Πανσανίας **τράπεζαν περσικὴν παρτίθητο** (= παρτίθει ἑαυτῷ διὰ τῶν ὑπηρετῶν, διέτασσε καὶ παρτίθητο εἰς αὐτόν) Θ. ὁ πατήρ τοὺς παῖδας **παιδεύεται** (= ἐκπαιδεύει διὰ τῶν διδασκάλων).

Οὕτω περὶ μὲν τῆς πόλεως ἢ τοῦ λαοῦ λέγεται **τίθεσθαι ἢ γράφεσθαι νόμους** (= τιθέναι ἑαυτοῖς νόμους διὰ τῶν νομοθετῶν), περὶ δὲ τοῦ νομοθέτου λέγεται **τιθέναι ἢ γράφειν νόμους**: ὁ Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους **ἔθηκε ἢ ἔγραψε**—οἱ Ἀθηναῖοι νόμους **ἔθεντο ἢ ἔγραψαντο**.

Σημ. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως κανονικῶς εἰς τὴν νέαν λαμβάνεται οὐχὶ σπανίως τὸ ἐνεργητικὸν ῥήμα ἀντὶ τοῦ μέσου διαμέσου. Ἀύσανδρος τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζε (= ἐπεσκευάζετο, ἦτοι διὰ τῶν τεχνιτῶν ἐπεσκευάζε. πβ. κίττει σπίτι, κόβει τὰ μαλλιά του σὺ κορευτο, κλπ.).

β') μέσα ἀλληλοπαθῆ. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὅτι δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα ἐνεργοῦν ἀμοιβαίως κάτι τι εἰς ἑαυτὰ ἢ εἰς τι πρᾶγμα, τοῦ ὁποίου μετέχουν ἀπὸ κοινοῦ. Ταῦτα ὡς ἐκ τῆς σημασίας των λαμβάνονται κανονικῶς εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν **φιλοῦνται, μισοῦνται** (= φιλοῦσι, μισοῦσιν ἀλλήλους) **συμβalόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο** (= ἐώθουν ἀλλήλους) Ξ. **διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων** (= διένειμαν ἀλλήλοις, διεμοίρασαν ἀναμεταξύ των) Πλ.

Σημ. Ἐντὶ τοῦ μέσου ἀλληλοπαθοῦς λαμβάνεται πλειστάκις τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον αὐτοῦ τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ἢ τὴν αὐτοπαθῆ τοῦ γ' προσώπου), ἐνίοτε δὲ καὶ ῥήμα παρασύνθετον μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν: οἱ ὑπηρεταὶ **διέφθειρον ἀλλήλους** Θ. **φθονοῦντες ἑαυτοῖς μισοῦσιν ἀλλήλους** (= ἐπειδὴ φθονοῦν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον...) Ξ. **ἀλληλοκτονοῦσιν** (= κτείνουσιν ἀλλήλους) Ἀριστ. (πβ. ὑποστηρίζονται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον—ὑποστηρίζει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον—ἀλληλοὑποστηρίζονται).

γ') μέσα δυναμικά. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὅποια δηλοῦν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐντεῖνον τὰς δυνάμεις του, ἦτοι καταβάλλον πάσας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις του, ἐνεργεῖ τι **λύομαι αἰχμάλωτον** (= ἐνεργῶν πλησίον τῶν αἰχμαλωτισάντων καὶ καταβάλλων λύτρα ἐλευθερῶ τὸν αἰχμάλωτον). **παρέ-**

χομαι τοῖς *συμμάχοις* ναῦς (=παρέχω εἰς τοὺς συμμάχους πλοῖα, διὰ τὴν ναυπήγησιν τῶν ὁποίων ἐγὼ ἐφρόντισα καὶ ἔδαπάνησα). Οὕτω *πολιτεύω* (= εἶμαι πολίτης) — *πολιτεύομαι* (= ἐνεργῶ ὡς πολίτης, μετέχω τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας). *πρεσβεύω* (= εἶμαι πρεσβευτής) — *πρεσβεύομαι* (= διαπραγματεύομαι διὰ πρεσβευτῶν ἢ ἐνεργῶ ὡς πρεσβευτής). (πβ. νῦν: *προμηθεύομαι* τροφίμα, *δανεῖζομαι* χρήματα, *συμβουλευόμεαι* τὸν ἰατρόν, κλπ.). Συνηθέστατον μέσον δυναμικὸν ὄημα εἶναι τὸ *ποιοῦμαι* εἰς φράσεις, οἷα *ποιοῦμαι πόλεμον, συμμαχίαν, εἰρήνην*, κ.τ.τ. ἢ *ποιοῦμαι τινα φίλον, σύμμαχον, πολέμον* κ.τ.τ.

Τὰ μέσα δυναμικὰ ὄσματα εἶναι συνηθέστατα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, σπανίως δὲ εἰς αὐτὴν λαμβάνεται ἄνευ προφανοῦς διαφορᾶς τὸ ἐνεργητικὸν ἀντὶ τοῦ μέσου δυναμικοῦ ὀήματος (ὅπως π.χ. *σκοπῶ* καὶ *σκοποῦμαι, στρατοπεδεύω* καὶ *στρατοπεδεύομαι*). Ἄλλὰ

ἄρχω λόγον = λαμβάνω τὸν λόγον πρῶτος, ὁμιλῶ πρῶτος — *ἄρχομαι τοῦ λόγου* = ἀρχίζω τὸν λόγον μου. (Ἀντίθετον *παύομαι* τοῦ λόγου). πβ. *ἐπειδὴ πρεσβύτερός εἰμι* τοῦ *Κύρου, εἰκὸς ἄρχειν με λόγου* (= νὰ ὁμιλήσω ἐγὼ πρῶτος) — *τοῦ λόγου Κῦρος ἤρχετο ὧδε* (= ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ ὡς ἐξῆς) Ξ.

μισθῶ τι = δίδω τι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω τι εἰς ἄλλον — *μισθοῦμαι τι* = λαμβάνω τι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω τι πρὸς ἰδίαν μου χοῖσιν.

ποιῶ τινα δοῦλον = καθιστῶ τινα δοῦλον, γίνομαι αἴτιος νὰ γίνῃ τις δοῦλος ἄλλου — *ποιοῦμαι τινα δοῦλον* = καθιστῶ τινα δοῦλόν μου, ὑποδουλώνω τινὰ (εἰς τὸν ἑαυτὸν μου).

Σημ. Τὰ ὅρια τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας ἐνὸς ἐκάστου μέσου ὀήματος δὲν δύνανται πάντοτε νὰ διαγράφονται ἀκριβῶς, καὶ τὸ αὐτὸ μέσον ὀήμα δύναται ὄχι μόνον εἰς διαφόρους φράσεις νὰ ἔχῃ διάφορον σημασίαν καὶ νὰ ἀνήκῃ εἰς διαφόρους τάξεις τῶν μέσων ὀημάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φράσιν νὰ συνδυάζῃ τὰς σημασίας δύο τάξεων. πβ. *παρασκευάζομαι εἰς πόλεμον* (μέσον αὐτοπαθὲς = παρασκευάζω ἑμαυτόν, ἐτοιμάζομαι), *παρασκευάζομαι ναυτικόν* (μέσον δυναμικόν = ἐτοιμάζω ναυτικὸν προμηθευόμενος ξυλῆϊαν, εὐρίσκων ναυπηγούς, δαπανῶν κλπ.), *οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν* (μέσον διάμεσον = οἰκοδομῶ οἰκίαν διὰ τῶν οἰκοδόμων, ἀλλὰ καὶ μέσον δυναμικόν = οἰκοδομῶ οἰκίαν προμηθευόμενος τὸ ἀναγκαῖον ὑλικόν, δαπανῶν, ἐπιβλέπων κλπ.).

Ἄοριστος δὲ μέσου ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται καὶ ὡς εὐθύ καὶ ὡς πλάγιον, ὅταν μὲν τὸ ῥήμα τοῦτο εἶναι μέσον εὐθύ, εἶναι ὁ παθητικός, ὅταν δὲ εἶναι μέσον πλάγιον, ὁ μέσος. πρ. *σῴζομαι ἐκ τοῦ κινδύνου, ἐσώθην ἐκ τοῦ κινδύνου* (=ἔσωσα τὸν ἑαυτὸν μου)—*σῴζομαι τὴν οὐσίαν, ἐσωσάμην τὴν οὐσίαν* (=ἔσωσα τὴν περιουσίαν μου).

Ἄλλα μερικῶν μέσων ῥημάτων ὁ μέσος καὶ ὁ παθητικός ἀόριστος ἔχουν τὴν αὐτὴν σημασίαν, ὡς *ἀνηγαγόμεν ἢ ἀνήχθην εἰς τὸ πέλαγος. ὠπλισάμην ἢ ὠπλισθην*. Ἄλλων δὲ μέσων ῥημάτων ὁ παθητικός ἀόριστος λαμβάνεται ὡς μέσος, ὡς *ἠθροίσθην, ἀπηλλάγην, ἐπεραιώθην* κλπ. (Ἡ τελευταία αὕτη χρῆσις σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε καὶ οὕτω νῦν ὁ παθητικός ἀόριστος εἶναι καὶ μέσος: ἐλούσθην, ἐξυρίσθην, ἐξηπλώθην, ἐδανείσθην κλπ.).

γ' Τὰ παθητικά ῥήματα

§ 81. 1) Τὰ παθητικά ῥήματα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει τι ὑπὸ ἄλλου.

2) Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πράγμα, ἐκ τοῦ ὁποῖου προέρχεται τὸ πάθος τοῦ ὑποκειμένου τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, λέγεται *ποιητικὸν αἶτιον*. Ἐκφέρεται δὲ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου

α') διὰ τῆς *ὑπὸ* καὶ γενικῆς ἢ σπανιώτερον διὰ τῆς *ἀπὸ*, *ἐκ*, *παρὰ*, *πρὸς* καὶ γενικῆς: *διδάσκεσθαι ἐθέλω ὑπὸ χρηστῶν μόνον* Πλ. *ἐπράχθη οὐδὲν ἀπὸ τῶν τυράννων* ἔργον ἀξιόλογον Θ. *ἐκ Φοίβου* δαμείς (=ὑπὸ τοῦ Φ.) Σοφ. *τὰ παρὰ τῶν θεῶν* σημανόμενα Ξ. *Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων* καλὸς τε κάγαθός ἐπωνομάζετο Ξ.

β) διὰ δοτικῆς προσωπικῆς, τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου ταῦτα *Θεμιστογένει* γέγραπται (=ὑπὸ τοῦ Θ. Ἰδὲ § 72, 5).

§ 82. Παθητικά ῥήματα κανονινῶς σχηματίζονται ἐκ τῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων, κυρίως μὲν τῶν συντασσομένων μετ' αἰτιατικῆς ἑξωτερικοῦ ἀντικειμένου (§ 67, 1), σπανίως δὲ ἐκ τῶν ἄλλων ἢ ἔξ ἀμεταβάτων.

Κατὰ δὲ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεργητικοῦ, τὸ δὲ ὑποκείμενον τούτου μετατρέπεται εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου τοῦ παθητικοῦ (οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας) — οἱ Πέρσαι ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. (βασιλεῖς ἄρχουσι τῶν Περσῶν) — οἱ Πέρσαι ἄρχονται ὑπὸ βασιλέων. (τοῖς παλαιοῖς ἀλλόφυλοι μᾶλλον ἐπεβούλευον) — οἱ παλαιοὶ ἐπ' ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο Θ.

§ 83. Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων (§ 73 κ.ε.) κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν, εἰ μὲν τὸ διπτῶτον ῥῆμα εἶναι ἐκ τῶν συντασσομένων μὲ δύο αἰτιατικὰς καὶ τούτων ἢ μία εἶναι κατηγορούμενον τῆς ἄλλης (§ 74), τότε ἀμφότεραι αἱ αἰτιατικαὶ αὐταὶ γίνονται ὀνομαστικαί, ἢ μὲν μία ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου (*Ἰσχύμαχον πάντες καλὸν τε καγαθὸν ἐπωνόμαζον*) — *Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλὸς τε καγαθὸς ἐπωνομάζετο* Ξ.

Εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν μόνον ἢ μία πτώσις, ἢ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου (κανονικῶς αἰτιατικῆ), τρέπεται εἰς ὀνομαστικὴν γινομένη ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη, ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου (αἰτιατικῆ ἢ γενικῆ ἢ δοτικῆ), παραμένει· (ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν νεανίαν τὴν στρατηγίαν) — ὁ νεανίας διδάσκειται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου τὴν στρατηγίαν. (οἱ Ἕλληες ἐπίμπλασαν τὰς διφθέρας χόρτου κούφου) — αἱ διφθέραι ἐπίμπλαντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήων χόρτου κούφου. (τὰς πόλεις ταύτας βασιλεὺς Παρυσάτιδι ἐδεδώκει) — αἱ πόλεις αὗται ὑπὸ βασιλέως Παρυσάτιδι δεδομένα ἦσαν Ξ.

Σημ. Παθητικὸν ῥῆμα σχηματίζεται ἐνίοτε καὶ ἐξ ἐνεργητικοῦ ἔχοντος ἔσωτερικὸν ἀντικείμενον· (κινδυνεύομεν μέγαν κίνδυνον)—οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ἡμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύεται Πλ.

Ἐπὶ δὲ τῶν διπτῶτων ῥημάτων ἀποκόπτω, ἀποτέμνω, ἐκκόπτω (τινὸς τι) καὶ ἐπιτάσσω, ἐπιτρέπω (τινὶ τι) κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται οὐχὶ τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον, ἀλλὰ τὸ κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν· (οἱ βάρβαροι ἀπέτεμον τῶν στρατηγῶν τὰς κεφαλὰς)—οἱ στρατηγοὶ ἀπετιμήθησαν τὰς κεφαλὰς Ξ. (ἐπέτρεψαν τοῖς ἐννέα ἄρχουσι τὴν φυλακὴν)—οἱ ἐννέα ἄρχοντες ἐπιτραμμένοι ἦσαν τὴν φυλακὴν.

§ 84. 1) Μερικῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων ὡς παθητικὸν χρησιμεύει ἄλλο ῥῆμα ἐνεργητικὸν ἀμετάβατον·

ἀποκτείνω τινὰ—ἀποθνήσκω (=φονεύομαι) ὑπὸ τινος.

διώκω τινὰ—φεύγω (=καταδιώκομαι) ὑπὸ τινος.

ἐκβάλλω (=ἐξορίζω) τινὰ—ἐκπίπτω (=ἐξορίζομαι) ὑπὸ τινος.

εὖ λέγω (=ἐπαινῶ) τινὰ—εὖ ἀκούω (=ἐπαινοῦμαι) ὑπὸ τινος.

εὖ ποιῶ (=εὐεργετῶ) τινὰ—εὖ πάσχω (=εὐεργετοῦμαι) ὑπὸ τινος.

Σημ. Τοῦ ῥ. *αἰρῶ* (=συλλαμβάνω, κυριεύω) παθητικὸν εἶναι τὸ *ἀλίσκομαι* (=συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι). Τοῦ δὲ μέσου *αἰροῦμαι* (=ἐκλέγω) ἐνὰ παθητικὸν εἶναι πάλιν τὸ *αἰροῦμαι* (=ἐκλέγομαι) ὑπὸ *τινος*. Ἐπισημαστέον ὅτι οἱ ἄριστοι *αἰροῦνται* *Μιλτιάδην στρατηγόν* — *Μιλτιάδης αἰρεῖται* ὑπὸ *ἑπὶ Ἀθηναίων στρατηγός*.

2) Πολλῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων παθητικὸν σχηματίζεται καὶ διὰ περιφράσεως ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ ῥήματος *γίγνομαι*, *τυγχάνω*, *λαμβάνω*, *ἔχω*, κ.τ.τ. καὶ συνωνύμου πρὸς τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ· *μισῶ τινα* — (*μισοῦμαι* καὶ) *μισητὸς γίγνομαι* ἢ *μισῶς ἔχω πρὸς τινα*.

θεραπεύω τινα — (*θεραπεύομαι* καὶ) *θεραπείας τυγχάνω* ὑπὸ *τινος*.

ζημιῶ τινα — (*ζημιοῦμαι* καὶ) *ζημίαν λαμβάνω παρὰ τινος*.

Διὰ τοιαύτης δὲ περιφράσεως σχηματίζεται κανονικῶς τὸ παθητικὸν *ἀποθετικῶν* ῥημάτων ἐνεργητικῆς διαθέσεως· *αἰδοῦμαι* (=ἐντρέπομαι) *τινα* — *αἰδοῦς τυγχάνω* ὑπὸ *τινος*.

αἰτιῶμαι (=κατηγορῶ) *τινα* — *αἰτίαν ἔχω* ἢ *αἰτίαν λαμβάνω* ὑπὸ *τινος*. (πβ. *ἐπιθυμῶ* — *γίνομαι ἐπιθυμητός*. *συγχωρῶ* — *λαβαίνω συγχώρεσι*. *παρηγορῶ* — *ἔχω παρηγοριά*. *περιοιοῦμαι* — *εὐρίσκω περιποίησι*).

Σημ. Τοῦ *δίκην λαμβάνω παρὰ τινος* (=τιμωρῶ *τινα*) παθητικὸν εἶναι τὸ *δίκην δίδωμί τινι* (=τιμωροῦμαι ὑπὸ *τινος*)· οἱ τοὺς νόμους *παραβαίνοντες*· *δίκην δίδασιν* (=τιμωροῦνται).

δ' Τὰ οὐδέτερα ῥήματα

§ 85. Οὐδέτερα ῥήματα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν (οὐδετέραν)· *ζῶ*, *ὑγιαίνω*, *νόσῶ*, *σωφρονῶ*, *εὐδαιμονῶ* κλπ.

Σημ. Τὰ οὐδέτερα ῥήματα κυρίως εἶναι ἐνεργητικὰ ἀμετάβητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί

§ 86. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ καλοῦνται οἱ ἰδιαίτεροι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος (ἢ καὶ ἄλλων ὄρων τῆς προτάσεως), διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦνται αἱ διάφοροι ἐπιρρηματικαὶ σχέσεις, ἧτοι ἡ σχέσις τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τοῦ ὄργάνου, τοῦ τρόπου, τοῦ αἰτίου, τοῦ ποσοῦ, τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς.

Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκφέρονται

1) δι' ἐπιρρήματος: *ἐνταῦθα, ἐκεῖ, χθές, σήμερον, οὕτω, ἄλλως* κ.λ.π. (*Καθαρῶς ἐπιρρηματικοὶ* προσδιορισμοί).

2) διὰ τινος ὀνόματος πλαγίας πτώσεως ἢ δι' ἐμπροθέτου τινός: *ἐκείνης τῆς νυκτός* οὐδεὶς *ἐκοιμήθη* Ξ. οἱ πολέμοι *ἐργήγυρον* καὶ *ἔκαον* πῦρὰ πολλὰ *διὰ νυκτός*. (πβ. ἔβρεξε τὰ μεσάνυχτα — ἔβρεξε *κατὰ* τὰ μεσάνυχτα). (*Ὡς ἐπιρρηματικοὶ* προσδιορισμοί).

1. Αἱ πλάγιοι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς

§ 87. α' Ἡ αἰτιατικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) τὴν διεύθυνσιν ἢ τὸ τέρμα κινήσεώς τινος (ποῦ; ἕως ποῦ;). Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς εἶναι μόνον ποιητικῆ: *κνίσθη δ' οὐρανὸν ἔκε* (= εἰς τὸν οὐρανόν, ἕως τὸν οὐρ.). *ἀνέβη μέγαν οὐρανὸν Οὐλυμπόν τε* Ὅμ. (πβ. *πάω σπίτι, πάω σχολεῖο*).

2) ἔκτασιν τοπικῶς ἢ χρονικῶς (πόσον;): *ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα* Θ. αἱ σπονδαὶ *ἐνιαυτὸν ἔσσονται* (= ἐπὶ ἕν. ἔτος) Θ.

Χημ. Τῆς αἰτιατικῆς ὀνομάτων δηλούντων φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν γίνεται χρῆσις μετὰ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας *οὗτος* (*οὗτος*), πρὸς δήλωσιν τοῦ χρόνου, ὁ ὁποῖος ἔχει παρῆλθαι, ἀφότου ἔχει γίνεαι τινος: *Πρωταγόρας ἐπιδεδήμηκε τρίτην ἤδη ἡμέραν* (= ἐδῶ καὶ τρεῖς ἡμέρες) Πλ. *ἀπηγγέλη Φίλιππος τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τοῦτι Ἑραῖον τεῖχος* πολιορκῶν (= ἐδῶ καὶ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη) Δ.

3) αἰτίαν ἢ σκοπὸν (γιατί; πρὸς τί;). Μετὰ τοιαύτην σημασίαν λαμβάνεται συνήθως ἡ αἰτιατικὴ ἀντωνυμίας ἐρωτηματικῆς

ἢ δεικτικῆς ἢ ἀναφορικῆς: **τί** τηρικᾶδε ἀφιῶσαι, ὦ Κρίτων; (=γιατί ἔχεις ἔλθει; πβ. **τί** γελᾶτε;) Πλ. **ταῦτα** δὴ ὑπαισχυνόμεθα τούτους τοὺς νεανίσκους (=διὰ ταῦτα) Πλ. ἠρωτῶντο **ὅ,τι** ἤκοιεν (=γὰ ποῖον σκοπὸν) Ξ.

4) τὸ κατὰ τι, ἦτοι ἀναφορᾶν (σὲ τί; ὡς πρὸς τί;): **πόδας** ὠκὺς Ἀχιλλεύς Ὅμ. ὃ ἐπίσταται ἕκαστος, **τοῦτο** καὶ σοφός ἐστι (=ὡς πρὸς τοῦτο) Ξ.

88. β' Ἡ καθαρὰ γενικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) περιοχὴν τόπου τινός, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἢ διὰ τοῦ ὁποῖου γίνεται τι (ποῦ; ἀπὸ ποῦ;). Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς γενικῆς εἶναι μόνον ποιητικὴ ποῦ Μενέλαος ἔην; ἢ οὐκ Ἄργεος ἦεν Ἀχαιῶκοῦ; (=ἐντὸς τοῦ Ἄργους, ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος). ἵππος εἰωθὼς λούεσθαι **ἐυρρεῖος ποταμοῖο** (=ἐντὸς καλλιροῦ ποταμοῦ). ἔρχονται **πεδίοιο** μαχησόμενοι (=διὰ τῆς πεδιάδος) Ὅμ. (πβ. ὁ Κωνσταντῖνος ἔρχεται **τοῦ κάμπου** καρβαλλάρης).

Σημ. Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς γενικῆς τοπικῶς λαμβανομένης ἰδὲ § 29,5.

2) διάστημα χρόνου, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου γίνεται τι (πότε; τί καιρό;). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ γενικὴ ὀνομάτων δηλούντων φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν· οὐ **τῆς ἐπιούσης ἡμέρας** ἦξει τὸ πλοῖον, ἀλλὰ **τῆς ἐτέρας** (=ἐντὸς τῆς ἐρχομένης ἡμέρας κ.λ.π.) Πλ. Ἰστρος ἴσος ἀεὶ ὄρει καὶ **θέρεος** καὶ **χειμῶνος** (=καὶ ἐν καιρῷ θέρους...) Ἡρ. οὐδεὶς μέ πω ἠρώτηκε καιρὸν οὐδὲν **πολλῶν ἐτῶν** (=ἐντὸς πολλῶν ἐτῶν, πολλὰ χρόνια τώρα) Πλ.

3) αἰτίαν (γιατί;): **τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων** δογίζονται (=διὰ τὰ ἴδια ἀδικήματα) (πβ. § 75, 5).

Σημ. Ἰδὲ καὶ § 38, 1, β'.

4) ποσόν (πόσον;): **πόσου** διδάσκει Εὐνήτος; **πέντε μνῶν** (=πόσα παίρνει γιὰ τὴ διδασκαλίαν του;) Πλ. (πβ. § 75, 4).

§ 89. γ' Ἡ δοτικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

I. ἡ τοπικὴ δοτικὴ (§ 29, 7)

1) τὸν τόπον ἐπὶ στάσεως (ποῦ; σὲ ποῖο μέρος;).

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς δοτικῆς εἶναι κυρίως ποιητικὴ Ζεῦ, **αἰθέρι** ραίων (=ἐν τῷ αἰθέρι). **τόξα ὁμοίσιον** εἶχεν (=ἐπὶ τῶν ὁμῶν) Ὅμ.

Εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εὐχρηστοὶ οὕτως εἶναι μόνον αἱ δοτικαὶ *τῆδε* (= ἔδῳ), *ταύτη* (= αὐτοῦ), *ἐκείνη* (= ἐκεῖ), *ἄλλη* (= ἄλλοῦ), *ἧ* (= ὅπου) καὶ ἡ δοτικὴ τοπικῶν ὀνομάτων, ἰδίᾳ δὲ ὀνομάτων δήμων τῆς Ἀττικῆς, ὡς *Πανακτω*, *Βραυρωνί*, *Ἐλευσί*, *Ραμνοῦντι* κλπ. στήλας στήσαι Ὀλυμπίασι καὶ Πυθοῖ καὶ Ἰσθμοῖ καὶ Ἀθῆναις, ἐν πόλει (= καὶ ἐν Ἀθῆναις, ἐν τῇ ἀκροπόλει) Θ. τὰ τρόπαια τὰ τε *Μαραθῶνι* καὶ *Σαλαμῖνι* καὶ *Πλαταιαῖς* Πλ. ἐνίκησε Ἰσθμοῖ καὶ *Νεμέᾳ* (= ἐν Νεμέᾳ) Λυσ.

2) χρόνον ὠρισμένον, κατὰ τὸν ὅποιον συμβαίνει τι (ποιά ἡμέρα; ποιόν μῆνα; κλπ.). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ δοτικὴ ὀνομάτων δηλούντων χρόνον καὶ ὀνομάτων ἑορτῶν *ταύτη τῆ ἡμέρα*, *ἐκείνη τῆ ἡμέρα*, *τῆ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ*, *τῆδε τῆ νυκτί*, *τῷ ἐπιόντι μηνί*, *τῷ ἐπιόντι ἔτει*, *τῷ ὑστέρω ἔτει* κλπ. — Παναθηναίοις, Διονυσίοις, Ἐλευσινίοις, Ἀπατουρίοις, Θεσμοφορίοις κλπ. (= στήν ἑορτὴ τῶν Παναθηναίων κλπ.) ἐγὼ καταστάς χορηγὸς τραγωδοῖς ἀνήλωσα τριάκοντα μνᾶς καὶ *τρίτῳ μηνί*, *Θαργηλίοις*, νικήσας ἀνδρικῶ χορῶ δισχιλίας δραχμᾶς (= τὸν τρίτον μῆνα, στήν ἑορτὴ τῶν Θαργηλίων) Λυσ. *Λίχας ταῖς γυμνοπαιδείαις* τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαίμονι ξένους ἐδείπνιζε (= στήν ἑορτὴ τῶν γυμνοπαιδιῶν) Ξ.

II. ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ (§ 29, 8).

1) τὸ ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐκτελεῖται τι Ἰπποκράτης *τὴν θύραν τῆ βακτηρίᾳ* ἔκρουε (= μετὰ τὴν βακτηρίαν) Πλ. τοῖς ὀφθαλμοῖς ὄρωμεν. οὐδεὶς *ἔπαινον ἡδοναῖς* ἐκήσατο (= μετὰ ἡδονάς).

2) συνοδείαν, ἦτοι τὸ συνοδεῦον τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὴν πράξιν πρόσωπον ἢ πράγμα Ἀλκιβιάδης *κατέπλευσεν εἰς Πάρον ναυσὶν εἴκοσιν* (= μετὰ εἴκοσι πλοῖα) Ξ.

Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ καὶ εἰς φράσεις, οἷα π.χ. *μίαν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν* (= μαζί με τοὺς ἀνδρας, μαζί με τὸ πλήρωμά της) Θ.

3) τρόπον *δρόμῳ* ἔεντο εἰς τοὺς βαρβάρους Ἡρ. (πβ. ἦρθε *τρέχοντας*).

Τοιαύτη δοτικὴ ὑπάρχει εἰς τὰς λέξεις ἢ φράσεις *τῆδε*, *ταύτη* (= ἔτσι), *τῷδε* ἢ *τούτῳ τῷ τρόπῳ*, οὐδενὶ *τρόπῳ*, *σιγῇ*, *σιωπῇ*, *κραυγῇ*, *βίᾳ*, *σπουδῇ*, *παντὶ σθένει*, *πάσῃ τέχνῃ* κλπ.

4) **αίτιαν λιμῶ ἀπέθανον** (= ἔνεκα πείνης, ἀπὸ πείναν) Πλ. καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἠχθόμεθα τοῖς γεγενημένοις (= διὰ τὰ γεγενημένα) Ξ.

5) **ποσόν**, ἤτοι μέτρον ἢ διαφορὰν: **πολλῶ μειζόν ἐστιν** (= κατὰ πολὺ). Ἐπύραξα προτέρα Κύρον πέντε ἡμέραις εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.

Σημ. Ἴδὲ καὶ § 72.

2. Τὰ ἐπιρρημάτα

§ 90. Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων

1) πλεῖστα εἶναι κυρίως πλάγια πτώσεις ὀνομάτων, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπιρρηματικῶς: πβ. **δωρεάν, μακράν, χάριν, τὴν ταχίστην** (= τάχιστα) — αὐτοῦ, οὐδαμοῦ — **κύκλω, ταύτη, ἄλλη** (= ἄλλαχοῦ) κλπ. Ἴδὲ § 87 κ.έ.

2) πολλὰ λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν διάφορον τῆς ἀρχικῆς. Οὕτω π.χ.

α') τὸ **ἄλλως** (= ἀλλέως) λαμβάνεται καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐκτός τούτου ἢ ἐν γένει ἢ ἀπλῶς **συγγενεῖς καὶ ἄλλως εὐμενεῖς** Πλ.

Ἡ δὲ φράσις **ἄλλως τε καί**, ἢ σπανιώτερον **ἄλλως τε**, σημαίνει καὶ μάλιστα πάντων ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι, **ἄλλως τε κἂν ὑπ' ἐχθροῦ τῷ τοῦτο συμβαίη** Δ.

β') τὸ **ἔτι** (= ἀκόμη) εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμούσας μὲ ἀρνητικὰς σημαίνει **πλέον, πιά τις αὐτῶ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται**; (= τίς πλέον . . οὐδεὶς πλέον) Ξ.

Σημ. Τὸ **ὄχι ἀκόμη** εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λέγεται **οὔπω οὔπω καιρός** (ἐστι=δὲν εἶναι ἀκόμη καιρός. Οὐκέτι καιρός = δὲν εἶναι πιά καιρός).

γ') τὸ **μάλιστα** (= πάρα πολὺ, πρὸ πάντων) μετ' ἀριθμητικῶν σημαίνει περίπου: **Ἡράκλεια ἀπέχει Θερμοπυλῶν σταδίου μάλιστα τεσσαράκοντα**. (πβ. ἐξώδευσε τὸ πολὺ πολὺ ἑκατὸ δραχμῆς).

δ') τὸ **πολλάκις** (= πολλὰς φορὰς) κατόπιν τοῦ **εἰ, (ἐάν), ἵνα μὴ, μή**, σημαίνει **τυχόν, ἴσως εἰ ἄρα πολλάκις μὴ προσεσχέκατε τῶ τοιούτῳ** Πλ.

ε') τὸ **ποτέ** (= μιὰ φορὰ, κάποτε) εὐρισκόμενον κατόπιν ἐρω-

ηματικῆς λέξεως σημαίνει ἄραγε, τάχα, σάν Πολλάκις εἰθαύ-
μασα *τίσι ποτέ λόγοις ἔπεισαν Ἰθηναίους* (= μέ ποιούς ἄραγε
λόγους) Ξ. *τί ποτ' ἐστὶ τοῦτο*; (= σάν τί) Πλ. Ἰδὲ § 51, 1.

ς') τὸ *τάχιστα* (= πολὺ ταχέως), κατόπιν χρονικῶν συνδέσμων
(ἐπεὶ, ἐπειδή, ὡς κλπ) σημαίνει ἀμέσως, εὐθύς: *οἱ τριάκοντα ἠρέ-
θησαν, ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τεῖχη καθηρέθη* (= εὐθύς ὡς) Ξ.

ζ') τὸ ἐπίρρημα *ὡς*, ἀρχῆθεν δεικτικὸν (= οὕτω, ἔτσι) ἢ ἀνα-
φορικὸν (= ὅπως), 1) μετὰ ὑπερθετικῶν ἐπιθέτων ἢ ἐπιρρημάτων
σημαίνει ὅσον τὸ δυνατόν *ὡς πλεῖστος* (= ὅσον τὸ δυνατόν πλεῖ-
στος), *ὡς τάχιστα* (= ὅσον τὸ δυνατόν τάχιστα). 2) εἰς ἀναφωνή-
σεις ἐκφραζούσας θαυμασμὸν σημαίνει πόσον, τί *ὡς καλὸς μοι
ὁ πάππος!* (= πόσον ὠραῖος, τί ὠραῖος) Ξ.

Σημ. α' Τὴν ἀρχικὴν του δεικτικὴν σημασίαν, (μέ τὴν ὁποίαν ἀπαν-
τᾷ συχνότατα παρ' Ὁμήρω), διετήρησε τὸ *ὡς* (ἢ *ὡς* ἢ *ὥς*) εἰς τὴν Ἰα-
τικὴν διάλεκτον εἰς τὰς φράσεις *καὶ ὡς* (= καὶ ἔτσι), *οὐδ' ὡς* (= οὐδέ
ἔτσι; μῶλον τοῦτο δέν) *οὐδ' ὡς ὠρίζετο* Ξ.

Σημ. β' Πολλαὶ καὶ ποικίλαι εἶναι αἱ σημασίαι καὶ αἱ συντακτικαὶ
χρήσεις τοῦμορίου *ὡς*. Εἶναι δὲ τοῦτο ὄχι μόνον ἐπίρρημα, ἀλλὰ καὶ
σύνδεσμος εἰδικὸς (= ὅτι, πῶς), ἢ χρονικὸς (= ὅτε, ἀφοῦ), ἢ αἰτιολογικὸς
(= διότι), ἢ τελικὸς (= ἵνα), ἢ συμπερασματικὸς (= ὥστε), καὶ *πρόθεσις*
(καταχρηστικῆ), ὁπότε συντάσσεται μετ' αἰτιατικῆς προσώπου καὶ σημαί-
νει *πρὸς*, ἢ μετὰ ἀριθμητικοῦ καὶ σημαίνει *περίπου*, *ἴσαμε* *κέλευσον* *ἔλθεῖν*
ὡς ἐμέ τὸν Ἑρμογένη Ξ. *ὀλίγας εἶχεν ὡς πεντακοσίους* Ξ.

Σημ. γ' Ἰδὲ καὶ § 38, 1, β'.

3. Αἱ προθέσεις¹

§ 91. α' Αἱ κύριαι προθέσεις ἦσαν ἀρχῆθεν ἐπιρρήματα, ὡς
ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοπικά· (πβ. σύννετα ῥήματα *ἀνατείνω* = τείνω
ἄνω, *κατατίθημι* = τίθημι *κάτω*, *περιορέω* = ῥέω *πέριξ* κλπ.).
Ὡς ἐπιρρήματα δὲ καθ' ἑαυτὰς χρησιμοποιοῦνται πλειστάκις αἱ
προθέσεις ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν καὶ ὑπὸ τοῦ
Ἡροδότου *μέλανες δ' ἀνὰ βότρυες ἦσαν* (= ἐπάνω). *ἐκ* δὲ καὶ
αὐτοὶ βαῖνον (= ἔξω δέ) Ὁμ.

Εἰς τὴν Ἰατικὴν διάλεκτον διετηρήθη μέ ἐπιρρηματικὴν ση-
μασίαν μόνον ἢ πρόθεσις *πρὸς* εἰς τὰς φράσεις *πρὸς δέ*, καὶ *πρὸς*,
πρὸς δέ καὶ (= προσέτι δέ)· *ἀσύμφορον*, *πρὸς δέ καὶ οὐ δί-*

1. Αἱ προθέσεις, ὡς γνωστόν, εἶναι κύριαι καὶ καταχρηστικαί.

καιον Πλ. (πβ. *ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ τὸ μεσημέρι* — πήγαινε, κι' ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ = κατόπιν).

Ἐγίνετο δὲ κατ' ἀρχὰς χρῆσις τῶν προθέσεων (ὡς ἐπιρρημάτων) πλησίον τινὸς τῶν πλαγίων πτώσεων, κυρίως ἵνα δι' αὐτῶν καθίσταται σαφεστέρα ἢ ἰδιαιτέρα σημασία τῆς πλαγίας πτώσεως λαμβανομένης ἐπιρρηματικῶς (ξ' 87 κ. ἐ.) πβ. *νέοι ἔχον πεμπόβολα χερσὶν* (Ἰλ. Α 463) — *στέμματα ἔχον ἐν χερσὶν* (Α 373). *κνίση οὐρανὸν ἔκεν* (Α 317) — *Ὀδυσσεὺς ἐς Χρῦσην ἔκαεν* (Α 430).

Ἡ ἀρχικὴ ἐπιρρηματικὴ σημασία τῶν κυρίων προθέσεων καταφαίνεται

1) ἐκ τοῦ ὅτι ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ τοῦ Ἡροδότου τινὲς ἐξ αὐτῶν χρησιμοποιοῦνται ἀντὶ ῥήματος, (*ἄνευ* δηλαδὴ τοῦ *ἐστί*, ἢ *εἰσὶ* ἢ *ἦν* ἢ *ἦσαν* ἢ ἄλλου τινὸς ῥήματος), μὲ τὸν τόνον μάλιστα ἀναβιβασμένον ἐπὶ τῆς παραληγούσης, ὅταν εἶναι δισύλλαβοι, συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχικὸν τονισμόν αὐτῶν ὡς ἐπιρρημάτων· *πάρα* πολλὰ ἐκάστω (= *πάρεσι*)· *οὐ γάρ τις μετὰ τοῖος ἀνὴρ, οἶος Ὀδυσσεὺς* (= *μέτεσι*, ὑπάρχει μεταξύ). *οὐ οἱ ἐνὶ φρένες* (= οὐκ αὐτῷ ἐνεῖσι φρένες) Ὀμ. *ἄνα ἐξ ἐδράνων* (= *ἀνάστηθι*) Σοφ.

2) ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὀμηρον, τοὺς ἄλλους ποιητὰς καὶ εἰς τὸν Ἡρόδοτον παρεμβάλλονται πολλακίς μεταξύ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ῥήματος μία ἢ περισσότεραι λέξεις (*ἐκ* δὲ καὶ αὐτοὶ *βαῖνον*) ἢ τίθεται ἡ πρόθεσις καὶ κατόπιν τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει *νύμφη δὲ τίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδὴν* (= *παρετίθει*, ἔθετε πλησίον, παρέθετε). *Ἰθάκην κατά* (= κατὰ τὴν Ἰθάκην) Ὀμ.

Σημ. α' Ὁ χωρισμὸς τῆς προθέσεως ἀπὸ τοῦ ῥήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται (*ἐκ* δ' *ἄγαγε* — ἐξήγαγε δέ, *κατ' ἄρ' ἔξετο* — καθέξετο ἄρα), ὠνομάσθη *τμησις*, διότι ἐσφαλμένως ἐνομίσθη, ὅτι κανονικῶς ἀρχῆθεν πρόθεσις καὶ ῥήμα ἦσαν ἠνωμένα καὶ κατόπιν ἐχωρίσθησαν.

Ὁμοίως ἢ ἐπίταξις τῆς προθέσεως μετὰ τὸ ῥήμα ἢ τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται, καὶ ὁ ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου ἐπὶ τῶν δισυλλάβων προθέσεων, ὠνομάσθη *ἀναστροφὴ* (τῆς προθέσεως), διότι ἐσφαλμένως πάλιν ἐνομίσθη ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς ληγούσης τονισμὸς ἦτο ὁ ἀρχῆθεν κανονικός.

(1) Ἐκ τούτου τοῦ *ἐνὶ*, ἀρχικοῦ πληρεστεροῦ τύπου τῆς προθέσεως *ἐν* (= ἐντός), προῆλθε τὸ νεοελληνικὸν (*ἐναι*) *εἶναι*. πβ. *οὐκ ἐνὶ Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληνας κλπ.* Ἰδὲ καὶ 54, 1, Σημ. γ'.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται μὲ ἀναστροφὴν μόνον ἢ πρόθεσις *περὶ ἄρτι ἐφάνης ἀνδρείας πέρι οὐδὲν εἰδώς* (= *περὶ ἀνδρείος*) Πλ.

Σημ. β' Μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται, τίθενται ἐνίοτε εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς καὶ αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις *ἐνεκα* καὶ *ἄνευ* τοῦτου *ἐνεκα*. ὧν ἄνευ.

§ 92. Ἡ ἔξασθένησις τῆς ἀρχικῆς ἐπιρρηματικῆς σημασίας τῶν προθέσεων καὶ ἡ μετατροπὴ αὐτῶν ἀπὸ ἐπιρρημάτων (ἦτο αὐτοτελῶν λέξεων προσδιορίζουσῶν τοπικῶς τὸ ὄημα τῆς προτάσεως) εἰς προθέσεις (ἦτοι εἰς ἀπλᾶ μόρια προτασσόμενα τῶν πλαγίων πτώσεων καὶ ὁμοῦ μετ' αὐτῶν δηλοῦντα διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σχέσεις) ἐπῆλθε σὺν τῷ χρόνῳ

1) ἔνεκα τῆς στενῆς πολλάκις συνδέσεως τῶν τοιούτων ἐπιρρημάτων μετὰ ὀημάτων εἰς μίαν ἔννοιαν, ὅποτε ταῦτα ἀπέβαλλον τὸν ἰδιαίτερον τόνον αὐτῶν. πβ. *ἐκ δ' ἄγαγε* (*Πάτροκλος*) *Βρησιίδα* — *ἐξήγαγε* *Ἀγησίλαος* τὸ *στράτευμα*. *κατ' ἄρτι ἐξέτε* — ταῦτ' εἰπὼν *ἐκαθέζετο*. (πβ. *δὲν τὸν εἶδα ξανά* — *δὲν τὸν ξαναεἶδα*).

2) κυρίως ἔνεκα μετακινήσεως τῆς συντακτικῆς σχέσεως τῶν ὄρων τῆς προτάσεως. Οὕτω εἰς τινα πρότασιν, ὡς π.χ. *ἐκ δὲ Χρυσῆς νηὸς βῆ* (Α 439), ἦτο εὐκόλον ἢ λέξις *ἐκ* (= ἔξω), ἢ ὁποία ὡς τοπικὸν ἐπιρρημα προσδιορίζει τὸ ὄημα *βῆ* (= ἔβη), νὰ νομισθῆ ὡς συνδεομένη συντακτικῶς μετὰ τὴν (ἀφαιρετικὴν) γενικὴν *νηὸς* (= ἀπὸ τὴν ναῦν), ἀφοῦ καὶ αὕτη εἶναι ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς τοῦ ὀήματος καὶ τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν δηλοῖ καὶ αὐτὴ ἦτοι ἢ ἀνωτέρω πρότασις ἠδύνατο νὰ νοηθῆ συντασσομένη ὄχι μόνον οὕτω: *Χρυσῆς ἐκ βῆ νηὸς* (= ἢ Χ. ἔξω ἐβάδισε ἀπὸ τὸ πλοῖον), ἀλλὰ καὶ οὕτω: *Χρυσῆς ἐκ νηὸς βῆ* (= ἢ Χ. ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῖον ἐβάδισε). Ἄλλ' οὕτω ἢ λέξις *ἐκ* παύει νὰ εἶναι αὐτοτελής, καὶ τὴν ἐπιρρηματικὴν σχέσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως ἐκφράζει πλέον αὕτη οὐχὶ μόνη, ἀλλὰ μετὰ τῆς γενικῆς (ἀφαιρετικῆς) *νηὸς*.

§ 93. Ἐκάστη τῶν κυρίων προθέσεων συντάσσεται μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων ἀναλόγως τῆς ἰδιαίτερας σημασίας τῆς καὶ ἀναλόγως τῆς συντάξεως τῶν ὀημάτων, παρὰ τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν εἰτίθετο ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμός. Τοῦτο ἐν συνόψει καταφαίνεται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Μετά γενικῆς	Μετά δοτικῆς	Μετά αιτιατικῆς
Μονόπτωτοι	ἀντί . .	ἀπέναντι· ἀντίς γιά· γιά.		
	ἀπό . . ἐκ, ἐξ	μακράν ἀπό· ἀπό· μέ· ἀπό μέσα ἀπό, ἀπό· εὐθύς μετά· ἔνεκα.		
	πρὸ . .	ἐμπρός ἀπό· πρὶν ἀ· πό· ὑπέρ, γιά.		
	ἐν . . . . . σὺν ξὺν	.....	ἐντός, μέσα εἰς· μέ· μαζὺ μέ, μέ.	
	εἰς	.....		μέσα εἰς· ὡς πρὸς· γιά.
Δίπτωτοι	ἀνά	.....	(ἐπάνω εἰς) ¹	ἐπάνω εἰς· πρὸς τὰ ἄνω τοῦ· κατά.
	διὰ	διὰ μέσου· κατά τὴν διάρκειαν τοῦ· ὕ· στερ ² ἀπό· μέ.	.....	(διὰ μέσου) ¹ . ἔνεκα, γιά.
	κατὰ	κάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς· ἐναντίον· σχε· τικῶς μέ, γιά·	.....	καθ' ὄλην τὴν ἔκτα· σιν· καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν· διὰ μέ· σου· σύμφωνα μέ.
	ὑπέρ	ἀπὸ πάνω ἀπό· χάριν, γιά· σχετικῶς μέ.	.....	ἐπάνω ἀπό, πέραν ἀ· πό· περισσότερο ἀπό.
Τρίπτωτοι	ἀμφὶ	σχετικῶς μέ, γιά.	(γύρω ἀπό) ¹ ἔνε· κα, γιά.	γύρω ἀπό· περίπου· ἴσαμε.
	ἐπὶ	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στά· σεως)· στήν ἐποχὴ τοῦ· πλησίον· ἐνώ· πιον· γιά (ἐπὶ σκο· πίμου διευθύνσεως).	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στάσεως)· εὐθύς μετά· πλησίον· κατόπιν· ἐκτός ἀπό· γιά (ἐπὶ αι· τίας ἢ σκοποῦ).	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ κι· νήσεως)· διαρκῶς ἐπὶ· πρὸς· ἐναντί· ον· γιά (ἐπὶ σκο· ποῦ).
	μετὰ	(μεταξύ) ¹ . μαζὶ μέ, μέ.	(μεταξύ) ¹ .	(μεταξύ) ¹ . ὕστερ ² ἀ· πό.
	παρὰ	(ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ) ¹ . ἐκ μέρους.	πλησίον, κοντὰ εἰς·	πλησίον καὶ κατά μῆκος· κοντὰ εἰς· ἐν συγκρίσει πρὸς· ἐναντίον, κατά πα· ράβασιν· πλήν, παρὰ.
	περὶ	(γύρω ἀπὸ) ¹ . σχε· τικῶς μέ, σέ, γιά.	(γύρω ἀπὸ· σχε· τικῶς μέ, γιά) ¹ .	γύρω ἀπὸ· περίπου κατά· περίπου· σχε· τικῶς μέ.
	πρὸς	ἀπέναντι πρὸς· ἐνώ· πιον· ὡς πρὸς· γιά.	κοντὰ εἰς.	πρὸς τὸ μέρος, πρὸς· ἐναντίον, μέ· σχε· τικῶς μέ, ὡς πρὸς· γιά (ἐπὶ σκοποῦ).
	ὑπὸ	ὑποκάτω ἀπὸ· ἔνε· κα, ἀπό· ἐν συνο· δείᾳ.	ὑποκάτω ἀπὸ (ἐ· πὶ στάσεως)· ὑ· πὸ τὴν ἐξουσίαν ἢ ἐπίβλεψιν	ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ κινήσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν.

¹) Χρησις ποιητικὴ ἢ μάλλον ποιητικὴ.

§ 94. Ἡ σύνταξις καὶ αἱ ἰδιαιτέρας σημασίαι ἐκάστης τῶν προθέσεων εἶναι αἱ ἑξῆς:

I. Ἄμφι. Ἀρχικὴ σημασία εἰς τὰ δύο ἢ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. πβ. ἄμφω. (Εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἢ συνώνυμος περί).·

1. Μετ' αἰτιατικῆς: α') τοπικῶς = *πέριξ, γύρω ἀπὸ ἄμφι πῦρ* ἐκάθηρτο Ξ. οἱ ἄμφι Ἀρριαῖον = οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Ἀρριαίου ἢ ὁ Ἀρριαῖος καὶ οἱ ἀκόλουθοί του. β') χρονικῶς = *περίπου, κατὰ ἄμφι μέσας νύκτας* Ξ. γ') μεταφορικῶς = *περίπου, ἴσαμε ἄμφι τὰ πενήντα ἔτη* Θ.

2. Μετὰ γενικῆς: (σπανίως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς), μεταφορικῶς = *σχετικῶς μέ, γιὰ ἄμφι ὧν εἶχον διεφέροντο* (= *ἀμφι τούτων ἃ εἶχον* = *περὶ τούτων κ.λ.π.*) Ξ.

3. Μετὰ δοτικῆς (τοπικῆς), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον. α') τοπικῶς = *πέριξ, γύρω ἀπὸ Ἀχαιοὶ ἔστασαν ἄμφι Μενoitιάδῃ* Ὅμ. β') μεταφορικῶς = *ἐνεκα, γιὰ ἄμφ' ἐμοὶ στένει* (= *γιὰ μέ*) Σοφ. ἦ = *σχετικῶς μέ, γιὰ ἄμφι τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζὸς λόγος λέγεται* Ἡρ.

Ἐν συνθέσει = *ἐκατέρωθεν (ἀμφιθάλασσοι)* ἦ = *πέριξ (ἀμφιέννυμι)*.

II. Ἄνὰ (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ ἄν). Ἀρχικὴ σημασία ἐπάνω, πρὸς τὰ ἐπάνω. πβ. ἄνω. (Ἀντίθετος κατὰ).

1. Μετ' αἰτιατικῆς: α') τοπικῶς = (*καθ' ὄλην τὴν ἕκτασιν*) *ἐπάνω εἰς ὄχρον ἀνὰ τὰ ὄρη* Ξ. ἦ = *πρὸς τὰ ἄνω ἀνὰ τὸν ποταμὸν* ἔπλεον (= *ἀντιθέτως πρὸς τὸ θεῦμα τοῦ ποταμοῦ*). β') χρονικῶς = (*καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τοῦ*), *κατὰ ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον* Ἡρ. γ') μεταφορικῶς: *ἀνὰ κράτος* (= *μέ ὄλην τὴν δύναμιν*) — *ἀνὰ λόγον* (= *κατ' ἀναλογίαν*) — *ἀνὰ πέντε* (= *πέντε πέντε, ἀπὸ πέντε*).

2. Μετὰ δοτικῆς (τοπικῆς ἢ ὀργανικῆς), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς, τοπικῶς = *ἐπάνω εἰς χρυσέῳ ἀνὰ σκήπτρῳ* Ὅμ. ἦξει *ἀνὰ νηυσὶ* Εῦρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (*ἀναγράφω*) σημαίνει *ὀπίσω (ἀναχωρῶ), πάλιν (ἀναβιώσκομαι)*.

III. Ἄντι. Ἀρχικὴ σημασία *ἀντικρῶ, ἀπέναντι* πβ. Ὀμηρικὸν ἄντα καὶ τὴν λέξιν *ἐν-αντί-ος*.

Μόνον μετὰ γενικῆς· α') τοπικῶς = ἀπέναντι εἰσιτήκεσαν ἀντι τῶν πιτύων Ξ. β') μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀντικαταστάσεως = στὸν τόπο τοῦ, ἀντὶς γιὰ ἐβασίλευεν ἀντ' ἐκείνου Ξ. Σωκράτης οὐδέποτε προηγεῖτο τὸ ἥδιον ἀντι τοῦ βελτίστου Ξ. ἢ ὁμοιότητος = σάν' ἀντι κυνὸς εἶ φύλαξ Ξ. ἢ αἰτίας = γιὰ ὠφελῶ αὐτὸν ἀνθ' ὧν (= ἀντι τούτων, ᾧ) εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου (= γιὰ ὅσα) Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἀπέναντι (ἀντιπαράτασσομαι) σημαίνει ἐναντίον (ἀντιλέγω), ἐπίσης, ὁμοίως (ἀντιδίδωμι).

IV. Ἀπό. Ἀρχικὴ σημασία μακρὰν ἀπό, ἀπό. πβ. ἄπω. (Συνώνυμος τῆς ἐκ, ἀλλ' ἢ μὲν ἀπό σημαίνει ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔξω τινός, ἢ δὲ ἐκ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔσω τινός).

Μόνον μετὰ γενικῆς (ἀφαιρετικῆς)· α') τοπικῶς (ἀπὸ ποῦ; ἀπὸ ποιόν;)· Κῦρος ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδεων. τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσι Ξ. β') χρονικῶς (ἀπὸ πότε;)· ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου Ξ. ἀφ' οὔ (= ἀφ' ὅτου). γ') μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν καταγωγῆς (ἐμμέσου)· γεγονὸς ἀπὸ Δημαράτου Ξ. ἢ ὕλης· εἴματα ἀπὸ ξύλου πεποιημένα (= ἀπὸ ξύλου) Ἡρ. ἢ αἰτίας = ἀπό, γιὰ ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος ἐπληρέθη (πβ. § 88, 3). ἢ τοῦ μέσου ἢ τοῦ τρόπου = μέ· στρατευμα συνέλεξε ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων Ξ. ἀπὸ στόματος λέγω τι Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ ταῦτα οὐ πολέμου ἔλαβον, ἀλλ' ἀπὸ ξυμβάσεως Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τῆς σημασίας τοῦ μακρὰν (ὡς ἀπέρχομαι) καὶ τοῦ ὀπίσω (ὡς ἀπαιτῶ, ἀποδίδωμι) λαμβάνει καὶ διαφόρους ἄλλας σημασίας, ὡς ἀπομανθάνω (= ξεμαθαίνω, λησμονῶ), ἀποφοιτῶ (= παύω νὰ φοιτῶ), ἀπαξιῶ (= οὐκ ἀξιῶ), κλπ.

V. Διά. Ἀρχικὴ σημασία διὰ μέσου ὡς πέρα ἢ εἰς δύο χωριστά. πβ. δί-ς.

1. Μετ' αἰτιατικῆς· α') τοπικῶς ἢ χρονικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = διὰ μέσου τοῦ, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ· βῆ διὰ δώματα. θεῖός μοι ἦλθεν ὄνειρος ἀμβροσίην διὰ νύκτα Ὅμ. β') μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν αἰτίας = ἐνεκα, γιὰ Δαίδαλος διὰ τὴν σοφίαν ἠγαγκάζετο Μίνω δουλεύειν Ξ. τίνες Ἀθηναίων δι' ἐκείνον ἀγαθοὶ γέγονασι (= ἔξ αἰτίας ἐκείνου, χάρις εἰς ἐκείνον) Πλ.

2) Μετὰ γενικῆς· α') τοπικῶς = διὰ μέσον· ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας Ξ. β') χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ διὰ νυκτός Θ. διὰ παντός τοῦ βίου Ξ. ἢ = μετὰ παρέλευσιν, ὅστερ' ἀπό· ἀρχαῖον ἐταῖρον διὰ χρόνου εἶδεν Ξ. γ') μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ μέσου ἢ τοῦ ὄργάνου = μέ· δι' ἐρμηνέως διελέγετο Ξ. πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ· διὰ τάχους, διὰ βίας.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ διὰ μέσον (ὡς διέρχομαι) σημαίνει μέχρι τέλους (διαμένω), χωριστὰ εἰς δύο (διασχίζω, διαχωρίζω), ἀμοιβαίως (διατοξεύομαι), ἐντελῶς, πέρα καὶ πέρα (διαφθειρῶ).

VI. *Εἰς* ἢ *ἐς*. Ἀρχικὴ σημασία μέσα εἰς, ἐπὶ κινήσεως. (Προῆλθεν ἐκ τῆς ἑνός = ἐν-ς, ἀντιθέτου τῆς ἐξ = ἐκ-ς).

Μετὰ αἰτιατικῆς μόνον· α') τοπικῶς πρὸς δήλωσιν διευθύνσεως εἰς τὰ ἔνδον τινός = εἰς· Σικελοὶ ἐξ Ἰταλίας διέβησαν ἐς Σικελίαν Θ. Οὕτω καὶ εἰς Φωκέας, εἰς Πέρσας, (= εἰς τὴν χώραν τῶν Φωκέων κλπ) Δ. ἢ πρὸς δήλωσιν ἀπλῆς διευθύνσεως ἢ τοῦ τέρατος τῆς κινήσεως = πρὸς, μέχρι, ἕως· ἐντεῦθεν ἐξελαύνει εἰς Πέλας Ξ. ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν (= ἀπὸ τὴν μίαν θάλασσαν ἕως τὴν ἄλλην) Ξ. β') χρονικῶς = μέχρι εἰς τὴν ὕστεραίαν (= μέχρι τῆς ἐπομένης ἡμέρας). εἰς ἐμὲ (= μέχρι ἐμοῦ, ἦτοι μέχρι τῶν χρόνων τῆς ζωῆς μου) Ἡρ. γ') μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς, σέ· εἰς πάντα πρῶτος Πλ. ἢ σκοποῦ = γιά, σέ· εἰς συμβουλήν παρεκάλεσαν ἡμᾶς Πλ. ἢ ὀρίου ἀριθμητικοῦ = ἐν συνόλω, ὅλο ὅλο· εἶχε τοξότας καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακοσίους Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐντός, μέσα (ὡς εἰσέρχομαι) σημαίνει καλά, ἀκριβῶς (εἰσορῶ, εἰσακούω).

Σημ. Περὶ τῆς ἰδιορρῦθμου συντάξεως εἰς Ἄιδον (= στὸν Ἄδην)· εἰς διδασκάλον (= στὸ δάσκαλο, στὸ σχολεῖο) κ.τ.τ. ἰδὲ κατωτέρω τὴν πρόθεσιν ἐν.

VII. Ἐν (ποιητικῶς καὶ ἐνὶ ἢ μετ' ἀναστροφῆς ἐνι. § 91, 1). Ἀρχικὴ σημασία ἐντός, μέσα εἰς (ἐπὶ στάσεως καὶ ἐν γένει ἐνεργείας ἐκτελουμένης ἐντὸς ὀρισμένης περιοχῆς).

Μετὰ δοτικῆς (τοπικῆς) μόνον· α') τοπικῶς = εἰς, σέ, μεταξύ· ἐν οἴκοις ἢ ἐν ἀγροῖς Σοφ. ἐν τοῖς δένδροις ἔστασαν (= ἀνάμεσα ἀπὸ) Ξ. β') χρονικῶς = ἐντός, σέ· ἐν τρισὶν ἡμέραις Ξ. ἐν

ταῖς σπονδαῖς (= ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀνακωχῆς) Ξ. γ') μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐνώπιον οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν Πλ. ἢ τοῦ πλησίον = παρὰ πόλιν οἰκουμένη ἐν τῷ **Εὐξείνῳ πόντῳ** (= εἰς τὰ παράλια τοῦ) Ξ. ἢ τοῦ ὄργανου ἢ τοῦ τρόπου = μέ· οἱ θεοὶ σημαίνουσιν ἐν οὐρανόις σημεῖοις Ξ. ἐν τάχει (= μὲ ταχύτητα, ταχέως) ἢ συμφωνίας = κατὰ ἐν τοῖς νόμοις δεῖ τὰς κρίσεις ποιεῖσθαι (= σύμφωνα μὲ) Ἰσ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ μέσα (ὡς ἐνοικῶ, ἐμβαίνω) σημαίνει μέ· (ἐμψυχος = μὲ ψυχὴν, ἐμμελής = μὲ μέλος), πολὺ, ἐντελῶς (ἐμπλεως).

Σημ. Εἰς φράσεις οἶαι ἐν Ἀσκληπιῷ, ἐν Ἄιδου, ἐν Ἀρ' φρονος, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἀντιστοιχοὺς τούτων εἰς Ἄδου, εἰς τοῦ Κλεομένους, εἰς διδασκάλου κατὰ τινος ἢ γενικῆ εἶναι (καθαρὰ γενικῆ) τοῦ ὅλου, δηλοῦσα περιοχὴν (ἐν Ἄιδου = ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἄδου). Πιθανότερον ὁμως αἱ φράσεις αὗται εἶναι κατ' ἔλλειψιν αἱ μὲν πρῶται τῆς λέξεως οἴκῳ, αἱ δὲ δευτέραι τῆς λέξεως οἶκον ἐν Ἀσκληπιῷ = ἐν (τῷ) οἴκῳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ· ἐς τοῦ Κλεομένους = ἐς τὸν οἶκον τοῦ Κλεομένους. (πβ. πέρασε τὴ βραδυὰ του ζτοῦ Πέτρου — πάω ζτοῦ θεῖου μου = ζτὸ σπῖτι τοῦ...).

VIII. **ἐξ, ἐκ.** Ἀρχικὴ σημασία ἀπὸ μέσα, ἀπὸ μέσα ἀπό· (Ἀντιθ. εἰς. Ἰδὲ καὶ ἀπό).

Μετὰ γενικῆς (ἀφαιρετικῆς) μόνον· α') τοπικῶς = ἀπὸ (μέσα ἀπό)· τὰ **ἐκ γῆς φνόμενα** Ξ. β') μεταφορικῶς, συνήθως εἰς δῆλωσιν ἀμέσου καταγωγῆς· οἱ ἐξ Ἡρακλέους (= οἱ παῖδες τοῦ Ἡρ.) ἢ τῆς ὕλης ἢ τοῦ ὄργανου = ἀπὸ, μέ· ἐποιοῦντο διαβάσεις **ἐκ τῶν φοινίκων** Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ· πάτριον ἡμῖν **ἐκ τῶν πόνων** τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι (= μὲ τοὺς κόπους) Θ. **ἐκ παντὸς τρόπου** (= μὲ) Λυσ. **ἐκ δόλου** (= μὲ δ.) Σοφ. ἢ αἰτίας = ἀπό, ἕνεκα **ἐκ ταύτης τῆς ἐξετάσεως** πολλὰ ἀπέχθειάι μοι γεγόνασι Πλ. (Ἰδὲ καὶ § 81, 2, α') ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ **ἐκ τῶν ἔργων** χρὴ μᾶλλον ἢ **ἐκ τῶν λόγων** τὴν ψῆφον φέρειν Δ.

Ἐν συνθέσει σημαίνει ἐξω (ἐκπλέω), πέρα καὶ πέρα, τελείως (ἐκκόπτω, ἐξεργάζομαι).

IX. **Ἐπί.** Ἀρχικὴ σημασία ἐπάνω, ἐπάνω εἰς. (Ἀντίθ. ὑπό).

1. Μετ' αἰτιατικῆς· α') τοπικῶς ἐπὶ κινήσεως = ἐπάνω εἰς ἀνέβη **ἐπὶ τὸν ἵππον** Ξ. Καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτάσεως· τὸ ὄμμα δύναται **ἐπὶ πολλὰ στάδια** ἐξικνεῖσθαι (= εἰς ἕκτασιν πολλῶν σταδίων) Ξ. β') χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν· ἐπὶ δέκα

ἔτη· ἐπὶ πολὺν χρόνον Θ. γ') μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν διευθύνσεως ἀπλῆς ἢ (συνήθως) ἐχθρικῆς = πρὸς, ἐναντίον· ἦλθον ἐπὶ **τινα** τῶν δοκούντων σοφῶν εἶναι (= πρὸς τινα) Πλ. ἐστρατεύετο ἐπὶ **Λυδοῦς** (= ἐναντίον τῶν Λ.) Ἡρ. ἢ σκοποῦ = σέ, γιά τοὺς στρατηγούς ἐπὶ **δεῖπνον** ἐκάλεσε. φρούραγα συνέλεγον ἐπὶ **πῦρ** (= γιά φωτιά) Ξ.

2. Μετὰ γενικῆς (καθαρᾶς) α') τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς· ἦλθον ἐφ' **ἄρματος** Ξ. τὰ ἐπὶ **Θράκης** χωρία (= τὰ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Θ., ἦτοι εἰς τὰ παράλια τῆς Θ.). β') χρονικῶς, εἰς δήλωσιν χρονικῆς τινος περιόδου· ἐπὶ τῶν **τριάκοντα** (τυράνων) Λυσ. ἐφ' **ἡμῶν** (= στὰ χρόνια μας, στὴν ἐποχὴ μας). οὐ ἐφ' **ἡμῶν** (= οἱ σύγχρονοί μας) Ξ. (πβ. ἐπὶ Ὀθωνος, ἐπὶ Τουρκοκρατίας). γ') μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἐπιστασίας· ὁ ἐπὶ τῶν **νεῶν**, ὁ ἐπὶ τῶν **ὀπλιτῶν**. ἢ τοῦ **πλησίον** ἐπὶ τοῦ **ποταμοῦ** Ξ. ἢ τοῦ **ἐνώπιον**· ἐπ' **ὀλίγων** **μαρτύρων** Ξ. ἢ σκοπίμου διευθύνσεως = γιά ἀπιέναι ἔφη ἐπὶ **Ἰωνίας** (= γιά τὴν Ἰωνία)· ἢ διανομῆς = εἰς, ἀπό· ἐτάχθησαν ἐπὶ **τεττάρων** (= εἰς τέσσαρας γραμμάς, ἀπὸ τέσσαρες τέσσαρες) Ξ.

3. Μετὰ δοτικῆς (καθαρᾶς ἢ τοπικῆς ἢ ὀργανικῆς) α') τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς· οἰκοῦσιν ἐπὶ **τῷ ἰσθμῷ** τῆς **Παλλήνης** Θ. β') χρονικῶς = ἐνθὺς μετά· ἐπὶ τῷ **τρίτῳ** **σημείῳ** Ξ. ἐπὶ **τούτοις** **Ξενοφῶν** εἶπε Ξ. γ') μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ (ὄλως) **πλησίον**· ἐπὶ τῷ **Εὐφράτῃ** **ποταμῷ** ἦν Ξ. ἢ ἐπιστασίας = ἐπὶ (μετὰ γενικῆς)· ὁ ἐπὶ τῷ **θεωρικῷ** ὦν Δ. ἢ τοῦ **ἐνώπιον**· ταῦτα ἐπὶ **τοῖς** **δικασταῖς** ἔλεγε Λυσ. ἢ τοῦ **κατόπιν** ἢ ὀπισθεν· ἐτάχθησαν ἐπὶ **τοῖς** **ὀπλίταις** **πελοπόροισι** Ξ. ἢ προσθήκης = ἐκτὸς ἀπό, κοντὰ εἰς· **κάρδαμον** **μόνον** ἔχουσιν ἐπὶ **τῷ** **σίτῳ** Ξ. ἢ ἐξαρτήσεως = εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ· ἐπὶ **τινὶ** **εἰμι** ἢ ἐπὶ **τινὶ** **γίγνομαι** (= εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός, κλπ.) ἢ αἰτίας = γιά **μέγα** **φρονεῖ** ἐπὶ **πλούτῳ** Ξ. ἢ σκοποῦ = γιά· **οὐκ** ἐπὶ **τούτῳ** **κάθηται** ὁ **δικαστής**, **ἐπὶ τῷ** **καταχαρίζεσθαι** τὰ **δίκαια**, **ἀλλ' ἐπὶ τῷ** **κρίνειν** Πλ. ἢ ὄρου ἢ συμφωνίας· **ἀφιέμεν σε, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τούτῳ** **μέντοι, ἐφ' ὅτῃ** **μηκέτι φιλοσοφεῖν** (= μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν, δηλαδὴ μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ) Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ὡς ἐπιτίθημι) σημαίνει **πλησίον** (ἐπιδαλάτιος), **κατόπιν** (ἐφέπομαι), **ἐναντίον** (ἐπιπλέω), **προσέτι** (ἐπικτιῶμαι), **λίαν** (ἐπιποθῶ), **ἀμοιβαίως** (ἐπιμειγνυνται).

Χ. Κατά. Ἀρχική σημασία κάτω, πρὸς τὰ κάτω, κάτω ἀπὸ Ἀντίθ. ἀνά.

1. Μετὰ αἰτιατικῆς· α') τοπικῶς = καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ κατὰ τὴν Ἀσίαν (= πανταχοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν) Ξ. **κατ' οἰκίαν** τὰ πολλὰ διατρίβομεν (= στὸ σπίτι) Πλ.

Καὶ ἄνευ τῆς ἐννοίας τῆς ἐκτάσεως· Κῦρος παίει βασιλέα **κατὰ τὸ στέρον** (= κάπου εἰς τὸ στέρον) Ξ. β') χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον Ἡρ. τῶν **καθ' ἑαυτοὺς ἀνθρώπων** ἠρίστευσαν (= τῶν συγχρόνων των) Ξ. γ') μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ διὰ μέσον = **διὰ κατὰ γῆν** ἐπορεύοντο (= διὰ ξηρᾶς) Ξ. ἢ τοῦ ἀπέναντι οἱ **κατὰ τοὺς Ἕλληνας** τεταγμένοι Ξ. ἢ τοῦ κατόπιν ἦσαν **κατὰ τοὺς ἄλλους** τοὺς προϊόντας (= κατόπιν τῶν ἄλλων) Ξ. ἢ τρόπου = **μέ** κατὰ τάχος, **καθ' ἡσυχίαν**. ἢ διανοιῆς = ἀπὸ ἐγὼ ἐθέλω διαβιβᾶσαι ὑμᾶς **κατὰ τετρακισχιλίους** Ξ. ἢ συμφωνίας = **σύμφωνα μέ**, **κατὰ κατὰ** τοὺς νόμους. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς **μέ** οὐ κωλύω τὸ **κατ' ἐμὲ** (= ὅσον ἀφορᾶ εἰς ἐμὲ) Ξ. ἢ αἰτίας = **ἐνεκα**, ἀπὸ **κατ' ἔχθος** (= ἀπὸ μῖσος) Θ.

2. Μετὰ γενικῆς· α') τοπικῶς = ἀπὸ κάτω ἢ ὑποκάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς· ὄχοντο **κατὰ τῶν πετρῶν** φερόμενοι (= ἀπὸ τοὺς βράχους κάτω. Ἀφαιρετικὴ γενική) Ξ. **κατὰ τῆς θαλάττης** ἠφανίσθη (= ὑποκάτω τῆς θ., κάτω εἰς τὴν θ. Καθαρὰ γενική) Πλ. β') μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ ἐναντίον τοῦτο **κατ' ἐμοῦ** εἶπε Ξ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς **μέ**, **γιά** τοῦτο μέγιστόν ἐστι **καθ' ἡμῶν** ἐγκώμιον (= γιά μᾶς) Δ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ κάτω (**κατατίθημι**) σημαίνει ἐναντίον (**καταβοῶ** τινος), **ὀπίσω** (**κατάγω** φυγάδα = ἐπαναφέρω ἐξόριστον εἰς τὴν πατρίδα του), **πέρα καὶ πέρα**, **τελείως** (**καταναλίσκω**, **καθορῶ**), χωριστὰ (**καταγράφω**, **κατανέμω**).

XI. Μετά. Ἀρχική σημασία μεταξύ, ἐν μέσῳ.

1. Μετὰ αἰτιατικῆς· α') τοπικῶς = μεταξύ. Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι συνήθης μόνον εἰς τὸν Ὅμηρον· **αἴσσω ὡς τ' αἰγυπιὸς μετὰ χῆνας**. Εἰς δὲ τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης συντάσσεται μετ' αἰτιατικῆς ἢ πρόθεσις **μετὰ** μόνον εἰς τὴν φράσιν **ἔχω τι μετὰ χειρᾶς** (= ἀνάμεσα στὰ χέρια μου. πβ: **μεταχειρίζομαι τι**). β') χρονικῶς = ὕστερ' ἀπὸ, **μετά** **μετὰ** τὰ Τρωϊκά Θ. **μεθ' ἡμέραν** (= ἐν καιρῷ ἡμέρας. Κυρίως = μετὰ

τά ἔξημερώματα) γ') μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τάξεως καὶ ἀκο-
λουθίας = ἕστερ' ἀπό θειότατον μετὰ θεοὺς ἢ ψυχὴ Πλ.

2. Μετὰ γενικῆς (καθαροῦς) α') τοπικῶς (σπανίως) = μεταξύ-
ἕως ἦν μετ' ἀνθρώπων (= μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων = σ' αὐτὸν τὸν
κόσμο) Ἰσ. β') μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν συνεργείας = μαζί μέ-
μέ ἐπολέμησαν μετὰ ξυμμάχων Θ. (Ἰδὲ § 70, 3, Σημ.) ἢ
τοῦ τρόπου = μέ ἵκετεύει μετὰ πολλῶν δακρῶν.

3. Μετὰ δοτικῆς (τοπικῆς), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = μεταξύ-
μετὰ τοῖσιν ἀνέστη (= μεταξὺ τούτων) Ὅμ.

Ἐν συνθέσει μὲ τὴν κυρίαν σημασίαν τοῦ μεταξύ μόνον εἰς
τοὺς ποιητὰς (μέτεμι, μεθομιλῶ, μεταίχιμιον), συνήθως δὲ ση-
μαίνει μαζί (μετέχω, μεταλαμβάνω), κατόπιν (μεδέπομαι, με-
ταδιώκω), ἀλλέως, διαφόρως (μεταγιγνώσκω).

XII. Παρὰ (εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ πάρ). Κυρία σημασία πλη-
σίον, κοντὰ εἰς.

1. Μετὰ αἰτιατικῆς α') τοπικῶς = πλησίον καὶ κατὰ μῆκος
τινός παρὰ τὴν θάλατταν ἐπορεύοντο Ξ. Καὶ ἀπλῶς πλησίον,
κοντὰ εἰς παρὰ τὴν ὁδὸν ἦν κρήνη Ξ. β') χρονικῶς = κατὰ τὴν
διάρκειαν τοῦ, κατὰ δόλιον ἄνδρα φεῦγε παρ' ὄλον τὸν βίον.
γ') μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς.
παρὰ τοὺς ἄλλους εὐτακτος ἦν Ξ. ἢ διαφορῶς ἢ ἐναντιότητος =
διαφόρως ἀπό, ἐναντίον ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς
Πλ. πρᾶττει παρὰ τοὺς νόμους. ἢ ἕξαιρέσεως = παρὰ παρὰ
τέσσαρας ψήφους μετέσχε τῆς πόλεως (πβ. εἴκοσι παρὰ ἓνα,
ἑκατὸ παρὰ δύο). Οὕτω καὶ παρὰ μικρόν, παρ' ὀλίγον, παρ'
οὐδὲν (= διὰ τίποτε). ἢ αἰτίας = ἐνεκα παρὰ τὴν ἡμετέραν
ἀμέλειαν ἐπηύξηται Φίλιππος Δ.

2. Μετὰ γενικῆς (ἀφαιρετικῆς) α') τοπικῶς, μόνον εἰς τοὺς
ποιητὰς = ἀπὸ κοντὰ ἀπό φάσγαρον ἐρύσσαιτο παρὰ μηροῦ
Ὅμ. β') μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν προελεύσεως = ἐκ μέρους, ἀπὸ
(μόνον μετὰ γενικῆς προσώπου) παρ' ἡμῶν ἀπάγγελλε τάδε Ξ.
(Ἰδὲ καὶ § 81, 2, α').

3. Μετὰ δοτικῆς (τοπικῆς), ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ προσώ-
πων α') τοπικῶς = πλησίον Πρωταγόρας καταλύει παρὰ Καλ-
λίᾳ Πλ. παρ' ὄχθησιν ποταμοῦ Ὅμ. β') μεταφορικῶς = κατὰ
τὴν κρίσιν δοκεῖς παρ' ἡμῖν οὐ βεβουλεῦσθαι κακῶς (= κατὰ
τὴν κρίσιν ἡμῶν) Σοφ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ πλησίον (ὡς παρίσταμαι) σημαίνει *παράλληλως* (*παραπλέω*), *πλαγίως ἢ κρυφίως* (*παραδύομαι*), *ἐναντίον* (*παρανομῶ*); *οὐχὶ ὀρθῶς ἢ ἐσφαλμένως* (*παρακούω*, *παρερμηνεύω*.)

XIII Περί. Ἀρχικὴ σημασία *πέριξ, γύρω γύρω*. (Ἴδὲ καὶ ἀμφί).

1) Μετὰ αἰτιατικῆς· α') τοπικῶς = *γύρω ἀπὸ κατεστρατοπεδύσατο περὶ τὸ τῆς Ἀριέμιδος ἱερὸν* Ξ. Οἱ περὶ τινα (π.χ. οἱ περὶ Ξενοφῶντα. Ἴδὲ ἀμφί). β') χρονικῶς, εἰς δήλωσιν χρόνου κατὰ προσέγγισιν = *περίπου, κατὰ* περὶ μέσας νύκτας (= κατὰ τὰ μεσάνυχτα) Ξ. γ') μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = *σχετικῶς μέ, ὡς πρός* καὶ *περὶ ἵππους οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν*; Πλ. ἢ προσεγγίσεως, ἐπὶ ἀριθμητικοῦ ποσοῦ = *περίλου· περὶ ἑβδομήκοντα* Θ.

2. Μετὰ γενικῆς· α') τοπικῶς (σπανίως καὶ μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς) = *πέριξ, γύρω ἀπὸ τείχη περὶ Δαρδανίας* (= πέριξ τῆς Δ.) Εὐθ. β') μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = *σχετικῶς μέ, σέ, γιὰ σοφός ἐστι περὶ τούτων* (= σ' αὐτὰ) Πλ. *κῆρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν* (= γιὰ ἀνακωχή) Ξ.

Συνήθεις εἶναι αἱ φράσεις *περὶ πολλοῦ ἢ περὶ παντὸς ποιεῖσθαι ἢ ἠγεῖσθαι τι* (= θεωρῶ τι πολὺ σπουδαῖον, θεωρῶ τι ἀνώτερον παντὸς ἄλλου)· *ἀλήθειαν περὶ πολλοῦ ποιητέον ἐστὶν* Πλ. Κατὰ ταύτας δὲ τὰς φράσεις ἐσχηματίσθησαν καὶ αἱ φράσεις *περὶ πλείονος, περὶ πλείστου ποιεῖσθαι τι, περὶ ὀλίγου, περὶ ἐλάττονος, περὶ ἐλαχίστου ἢ περὶ οὐδενὸς ποιεῖσθαι τι* (= θεωρῶ τι σπουδαιότερον, προτιμῶ κλπ.)· τὰ πλείστου ἄξια *περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται* (= θεωρεῖ ὅλως ἀσημαντα, περιφρονεῖ) Πλ.

Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις ἡ *περὶ* ἔχει ἕτεραν ἀρχικὴν σημασίαν, συνήθη εἰς τὸν Ὅμηρον, ἥτοι τὴν σημασίαν τοῦ *ἐπέκεινα, πέρα, περισσότερον*, καὶ ἡ μετ' αὐτῆς συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀφαιρετικὴ· πβ. *χαλεπὸς περὶ πάντων εἰς μνηστήρων* (= περισσότερον ἀπὸ ὅλους κλπ.) Ὅδ. σ 388.

3. Μετὰ δοτικῆς (τοπικῆς) σπανίως· α') τοπικῶς = *πέριξ, γύρω ἀπὸ περὶ τῆ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον φέρει* Πλ. β') μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = *σχετικῶς, μέ, γιὰ Ζεὺς ἔδισε περὶ τῷ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο* Πλ.

Ἐν συνθέσει ἔκτος τοῦ *πέριξ* (ὡς *περιέροχομαι*) καὶ τοῦ *περισσότερον*, εἰς *ἀνώτερον βαθμὸν* (ὡς *περιγίγνομαι* = ὑπερτερῶ, νικῶ) σημαίνει *πολὺ ἢ ἐντελῶς* (*περιδεής, περιλίμπλημι*), *ὑπὲρ τὸ δέον* (*περιεργάζομαι*).

XIV. *Πρό*. Κυρία σημασία *ἔμπροσθεν, ἔμπρὸς ἀπό*. Μετὰ γενικῆς (ἀφαιρετικῆς) μόνον· α') τοπικῶς = *ἔμπρὸς ἀπό*· *πρὸ τῶν πυλῶν* Ξ. β') χρονικῶς = *πρὶν ἀπό*· *πρὸ τῆς μάχης* Ξ. οἱ *πρὸ ἡμῶν γεγονότιες* (= οἱ προγενέστεροι ἡμῶν) Ἰσ. γ') μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑπερασπίσεως = *ὑπέρ, χάριν, γιά*· *πρὸ τῆς Σπάρτης* ἀποθηήσκουσι Ἡρ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως (σπανίως) = *ἐξ ὀνόματος, γιά* *πρέπων ἔφης πρὸ τῶνδε φωνεῖν* Σοφ. ἢ συγκρίσεως = *ἔμπρὸς, εἰς, ἀντί* τότε ἡροῦ *πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον* Πλ. (πβ. *ἔμπρὸς στήν ὑγεία τὰ χρήματα δὲν ἀξίζουσι τίποτε*).

Ἐν συνθέσει ἔκτος τοῦ *ἔμπρὸς* καὶ τοῦ *πρότερον* (*προπορεύομαι* — *προλέγω*) σημαίνει *φανερὰ, δημοσίᾳ* (*προαγορεύω, προεἶπον, προκηρύττω*), *περισσότερον* (*προτιμῶ*).

XV. *Πρὸς* (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ *πρὸτι ἢ ποτί*). Ἀρχικὴ σημασία *ἀπέναντι, πρὸς τὸ μέρος*.

1) Μετὰ αἰτιατικῆς· α') τοπικῶς = *πρὸς τὸ μέρος, πρὸς*· *ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν λόφον* Θ. *πρὸς ἄρκτον, πρὸς μεσημβρίαν. ἄξομεν ὑμᾶς πρὸς αὐτοὺς* Ξ. β') χρονικῶς εἰς δήλωσιν τοῦ *περίπου*· *πρὸς ἐσπέραν ἦν* (= πρὸς τὸ βράδυ) Ξ. γ') μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν φιλικῆς ἢ ἐχθρικῆς ἐνεργείας ἢ διαθέσεως = *μὲ ἢ ἐναντίον* *συνηλλάγη πρὸς τοὺς οἴκοι* (= μὲ τοὺς) Ξ. *πρὸς τοὺς Θρᾶκας* ἐπολέμησα (= ἐναντίον τῶν Θ) Ξ. ἢ ἀναφορᾶς = *σχετικῶς μὲ, ὡς πρὸς*· *ἀθυμοῖσι πρὸς τὴν ἔξοδον* Ξ. ἢ παραβολῆς καὶ συγκρίσεως = *ἐν συγκρίσει πρὸς, ἔμπρὸς εἰς*· *οὐδὲν τὰ χρήματα πρὸς τὴν σοφίαν*. ἢ σκοποῦ = *γιά*· *πρὸς τί με ταῦτ' ἐρωτᾶς;* (= γιά ποιὸν σκοπὸν) Ξ. *πρὸς χάριν λέγουσι* (= γιά εὐχαρίστησι, γιανὰ εὐχαριστοῦν) Δ.

2. Μετὰ γενικῆς (καθαροῦς)· α') τοπικῶς = *πρὸς τὸ μέρος, ἀπέναντι πρὸς*· *Χαλκίς πρὸς τῆς Βοιωτίας* κεῖται Δ. *πρὸς τῶν θεῶν* (κυρίως = ἐνώπιον τῶν θεῶν, καὶ ἔπειτα = ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν). β') μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = *σχετικῶς μὲ, ὡς πρὸς*· *ἐλεύθερος καὶ πρὸς πατρός καὶ πρὸς μητρός*. ἢ συμφωνίας = *σύμφωνα μὲ*· *ἄτοπα λέγεις καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ* Ξ. ἢ ὠφελείας, συμφέροντος = *πρὸς ὠφέλειαν, πρὸς τὸ συμφέρον*.

σπονδὰς ἐποιήσαντο πρὸς τῶν Θηβαίων μᾶλλον ἢ πρὸς ἑαυ-
τῶν Ξ. (ιδὲ καὶ § 81, 2, α').

3. Μετὰ δοτικῆς (τοπικῆς): α') τοπικῶς = πλησίον, κοντὰ
εἰς: πρὸς Βαβυλῶνι ἦν Κῦρος Ξ. β') μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν
ἀσχολίας = μέ: πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν (= εἶχε νὰ κάμη
μέ) Πλ. ἢ προσθήκης = κοντὰ εἰς, ἐκτός: πρὸς τούτοις, πρὸς
τοῖς ἄλλοις (= κοντὰ στᾶλλα) Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ πρὸς τὸ μέρος τινὸς (ὡς προσέρομαι
πρὸς τινα) σημαίνει πλησίον (προσοικῶ), προσέτι (προσαιτῶ,
πρόσσει).

XVI. Σὺν ἢ ξύν. (Εἰς τοὺς ἄλλους πλὴν τοῦ Ξενοφῶντος
πεζοῦς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἀντ' αὐτῆς ἢ μετὰ μὲ γενικῆν).
Ἄρχικὴ σημασία *μαζί, μαζί μέ*.

Μετὰ δοτικῆς (ὀργανικῆς) μόνον, εἰς δήλωσιν συνοδείας = *μαζί
μέ, μέ: βασιλεὺς σὺν πολλῶ στρατεύματι προσέρχεται* Ξ. ἢ
συνδρομῆς = *μέ τὴν βοήθειαν: σὺν τοῖς θεοῖς ἀμννούμεθα*
τοὺς πολεμίους Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = *μέ: σὺν γέλωτι ἦλθον ἐπὶ*
τὰς σκηνάς Ξ. ἢ συμφωνίας = *σύμφωνα μέ: σὺν τῷ νόμῳ τὴν*
ψῆφον τίθεσθε Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ *μαζί* (ὡς *συνοικῶ*) σημαίνει *ἐντελῶς,
καλά* (*συγκαλύπτω, συνορῶ*).

XVII. Ὑπέρ. Κυρία σημασία *ὑπεράνω, ἀπὸ πάνω ἀπό*.

1.) Μετὰ αἰτιατικῆς: α') τοπικῶς = *ἐπάνω ἀπό, πέραν: ἐπο-
λέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι* Ξ. β') με-
ταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ *περισσότερον ἢ ὑπερβάσεως* ὀρίου
τινὸς ἢ μέτρου: *οἱ ὑπὲρ τὰ τετραράκοντα ἔτη γεγονότες* Ξ.
ὑπὲρ τὴν δύναμιν, ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὑπὲρ ἡμᾶς (= ὑπὲρ τὰς
δυνάμεις μας τὰς σωματικὰς ἢ τὰς πνευματικὰς) Πλ.

2) Μετὰ γενικῆς (καθαρῆς): α') τοπικῶς = *ὑπεράνω ἀπό,
ἐπάνω ἀπό: πόλις ὑπὲρ τοῦ λιμένος κεῖται* Θ. β') μεταφορι-
κῶς, εἰς δήλωσιν ὑπερασπίσεως = *χάριν, γιά: νῦν ὑπὲρ πάντων
ἀγῶν* Αἰσχ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως = *ἀντί, γιά: ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ
ἀποκρῖνοῦμαι* (= ἀντίς γιά σένα) Πλ. ἢ σκοποῦ = *γιά: ἡ τελευταῖα
τοῦ πολέμου ἦδη ἐστὶ ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς* (= γιανὰ
μὴ) Δ. ἢ αἰτίας = *ἐνεκα, γιά: ὑπὲρ τῶν γεγεννημένων ὠργίζετο*
Ἰσ. ἢ ἀναφορᾶς = *σχετικῶς μέ, περὶ ἢ ὑπὲρ τοῦ πολέμου*

γνώμη. (Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς ὑπὲρ ἀντὶ τῆς περὶ εἶναι συνήθης ἀπὸ τοῦ Δημοσθένους καὶ ἐντεῦθεν).

Ἐν συνθέσει ἔκτος τοῦ ὑπεράνω (ὡς ὑπερκάθημαι) σημαίνει *πέραν, πιδό πέρα* (ὑπερβάλλω, ὑπερπόντιος—ὑπερορῶ = περιφρονῶ), *ὑπερβολικά* (ὑπερπονῶ), *πρὸς χάριν* (ὑπεραπολογουμαι τινος).

XVIII. Ὑπό. Ἀρχικὴ σημασία ὑποκάτω, ὑποκάτω ἀπό· (Ἀντίθ. ἐπί).

1. Μετὰ αἰτιατικῆς· α') τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ ἢ εἰς τὸ κάτω μέρος, πλησίον (τῆς βάσεώς τινος)· ὑπὸ τὰ δένδρα ἀπῆλθον Ξ. ὑπὸ τὸν λόφον ἔστησε τὸ σιράτευμα (= εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, πλησίον τοῦ λόφου) Ξ. β') χρονικῶς = κατὰ ὑπὸ νύκτα (= διαρκούσης τῆς νυκτός) Θ. ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Θ. γ') μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑποταγῆς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν Αἴγυπτος ὑπὸ βασιλέα ἐγένετο Θ.

2) Μετὰ γενικῆς (καθαῶς)· α') τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ· ξιφίδια ὑπὸ μάλης εἶχον Ξ. τὰ ὑπὸ γῆς Πλ. β') μεταφορικῶς, ἐπὶ αἰτίας = ἔνεκα, ἀπὸ ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ (= ἀπὸ πείνας) Ξ. (Ἴδὲ καὶ § 81, 2, α'). ἐπὶ συνοδείας = ἐν συνοδεία, μέ· τὰ μακρὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ' ἀθλητριδῶν (= ἐνῶ συγχρόνως ἀθλητρίδες ἤϋλουν) Ξ.

3. Μετὰ δοτικῆς (τοπικῆς)· α') τοπικῶς ἐπὶ στάσεως = ὑποκάτω ἀπὸ, κάτω ἀπὸ· ἔστι δὲ καὶ βασιλεία ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει Ξ. β') μεταφορικῶς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν οἱ ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες (= οἱ ὑπήκοοι τοῦ β.) Ξ ἢ = ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν· ὑπὸ παιδοτρίβῃ ἀγαθῶ πεπαιδευμένος Πλ.

Ἐν συνθέσει ἔκτος τοῦ ὑποκάτω (ὡς ὑπόκειμαι, ὑπόγειος) σημαίνει *κρυφίως* (ὑποπέμπω), *ὀλίγον, λίγο λίγο* (ὑπόπικρος, ὑποπίνω = κουτσουπίνω), *ἐμπρός, πρότερον* (ὑφηγοῦμαι = προηγοῦμαι, ὑπάγω, ὑπάρχω = πρῶτος ἀρχίζω), *συγχρόνως* (ὑπαυλῶ)

§ 95. β' Αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις διαφέρουν τῶν κυρίων προθέσεων κατὰ τοῦτο, ὅτι αὗται λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν συνθέσει. (Ἡ καταχρηστικὴ πρόθεσις πλὴν συντίθεται μόνον μετὰ τὴν λέξιν μέλος — πλημμελής).

Ἐκ τῶν καταχρηστικῶν προθέσεων

1) ἢ *ἄνευ, ἄχρι, μέχρι, ἔνεκα* ἢ *ἐνεκεν* (καὶ Ἰωνικῶς εἶνεκα ἢ εἶνεκεν) καὶ *χωρίς* συντάσσονται μετὰ γενικῆς.

2) ἢ *ὡς* συντάσσεται μετ' αἰτιατικῆς. (Ἰδὲ § 90, 2, ζ', Σημ. 2).

3) ἢ *πλὴν* κανονικῶς μὲν συντάσσεται μετὰ γενικῆς· *πλὴν ἐμοῦ* (= ἐκτός ἢ ἐξαιρέσει ἐμοῦ) Σοφ. Συντάσσεται ὁμως καὶ μὲ οἰανδήποτε ἄλλην πτώσιν ὁμοιοπτῶτως πρὸς τινα προηγούμενον ὄρον τῆς προτάσεως, ἀπὸ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ ἐξαιρέσις· *συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος* (= ὅλοι ἐκτός ἀπὸ τοὺς ἄνδρας τοῦ Ν.) Ξ. *παντὶ δῆλον πλὴν ἐμοὶ* (= ἐκτός ἀπὸ ἐμέ) Πλ. *οὐκ οἶδα πλὴν ἐν* (= οὐκ οἶδα οὐδὲν ἄλλο πλὴν ἐν = παρὰ μόνον ἓνα πρᾶγμα) Σοφ.

Σημ. Ἡ λέξις *πλὴν* λαμβάνεται καὶ ὡς σύνδεσμος συνδέων πρότασιν τινα πρὸς τὰ προηγούμενα παρατακτικῶς (= καὶ μόνον, παρὰ μόνον)· *ἦν δ' οὐδεμία πάρεστιν, πλὴν ἢ γ' ἐμὴ κωμῆτις ἥδ' ἐξέροχεται.* Ἀριστοφ.

§ 96. 1) Ἡ πρόθεσις *ἔνεκα* δηλοῖ α') αἰτίαν = *ἐξ αἰτίας, γιὰ οὐ τῶν ἀδικημάτων ἔνεκα* αὐτοὺς ἀπέκτειναν Λυσ. β') σκοπὸν = *χάριν, γιὰ τῶν παιδῶν ἔνεκα* βούλει ζῆν, (ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς) Πλ. γ') ἀναφορὰν = *ὅσον ἀφορᾷ εἰς, ὅσον ἐξαριτᾶται ἀπὸ* φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν *ἔνεκά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν* Ξ.

2) Αἱ συνώνυμοι προθέσεις *ἄνευ* (= χωρὶς, δίχως) καὶ *χωρὶς* (= χωριστὰ ἀπὸ, δίχως) λαμβάνονται ὄχι μόνον εἰς δήλωσιν ἐξαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ προσθήκης (= ἐκτός τοῦ, χωρὶς νὰ λογαριάσῃ κανεῖς, ἀνεξαρτήτως τοῦ, κοντὰ εἰς)· ὁ τότε ἐνστάς πόλεμος *ἄνευ τοῦ* καλὴν δόξαν *ἐνεγκεῖν ἐν* πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις καὶ εὐωνοτέροις διῆγεν ἡμᾶς (= ἐκτός τοῦ ὅτι ἔφερε καλὴν δόξαν) Δ. *χωρὶς δὲ τῆς δόξης* οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ (= ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τῆς δόξης) Πλ.

4. Ἐπιφωνήματα

§ 97. Τὰ ἐπιφωνήματα, ἦτοι αἱ λέξεις αἱ ἐκφράζουσαι ἰσχυρὸν τι ψυχικὸν πάθημα (οἷον ἐκπληξιν, θαυμασμόν, χαράν, λύπην, ἀγανάκτησιν, ὀργήν, φόβον, κ.κ.τ.) ἐκφέρονται συνήθως

καθ' ἑαυτὰ ἢ μετὰ τινος γενικῆς δηλοῦσης τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος. Οὕτω ἀποτελοῦνται μονομελεῖς (ἐπιφωνηματικαὶ) προτάσεις: οἶμοι! φεῦ! παπαῖ! ἰώ! — φεῦ τῆς ἀνοίας (= ἄλλοιμονον τί ἀνοια!) Σ. Ἰδὲ § 38, 2.

Τὸ ψυχικῶς πάσχον πρόσωπον δηλοῦται δι' ὀνομαστικῆς ἢ δοτικῆς (προσωπικῆς) συναπτομένης μετὰ τοῦ ἐπιφωνήματος: οἶμοι ἐγὼ τλήμων! (= ἄλλοιμονο σ' ἐμένα τὸν δυστυχῆ!). ὦμοι μοι Σοφ.

§ 98. Ἐπιφωνηματικῶς λαμβάνεται προσέτι

1) κλητικὴ πῶσις ὀνόματος θεοῦ τινος ἢ ἥρωος καθ' ἑαυτὴν ἢ συνημμένη μετὰ γενικῆς: Ἡράκλεις! — ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν! (= Θεέ μου! τί λεπτότης φρενῶν!) Ἄρφ. (πβ. Χριστέ μου! Παναγιά μου! Ἅγιε Γεράσιμε!).

2) πρότασις ἀπαρεμφατικὴ ἢ (συνηθῆστατα) ἀναφορικὴ: ἐμὲ παθεῖν τάδε! (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!). οἶα ποιεῖς, ὦ ἐταῖρε! (= τί εἶναι αὐτά, ποὺ κάνεις, φίλε!) Πλ. ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος! (= τί ὠραῖος. .!) Ξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5'

Χρόνοι καὶ ἐγκλίσεις

1. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν

§ 99. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἶναι τύποι αὐτοῦ, διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ χρονικὴ βαθμὶς, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνομενον (ἦτοι τὸ παρελθὸν ἢ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον), ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ τρόπος τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινομένου (ἦτοι ἐξέλιξις ἢ διάρκεια, σύμπτυξις ἢ σύνοψις, τετελεσμένον τῆς πράξεως).

§ 100. Ἡ σημασία τῶν χρόνων δὲν εἶναι ἢ αὐτὴ κατὰ πάσας τὰς ἐγκλίσεις, ἀλλ' ἄλλη μὲν εἰς τὴν ὀριστικὴν, ἄλλη δὲ εἰς τὰς λοιπὰς ἐγκλίσεις.

Ἐκ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν

1) ἀναφέρονται εἰς μὲν τὸ παρελθὸν ὁ παρατατικός, ὁ ἀόριστος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ἔν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ τὸ παρὸν ὁ

ἐνεστῶς καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ τὸ μέλλον οἱ δύο μέλλοντες.

2) ἔμφανίζουσι τὸ ὑπὸ τοῦ ὀήματος σημαίνοντες ἐξελισσόμενον μὲν ἢ διαρκούν ὁ ἐνεστῶς, ὁ παρατατικός καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, συνεπτυγμένον δὲ ἢ ἐν συνόψει ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, τετελεσμένον δὲ ὁ παρακείμενος ἐν μέρει, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων.

Συνοπτικῶς ἡ σημασία τῶν χρόνων τοῦ ὀήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν δηλοῦται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

Κατὰ τὴν χρονικὴν βαθμίδα				
Χρόνοι	τοῦ παρελθόντος	τοῦ παρόντος	τοῦ μέλλοντος	
Κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἔμφανίσεως τοῦ σημαίνοντος ὑπὸ τοῦ ὀήματος	τοῦ ἐξελισσόμενου ἢ τοῦ διαρκούς	ὁ παρατατικός ἔγραφον	1) ὁ ἐνεστῶς γράφω 2) ὁ παρακείμενος, ἐν μέρει ἔστηκα = στέκομαι	ὁ ἀπλοῦς μέλλων, ἐν μέρει γράψω = θὰ γράψω ἔξω = θὰ ἔχω
	τοῦ συνεπτυγμένου ἢ συνόψεως	ὁ ἀόριστος ἔγραψα		ὁ ἀπλοῦς μέλλων, ἐν μέρει γράψω = θὰ γράψω σχίσω = θὰ λάβω
	τοῦ τετελεσμένου	ὁ ὑπερσυντέλικος ἔγεγραψα	ὁ παρακείμενος γέγραφα	ὁ τετελεσμένος μέλλων γεγραφῶς ἔσομαι

Αἱ εἰδικώτεραι σημασίαι ἑκάστου χρόνου εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀναπτύσσονται ἐν τοῖς ἐξῆς.

1. Ὁ ἐνεστῶς, ὁ μέλλων καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται ὀριστικοὶ χρόνοι, ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται παραγόμενοι ἢ ἰστορικοί.

§ 101. α'. 'Ο ἐνεστῶς εἰς τὴν ὀριστικὴν κανονικῶς σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον γίνεται τῶρα, ἤτοι κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ ὁ λέγων· γράφω. ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ (= τῶρα σᾶς ἐπαινῶ) Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαίτερας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων ὁ ἐνεστῶς σημαίνει προσέτι ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον

1) συμβαίνει πάντοτε ἢ ἐπαναλαμβάνεται κατὰ τι ἔθος ἢ ἀορίστως. Μὲ τοιαύτην δὲ σημασίαν λαμβάνεται συνηθέστατα ὁ ἐνεστῶς εἰς ἀποφθέγματα, γνωμικὰ καὶ παροιμίας (καὶ τότε λέγεται γνωμικῶς ἐνεστῶς)· πάντων οἱ θεοὶ κρατοῦσιν Ξ αἶτι τὰ αὐτὰ λέγω Ξ. χεῖρ χεῖρα νίξει. (πβ. στάλα τῆ στάλα τὸ νερὸ τρυπάει τὸ λιθάρι).

2) εἶναι τι, τὸ ὁποῖον θέλει ἢ προσπαθεῖ νὰ πράξῃ τὸ ὑποκείμενον. (Βουλευτικῶς ἢ ἀποπειρατικῶς ἐνεστῶς)· ἐπεὶ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε, νῦν δὴ ἐξελαύνετε ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας (= θέλετε ἢ ζητεῖτε νὰ μᾶς ἐκδιώξετε) Ξ. πείθω τινὰ (= προσπαθῶ νὰ πείσω). (πβ. ποῖος παίρνει κόρην ἔμορφη, ποῖος παίρνει μαυρομάτα; = θέλει νὰ πάρῃ).

3) εἶναι τι, τὸ ὁποῖον προέρχεται ἐκ τοῦ παρελθόντος. (Ἀποτελεσματικῶς ἐνεστῶς, συγγενῆς κατὰ τὴν σημασίαν μὲ τὸν παρακείμενον)· ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι (= ὅπως πληροφοροῦμαι, ἤτοι ἔχω πληροφορηθῆ καὶ εἶμαι πληροφορημένος) Θ.

Οὕτω λαμβάνεται καὶ μὲ σημασίαν παρακειμένου ὁ ἐνεστῶς τῶν ῥημάτων ἀκούω, (αὐτῶ εἰς τὸν Ὅμηρον, κλύω εἰς τοὺς τραγικούς), αἰσθάνομαι, γιννώσκω κλπ. νικῶ (= εἶμαι νικητής), κρατῶ, φεύγω (= εἶμαι φυγᾶς), ἀδικῶ κλπ. (πβ. τί νέα μαθαίνεις; = ἔμαθες καὶ γνωρίζεις. ἀκούω πὸς θ' ἀναχωρήσῃ).

Κανονικῶς δὲ ἔχει σημασίαν παρακειμένου ὁ ἐνεστῶς τῶν ῥημάτων ἤκω (= ἔχω ἔλθει), οἴχομαι (= ἔχω ἀπέλθει), κάθημαι καὶ κεῖμαι.

4) εἶναι βεβαιότατον καὶ τρόπον τινὰ γίνεται τῶρα, ἐνῶ κυρίως πρόκειται νὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν πραγματοποιηθῆ ἄλλη τις μέλλουσα πράξις. (Ἐνεστῶς ἀντὶ μέλλοντος)· εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, ἔχεται καὶ ἡ πᾶσα Σικελία (= ἐξάπαντος θὰ καταληφθῆ) Θ. (πβ. τήρα καλά, καλόγερε, καὶ μὴ μᾶς μαρτυρήσῃς-

σοῦ κόβει ὁ Γιάννης τὰ μαλλιά κι' ὁ Γιώργης τὸ κεφάλι = τότε χωρὶς ἄλλο θὰ σοῦ κόψη).

Κανονικῶς δὲ ἔχει σημασίαν μέλλοντος εἰς τὴν ὀριστικὴν ὁ ἐνεστώς *εἶμι* (= θὰ πάω), ἀναπληρούμενος ὡς ἐνεστώς ὑπὸ τοῦ *ἔρχομαι* (= πηγαίνω)· νῦν δ' *εἶμι* Φθίγηδε (= θὰ πάω στὴ Φθία) Ὅμ. (πβ. *μῆνε σὺ ἐδῶ, ἐγὼ πάω σπῆτι*).

§ 102. Συνηθέστατα ὁ ἐνεστώς λαμβάνεται ἀντὶ ἀοριστοῦ εἰς διηγήσεις παρελθόντων γεγονότων, καὶ τότε καλεῖται *ιστορικὸς ἐνεστώς*. Τούτου διακρίνονται δύο εἶδη·

1) ὁ *δραματικὸς ἐνεστώς*. Ὁ διηγούμενος δηλαδὴ διὰ τῆς φαντασίας του μεταφέρεται εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον, ὅτε συνέβαινε ἢ ιστορουμένη πράξις, καὶ τρόπον τινὰ θεᾶται αὐτὴν ἐκτελουμένην καὶ τὴν προβάλλει ὡς εἰς δράμα τι καὶ εἰς τοὺς ἀκούοντα. Οὕτω δὲ ἡ διήγησις καθίσταται λίαν ζωηρὰ καὶ ἐναργής· ὁ δὲ ἀκούσας *ἀνίστησί τε τὸν Θεμιστοκλέα μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ υἱέος καὶ ὕστερον οὐ πολλῶ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσι οὐκ ἐκδίδωσι, ἀλλ' ἀποστέλλει εἰς Πύδραν Θ.* (πβ. *σηκῶνομαι μὰ χαρανγὴ μαῦρος ἀπὸ τὸν ὕπνο, παίρνω νερὸ καὶ νίβομαι κλπ.*).

2) ὁ *ἐνεστώς τῶν* ἀπλῶν ιστορικῶν *ἀναγραφῶν*, (ὅστις κυρίως εἶναι ἄχρονος ἐνεστώς, περὶ τοῦ ὁποίου ἰδὲ κατωτέρω)· *Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο Ξ.*

Σημ. Ἀρχῆθεν οἱ τύποι τοῦ ἐνεστώτος ἦσαν ἄχροι ὀρηματικοὶ τύποι, ἤτοι ὀρηματικοὶ τύποι ἐστερημένοι χρονικῆς σημασίας, δυνάμενοι δὲ ὡς ἐκ τούτου νὰ χρησιμοποιοῦνται περὶ πράξεως ὄχι μόνον νῦν γινομένης, ἀλλὰ καὶ παρελθούσης ἢ μελλούσης. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι καὶ εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα συγγραφεῖς συνδέεται ὁ ἐνεστώς μετὰ ἐπιρρημάτων δηλούντων τὸ *πρότερον* ἢ τὸ *κατόπιν* (πάρος=πρότερον, πάλαι=πρὸ πολλοῦ, πρόσθεν=πρότερον, ἄρι=πρὸ ὀλίγου)· *πάρος γε μὲν οὐ τι θαμίξεις* (=ἐθάμιξεις). ἀλλὰ *τε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον* (=ἔξει) Ὅμ. (πβ. *δουλεύει εἴκοσι χρόνια τώρα καὶ τίποτε δὲν ἔκαμε—αὔριο ἀναχωρῶ γιὰ τὴν πατρίδα*).

§ 103. β'. Ὁ *παρατατικὸς* εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ὀρήματος σημαίνόμενον *ἐγένετο εἰς τὸ παρελθόν* κατὰ τι χρονικὸν διάστημα, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων καὶ τὸ ὁποῖον ἢ δηλοῦται ὀρητῶς ἢ νοεῖται ἐκ τῶν συμφραζομένων· *Μετὰ*

ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρη οἱ Ἕλληνες ἡμέρας εἴκοσι Ξ.
πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστὼς Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαίτερας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς
ἐννοίας τῶν συμφραζομένων καὶ ὁ παρατατικός, ὅπως ὁ ἐνεστώς,
δύναται νὰ εἶναι

1) ἐπαναληπτικός (πβ. § 101, 1)· ἐργαζόμεναι μὲν ἡρί-
στον, ἐργασάμεναι δὲ ἐδείπνουν Ξ. (πβ. Ὅταν ἤμουν παιδί,
ἔλεγα σὴν ἐκκλησία τὸν Ἀπόστολο).

2) βουλευτικός ἢ ἀποπειρατικός (πβ. § 101, 2)· ἐπίτηδός σε
οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἡδιστα διάγῃς (= δὲν ἤθελα νὰ σὲ ξυ-
πνήσω) Πλ. ἕκαστος ἐπειθεν αὐτὸν ἀποστῆναι τὴν ἀρχὴν
(= προσεπάθει νὰ τὸν πείσῃ) Ξ. (πβ. σαράντα πέντε μάστοροι
καὶ ἑξήντα μαθητᾶδες γεφύριον ἐθεμελίωσαν σῆς Ἀρτίας τὸ πο-
τάμι = προσπαθοῦσαν νὰ θεμελιώσουν).

Σημ. Ὁ παρατατικός ῥημάτων, τὰ ὁποῖα εἰς τὸν ἐνεστώτα λαμ-
βάνονται καὶ μὲ σημασίαν παρακειμένου, λαμβάνεται καὶ αὐτὸς μὲ ση-
μασίαν ὑπερσυντελικίου· ἐνίκων (= ἤμουν νικητής), ἔφευγον (= ἤμουν φυ-
γᾶς). Ὁ παρατατικός ὁμῶς τῶν ῥημάτων ἤκω καὶ οἴχομαι (ἤκων, φλό-
μην) συνήθως λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἀορίστου· Φαλίτος μὲν δὴ ὄχρετο
καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· οἱ δὲ παρὰ Ἀρτιάου ἤκων Προκλῆς καὶ Χειροσφορ (= ἀ-
πῆλθε—ἤλθον) Ξ.

§ 104. γ'. Ὁ ἀόριστος εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ἀπλῶς ὅτι
τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον ἔγινε· ἔγραψα ἐπιστολήν.
ἀνέβη ἐπὶ τὸ ὄρος.

Διαφέρει δὲ ὁ ἀόριστος τοῦ παρατατικοῦ κατὰ τοῦτο, ὅτι τὴν
προᾶξιν τὴν ἀνήκουσαν εἰς τὸ παρελθὸν ὁ μὲν παρατατικός τὴν
ἐμφανίζει ἐξελισσομένην καὶ μῆπω λαβοῦσαν πέρας, ὁ δὲ
ἀόριστος τὴν ἐμφανίζει ἐν τῷ συνόλω της ἐν συνόψει, ἤτοι
συνεπτυγμένην (πβ. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης οὐκ ἀρέσκοντος
αὐτοῖς Σωκράτους ὠμίλησάτην, ὃν χρόνον ὠμιλεῖτην αὐτῷ =
τὸν συναναστρέφῃσαν, ὅσον καιρὸν τὸν συναναστρέφοντο) Ξ.
ἐβασίλευσε ἔτεα δωδέκα Ἡρ.

Ὡς ἐκ τῆς ἰδιαίτερας του δὲ σημασίας ταύτης ὁ ἀόριστος χρη-
σιμοποιεῖται καὶ ὁσάκις πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἐναρξίς πράξεώς
τινος ἢ εἴσοδος τοῦ ὑποκειμένου εἰς τινὰ κατάστασιν, ἰδίᾳ ἐπὶ
ῥημάτων σημαίνοντων ψυχικὸν πάθημα. (Ἐναρκτικός ἀόριστος)·
ἔφυγον (= ἐτρόπησαν εἰς φυγὴν). ἐκ τούτου ἐπλούτησε (= ἔγινε

πλούσιος). ἐνόσησε (= ἔπεσεν ἄρρωστος). ἐπειδὴ δὲ ἐβασίλευσε Θησεύς, ἐς τὴν νῦν πόλιν οὕσαν ξυνώκισε πάντας (= ἅμα ἔγινε βασιλεύς, εὐθὺς ὡς ἔλαβε τὴν βασιλείαν) Θ. ἐχάρη, ἐφοβήθη (= κατελήφθη ἀπὸ χαράν. φόβον).

§ 105. Ὁ ἀόριστος λαμβάνεται πολλάκις

1) ἀντὶ ἐνεστῶτος, εἰς γνωμικά, τὰ ὅποια ἐν γένει σημαίνουν κάτι τι, τὸ ὅποιον ἰσχύει διὰ πάντα χρόνον. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ὁ ἀόριστος ὡς ἐκ τῆς κυρίας σημασίας του δύναται νὰ παριστᾷ καὶ τὰ ἐκ τῆς πείρας δεδομένα. *ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω* (= τὸ καταλαβαίνει) Ὅμ. *τὰς τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε* (= διαλύει) Ἰσ. (*Γνωμικὸς ἀόριστος*).

Ὅμοίως λαμβάνεται εἰς τοὺς ποιητὰς ὁ ἀόριστος ἐπὶ παρομοιώσεων ὡς δ' ὅτε τίς τε δράκοντα ἰδὼν παλίνροσος ἀπέστη, ἄψ δ' ἀνεχώρησεν, ὡς αὐτίς καθ' ὄμιλον ἔδυσ Ἀλέξανδρος (= ὡς ἀφίσταται — ἀναχωρεῖ) Ὅμ.

2) ἀντὶ μέλλοντος, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι κάτι τι ἀφεύκτως θὰ γίνῃ, ἐὰν γίνῃ ἄλλο τι, ὡς ἐκ τούτου δὲ ὁ λέγων θεωρεῖ αὐτὸ ὡς γενόμενον ἤδη (πβ. § 103, 4) *ἀπωλόμεσθ' ἄρ', εἰ κακὸν προσοίσομεν νέον παλαιῶ* (= ἐχαθίκαμε, ἀφεύκτως θὰ χαθοῦμε). (πβ. *χάθηκες, ἂν σὲ καταλάβουν*).

§ 106. δ'. Ὁ παρακείμενος συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον ἔχει γίνεῖ, ἤτοι ἐξετελέσθη εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ὑπάρχει τετελεσμένον εἰς τι πρόσωπον ἢ πρᾶγμα κατὰ τὸ παρὸν. *γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης* (= τὰ ἔχει γράφει, ἤτοι τὰ ἔγραψε καὶ τώρα παραμένουν γεγραμμένα) Θ. *τέθαιπται πρὸ τοῦ ἄστεως* (= ἐτάφη καὶ παραμένει θαμμένος). (Ἀποτελεσματικὸς παρακείμενος, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὸν Ὅμηρον).

Σημ. Ὁ παρακείμενος ἀρχῆθεν εἶναι χρόνος λίαν συγγενὴς κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὸν ἐνεστῶτα. Σημαίνει δηλαδὴ ἀρχῆθεν ὁ χρόνος οὗτος (διὰ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ του)

1) *κατάστασιν ὑπάχχουσαν εἰς τὸ παρὸν προελθοῦσαν ἐκ προηγηθείσης ἐνεργείας· ἔστηκα* (= ἔστην καὶ παραμένω ἰστάμενος = στέκομαι). *τέθνηκε* (= ἀπέθανε καὶ εἶναι πεθαμένος = εἶναι νεκρός). *ἡ θύρα ἀνέφικται* (= ἠνοίχθη καὶ παραμένει ἀνοιγμένη = εἶναι ἀνοιγτή).

Ἐκ τούτου προέρχεται ὅτι πολλοὶ παρακείμενοι ἔχουν σημασίαν

ἐνεστῶτος· *δέδοικα* (= φοβοῦμαι), *ἔοικα* (= ὁμοιάζω), *κέκτημαι* (= ἔχω), *μέμνημαι* (= θυμοῦμαι), *οἶδα* (= γνωρίζω).

2) *ἐπίτασιν ἢ ἐπανάληψιν πράξεως κατὰ τὸ παρὸν*, ἦτοι ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινόμενον ἐκτελεῖται κατὰ τὸ παρὸν εἰς μέγαν βαθμὸν ἢ κατ' ἐπανάληψιν. Τοιοῦτοι παρακείμενοι εἰς τὸν Ὅμηρον ἢ τοὺς Ἀπτικοὺς συγγραφεῖς εἶναι π.χ. *βέβρυχε* (= βρυχᾶται πολὺ καὶ δυνατὰ, βογγάει), *κέκραγε* (= κρᾶζει ἰσχυρῶς, σκούζει), *γέγηθε* (= γηθεῖ ἰσχυρῶς, χαίρει μεγάλως)—*πεφόβηται* (= φοβεῖται ἰσχυρῶς, ἔχει μεγάλον φόβον)—*πεποιήηται* (= πεπότηνται = ποτῶνται = πέτονται ἐδῶ κι' ἐκεῖ).

Ἐντεῦθεν προέρχεται ὅτι ὁ παρακείμενος λαμβάνεται, καὶ ἵνα δηλωθῇ σειρὰ ὁμοίων πράξεων, αἱ ὁποῖαι συνέβησαν μὲν εἰς τὸ παρελθόν, λαμβάνονται δὲ συγκεντρωμένα κατὰ τὸ παρὸν· ἢ δὴ *μυρί' Ὀδυσσεὺς ἐσθλά ἔοργεν*, (*νῦν δὲ τότε μέγ' ἄριστον ἐν Ἀργείοισιν ἔορξεν*) (= ἀληθῶς ἀπέοργε καλὰς πράξεις ὁ Ὀδυσσεὺς ἕως τώρα ἔχει πράξει) Ὅμ. πολλοὶ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ πεπόνθησαι (= ἔχουν πάθει εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἕως τώρα) Ξ.

§ 107. Ὁ παρακείμενος λαμβάνεται ἐνίοτε ἀντὶ μέλλοντος, ὅπως καὶ ὁ ἄοριστος (§ 105, 2)· εἴ με τόξων ἐγκρατῆς αἰσθησεται, *ὄλωλα* (= εἶμαι χαμένος, θὰ χαθῶ χωρὶς ἄλλο) Σοφ. (πβ. ἀν σὲ νοιώσουν, εἶσαι χαμένος).

§ 108. ε'. Ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν συνήθηος σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινόμενον εἶχε γίνεαι εἰς τὸ παρελθόν, ἦτοι ἦτο τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων· ἐν δ' ἦν χωρίον μητρόπολις αὐτῶν· εἰς τοῦτο πάντες *συνεορρήκεσαν* (= εἶχαν συρρεύσει, τότε πού ἔγινε ἡ ἐπιδρομὴ) Ξ. ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὁ ἐκεῖνος *ἠθροῖκε* ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κροατησιπιδας (= τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος εἶχε συναθροῖσει ἕως τότε) Ξ.

Σημ. α' Ὁ ὑπερσυντέλικος ἐν γένει σημαίνει ὅ,τι καὶ ὁ παρακείμενος, ἀλλὰ διὰ τὸ παρελθόν. Οὕτω εἰσῆκει (= ἐστέκετο), ἢ θύρα ἀνέφωτο (= ἦτο ἀνοικτὴ) Ξ. - ἐδεδοίκην (= ἐφοβούμην), ἐφῆκεν (= ὁμοιάζα), κλπ.—ἐκεκοράγετε (= ἐφωνάζατε δυνατὰ) Ξ. ἐγεγῆθει (= ἔχαιρε μεγάλως). πολλὰ ἐπεπόνθησαν (= εἶχαν πάθει ἕως τότε εἰς διαφόρους περιπτώσεις). (Ἴδὲ § 106, Σημ. 1 καὶ 2).

Σημ. β' Ὁ ὑπερσυντέλικος λαμβάνεται πολλάκις, ἵνα δηλωθῇ πράξις παρελθούσα, ἢ ὁποῖα ἠκολούθησε εὐθὺς κατόπιν ἄλλης πράξεως ὡσαύτως παρελθούσης, καὶ ὡς ἐκ τούτου νοεῖται ὡς τετελεσμένη μετ' ἐκείνης. Τότε ὁ ὑπερσυντέλικος πρέπει νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσαν μας δι' ἄοριστου μετὰ τὸ εὐθὺς ἢ ἀμέσως στῆ στιγμή πρὸ αὐ-

Πηροσδ. Στοιχίωσα
Κορι. Ρσο.

τοῦ τὸν δ' ἔλιπε φυχῆ, κατὰ δ' ὀφθαλμῶν κέχυτ' ἀχλὺς. (κέχυτο δε-
ἀμέσως ἐπ' αὐτὰ ἐπὶ μάτια του χύθηκε σκότος) Ὅμ. ὡς ἐλήφθησαν οὗτοι,
ἐλέλυτο αἱ οἰονδαί (=ἀμέσως ἐλύθησαν αἱ συνθήκαι) Θ.

§ 109. ς' Ὁ τετελεσμένος μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν ση-
μαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ὀήματος σημαίνον **θα ἔχη γίνεαι**, ἤτοι
θα εἶναι τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος,
τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων· φίλος ἡμῖν οὐδεὶς **λελείπει-**
ται (=καυεῖς δὲν **θα** μᾶς ἔχη μείνει τότε).

Σημ. Ὁ τετελεσμένος μέλλων ἐν γένει σημαίνει ὅτι καὶ ὁ πα-
ρακείμενος ἢ ὁ ὑπερσυντέλικος, ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον· ἢ γε μὴν θύρα ἢ
ἐμὴ ἀνέφωτο μὲν καὶ πρόσθεν, ἀνεφύεται δὲ καὶ νῦν (=θα εἶναι ἢ **θα**
μὲν ἀνοικτή) Ξ.—ἀφροσθήξω (=θα ἀποστατήσω), μεμνήσομαι (=θα θυ-
μοῦμαι), κεκήσομαι (=θα ἔχω). (Ἴδὲ § 106, Σημ. 1 καὶ 2).

Πολλάκις δὲ ὁ τετελεσμένος μέλλων λαμβάνεται, ἵνα δηλωθῇ μέλ-
λουσα πράξις, ἢ ὁποία **θα** ἀκολουθήσῃ ἀμέσως ἢ ἀφούκτως κατόπιν
ἄλλης μελλούσης ὡσαύτως πράξεως· φράξαι καὶ πεπράξεται (=καὶ ἀμέ-
σως **θα** προαχθῇ, αὐτὸ πού **θα** πῆς) Ἄρφ. (πβ. § 108, Σημ. β').

§ 110. ζ' Ὁ (ἀπλοῦς) μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι
τὸ ὑπὸ τοῦ ὀήματος σημαίνον **θα γίνη** εἰς τὸ μέλλον·
γράφω ἐπιστολήν (=θα γράψω). ἢ στρατιὰ ἔξει τὰ ἐπιτήδεια
(=θα ἔχη) Ξ.

Σημ. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὁ ἀπλοῦς μέλλων δὲν ἔχει δύο-
τύπους, ὅπως εἰς τὴν νέαν (**θα γράφω—θα γράψω**), ἀλλὰ μόνον ἓνα
(γράφω), καὶ οὗτος εἶναι καὶ μέλλων διαρκείας ἢ ἐπαναλήψεως (=θα
γράφω), καὶ συνοπτικὸς μέλλων (=θα γράψω). Ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ
ἀντιλήψεως καὶ ἐκ τῶν συμφραζομένων νοεῖται, ἂν ἢ μέλλουσα πρᾶ-
ξις λαμβάνεται ὡς διαρκῆς ἢ κατ' ἐπαναλήψην, ἢ ἐν συνόψει· ἐκεῖθεν
θάλατταν ὄψεσθε (=θα ἰδῆτε). ὅταν ὑμεῖς πλήρη ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε
καὶ ἐμὲ ὄψεσθε ἀφρονώτερον διαιτώμενον (=θα μὲ βλέπετε νὰ διαιτῶμαι) Ξ.

§ 111. Ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων τροπο-
ποιεῖται ἡ ἀρχικὴ σημασία τοῦ μέλλοντος καὶ πολλάκις οὗτος
ἔχει τὴν ἐννοίαν

1) τοῦ δυνατοῦ ἢ ἐπιτροπομένου πρὸς ταῦτα πράξεις οἷον
ἂν θέλης (=δύνασαι νὰ πράξῃς) Σοφ. λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς
πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν ὄφονται θάλατταν (=ὅτι ἡμπο-
ρεῖ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν) Ξ. (πβ. μὰ **θα** μου·

πῆς, γιατί νὰ τὸ κάμω, ἀφοῦ ἤξερα, πὼς θὰ ζημιωθῶ = ἤμπο-
ρεῖς νὰ μοῦ πῆς).

2) βουλήσεως. (**Βουλευτικὸς** μέλλον)· *κεὶ τὸ μηδὲν ἐξερῶ, φράσω δ' ὄμως* (=θέλω ὄμως νὰ δηλώσω) Σοφ. *τί χρῆμα δράσεις;* (=τί θέλεις νὰ κάμης;) Σοφ. (πβ. ἐγὼ βάγια γεννήθηκα καὶ βάγια θὰ πεθάνω — καὶ — ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα, Γραικὸς θενὰ πεθάνω=θέλω νὰ πεθάνω).

Οὕτω λαμβάνεται συνήθως τὸ β', ἢ σπανίως τὸ γ' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος ἀντὶ εὐγενικῆς προστακτικῆς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λέγων εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ πρὸς ὃν ἀπευθύνεται θὰ πράξῃ σύμφωνα μετὰ τὴν θέλησίν του· ὡς οὖν **ποιήσετε** (=ἔτσι λοιπὸν θὰ κάμετε=ἔτσι κάμετε) Πλ.

Συνηθέστατα δὲ ἔχει τὸ β' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος σημασίαν προστακτικῆς εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις εἰσαγομένας διὰ μὲν τοῦ **οὐ** πρὸς δήλωσιν ἐντόνου προσταγῆς, διὰ δὲ τοῦ **οὐ μὴ** πρὸς δήλωσιν ἐντόνου ἀπαγορεύσεως· *οὐ περιμενεῖς;* (=περίμενε, περίμενε) Πλ. *οὐ μὴ ληρήσεις!* (=μὴ φλυαρῆς, ἀφῆσε τὲς φλυαρίες) Ἄρφ.

3) τοῦ **πρέποντος**, ἰδίᾳ εἰς ἐρωτήσεις περὶ τοῦ πρακτέου φιλοσόφου ἡμῶν *ἔσται ὁ μέλλον καλὸς καγαθὸς ἔσεσθαι φύλαξ* (=φιλόσοφος πρέπει νὰ εἶναι) Πλ. *πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσομαι ἢ πρὸς σέ;* (=πρέπει νὰ κάμω τὸν λόγον, πρέπει νὰ ὁμιλήσω) Πλ.

Οὕτω καὶ ἐν συνδέσει ὀριστικῆς μέλλοντος μετ' ἀπορηματικῆς ὑποτακτικῆς· *εἵπωμεν ἢ σιγῶμεν; ἢ τί δράσομεν;* (=ἢ τί πρέπει νὰ κάμωμεν;) Εὐρ.

§ 112. Ὁ μέλλον λαμβάνεται καὶ πρὸς δήλωσιν τοῦ συνήθως συμβαίνοντος, ἰδίᾳ εἰς γνώμας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γενικὸν κῦρος καὶ ὡς τοιαῦται ἰσχύουν βεβαίως καὶ εἰς τὸ μέλλον. (**Γνωμικὸς** μέλλον. πβ. § 101, 1)· *οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτείσει* (=πᾶς ἄνθρωπος ἀδικῶν τίσιν ἀποτείσει=θὰ τιμωρηθῇ, τιμωρεῖται) Ἡρ. (πβ. ἡ πετροπέδικα, ὀπόβρη μαύρη καφαλιά, θὰ κάτση νὰ βοσκῆση=κάθεται καὶ βόσκει).

Σημ. Ἡ περιφρασις ἢ αποτελουμένη ἀπὸ τὸ ῥῆμα μέλλω μετ' ἀπαρεμφάτου ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ σπανιώτερον ἀορίστου) δὲν σημαίνει ὅτι ἀκριβῶς καὶ ὁ ἅπλοῦς μέλλον τοῦ ἀντιστοίχου ῥήματος· π.χ. μέλλω

διδάξειν δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ διδάξω. (πβ. θὰ χάσω τὸ μυαλό μου — καὶ — πὼς νὰ χάσω τὸ μυαλό μου. θὰ βρέξῃ — καὶ — πάει νὰ βρέξῃ).

Τὸ μέλλω ἀρχήθεν σημαίνει ἀναβάλλω, βραδύνω, ἔπειτα μετ' ἀπαρεμφάτου ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ ἀορίστου) συνήθως σημαίνει α') ἔχω κατὰ νοῦν, προτίθεμαι, σκοπεύω, πρόκειται νὰ μέλλω ὑμᾶς διδάξειν, ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονεν Πλ. β') πρέπει νὰ περιμένῃ κανεὶς (νά), πρέπει (νά), ἐπόμενον εἶναι (νά): οὐντιμένέ μοι τὰς ἀποκρίσεις, εἰ μέλλω σοι ἔπεσθαι Πλ. ἠριθμοῦντο πολλοὶ τὰς ἐπιβολὰς τῶν λίθων καὶ ἔμελλον εἰ μὲν τινε; ἀμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ (= καὶ ἐπόμενον ἦτο μερικοὶ μὲν νὰ ἀποτύχουν κλπ.) Θ.

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις

§ 113. 1) Ἐγκλίσεις λέγονται οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦται ἡ ψυχικὴ διάθεσις τοῦ λέγοντος σχετικῶς μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον, ἦτοι οἱ τύποι τοῦ ῥήματος διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦται

α') ἡ πραγματικότης ἢ ἡ δυνατότης τοῦ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινομένου κατὰ τὸν λέγοντα (ἔρχεται — ἔλθοι ἂν) καὶ

β') τὸ ἐπιθυμητὸν (ἢ μὴ) τοῦ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινομένου διὰ τὸν λέγοντα (ἴωμεν — ἴτε — μὴ ἔλθητε).

2) Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τέσσαρες, ἦτοι ὀριστική, ὑποτακτική, εὐκτική καὶ προστακτική.

3) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἶναι διάφορος, καθ' ὅσον αὐταὶ λαμβάνονται εἰς προτάσεις ἀνεξαρτήτους ἢ εἰς προτάσεις ἐξηρητημένας.

Κατωτέρω ἐξετάζεται ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 114. α'. Ὀριστική. Ἡ ὀριστικὴ κυρίως εἶναι ἡ ἐγκλίσις τοῦ **πραγματικοῦ**.

1) Ἡ ὀριστικὴ ἀπλῆ κατὰ πάντα χρόνον ἐκφράζει τι τὸ πραγματικὸν ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος. (Ἄρρησις οὐ). Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς Ξ. Σωκράτης οὐ νομίζει θεοῦς Ξ.

Σημ. α' Ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἀορίστου μὲ τὴν λέξιν *ὀλίγου* ἢ *μικροῦ* πρὸ αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ νεοελληνικὸν *λίγο* ἔλειψε νὰ καὶ ὑποτακτικὴν *ὀλίγου* ἔμειναι *ἐπελαθόμεν* (=λίγο ἔλειψε νὰ λησμονήσω) Πλ. *μικροῦ* κάκεινον ἐξετραχίλισεν Ξ.

Ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐκφράζεται καὶ διὰ τοῦ *δλίγου ἢ μικροῦ ἐδέησα*, (-ας, -ε κλπ.) μετ' ἀπαρεμφάτου ἀορίστου· τὸ *πῦρ τοὺς Πηλαταιάς ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι* Θ.

Σημ. β' Ὁ παρατατικός τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων *ἔδει, ἐχρῆν, προσήκε* κτ.—*ἐξῆν, εἰκὸς ἦν, δίκαιον ἦν, καλὸν ἦν* κτ. μετ' ἀπαρεμφάτου λαμβάνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ἀπαρεμφάτου σημαίνονμενον *δὲν ἐγινε ἢ δὲν γίνεται* παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος· *ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν* (=ἔπρεπε νὰ λάβῃς, ἀλλὰ δὲν τὰ ἔλαβες) Ξ. *τί σιγᾶς; οὐκ ἐχρῆν σιγᾶν, τέκνον* (=δὲν ἔπρεπε—δὲν πρέπει νὰ σιωπᾷς, ὅπως σιωπᾷς) Εὐρ.

2) Ἡ ὀριστικὴ ἱστορικῶς χρόνου μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) ἀνὲκφράζει τι τὸ δυνατὸν κατὰ τὸ παρελθὸν ἢ τι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ. (*Δυνητικὴ ὀριστικὴ*. Ἄρνησις οὐ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν *θα* μὲ ὀριστικὴν *παρατατικοῦ* ἢ *σπανιώτερον ὑπερσυντελείου*)· *ἠγήσω ἂν* (= *θα* νόμιζες). *φῶς εἰ μὴ εἶχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν* (= *θα* ἦμεθα, ἀλλὰ δὲν εἶμεθα) Ξ. *οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα* (= δὲν *θα* τὸ ἔκαμνε—δὲν *θα* τὸ εἶχε κάμει, ἀλλὰ τὸ ἔκαμνε) Ξ.

Σημ. Ὁ ἀόριστος ἢ ὁ παρατατικός τῆς ὀριστικῆς μετὰ τοῦ ἀνὲκφράζεται ἐνίοτε, ἵνα δηλωθῇ ὅχι τὸ δυνατὸν, ἀλλὰ τι τὸ *κατ' ἐπανάληψιν ἢ συνήθως* συμβαῖνον εἰς τὸ παρελθόν· *εἴ τις Κλεάρχῳ ἐδόκει βλακεῦν, ἔπαισεν ἂν* (=τὸν ἐκτύπη) Ξ. *ἀναλαμβάνων αὐτῶν τὰ ποιήματα διηρώτων ἂν αὐτούς, τί λέγοιεν* (=τοὺς ἐξήταξα, συνήθιστα νὰ τοὺς ἐξετάζω). Πλ. (πβ. Ἄπο τότε γενήσαμε φίλοι· νύχτα ἡμέρα μαζί· *θα* πῆγαινε κείνος στὴ βάρδια, κοντὰ καὶ γῶ=δσάκις πῆγαινε).

3) Ἡ ὀριστικὴ τοῦ παρατατικοῦ ἢ *σπανιώτερον* τοῦ ἀορίστου μετὰ τοῦ *εἰ γὰρ* ἢ *εἴθε* (ποιητικῶς καὶ αἰθε) πρὸ αὐτοῦ ἐκφράζει εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον, ἥτοι μὴ δυναμένην νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ. (*Εὐχετικὴ ὀριστικὴ*. Ἄρνησις μή. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν *μακάρι* νὰ ἢ *εἴθε* νὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικοῦ ἢ ὑπερσυντελείου)· *εἴθ' ἦσθα δυνατὸς δοῦν, ὅσον πρόθυμος εἶ* (=ἄμποτε νὰ ἦσουν, ἀλλὰ δὲν εἶσαι) Εὐρ. *εἴθ' ἠύρομέν σ', Ἄδμητε, μὴ λυπούμενον* (=εἴθε νὰ σὲ βρῖσκαμε—νὰ σὲ εἶχαμε βρεῖ) Εὐρ.

Σημ. Ἡ τοιαύτη εὐχὴ ἐκφράζεται καὶ διὰ τοῦ ὄφελον (-ες, -ε κλπ.) ἢ ὡς ὄφελον μετ' ἀπαρεμφάτου ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου· *ὄφελε Κῦρος ζῆν* (=ἔπρεπε νὰ ζῆ—εἴθε νὰ ζῶσσε) Ξ. *ὡς ὄφελον πάροισεν ἐκλιπεῖν βίον* (=ἄμποτε νὰ πέθαινα πρωτίτερα) Εὐρ.

§ 115. β' Ὑποτακτική. Ἡ ὑποτακτικὴ κυρίως εἶναι ἔγκλισις τοῦ προσδοκωμένου. Εἰδικιώτερον δὲ ἡ ὑποτακτικὴ

1) ἐκφράζει βούλησιν τοῦ λέγοντος, ὅποτε συνήθως (μάλιστα κατὰ τὸ α' πρόσωπον) εἰσάγεται διὰ τοῦ ἄγε, ἄγε δὴ, ἴθι, ἴθι δὴ, φέρε, φέρε δὴ (= ἔμπρός, ἔμπρός λοιπόν, ἔλα, ἔλα κι' ἄς). (Βουλευτικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρρησις μὴ) ἴωμεν (= πᾶμε). μὴπω ἴωμεν ἐκείσε (= μὴν πᾶμε ἀκόμη) Πλ. ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν (= ἔλα ἄς ἐξετάσωμε) Ξ. μὴ σε κινήω (= νὰ μὴ σὲ συναντήσω) Ὅμ.

Οὕτω κατὰ τὸ β' ἢ τὸ γ' πρόσωπον ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς μὴ ἄλλως ποιήσης (= νὰ μὴ κάμῃς) Πλ. μὴ σε πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει (= ἄς μὴ σὲ πείσῃ) Πλ.

Σημ. Εἰς τὸν Ὅμηρον ἡ ὑποτακτικὴ λαμβάνεται πολλάκις μὲ σημασίαν μέλλοντος. (Μελλοντικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρρησις οὐ) οὐ γὰρ πο τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι (= οὔτε ἐλπίζω νὰ ἰδῶ, οὔτε θὰ ἰδῶ). καὶ νῦν τις ὧδ' εἵπησι (= ἔτσι θὰ πῆ). Τῆς τοιαύτης δὲ ὑποτακτικῆς λείψανα εἰς τὴν μετὰ ταῦτα γλῶσσαν εἶναι τὸ ἔδομαι (= θὰ φάγω) καὶ πίομαι (= θὰ πῖω), τὰ ὅποια εἶναι κυρίως μελλοντικαὶ ὑποτακτικαὶ μὲ βραχὺ θεματικὸν φωνῆεν.

2) εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις ἐκφερομένας κατὰ τὸ α' πρόσωπον ἐκφράζει ἀπορίαν περὶ τοῦ πρακτέου. (Ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρρησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν νὰ μετὰ ὑποτακτικῆς) τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; (= τί νὰ ποῦμε;) Πλ. εἴπωμεν ἢ σιωῶμεν; (= νὰ μιλήσωμε ἢ νὰ σιωποῦμε); Εὐρ.

Ἡ τοιαύτη ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ πολλάκις ἔχει πρὸ αὐτῆς τὸ βούλει ἢ βούλεσθε, διὰ τῶν ὁποίων σαφέστερον δηλοῦται ὅτι πρόκειται περὶ πράξεως ἐξαρτωμένης ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ἐρωτωμένου· βούλει σκοπῶμεν; (= θέλεις νὰ ἐξετάσωμεν;) Ξ.

§ 116. γ' Εὐκτική. Ἡ εὐκτικὴ κυρίως εἶναι ἡ ἔγκλισις τῆς ἀπλῆς ὑποκειμενικῆς σκέψεως, ἄνευ τινὸς ἀνασκοπῆς πρὸς τὴν πραγματικότητα ἢ πρὸς τὸ προσδοκώμενον. Εἰδικιώτερον δὲ ἡ εὐκτικὴ

1) ἀπλῆ ἐκφράζει εὐχὴν, ἣτις κανονικῶς ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον καὶ ἐπομένως δύναται νὰ ἐκπληρωθῇ. (Εὐχτικὴ εὐκτικὴ. Ἄρρησις μὴ). ὦ παῖ, γένοιο πατρός εὐτυχέστερος (= εἶδε νὰ γίνῃς! Σοφ. μὴ μοι γένοιθ' ἃ βούλομαι, ἀλλ' ἃ συμφέρει (= εἶθε νὰ μὴ μοῦ γίνουιν...)).

Τῆς εὐχετικῆς εὐκτικῆς προτάσσεται συνήθως τὸ εἶθε, εἶ γάρ, (ποιητ. καὶ αἶθε, ὡς· πβ. § 114, 3, ἔνθα ὁ λόγος περὶ εὐχῆς ἀνεκκληρώτου)· εἶθε σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῶν γένοιο Ξ.

Σημ. Ἀρχῆθεν ἡ εὐχετικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο καὶ ἐπὶ εὐχῆς ἀνεκκληρώτου (§ 114, 3)· εἶθ' ὡς ἠβώοιαι, ὡς ὀπὶ' Ἡλείοισι καὶ ἡμῶν νεῖκος ἐτύχθη (= ἄμποτε νὰ εἶχα τώρα τὰ νειᾶτα, πού εἶχα ὅταν) Ὁμ.

Ἐλαμβάνετο δὲ προσέτι κατὰ τὸ β' ἢ τὸ γ' πρόσωπον ἐπὶ προσταγῆς γινομένης μετὰ λεπτότητος καὶ εὐγενείας ἢ ἐπὶ παραχωρήσεως ταῦτ' εἶποις Ἀχιλλῆι (= αὐτὰ λάβε τὴν καλωσύνην νὰ τὰ πῆς—αὐτὰ πέστα, παρακαλῶ) Ὁμ. (πβ. § 111, 2). λῆγ' ἔριδος, Τρωᾶς δὲ καὶ αὐτίκα διος Ἀχιλλεύς ἄστεος ἐξελάσειε (= κί' ἄς ἐκδιώξῃ ἀμέσως ὁ Ἀχιλλεύς. .) Ὁμ.

2) μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) ἂν (ποιητικῶς καὶ κεν ἢ κε) ἐκφράζει τι τὸ δυνατόν κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. (Δυνητικῆ εὐκτικῆ. Ἄρνησις οὐ)· ἴδοι τις ἂν (= μπορεῖ νὰ ἰδῇ κανεῖς, θὰ ἔβλεπε κανεῖς) Δ. Δίς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης Πλ. ἔχοις ἂν με διδάξαι, τί ἐστὶ νόμος; (= θὰ μποροῦσες νὰ με διδάξῃς;) Ξ.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ προσέτι πρὸς δήλωσιν τοῦ πιθανοῦ ἀντὶ μέλλοντος, ἢ πρὸς ἔκφρασιν μετριόφρονος γνώμης, ἢ ἐπὶ προσταγῆς μετὰ λεπτότητος γινομένης· ταῦτα ποιούντων ἡμῶν εὐθύς ἂν Ἀρῖαιος ἀποσταίη (= ἀποστήσεται ὡς τὸ εἰκὸς=θὰ ἀποστατήσῃ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα) Ξ. ὦ παῖ, γένοιο πατρός εὐτυχέστερος, τὰ δ' ἄλλ' ὁμοῖος, καὶ γένοιο ἂν οὐ κακὸς (= καὶ θὰ γίνῃς, πιστεύω, ὄχι ἀνάξιτος). Σοφ. χωροῖς ἂν εἶσω (= ἔμπα μέσα, παρακαλῶ—ἔμπα μέσα, ἂν εὐχαριστεῖσαι) Σοφ. (πβ. § 111, 2).

Σημ. α' Ἀρχῆθεν ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ὄχι μόνον διὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ παρελθόν· Τυδεΐδην δ' οὐκ ἂν γνοίης, ποιήροισι μετῆι (= οὐκ ἂν ἔγνων=δὲν θὰ μποροῦσες νὰ καταλάβῃς τότε, πού ἐμάχετο) Ὁμ. (Ἰδὲ § 114, 2).

Σημ. β' Ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο ἡ εὐκτικὴ ἀπλῆ, ἤτοι ἄνευ τοῦ ἂν (κεν, κε), καὶ ὡς δυνητικῆ· ὅσα θεός γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σώσασαι (= σώσαι ἂν ἢ σώσειεν ἂν=μπορεῖ νὰ σώσῃ) Ὁμ. Τὸ μόριον ἂν, (κεν, κε) ἀρχῆθεν ἐπίρρημα ἔχον τὴν σημασίαν τοῦ «τυχόν, ἐνδεχομένως, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς περιστάσεις» προσετίθετο ἀπλῶς, ἵνα καθιστᾶ σαφεστέραν τὴν δυνητικὴν σημασίαν τῆς εὐκτικῆς. Ἐκ τῆς δυνητικῆς δὲ εὐκτικῆς τὸ ἂν, ἀφοῦ κατέστη ἀναπόσπαστον στοιχείον αὐτῆς, ἐλήφθη καὶ συνεδέθη καὶ μετὰ τὴν ὀριστικὴν τῶν ἱστορικῶν χρόνων πρὸς δήλωσιν τοῦ δυνατοῦ κατὰ τὸ παρελθόν (§ 114, 2). (πβ. τὸ νεοελληνικὸν θά, τὸ ὅποιον

προήλθεν ἐκ τοῦ θέλει νά, θενά μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μέλλει νά, πρόκειται νά καὶ τὸ ὅποσον ἀρχῆθεν μὲν συνετάσσετο μόνον μὲ ὑποτακτικὴν, κατόπιν δὲ ἤρχισε νά συντάσσεται καὶ μὲ ὀριστικὴν θὰ γράφη, θὰ γράφη—θὰ ἔγραφε, θὰ ἔγραψε κλπ.).

Ἡ δὲ θέσις τοῦ δυνητικοῦ ἄν, (κεν, κε) εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὅποσον ἀνήκει (ἔχοι; ἄν, ἔλθοις ἄν)· ἀλλ' ἄν εἰς τὴν πρότασιν ὑπάρχη ἄρνησις ἢ ἀντωνυμία τις ἢ ἐπίρρημα ἢ ἄλλη τις λέξις ἰσχυρῶς τονιζομένη, τότε τὸ ἄν τίθεται κατόπιν αὐτῶν· οὐκ ἄν λάβοις. τί ἄν τις εἴποι; ποῦ ἄν ἴδοι; ταῦτ' ἄν εἶη βλαβερὰ. Οὕτω προέκυψαν καὶ οἱ σύνδεσμοι ἐπὶ, ἐπειδὴν, ὅταν, ὅποταν, κλπ. ἐκ τοῦ ἐπεὶ ἄν, ἐπειδὴ ἄν, ὅτε ἄν, ὅποτε ἄν κλπ.).

Σημ γ' Εἰς ἐξηρημένας προτάσεις, περὶ ὧν ὁ λόγος κατωτέρω, ἢ εὐκτικὴ εἶναι προσέτι α') τοῦ πλαγίου λόγου. Αὕτη ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς τὴν ὀριστικὴν, συνήθως ἰστορικοῦ χρόνου, ἢ πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν. Κανονικῶς δὲ εἶναι εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου ἢ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος· β') ἐπαναληπτικὴ, εἰς προτάσεις ὑποθετικὰς ἢ χρονικὰς ἢ ἀναφορικὰς. (Ἰδὲ παραδείγματα εἰς τὰ σχετικὰ κεφάλαια).

§ 117. δ' Προστακτικὴ. Ἡ προστακτικὴ εἶναι ἡ ἐγκλισις τῆς δεδηλωμένης ἀπαιτήσεως. (Ἄρνησις μὴ). Εἰδικώτερον δὲ σημαίνει ἢ προστακτικὴ)

1) προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν· ἄπιτε, παῖ, λύχνον Ἄρφ. ταῦτα μὴ ἐρώτα Ξ.

2) προτροπὴν ἢ ἀποτροπὴν ἢ παραίνεσιν· ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει Πλ. γνῶθι σεαυτόν. ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις Ἴσ.

3) συγκατάθεσιν ἢ παραχώρησιν· ἔστω (=ἄς εἶναι). ἐγὼ παραχωρῶ καὶ λεγέτω (=ἄς λέγη, ἄς πῆ) Πλ. οἱ δ' οὖν βοῶντων (=ἄς φωνάζουν, ὅσο θέλουν) Ἄρφ.

4) δέησιν ἢ παραίτησιν, εὐχὴν ἢ κατάραν· Ζεῦ, Ζεῦ τέλειε, τὰς ἐμὰς εὐχὰς τέλει. μὴ θορυβεῖτε. ὑγίαινε. ἐρρέτω (=ἄς πάη σὺ διὰ βολο).

Σημ. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι χρόνου ἀορίστου, λαμβάνεται συνήθως ἢ ὑποτακτικὴ, σπανιώτερον δὲ ἢ προστακτικὴ, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου· μὴ ποιήσης, μὴ ποιήσητε. Μηδενὶ συμφορὰν δνειδίσης Ἴσ. μὴ ποιήση ἢ μὴ ποιήσάτω. μηδεὶς θανμάση Δ μηδεὶς ὑμῶν προσδοκῆσάτω ἄλλως Πλ. (Ἰδὲ § 115, 1).

§ 118. Ἄνασκόπησις. Ἄνασκοποῦντες τὰ εἰρημένα περὶ τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις παρατηροῦμεν, ὅτι

1) ἢ (κυριῶς) ὀριστικὴ καὶ αἱ δύο δυνητικαὶ (ἦτοι ἢ δυνητικὴ

εὐκτική § 116, 2 καὶ ἡ δυνητικὴ ὁριστικὴ § 114, 2) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων κρίσεως, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι **οὐ** (=δέν).

2) ἡ ὑποτακτικὴ, ἡ προστακτικὴ καὶ αἱ δύο εὐχεταιὶ (ἦτοι ἡ εὐχεταικὴ εὐκτικὴ § 116, 1, καὶ ἡ εὐχεταικὴ ὁριστικὴ § 114, 3) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων ἐπιθυμίας, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι **μὴ**.

§ 119. Ἰδιαίτεροι παρατηρήσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις, ἦτοι τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις ἐρωτήσεως.

1) Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐν γένει οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ ἢ προτάσεις κρίσεως ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας ὑπὸ ἐρωτηματικὴν μορφήν. Καὶ ὅταν μὲν ἔχουν ἀντίστοιχον πρότασιν κρίσεως, ἐκφέρονται κατὰ τινα τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως, (§ 118 1): **τί τηλικάδε ἀφῖξαι**; Πλ. (ἀφῖγμαί, ἴνα κλπ.) — **τίνι ἂν ἀρέσκοι πόλις ἄνευ νόμων** Πλ. (οὐδενὶ ἂν ἀρέσκοι, κλπ.). Ὅταν δὲ ἀντιστοιχοῦν πρὸς πρότασιν ἐπιθυμίας, ἦτοι ὅταν εἶναι ἀπορηματικαί, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν (§ 115. 2): **εἶπωμεν ἢ σιγῶμεν**; (εἶπατε, σιγαῖτε—μὴ εἴπητε κλπ.).

2) Αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι

α') ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας, ἦτοι ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ζητεῖται βεβαίωσις ἢ ἄρνησις τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀπάντησις δύναται νὰ εἶναι ἐν ἀπλοῦν **ναί** ἢ ἐν ἀπλοῦν **οὐ** (=ὄχι) ἢ ἄλλη τις βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἐκφρασις. (μάλιστα, πάνν μὲν οὖν, πῶς γὰρ οὐ; κλπ. — οὐδαμῶς, ἦμιστά γε, κλπ.).

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων **ἄρα, ἀράγε, ἄρ' οὖν, ἦ, μῶν** (=μὴ οὖν), **οὐκοῦν, οὐκοῦν** κλπ. Ὁ πατήρ σε ἄρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε; **Μάλιστα** Ξ. μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; **Οὐκοῦν** ἐγῶγε Ξ.

Ἐὰν δὲ ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερῆς, συνήθως προτάσσεται τοῦ πρώτου μέρους αὐτῆς ἡ λέξις **πότερον** ἢ **πότερα**, πρὸ δὲ τοῦ δευτέρου μέρους τίθεται τὸ **ἢ** **πότερα** ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα; Ξ.

Σημ. Γενικῶς εἰς ἐρωτήσεις εἰσαγομένας διὰ τοῦ **οὐ, ἀρ' οὐ, οὐκοῦν** κττ. περιμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ, εἰς ἐρωτήσεις δὲ εἰσαγομένας διὰ

τοῦ μή, ἄρα μή, μῶν κττ. περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική: οὐκ ἐχθρός Φίλιππος; (Περιμένεται ἀπάντησις: *Ναί*). ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πάντων ἔλθοι βασιλεύς, ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι; Ξ. (Περιμένεται ἀπάντησις καταφατική: *Ναί*, ἐπὶ πάντων ἔλθοι ἂν κλπ.). οὐκ οὖν γέλωσ ἡδιστοί; εἰς ἐχθρούς γελᾶν; Σοφ. (*Ναί*)—μή ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; Οὐκ οὖν ἔγωγε Ξ. ἄρά γε μή ἐμοῦ προμηθεῖ; Πλ. (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική: Οὐ σοῦ προμηθεῖ). μῶν τί σε ἡδίκηκε Προϊαγόρας; Πλ. (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική: Οὐδέν με ἡδίκηκε).

β') ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, ἤτοι ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνάγκην διασαφήσεως μόνον ὡς πρὸς ἓν μέρος τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν.

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (*τίς, ποῖος, πόσος* κλπ. *ποῦ, πόθεν, πῶς* κλπ.): *Μανία δὲ τίνοσ ἦν; Φαρναβάξου* Ξ. Ἐμὲ δὲ ποῦ χρῆ οἰκεῖν; Ἐν Σκῆψει Ξ.

Ξ. Πολλάκις αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἐρωτήσεις, ἤτοι ἐκφράσεις, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐρωτῶν ζητεῖ νὰ πληροφορηθῇ τι, ἀλλ' ἀπλῶς τρόποι τοῦ λέγειν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. (*Ῥητορικαὶ* ἐρωτήσεις). Οὕτω

α') πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐρωτηματικὴ πρότασις εἰσαγομένη δια τοῦ *τί οὐ* ἢ *τί οὖν οὐ* καὶ ἐκφερομένη καθ' ὀριστικὴν ἀορίστου, ἢ, σπανιώτερον, ἐνεστῶτος ἀντὶ προστακτικῆς ἢ ὑποτακτικῆς (προτροπικῆς § 115, 1), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔντονος προτροπὴ ἢ θερμὴ παράκλησις καὶ ἅμα ἀνυπομονησία τοῦ λέγοντος: *τί οὖν οὐ καὶ Πρόδικον ἐκαλέσαμεν;* (= καλέσωμεν οὖν τάχιστα καὶ Π.) Πλ. *τί οὐ καλοῦμεν δῆτα Λυσιστράτην;* (= καλέσωμεν τάχιστα) Ἄρφ. (πβ. *Λιάκαινα δὲν παντρεύεσαι, δὲν παίρνεις Τοῦρκον ἄντρα;* = παντρεύου — πᾶρε).

β') ἐνίοτε προβάλλεται ἐρώτησις ἀντὶ ὑποθέσεως: *ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμη τούτῳ* (= ἔάν τις ἐξαμάρτη ἄκων). (πβ. *καλὸ εἶδα ἴγώ;* καλὸ θὰ πῶ, καλὸ θὰ μαρτυρήσω = ἂν ἐγὼ εἶδα καλὸ, κλπ.).

γ') προβάλλεται πολλάκις ἐρώτησις ἀντὶ ἐντόνου βεβαιώσεως ἢ ἐντόνου ἀρνήσεως: *οὐκ ἐχθρός ὁ Φίλιππος;* (= ἀναμφισβητήτως ἐχθρός ἐστὶν ὁ Φ.) Δ. *τίνι ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων;* (= οὐδενὶ γε ἀρέσκοι ἂν ...) Πλ.

3. Οἱ χρόνοι εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἐκτὸς τῆς ὀριστικῆς

§ 120. Εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν εὐκτικὴν, τὴν προστακτικὴν, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἕκαστος χρόνος διατηρεῖ τὴν σημασίαν του μόνον ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινομένου, ἥτοι ἕκαστος χρόνος δηλοῖ καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας, ὅπως εἰς τὴν ὀριστικὴν, *διάρκειαν* ἢ *ἐπανάληψιν* τοῦ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινομένου, *σύννοψιν* ἢ *ἀπλῆν πραγματοποίησιν* ἢ *τὸ τετελεσμένον* αὐτοῦ (§ 100, 2). Δὲν διατηροῦν ὅμως οἱ χρόνοι καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὴν ὀριστικὴν, καὶ ὡς πρὸς τὴν χρονικὴν βαθμίδα (§ 100, 1), ἀλλὰ

1) εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις πάντες οἱ χρόνοι καθ' ὑποτακτικὴν, εὐκτικὴν καὶ προστακτικὴν (καὶ εἰς τὸ ἀνεξαρτήτως ἐκφερόμενον ἀπαρέμφατον) *ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον* ἢ *ἐξετάσωμεν* τὰ ἔργα τῶν θεῶν (§ 115, 1). *εἶπωμεν ἢ σιγῶμεν*; (§ 115, 2). *ὦ παῖ, γένοιο πατρὸς εὐτυχεστέρος* (§ 116, 1). *ἴδοι τις ἂν* (§ 116, 2). *ἄπτε, παῖ, λύχρον* (§ 117). *θαροῶν, Διόμηδες, μάχεσθαι* (= μάχου) Ὅμ.

2) εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν γενικῶς πάντες οἱ χρόνοι δύνανται νὰ ἀναφέρονται εἴτε εἰς τὸ παρὸν εἴτε εἰς τὸ παρελθὸν εἴτε εἰς τὸ μέλλον, ἀναλόγως τοῦ χρόνου τοῦ κυρίου ῥήματος ἢ τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρθῶνται, καὶ ἀναλόγως τῆς ὅλης ἐννοίας τῶν συμφραζομένων.

λέγω ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (ὁ ἄορις. ἀναφέρεται εἰς τὸ παρὸν)
ἔλεγον ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (» » εἰς τὸ παρελθὸν)
ἢ ἵνα πεισθῆτε (» » »)
ἔρω ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (» » εἰς τὸ μέλλον)

Οἱ στρατιῶται ἔφασαν τοὺς στρατηγούς πάλαι ταῦτ' εἰδόμεναις κρύπτειν (= ὅτι εἰ καὶ ἤδεσαν, ἔκρυπτον. Οἱ ἐνεστῶτες εἰδόμεναις καὶ κρύπτειν ἀναφέρονται εἰς τὸ παρελθὸν) Ξ. Δερκυλίδας ἄρξων ἀρίκετο (= ἵνα ἄρξη, τότε. Ὁ μέλλων ἄρξων ἀναφέρεται εἰς τὸ παρελθὸν).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Συνθετικοὶ λόγοι

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

Σύνδεσις προτάσεων καὶ εἶδη αὐτῆς

§ 121. Προτάσεις σχετικαὶ πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ περιεχόμενον νόημα συνείρονται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἦτοι

1) *παρατίθεται ἀπλῶς* ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης *ἄνευ οὐδενὸς συνδέσμου*. Ἡ τοιαύτη ἀπλή παραθέσις τῶν προτάσεων καλεῖται *σχῆμα ἀσύνδετον*, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος καὶ ἀρχικὸς τρόπος τοῦ συνειρμοῦ τῶν προτάσεων εἰς τὴν γλῶσσαν μας, (ὅπως εἰς πάσας τὰς γλώσσας ἐν γένει), καὶ συνήθης κανονικῶς μὲν εἰς τὸν λόγον τῶν μικρῶν παιδίων, οὐχὶ σπανίως δὲ εἰς τὸν ἀφελεῖ καθημερινὸν λόγον καὶ εἰς τὰ ἀφελεῖ λαϊκὰ ποιήματα. (πρὸβλ. *Κλαῖνε τὰ μαῦρα τὰ βουνά, παρηγοριά δὲν ἔχουν. Λέν κλαῖνε γιὰ τὸ ψῆλωμα, δὲν κλαῖνε γιὰ τὰ χιόνια* ἢ *κλεφτουργιὰ τ' ἀρνήθηκε*, κλπ.).

Τὸ ἀσύνδετον σχῆμα εὐρίσκεται συχνὰ ὄχι μόνον εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ὅμηρου, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότατον μνημεῖον τῆς γλώσσης μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα πεζοὺς συγγραφεῖς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ὅμως χρησιμοποιεῖται ἰδίᾳ, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ τι μετὰ γοργότητος καὶ ζωηρότητος καὶ πολλὰ νοήματα νὰ παρουσιασθοῦν ἠνωμένα εἰς ἓν ὅλον. (Πρὸβλ. *συμβalόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον* Ξ. *Πάυσομα κατηγορῶν* ἀκηκόατε, ἐωράκατε, πεπόνθατε, ἔχετε, δικάζετε Λυσ.).

Κανονικῶς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, ὅταν περιόδός τις ἢ κῶλον περιόδου ἀρχίῃ ἀπὸ δεικτικὴν λέξιν, διότι αὐτὴ αὕτη ἢ δεικτικὴ λέξις ὡς ἐκ τῆς σημασίας της χρησιμεύει ὡς σύνδεσμος τῶν ἐπομένων μὲ τὰ προηγούμενα ἢ τῶν προηγούμενων μὲ τὰ ἐπόμενα. Ἄλλο δὲ σιράτευμα αὐτῶ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τόνδε τὸν τρόπον Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν· *τούτῳ* συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν κλπ. (Πρὸβλ. § 47, 2),

2) *συνδέονται κατά παράταξιν*, ἤτοι διὰ παρατακτικῶν συνδέσμων (πβ. ἔφαγε **καὶ** ἔκοιμήθη. ἔφαγε πολὺ **καὶ** ἔκακοδιαθέτησε κλπ. Ἰδὲ § 5, 1).

Καὶ ὁ δεύτερος οὗτος τρόπος συνδέσεως προτάσεων, ὁ κατὰ παράταξιν, εἶναι ἀρχαϊκός, προῆλθε δὲ ἐκ τοῦ πρώτου, ἤτοι τοῦ ἀσυνδέτου, ἀφοῦ λέξεις τινὲς (ἐπιρρηματικαὶ ἢ ἀντωνυμιακαὶ) σὺν τῷ χρόνῳ μετέβαλον τὴν σημασίαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ ἀνεξαρτήτων λέξεων μετέπεσαν εἰς ἀπλᾶ μόρια συνδετικὰ προτάσεων ἢ ἀπλῶν ὄρων μιᾶς προτάσεως. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις **καὶ** ἀρχῆθεν ἦτο ἐπιρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **προσέτι**, **ἐπίσης**, καὶ φράσεις οἷαι π.χ. **παίζει καὶ ἄδει** — ἢ — **Ζεὺς καὶ Ἥρα**, ἀρχῆθεν ἐσήμαινον **παίζει, προσέτι ἄδει** — ὁ **Ζεὺς, προσέτι ἢ Ἥρα**.

3) *συνδέονται καθ' ὑπόταξιν*, ἤτοι δι' ὑποτακτικῶν συνδέσμων (εἰδικῶν, αἰτιολογικῶν κλπ.) ἢ δι' ἀναφορικῶν λέξεων. Διὰ τῆς τοιαύτης συνδέσεως τῶν προτάσεων ἐκφράζεται ἡ ἐσωτερικὴ, ἤτοι ἡ λογικὴ σχέσις αὐτῶν, ἤτοι δηλοῦται, τίς ἐκ τῶν δύο προτάσεων ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα καὶ τίς τὸ δευτερεύον, ἅμα δὲ τίς ἢ σχέσις τοῦ νοήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως πρὸς τὸ νόημα τῆς κυρίας (πβ. ἀφοῦ ἔφαγε, ἔκοιμήθη — ἐπειδὴ ἔφαγε πολὺ, ἔκακοδιαθέτησε κλπ. Ἰδὲ § 5, 2).

Ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων χρησιμοποιουμένη πρὸ πάντων εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκεται κατὰ τὸ δυνατόν μεγίστη ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως τῶν νοημάτων, προῆλθεν ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα καὶ ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως τῶν προτάσεων, ὅπως τοῦτο εἶναι δυνατόν εὐκόλως νὰ παρατηρηθῇ εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, εἰς τὰ ὁποῖα καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι λέξεις, αἱ ὁποῖαι κανονικῶς λαμβάνονται κατόπιν ὡς ἀναφορικαί, ἦσαν ἀρχῆθεν δεικτικαί. Οὕτω π.χ. τὰ ἀναφορικὰ ὡς (= ὅπως, καθὼς, κλπ.) καὶ **ἐνθα** (= ὅπου) εἰς τὸν στίχον Ὀδυσσεΐας ζ, 1 λαμβάνονται ὡς δεικτικαὶ ὡς ὁ μὲν **ἐνθα** καθεῦθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεὺς (= ἔτι ἐκεῖνος μὲν ἐκεῖ ἔκοιμάτο κλπ.).

Ἡ δύνατο δὲ νὰ προσέλθῃ ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως τῶν προτάσεων ἢ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἑτέρα τῶν συνδεομένων προτάσεων (ἢ δευτερεύουσα) ἔχει χάσει πλεόν τὴν αὐτοτελείαν της καὶ χρησιμεύει ὡς προσδιορισμὸς τῆς ἑτέρας

(τῆς κυρίας), ἔνεκα τοῦ ἑξῆς λόγου. Καὶ κατὰ τὴν κατὰ παράταξιν σύνδεσιν δύο προτάσεων ὁ λέγων ἔχει βέβαια συνείδησιν τῆς ἔσωτερικῆς, ἥτοι τῆς λογικῆς σχέσεως τῶν νοημάτων τῶν παρατασσομένων προτάσεων, καὶ συνήθως δηλοῖ ταύτην διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας θέσεως τῶν προτάσεων ἢ διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς: (*Ἐφαγε, ἐκοιμήθη—ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη* = Ἐφαγε, ἐκοιμήθη. *Ἐφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε—ἔφαγε πολὺ καὶ κακοδιαθέτησε* = Ἐπειδὴ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε). Ἀλλὰ κατὰ τὴν τοιαύτην ἀρχικὴν σύνδεσιν ἦτο δυνατόν λέξις τις τῆς μιᾶς τῶν παρατασσομένων προτάσεων, τῆς περιεχούσης τὸ δευτερεῦον νόημα, (ἥτοι ἐπίρρημά τι ἢ ἀντωνυμία), ἰδιαιτέρως πως τονιζομένη, νὰ νομισθῇ ὅτι αὐτὴ τρόπον τινὰ εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο παρατασσομένων προτάσεων καὶ ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἑτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσαν λογικὴν σχέσιν. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις *ὥστε* ἀρχῆθεν εἶχε δεικτικὴν σημασίαν (*ὥς τε* = καὶ οὕτω, καὶ ἔτσι). Ἀλλ' αὐτὴ εἰς σύμπλεγμα δύο προτάσεων, ὡς π.χ. *ἔπεσε χιῶν πολλή, ὥστε ἐκαλύφθη πᾶν τὸ πεδίον* (= *ἔπεσε χιῶν πολλή καὶ οὕτω ἐκαλύφθη* κλπ.), εὐκόλον ἦτο νὰ νομισθῇ ὅτι ἐκφράζει τὴν λογικὴν σχέσιν τῆς δευτέρας πρὸς τὴν πρώτην καὶ νὰ ἐκληφθῇ ὡς *σύνδεσμος ἀποτελεσματικὸς*.

Ὁμοίως ἡ ἀρχῆθεν δεικτικὴ λέξις *ὁ* (*ὁ* = οὗτος) εἰς σύμπλεγμα προτάσεων, ὡς π.χ. Ὀδυσσεΐας γ 307 (*Ἐορέσθης*) κατὰ δ' ἔκτανε πατροφονῆα, Αἴγισθον δολόμητιν, *ὁ* οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα (= Ὁ Ὀρέσθης ἐφόνευσε τὸν φονέα τοῦ πατρός του, τὸν πανοῦργον Αἴγισθον, οὗτος τοῦ ἐφόνευσε τὸν πατέρα του), ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῇ ἢ ὡς ἀναφέρουσα τὴν δευτέραν πρότασιν (*ὁ πατέρα κλυτὸν ἔκτα*) εἰς τὴν πρώτην καὶ οὕτω νὰ καταντήσῃ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία (*ὁ* = ὅς = ὁ ὁποῖος), ἢ ὡς σύνδεσμος αἰτιολογικὸς (*ὁ* = διότι).

Ὁμοίως τὸ μόριον *εἰ* (ποθητικῶς καὶ *αἰ*) ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα δεικτικὸν (= ἔτσι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τότε), ὡς τοιοῦτον δὲ ἐλαμβάνετο κανονικῶς μετὰ τοῦ (βεβαιωτικοῦ) γὰρ ὡς εἰσαγωγικὸν εὐχῆς (*εἰ γὰρ ἐγὼ ὡς εἶην ἀθάνατος καὶ ἀγήραος* κλπ. = *μακάρι ἀλήθεια ἐγὼ νὰ ἦμουν* κλπ. Ἰλιάδος Θ 583. Πβ. προσέτι τὰ ἐκ τοῦ *εἰ* καὶ *αἰ* προελθόντα εὐχετικά μόρια *εἶθε, αἶθε*, καὶ φράσεις τῆς νέας γλώσσης, ὡς π.χ. *Ἐτσι νὰ ζήσης, πῆγαινε νὰ ἰδῆς, ποῦ εἶναι τὸ παιδί*). Ἀλλὰ εἰς σύμπλεγμα

προτάσεων, ὁποῖον π.χ. Ὀδυσσεΐας υ 236 *αἱ γὰρ τοῦτο, ξεῖνε, ἔπος τελέσειε Κρονίων γνοίης χ'* (= γνοίης κε), *οἷη ἐμῇ δύναμις καὶ χεῖρες ἔπονται* (= εἶθε βέβαια, ξένε, νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου· τότε θὰ γνώριζες κλπ.), ἦτο εὐκολὸν τὸ μόριον *αἱ* (=εἰ) τὸ εἰσάγον τὴν πρώτην, τὴν εὐχετικὴν πρότασιν, νὰ ἐκληφθῆ ὡς εἰσάγον ὑπόθεσιν, ἀφοῦ ἡ πρώτη αὕτη εὐχετικὴ πρότασις ἐν σχέσει πρὸς τὴν δευτέραν περιέχει συγχρόνως τὴν περίπτωσιν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῆ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὕτη ἐκφράζει (= "Ἄν βέβαια, ξένε, ἦθελεν ἐκτελέσει αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου, τότε θὰ γνώριζες κλπ.). Πβ. καὶ Ἰλιάδος Θ 366 κ.έ. *Εἰ γὰρ ἐγὼ τάδε ἦδε² ἐνὶ φρεσὶ πενκαλίμησιν, εὔτε μιν (Ἡρακλῆα) εἰς Ἄϊδαο πνύραται προύπεμμεν ἐξ ἐρέβους ἄξοντα κύνα στυγεροῦ Ἄϊδαο· οὐκ ἂν ὑπεξέφυγε Στυγὸς ὕδατος αἰπὰ ῥέεθρα* (= Εἶθε βέβαια νὰ τὰ γνώριζα αὐτά. Τότε δὲν θὰ γλύτωνε κλπ. = "Ἄν βέβαια τὰ γνώριζα αὐτά..... δὲν θὰ γλύτωνε κλπ.).

Α' Σύνδεσις προτάσεων κατὰ παράταξιν

1. Συμπλεκτικοὶ σύνδεσμοι

§ 122. α' Συμπλοκὴ καταφατικὴ (καί, τέ).

Καταφατικὴ συμπλοκὴ προτάσεων (ἢ ὄρων προτάσεων) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γίνεται διὰ τοῦ *καί* (ὅπως εἰς τὴν νέαν), καὶ διὰ τοῦ *τέ* (=καί).

Ὁ *καί* ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κατὰ τὸ πλεῖστον ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν. Ὁ *τέ* ὡς ἐγκλινομένη λέξις τίθεται πάντοτε κατόπιν τῆς λέξεως, τὴν ὁποίαν συνδέει μετ' ἄλλην προηγουμένην, ἐὰν δὲ συνδέῃ σύναρθρον ὄνομα, τότε κανονικῶς ὁ *τέ* ἐγκλίνεται εἰς τὸ ἄρθρον. (Ἴδὲ παραδείγματα κατωτέρω).

Ὅταν τὰ καταφατικῶς συμπλεκόμενα εἶναι δύο, εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἡ σύνδεσις κανονικῶς γίνεται,

1) ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἢ δι' ἑνὸς ἀπλοῦ *καί*, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται ἄνευ ἐμφάσεως, ἢ διὰ δύο *καί* (καί—καί—) ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μετ' ἐμφάσεως· οἱ πολέμιοι ἐγρηγόρεσαν *καί* ἔκαον πυρὰ πολλά Ξ — ὁ ἀνήρ σοι ὁ ἐμὸς *καί* τᾶλλα φίλος ἦν

καὶ τοὺς φόρους ἀπεδίδου Ξ. ἠσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους Ξ.

2) συνθηέστατα διὰ τοῦ *τὲ—καί—*, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μετ' ἐμφάσεως, ὅπως καὶ διὰ τοῦ *καὶ—καί—* ὁ Κῦρος ἠγάσθη *τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς* Ξ.

Καταφατικὴ δὲ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ δύο ὄρων προτάσεως δι' ἐνὸς ἀπλοῦ *τὲ* ἢ διὰ τοῦ *τὲ—τὲ* εἶναι συνήθης μὲν εἰς τοὺς ποιητάς, σπανία ὅμως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς· τὸν δ' ὁ γέρον ἠγάσαστο φώνησέν *τε* Ὅμ. πατήρ ἀνδρῶν *τε* θεῶν *τε* Ὅμ. ἢ *τε* βουλή ἠδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο οἱ *τε* ἄλλοι οὐδὲν ἤχθοντο Ξ.

Σημ. Διὰ τοῦ *καὶ* συνδέεται πολλάκις πρότασις μὲ προηγουμένην πρότασιν ἔχουσαν τὸ *ἅμα* ἢ *ἅμα τε*, *εὐθύς* ἢ *εὐθύς τε*, *ἤδη* ἢ *ἤδη τε*, *οὕτω* ἢ *οὕτω τε*, *σχεδὸν* ἢ *σχεδὸν τε*, ἢ τὴν φράσιν *οὐκ ἔφθην* (-ης, -η, κλπ.) μετὰ μετοχῆς, διὰ δὲ τῆς τοιαύτης συνδέσεως δηλοῦται τὸ ὅλως σύγχρονον δύο πράξεων· καὶ *ἤδη τε ἦν περὶ πλήθους ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως κήρυκες* Ξ. *οὐκ ἔφθησαν πυθόμενοι τὸν περὶ τὴν Ἀτικὴν πόλεμον καὶ ἦγον ἡμῖν ἀμνησούντες* (=δὲν ἐπρόφθασαν νὰ πληροφροηθοῦν καὶ ἦρθαν=μόλις ἐπληροφροηθήσαν, ἀμέσως ἦρθαν). Ἰσ. (πβ. *Μόλις* εἶχαμε καθίσει στὸ τραπέζι καὶ *νάσου* ἔρχεται κι' ὁ Πέτρος).

§ 123. Σημασίαι τοῦ *καί*.

1) Ἀρχῆθεν τὸ *καὶ* ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *προσέτι, ἐπίσης*. (*Προσθετικὸς καί*). ἔστι δὲ *καὶ* *μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς* Ξ. (πβ. *κλαίει καὶ* μιὰ χανούμισσα γιὰ τὸν μοναχογιό της. § 121, 2).

Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχικῆς σημασίας προῆλθον πᾶσαι αἱ ἄλλαι σημασίαι τοῦ *καί*.

2) Ὁ *καὶ* εἶναι ἐπιδοτικὸς εἴτε ἐπὶ τι τὸ μείζον εἴτε ἐπὶ τι τὸ ἔλασσον (=ἀκόμη καί, ἔστω καί—): *ἀνάγκη καὶ* θεοὶ *πέιθονται. καὶ* *τριχὸς ἄξιον* (=ποὺ ν' ἀξιῖζῃ ἔστω *καὶ* μιὰ *τρίχα*) Ἄρφ. (πβ. *Τὰ ρούχα μου καὶ τὰ καλά*, ὅποιος τὰ βροῇ, ἄς τὰ πάρῃ. *Καὶ* *δέκα δραχμὲς* νὰ σοῦ δώσῃ, *καλὰ* εἶναι).

3) Ὁ *καὶ* εἶναι ἐναντιωματικὸς (=ἂν καί, μολονότι), ὡς τοιοῦτος δὲ συντάσσεται κανονικῶς μετὰ μετοχῆς (ὅπως καὶ τὸ *καίπερ*). *Ἀθηναῖοι καὶ οὐ μεταλαβόντες τοῦ χρυσοῦ προθύμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον* (=μολονότι δὲν ἔλαβον μέρος) Ξ. (πβ. *στοὺς χίλιους μέσα καὶ* *χωρὶς* *συντροφιά* =καὶ ὅμως *χωρὶς* . . .).

4) Ὁ **καὶ** εἶναι μεταβατικός, ἤτοι τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου ἢ κώλου περιόδου, ἀπλῶς ἵνα ὁ λόγος μεταβῇ ἀπὸ τὰ προηγούμενα εἰς τὰ ἐπόμενα (ὅπως συνήθως καὶ ὁ σύνδεσμος **δέ**). Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἐπὶ **καὶ** ἤγε Μένων ὁ Θετιλὸς δπλίτας ἔχων χιλίους Ξ. (πβ. Πέφτουν τὰ βόλια σὰ βροχὴ καὶ τὰ βουνὰ βογγᾶνε. **Κι** ἕνα πουλάκι φώναξεν ἀπὸ ψηλὸ κλαράκι κλπ.).

Ὁ μεταβατικός **καὶ** πολλάκις εἰσάγει τι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς παράδειγμα ἐπιβεβαιωτικὸν τῶν προηγουμένων ἢ τὸ ὁποῖον εἶναι ἐπακολούθημα τῶν προηγουμένων φιλοθηρότατος ἦν Κῦρος καὶ πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος. **Καὶ** ἄρκιον ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσε (=Ἔτσι παραδείγματος χάριν μιὰ φορὰ) Ξ. Ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι Τισσαφέρει **καὶ** ἐπεμπεῖ τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρῆζει (=ὄθεν ἔστειλε κάποιον) Ξ.

5) Ὁ **καὶ** εἶναι συνδετικός (Ἰδὲ § 121, 2 καὶ § 122).

Σημ. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τίθεται πολλάκις ὁ **καὶ** κατόπιν λέξεως δηλούσης ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα ἀντὶ νὰ τίθεται μετὰ τὴν τοιαύτην λέξιν δοτικὴ πτώσις ἢ φράσις τις κατάλληλος περιέχουσα δοτικὴν προσδιοριστικὴν τῆς προηγουμένης λέξεως τῆς δηλούσης ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα (§ 36, 2, β): ἐν τῷ ἱερῷ ἴσα καὶ ἰκέται ἔσμεν (=ἴσα ἰκέταις=σάν ἰκέται) Θ. οὐχ ὁμοίως πεποιήκασι καὶ Ὅμηρος=τῷ Ὅμηρῳ=μὲ τὸν Ὅμηρον) Πλ. παραπλήσια ἐλεπόνθησαν αἱ Ἀθηναῖοι ἐν Συρακούσῃσι καὶ ἔδρασαν ἐν Πύλῳ (=παραπλήσια τούτοις, ἀ ἔδρασαν) Θ.

§ 124. β' Συμπλοκὴ ἀποφατικῆ. Κατὰ τινὰ ἀποφατικὴν συμπλοκὴν δυνατὸν νὰ ἀποφάσκειται, ἤτοι νὰ ἐκφέρεται ἀποφατικῶς, τὸ ἕτερον μόνον τῶν συμπλεκομένων μερῶν (προτάσεων ἢ ὄρων προτάσεως), δυνατὸν δὲ νὰ ἀποφάσκωνται ἀμφοτέρω τὰ συμπλεκόμενα, ἤτοι

1) δυνατὸν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) ἀποφατικὴ μετὰ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καταφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ **καὶ οὐ**, (**καὶ μὴ**): ἐμὲ ἐχειροτόνησαν **καὶ οὐχ** ὑμᾶς Δ. αὔριον ἔωθεν ἀφίκου οἴκαδε **καὶ μὴ** ἄλλως ποιήσης Πλ.

Σημ. Εἰς τὸν Ὅμηρον διὰ τοιαύτην συμπλοκὴν χρησιμοποιεῖται καὶ τὸ **οὐ δὲ**= **καὶ δὲν**, ἀλλὰ **δὲν**, ἀλλ' ὄχι (διάφορον τοῦ **οὐδέ**, τὸ ὁποῖον γράφεται ὡς μία λέξις) ἐνθ' ἄλλοις μὲν πᾶσιν ἔάνδανεν, **οὐ δὲ** ποθ' Ὅμηρ. (=ἀλλ' ὄχι καὶ εἰς τὴν Ὅμην) Ὅμ.

2) δυνατόν νά συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) καταφατικὴ μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) ἀποφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ *οὔτε-τε*, (*μήτε-τε*): *οὔτε ἐπεμείγνυντο παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν* Θ.

3) δυνατόν νά συνδέονται δύο προτάσεις (ἢ ἔννοιαι) ἀμφοτέρω ἀποφατικά. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ *οὔτε-οὔτε* (*μήτε-μήτε*, *οὔτε-μήτε*, *μήτε—οὔτε*): *ἄνευ ὁμοιοίας οὔτ' ἂν πόλις εὖ πολιευθεῖη οὔτ' οἶκος καλῶς οἰκηθεῖη*.

Σημ. α' Ἀποφατικὴ πρότασις (ἢ ἔννοια) συνδέεται μὲ προηγουμένην ἀποφατικὴν ὡσαύτως πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καὶ διὰ τοῦ *οὐδέ* (*μηδέ* = *οὔτε*, *μήτε*), ὅταν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκόμενων δὲν λαμβάνεται ὡς ἰσότιμον μὲ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὡς συμπλήρωμα αὐτοῦ: *τούτων οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες οὐδέ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον* Ξ.

Τὸ *οὐδέ*, *μηδέ* λαμβάνεται καὶ ἐπιδοτικῶς (= *οὔτε*, *οὔτε* καί): *ὑβριὸν οὐ στέργουσιν οὐδέ δαίμονες* Σοφ. *Οὐδέ εἷς, οὐδέ μία* κλπ. (πβ § 123, 2).

Σημ. β' Κατὰ τὰς ὡς ἄνω συμπλοκάς χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τοῦ *οὐ*, *οὔτε*, *οὐδέ* τὸ *μή*, *μήτε*, *μηδέ*, ὅταν τὸ δι' αὐτῶν συνδεόμενον εἶναι πρότασις ἐπιθυμίας (§ 118,2): *διατείνον μᾶλλον πρὸς τὸ σαιῶ προσέχειν, καὶ μὴ ἀμέλει τῶν τῆς πόλεως* Ξ. *ἐγὼ θρασὺς οὔτ' εἰμὶ μήτε γενοίμην* Σοφ. (πβ. πίστευε καὶ μὴ ἐρεῦνα. μὴ σὲ νοιάξῃ γιὰ μένα, μήτε νά φωτᾶς τί κάνω).

§ 125. γ'. **Συμπλοκὴ ἐπιδοτικὴ.** Οὕτω καλεῖται ἡ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ ὄρων προτάσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκόμενων παρίσταται ὡς μείζον καὶ σπουδαιότερον τοῦ πρώτου. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη συμπλοκὴ

1) διὰ τοῦ *οὐ μόνον* ἢ *μὴ μόνον* ἢ *οὐχ ὅτι* ἢ *μὴ ὅτι* — *ἀλλὰ καί*, ὅταν ἀμφοτέρω τὰ συμπλεκόμενα καταφάσκωνται. («Ὅσον τὸ ἔν τόσον καὶ τὸ ἄλλο): *Οὐ μόνον ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν* (λέγω) Ξ. *Οὐχ ὅτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ* (= ὄχι μόνον ὁ Κ.) Ξ. *Μὴ ὅτι θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ κάγαθοί, ἐπειδὴν γινῶσιν ἀπιστοῦμενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας* (= ὄχι μόνον θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι...) Ξ.

Σημ. Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις τὸ μὲν *οὐχ ὅτι* προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστεράς φράσεως *οὐ λέγω ὅτι* ἢ *οὐκ ἐρῶ ὅτι* (= δὲν θέλω νά πῶ ὅτι), τὸ δὲ *μὴ ὅτι* ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστεράς φράσεως *μὴ εἶπης ὅτι* (*Μὴ εἶπης ὅτι θεός οὐ φιλεῖ τοὺς ἀπιστοῦντας, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι* κλπ.).

2) διὰ τοῦ *οὐχ ὅπως ἢ μὴ ὅπως ἢ μὴ ὅτι* ἢ, σπανίως, *οὐχ ὅτι* — *ἀλλ' οὐδὲ ἢ ἀλλὰ μὴδέ*, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα ἀποφάσκωνται (= ὄχι μόνον δὲν — ἀλλὰ καὶ δέν. Οὔτε τὸ ἓν οὔτε καὶ τὸ ἄλλο). *Οὐχ ὅπως 'τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν, ἀλλ' οὐδὲ δουλείας μετρίας ἠξιώθημεν* (= ὄχι μόνον δὲν μετέχομεν, ἀλλ' οὔτε.....) Ἰσ. *ἐγὼ μὴ ὅτι ὑπὲρ ἄλλου, ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ ἑμαυτοῦ πρόποτε δίκην ἰδίαν εἴρηκα* (= ὄχι μόνον ὑπὲρ ἄλλου δὲν ἔχω συνηγορήσει, ἀλλ' οὔτε καὶ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ μου...) Ἰσαϊ.

Σημ. Τὸ *μὴ ὅτι* καθὼς καὶ τὸ *μὴ τί γε* κατόπιν τοῦ ἐπιδοτικοῦ *οὐδὲ ἢ μὴδέ* (§ 124, 3, Σημ.) ἢ ἄλλης οἰασθήποτε ἀρνητικῆς ἐκφράσεως ἰσοδυναμεῖ πολλάκις μὲ τὴν φράσιν «πολὺ περισσότερον» ἢ «πολὺ ὀλιγότερον» ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων. *ἄχρηστοι* (= οὐ χρήσιμοι) καὶ *γυναιξί, μὴ ὅτι ἀνδράσιν* (= πολὺ περισσότερον εἰς ἀνδρας) Πλ. *οὐκ ἐνὶ δ' αὐτὸν ἀργοῦντα οὐδὲ φίλοις ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μὴ τί γε δὴ θεοῖς* (= πολὺ ὀλιγότερον εἰς θεοῦς) Δ.

3) διὰ τοῦ *οὐχ ὅπως* — *ἀλλὰ καὶ* ἢ σπανίως *ἀλλά*, ὅταν τὸ μὲν πρῶτον τῶν συμπλεκομένων ἀποφάσκειται, τὸ δὲ δεύτερον καταφάσκειται (= ὄχι μόνον δὲν — ἀλλὰ καὶ). *Τῶν Ἀθηναίων οἱ βιωσιάζοντες ἐδίδασκον τὸν δῆμον, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὅπως τιμωροῦσάντο, ἀλλὰ καὶ ἐπαιθέσειαν τὸν Σφοδρίαν* (= ὅτι ὄχι μόνον δὲν θὰ ἐτιμωροῦσαν τὸν Σφοδρίαν, ἀλλὰ καὶ θὰ τὸν ἐπαινοῦσαν) Ξ. *τῶν ἄλλων ὅσων ἐδημοσιεύσατε τὰ χρήματα, οὐχ ὅπως σκευὴ ἀπέδοσθε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι ἀπὸ τῶν οἰκημάτων ἀφηρητάσθησαν* (= ὄχι μόνον σκευὴ δὲν ἐπωλήσατε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι...) Λυσ.

2. Ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι

§ 126. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες ἀντιθετικῶς συνήθεις εἶναι οἱ ἑξῆς: *μέν, δέ, ἀλλά, ἀτάρ* (= ἀλλά), *μέντοι* (= ὅμως), *μὴν* (= ὅμως), *ἀλλὰ μὴν, καὶ μὴν, οὐ μὴν ἀλλὰ* (= ἀλλ' ὅμως), *ὅμως* (συνήθως μετὰ τινος τῶν ἄλλων ἀντιθετικῶν συνδέσμων, οἷον *ὅμως δέ, δ' ὅμως, ἀλλ' ὅμως, ὅμως μέντοι* κλπ.), *καίτοι* (= καὶ ὅμως, ἐν τούτοις). Ἐκ τούτων

1) οἱ σύνδεσμοι *μέν, δέ, μέντοι, μὴν* δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε κατόπιν μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων αὐτῆς. (Ἰδὲ τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

2) μόνον ὁ **μὲν** παρέχει ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἐπόμενα, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι παρέχουν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα.

3) ὁ **καίτοι** συνδέει μόνον κῶλα περιόδου ἢ περιόδους, οὐχὶ δὲ καὶ προτάσεις ἢ ὅρους προτάσεως, ὅπως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι (ἰδὲ κατωτέρω): οὕτω πιθανῶς ἔλεγον **καίτοι** ἀληθές γε οὐδὲν εἰρήκασι (=καὶ ὅμως, μὴ ταῦτα) Πλ.

§ 127. Προτάσεις ἢ ὅροι προτάσεως μὲ ἀντίθετον ἢ διάφορον περιεχόμενον συγῆθως συνδέονται διὰ τοῦ **μὲν—δέ**: ἤγειτο **μὲν** Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει **δὲ** Ξενοφῶν Ξ. ἦν ἡδὺ **μὲν**, κεφαλαλγὲς **δέ** Ξ.

Ὅταν ὅμως πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ ἰσχυροτέρα ἀντίθεσις τοῦ δευτέρου μέλους πρὸς τὸ πρῶτον, τότε μετὰ τὸ **μὲν** ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ **δὲ** ἀκολουθεῖ τὸ **δ' αὖ** (= δὲ πάλιν, δὲ ἐξ ἄλλου), ἢ τὸ **μέντοι** ἢ **ἀλλὰ** ἢ **ὅμως δὲ** ἢ **ἀλλ' ὅμως** ἢ **οὐ μὴν** ἢ **οὐ μὴν ἀλλά**: καὶ οἱ **μὲν** ἠγοῦντο, Κλέαρχος **μέντοι** ἐπορεύετο τὸ στρατεύμα ἔχων ἐν τάξει Ξ. τοῖς στρατιώταις ὑποψία **μὲν** ἦν οὐ Κῦρος ἄγοι πρὸς βασιλέα, **ὅμως δὲ** ἐδόκει ἐπεσθαι Ξ.

§ 128. 1) Ὁ **μὲν** λαμβάνεται ἐνίοτε ἄνευ ἀνταποδόσεως, ἥτοι χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ **δέ**, κατὰ τινα βραχυλογίαν, ἢ δὲ παραλειπομένη ἀντίθεσις νοεῖται ἔξωθεν κατὰ τὰ συμφραζόμενα. (Σχῆμα ἀνανταπόδοτον). Τότε ὁ **μὲν** δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν διὰ τῆς λέξεως **τοῦλάχιστον**: λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἐμοὶ **μὲν** οὐ πιθανός. (ἐνν. ἄλλοις δὲ ἴσως πιθανός) Ἡρ.

Σημ. Δὲν ἀκολουθεῖ ὁ **δέ** κατόπιν τοῦ **μὲν**, καὶ ὅταν οὗτος λαμβάνεται (μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἥτοι) ὡς **βεβαιωτικός** (=ἀλήθεια, βεβαίως): καὶ μὰ τὸδε σκῆπτρον, τὸ **μὲν** οὔποτε φύλλα καὶ ὄζους φύσει (=τὸ ὅποιον βέβαια δὲν θὰ βγάλη ποτέ) Ὅμ.

Τουαύτην βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ **μὲν** καὶ εἰς τὴν φράσιν **πάνυ μὲν οὖν** (=βεβαιότατα) κττ.

2) Καὶ ὁ **δέ** λαμβάνεται συνηθέστατα, χωρὶς νὰ προηγῆται αὐτοῦ ὁ **μὲν**. Εἶναι δὲ τότε ὁ **δέ** α') ἀντιθετικὸς σύνδεσμος (=ὅμως): ταῦτα πάντες ἀεὶ γλίσχονται λέγειν, ἀξίως **δ'** εἰπεῖν οὐδεὶς δεδύνηται Θ. β') μεταβατικὸς, ἥτοι σύνδεσμος συνδέων ἀπλῶς κῶλον περιόδου ἢ περίοδον μὲ τὰ προηγούμενα (πβ. καὶ § 123, 4): Ἐπεὶ δὲ καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο ἠγοῦντο **δ'** οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν

διάβασιν ὡς τέταρες στάδιοι πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπα-
ρῆσαν αἱ τάξεις τῶν ἰππέων Ξ.

Σημ. Ὡς μεταβατικός σύνδεσμος χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ ὁ
μέντοι. Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λόγος μεταβαίνει εἰς τι
νέον καὶ πολὺ σπουδαιότερον τῶν προηγουμένων, χρησιμοποιεῖται ὡς
μεταβατικός σύνδεσμος τὸ *ἀλλὰ μὴν* (=προσέτι δέ, ἐκτὸς δὲ τούτου) ἢ
τὸ *καὶ μὴν*, ἰδίως εἰς ἀπαντήσεις ἢ παρατηρήσεις σχετικῶς μὲ τὰ
ὑπὸ τοῦ ἄλλου λεχθέντα (=ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις): *ἀλλὰ μὴν ἐκείνός γε
ἀεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ φανερῷ Ξ. ἐνταῦθα Γαυλίτης εἶπεν καὶ μὴν, ὦ Κῦρε,
λέγουσί τινες οὐ πολλὰ ὑπισχνεῖ* (=ἀλλ' ὅμως) Ξ.

§ 129. Ὁ σύνδεσμος *ἀλλὰ* λαμβάνεται συνήθως

1) ὡς καθαρῶς ἀντιθετικός ἐπὶ ἰσχυρᾶς ἀντιθέσεως δύο τινῶν
ὅλως ἀντιθέτων ἢ ὅλως διαφόρων. Δι' αὐτοῦ δὲ ἀντιτίθεται συνή-
θως καταφατικόν τι πρὸς προηγούμενον ἀποφατικόν (*οὐκ—ἀλλὰ*
ἢ *μὴ—ἀλλὰ*=δὲν—ἀλλά, ὄχι—ἀλλά, μὴ—ἀλλά. Σχῆμα κατ'
ἄρσιν καὶ θέσιν): *οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ
ἀρετῆς χρήματα* Πλ. *αὔξειν μὴ τὴν βασιλέως, ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ
ἀρχὴν* Ξ.

Σπανιώτερον ὅμως ἀντιτίθεται διὰ τοῦ *ἀλλὰ* καὶ ἀποφατι-
κόν τι πρὸς προηγούμενον καταφατικόν (*ἀλλ' οὐ ἢ ἀλλὰ μὴ*=καὶ
ὄχι): *δεῦρο νόμος (ἔστι) εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, ἀλλ' οὐ
μαθήσεως* (=καὶ ὄχι μαθήσεως) Πλ.

2) ἄπλως ὡς περιοριστικός, ἤτοι πρὸς περιορισμὸν τοῦ προη-
γουμένου νοήματος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται κάπως εὐρύ: (*ἀλλὰ*
=*μόνον*): *τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἀλλὰ
τὰ πλάγια λυπεῖ* Ξ.

Τοιαύτην περιοριστικὴν σημασίαν ἔχει κανονικῶς ὁ *ἀλλὰ*
κατόπιν ἀποφατικῆς προτάσεως περιεχούσης τὴν λέξιν *ἄλλος* ἢ
ἕτερος: (*ἀλλὰ*=παρὰ μόνον): *ἐν τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδε-
μία οὔτε φιλία οὔτε Ἑλληνίς, ἀλλὰ Θραῶκες Βυθυνοί* Ξ.

Ἄλλὰ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *παρὰ μόνον* λαμβάνεται συνήθως
κατόπιν ἀρνήσεως οὐχὶ τὸ ἀπλοῦν *ἀλλά*, ἀλλὰ τὸ *ἀλλ' ἢ ἄνδρες*
οὐδαμοῦ *φυλάτιοντες ἡμᾶς φανεροί εἰσιν, ἀλλ' ἢ κατ' αὐτὴν
τὴν ὁδὸν* (=παρὰ μόνον) Ξ. Προῆλθε δὲ ἡ φράσις αὕτη (*ἀλλ' ἢ*)
ἐκ συμφύσεως δύο συντάξεων, ἤτοι ἐκ φράσεων, οἷαι π.χ. *οὐδὲν
ἄλλο* ἔπραξε, *ἀλλὰ* τοῦτο — καὶ — *οὐδὲν ἄλλο* ἔπραξε ἢ τοῦτο,
προῆλθεν ἔπειτα ἡ φράσις *οὐδὲν ἄλλο* ἔπραξεν *ἀλλ' ἢ* τοῦτο.

Σημ. α' Ποικίλη είναι ἡ χρῆσις καὶ ποικίλαι αἱ σημασίαι τοῦ συνδέσμου ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ ἀλλὰ λαμβάνεται 1) εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου, ἰδίᾳ κατόπιν ἀρνητικῆς ἢ ἐρωτηματικῆς προτάσεως, μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἀπεναντίας· πῶς οὖν αὐτός ὢν τοιοῦτος ἄλλους ἂν ἢ ὀσβεῖς ἢ παρανόμους ἐποίησεν; ἀλλ' ἔπαυσε μὲν τούτων πολλοὺς ἀρετῆς ποιήσας ἐπιθυμῶν Ξ. 2) μετὰ ῥήματος προστακτικῆς ἐγκλίσεως ἐπὶ ἐντόνου προσταγῆς ἢ ἐντόνου προτροπῆς (ἀλλὰ = ἐμπρὸς λοιπόν, λοιπόν)· ἀλλὰ πείθεσθε (= λοιπόν ἀκούσατέ με) Ὅμ. 3) μετὰ πρότασιν ἰδίᾳ ὑποθετικὴν ἢ αἰτιολογικὴν μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ τοῦλάχιστον· εἰ τοῖνυν οὕτω γινώσκεις, ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὐωχοῦ (= τοῦλάχιστον τρώγε ἄφθονα κρέατα) Ξ. ὧ θεοὶ πατρῶοι, συγγένεσθ' ἀλλὰ νῦν (= τοῦλάχιστον τώρα· ἐνν. εἰ μὴ πρότερον).

Σημ. β' Ἡ φράσις οὐ μὴν ἀλλὰ (= ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις) εἶναι βραχυλογικὴ καὶ προῆλθεν ἐκ παραλείψεως μετὰ τὸ οὐ μὴν ῥήματος ὑπάρχοντος εἰς τὰ προηγούμενα ἢ νοουμένου ἔξωθεν· ὁ ἵππος πίπτει εἰς τὰ γόνατα καὶ μικροῦ κἀκεῖνον ἐξετραχίλισεν· οὐ μὴν ἀλλ' ἐπέμεινε ὁ Κῦρος (= οὐ μὴν ἐξετραχίλισεν αὐτὸν ὁ ἵππος — ἢ — οὐ μὴν κατέπεσεν ὁ Κῦρος, ἀλλὰ κλπ.) Ξ. Καθ' ὅμοιον τρόπον παρήχθησαν καὶ αἱ φράσεις οὐ μέντοι ἀλλὰ — καὶ — οὐ γὰρ ἀλλά.

Σημ. γ' Ὁ σύνδεσμος ἀλλὰ ἀρχῆθεν εἶναι προκλιτικὸς τύπος τοῦ οὐδετέρου πληθυντικοῦ ἀλλὰ τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος. Ἡ ἀρχικὴ αὕτη σημασία τοῦ ἀλλὰ διαφαίνεται εἰς φράσεις, οἷα π.χ. Ἰλ. Α 280· Εἰ δὲ οὐ κρατερὸς ἔσσι, θεὰ δέ σε γέιναιτο μήτηρ, ἀλλ' ὄδε φέριερός ἐστι, ἐπεὶ πλόνεσσιν ἀνάσσει. α') = εἰς ἀλλὰ οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ. β') = μὰ οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ.

Ὁ δὲ σύνδεσμος ὅμως (συγγενῆς ἐτυμολογικῶς τοῦ ἐπιρρήματος ὁμοῦ) προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος ὁμῶς (= ὁμοίως, συγχρόνως, ἔξ ἴσου). Ἰδὲ Ἰλιάδος Α 196, Ξ 62 κλπ. καὶ Μ 293 ἢ Ὀδυσσεΐας λ 565.

Οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι μέν, μὴν, μέντοι (= μέντοι), καίτοι (= καίτοι) ἀρχῆθεν εἶναι μόρια ββαιωτικά (= ἀλήθεια, βέβαια, κλπ.). Ἰδὲ § 121, 3.

3. Διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι

§ 130. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες διαζευκτικῶς εἶναι ὁ ἢ καὶ ὁ εἴτε, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, καὶ ὁ ἦτοι, ἐάντε, ἄντε, ἦντε.

1) Ὁ διαζευκτικὸς ἢ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται ὁμοίως ὅπως εἰς τὴν νέαν, ἦτοι ὅταν μὲν ἡ διάζευξις γίνεται ἄνευ ἐμφάσεως, τίθεται ἅπαξ μεταξὺ τῶν διαζευγνυομένων μελῶν, ὅταν δὲ ἡ διάζευξις γίνεται μετ' ἐμφάσεως, τίθεται πρὸ ἐνὸς ἐκάστου τῶν διαζευγνυομένων μελῶν. Κατὰ τὴν δευτέραν

ταύτην περίπτωσιν ἀντὶ τοῦ ἦ — ἦ τίθενται προσέτι ἦτοι — ἦ ἢ ἦ — ἦ καί· χρῶ τοῖς εἰρημένοις ἢ ζῆτει βελτίω τούτων Ἰσ. ἢ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγὴν ἔχε. ἦτοι κείνόν γε δεῖ ἀπόλλυσθαι ἢ σέ Ἡρ. ἢ ξένος ἢ καί τις πολίτης Δημ.

Τὰ διαζευγνύομενα δύνανται νὰ εἶναι καὶ περισσότερα τῶν δύο (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν)· εἷς δέ τις ἀρχὸς ἀνὴρ βουλευφόρος ἔστω, ἢ Αἴας ἢ Ἰδομενεὺς ἢ δῖος Ὀδυσσεὺς ἢ (=ἦ) σὺ Πηλεΐδη Ὀμ.

Σημ. Τὸ μόριον ἢ χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, προσέτι

α') εἰς ἐπανόρθωσιν προηγουμένως λεχθέντος. (Ἐπανορθωτικός ἦ)· ἐροῦ δὲ τὴν κυναγὸν Ἄρτεμιν, ἴνος ποινὰς τὰ πολλὰ πνεύματ' ἔσχεν ἐν Ἀλλίδι· ἢ ἴω φράσω (=ἦ καλύτερα θὰ τὸ δηλώσω ἐγώ) Σοφ.

β') εἰς διασάφησιν προηγουμένης ἐρωτήσεως, ἢ ὅποια παρίσταται γενική πως καὶ ἀόριστος. (Διασαφητικός ἦ)· Τι τηνικάδε ἀφίξει, ὦ Κριῶν; ἢ οὐ πρῶ ἔτι ἐσίν; Πλ. (πβ. τί κάθεσαι ἐδῶ; ἢ περιμένεις κανένα;).

γ') μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, εἰ δ' ἄλλως, ἐν ἐναντία δὲ περιπτώσει οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ εἰς τὸ ἱερὸν εἰσεῖναι, ἢ ἀποθανεῖται. (πβ. γιὰ δῶσε μας τὴν κόρη σου, ἢ θενά πᾶμε σένα = εἰδ' ἄλλως; θὰ πᾶμε κλπ.) Ἰδὲ καὶ § 32, 2 (συγκριτικὸν ἦ).

2) Διὰ τοῦ εἶτε—εἶτε, (ἐάντε—ἐάντε, ἄντε — ἄντε, ἦντε — ἦντε) συνδέονται διαζευκτικῶς δύο τινά, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀδιαφορία τοῦ λέγοντος ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν διαζευγνυομένων· εἶτε Δύσανδρος εἶτε ἄλλος τις Ξ. ἐάντε νῦν ἐάντε αὖθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὐρήσετε Πλ. (Ἰδὲ καὶ ὑποθετικὰς προτάσεις).

4. Αἰτιολογικοὶ (παρατακτικοὶ) σύνδεσμοι

§ 131. 1) Κανονικῶς λαμβάνεται ὡς παρατακτικὸς αἰτιολογικὸς σύνδεσμος ὁ γὰρ (=διότι), σπανίως δὲ ὁ ὡς (=διότι) καὶ ὁ ἐπεὶ (=καθόσον). Συνδέουν δὲ οὗτοι πάντοτε κῶλα περιόδων ἢ περιόδους (§ 121, 2)· μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσης· κοινὴ γὰρ ἢ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον Ἰσ. — ἦν νικῶμεν, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἀρπαγὴν τραπέσθαι ὡς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνὴρ ἔστω, ἀλλ' ἀχθοφόρος Ξ.—μέγα δὲ τὸ δομοῦ τραφήναι ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων (=καθόσον καὶ εἰς τὰ θηρία κλπ.) Ξ.

2) Ὁ γὰρ συντάσσεται ὁμοίως καὶ ὡς διασαφητικὸς σύνδεσμος, ἦτοι ὡς σύνδεσμος εἰσάγων διασάφησιν ἢ ἐπεξηγήσιν τινὰ τῶν προηγουμένων. (Διασαφητικὸς γὰρ = δηλαδή) Σωκράτης δ' ὥσπερ ἐγίνωσκεν, οὕτως ἔλεγε· τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη σημαίνει (= ἔλεγε δηλαδή ὅτι κλπ.) Ξ. Οὕτω κανονικῶς χρησιμοποιεῖται ὁ γὰρ κατόπιν δεικτικῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων σημαῖον δέ, τεκμήριον δέ, τὸ δὲ μέγιστον κ.τ.τ. (§ 24).

Σημ. α' Τὸ ἐπεὶ συνδέον παρατακτικῶς λαμβάνει πολλάκις τὴν σημασίαν τοῦ καίτοι· ἐγὼ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατός (εἰμι)· ἐπεὶ ἐβουλόμην ἂν οἷός τ' εἶναι (= καίτοι ἐβουλόμην ἂν = μολοντί θά ἤθελα κλπ.) Πλ.

Σημ. β' Πρὸ τοῦ αἰτιολογικοῦ γὰρ προτάσσεται πολλάκις ὁ ἐπιδοτικός καὶ (ἢ ἐπὶ ἀρνήσεως τὸ ἐπιδοτικὸν οὐδέ)· ἀνήκει δὲ οὗτος ὁ καὶ ἢ εἰς τὴν μετὰ τὸ γὰρ λέξιν (καὶ τότε τὸ καὶ γὰρ = διότι καὶ) ἢ εἰς ὅλην τὴν διὰ τοῦ γὰρ εἰσαγομένην πρότασιν (καὶ τότε τὸ καὶ γὰρ = καὶ μάλιστα). Ἐνίοτε λέγεται προσέτι καὶ γὰρ καί· ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο (= διότι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μένων τὸ ἤθελε) Ξ. ὥστε (βασιλεύς) οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων· καὶ γὰρ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ (= διότι μάλιστα ὁ Κ. κλπ.) Ξ. Οὐδείς πόποτι Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβές . . . λέγοντος ἤκουσεν· οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως διελέγετο (= διότι μάλιστα δὲν συνεζήτει περὶ κλπ.) Ξ.

§ 132. Πολλάκις ἢ διὰ τοῦ γὰρ εἰσαγομένη πρότασις παρεμβάλλεται μετὰ τῶν λέξεων τῆς αἰτιολογουμένης προτάσεως καὶ οὕτω ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ παρένθεσιν τοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται διὰ τῆς παρεμβαλλομένης προτάσεως. Τότε ὁ γὰρ φαίνεται συνδέων καθ' ὑπόταξιν καὶ ἰσοδυναμῶν πρὸς τὸν αἰτιολογικὸν σύνδεσμον ἐπεὶ ἢ ἐπειδὴ· Ξενοφῶν λαβῶν βοῦν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γὰρ ἦν ἄλλα ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβοήθει (= ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχαν ἄλλα κλπ.) Ξ.

Ἡ τοιαύτη σύνταξις τοῦ γὰρ εἶναι λίαν συνήθης εἰς τὸν Ὅμηρον (ἰδίᾳ κατόπιν κλητικῆς τινος) καὶ εἰς τὸν Ἡρόδοτον· Φήμε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροσιῶν θελκτήρια οἶδας, τῶν ἐν γέσφιν ἄειδε (= ἐπειδὴ πολλὰ ἄλλα κλπ.) Ὅμ. ἐνταῦθα Κῦρος, ἦν γὰρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης, τοῦτόν σφι τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι Ἡρόδ.

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας συντάξεις δύναται πολλάκις ὁ γὰρ νὰ ἀποδίδεται καὶ μὲ τὴν ἀρχικὴν τοῦ σημασίαν, ἦτοι μὲ τὸ βέβαια· ὑμεῖς δὲ πρὸς ἃ ἐγὼ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις

ἡμῶν αἰτιάζεται, ἵστε γὰρ αὐτὰ ὡσπερ καὶ ἐγώ, συμβουλευέετε τὰ ἄριστα (=καὶ τὰ γνωρίζετε βέβαια αὐτὰ κλπ.) Ξ.

Σημ. α' Ἐκ τοιούτων συντάξεων προῆλθεν, ὥστε ἡ βραχυλογικὴ φράσις ἄλλ' οὐ γὰρ νὰ σημαίῃ ἄλλ' ὅμως· ἐκαλλυνόμεν ἂν καὶ ἡβρονόμεν, εἰ ἠπιστάμην ταῦτα· ἄλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι (=ἄλλ' ὅμως δὲν τὰ γνωρίζω. Ἡ φράσις δύναται νὰ συμπληρωθῇ οὕτω : ἄλλ' οὐ καλλύνομαι οὐδὲ ἡβρύνομαι οὐ γὰρ ἐπίσταμαι).

Σημ. β' Τὸ γὰρ προῆλθε διὰ συνθέσεως ἐκ τοῦ ἐγκλιτικοῦ γέ καὶ τοῦ ἄρ (ἄρα), τὰ ὁποῖα ἀμφοτέρωθεν δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ γὰρ οὐδέποτε τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Ἀρχικὴ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι ἡ βεβαιωτικὴ, τὴν ὁποίαν συνηθέστατα ἔχει εἰς ἀπαντήσεις· τὸ φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταυτὸν ; Ταυτὸν γὰρ (=τὸ ἴδιο βέβαια) Πλ. Ἐκ τῆς βεβαιωτικῆς δὲ σημασίας προῆλθε κατόπιν ἡ αἰτιολογικὴ καὶ ἡ διασαφητικὴ (πβ. § 121, 2).

5. Συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι

§ 133. 1) Οἱ συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι ἄρα, δῆ, οὖν, γοῦν, οὐκοῦν, οὐκουν, τοίνυν, τοιγαροῦν, τοιγάρτοι καὶ ὥστε συνδέουν μὲ τὰ προηγούμενα περιόδων κῶλα ἢ περιόδους.

2) Ἐκ τῶν συμπερασματικῶν συνδέσεων ὁ ἄρα, δῆ, οὖν, γοῦν καὶ τοίνυν οὐδέποτε τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως (Ἴδὲ κατωτέρω παραδείγματα καὶ παράβαλε § 122 τέ, § 126, 2 καὶ § 132, Σημ. 2).

§ 134. α' Οἱ σύνδεσμοι ἄρα, δῆ, οὖν καὶ τοίνυν ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸν σύνδεσμον τῆς νέας γλώσσης λοιπὸν καὶ χρησιμοποιοῦνται, ὅπως ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ λοιπὸν. Εἰδικῶς δὲ περὶ ἐκάστου αὐτῶν παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς :

1) Ὁ σύνδεσμος ἄρα κανονικῶς εἰσάγει συμπέρασμα λογικόν, ἥτοι συμπέρασμα προκῆπτον ἐκ προηγουμένων κρίσεων ἢ ἐκ συλλογισμοῦ· εἰ ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι. Σὺ ἄρα τυραννεῖν οὐκ ἂν δέξαιο (=Σὺ λοιπὸν ἢ λοιπὸν σὺ) Πλ. Εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοί· εἰσὶν ἄρα καὶ θεοί Λουκ.

Σημ. Τὸ μόριον ἄρα (ποιητικῶς καὶ ἄρ ἢ ἐὰ) ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο, ἵνα δηλώσῃ τὴν ἄμεσον ἀκολουθίαν καὶ στενὴν σχέσιν δύο ἔννοιων, ἥτοι ἐσήμαινε εὐθὺς κατόπιν, φυσικά, ἀκριβῶς· ὡς εἰπὼν κατ' ἄρ ἐξέτο (=ἀμέ-

σως κατόπιν ἐκάθισε) Ὁμ. μνήσαιο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίοθοιο, τὸν ῥ' (=ῥα) Ἀγαμέμνονιδος ἔκταν Ὀρέστης (=τὸν ὁποῖον ἀκριβῶς ἐφρόνευσε . . .) Ὁμ.

Πολλάκις δὲ τὸ ἄρα λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ κατὰ τὰ φαινόμενα, καθὼς φαίνεται ἐκ τῶν ὑστέρων, καθὼς βλέπω τώρα, κ.τ.τ., ἥτοι ἵνα δηλωθῇ κρίσις τοῦ λέγοντος σύμφωνος πρὸς τὰ νῦν πράγματι συμβαίνοντα, ἀντίθετος δὲ πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς ἄλλου τινὸς ἢ πρὸς προηγουμένην πεπλανημένην γνώμην αὐτοῦ τοῦ λέγοντος· οὐ περὶ τῆς ἐλευθερίας ἄρα τῷ Μήδῳ ἀντέστησαν Θ. ὧ πόποι οὐκ ἄρα πάντα νοήμονες οὐδὲ δίκαιοι ἦσαν Φαιήκων ἠγήτορες Ὁμ.

Εἰς δὲ τὴν φράσιν εἰ μὴ ἄρα, ἡ ὁποία ἐκφράζει εἰρωνειάν, τὸ ἄρα λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἴσως· πῶς ἂν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθεῖται τοὺς νέους; εἰ μὴ ἄρα ἡ τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλεια διαφθορά ἐστιν (=ἐκτὸς ἐὰν ἴσως ἡ ἐπιμέλεια κλπ.) Ξ.

2) Τοῦ δὴ καὶ τοῦ οὖν ὡς συμπερασματικῶν συνδέσμων ἡ χορηγία εἶναι ἐν γένει ἡ αὐτή. Ἦτοι ταῦτα

α') εἰσάγουν κανονικῶς συμπέρασμα πραγματικόν, ἥτοι ἐπακολούθημα προκῦπτον ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἢ ἐκ τινος πραγματικοῦ γεγονότος (=φυσικὰ λοιπόν, λοιπόν)· οἱ Θαυρακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐ πρόποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο, εἰ μὴ τότε. ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι Ξ. Ἐν Ἐφέσῳ ἤδη ὄντος αὐτοῦ (τοῦ Θίβρωνος) Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ σιγάτευμα. ὁ μὲν οὖν Θίβρων ἀπῆλθεν οἴκαδε Ξ.

β') χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἀνακεφαλαίωσιν προλεχθέντων ἢ πρὸς ἀνάληψιν καὶ συνέχισιν λόγου διακοπέντος διὰ τινος βραχυτέρας ἢ μακροτέρας παρενθέσεως· (πβ. § 132)· Οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταιᾷ οὕτως ἐπεπράγασαν Θ. ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κόμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοιαιῖοι (διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ ἡ κατάβασις), τότε δὴ συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο κλπ. Ξ.—Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν Ξ. ὁ δὲ Πρόξενος (ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσῶν καὶ τάξις αὐτῶ ἐπομένη τῶν ὀπλιῶν), εὐθύς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὅπλα Ξ.

Σημ. α' Τὸ μόριον δὴ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο, ὡσάκις ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς τι παρὸν καὶ πρόδηλον γεγονός,

ἦτοι ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικόν, χρονικόν καὶ βεβαιωτικόν (=τόρα, νά! πιά, δά). *Τεῦκρος λέπον, δὴ ῥῶιν ἀπέκτατο πιστὸς ἑταῖρος* (=νά! καθὼς βλέπεις, μᾶς ἐσκοτώθηκε—νά! μᾶς ἐσκοτώθηκε—τόρα μᾶς ἐσκοτώθηκε). *Ομ. Οὕτω, ῥῆν δὴ=τόρα δά ἢ τώρα πιά: τότε δὴ=τότε πιά: πάλοι δὴ =εἶναι πολὺς καιρὸς πιά: καὶ δὴ=λοιπὸν νά. *Βλέψον κάτω. Καὶ δὴ βλέπω* (=λοιπὸν νά! κοιτάζω) Ἀρφ.

Σημ. β' Τὸ μόριον *οὖν* ἐχρησιμοποιοεῖτο ἀρχῆθεν εἰς διαβεβαιώσεις, ἦτοι καὶ τοῦτο ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα βεβαιωτικόν μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ *ἐν πάσῃ περιπτώσει, βέβαια, ἀληθινά, πράγματι*. *Νῦν δ' ἐπεὶ ἡμέτερον τε πόλιν καὶ γαίαν ἰκάνεις, οὗτ' οὖν ἐσθῆτος δευῆσαι οὔτε τεν ἄλλον* (=οὔτε φορέματα, οὐ βεβαιῶ, θὰ σοῦ λείψουν—οὔτε φορέματα βέβαια θὰ σοῦ λείψουν κλπ.) *Ομ. *Εἰ δ' εἰσὶν, ὥσπερ οὖν εἰσιν, θεὸς ἢ θεῖόν τι ὃ ἔσως, οὐδὲν κακὸν ἂν εἴη* (=ὅπως πράγματι εἶναι) Πλ. *πάνυ μὲν οὖν* (βεβαιότατα). Πβ. § 128,1, Σημ.

Βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ *οὖν* καὶ εἰς τὸ δ' *οὖν*, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπάγεται κατὰ τι τὸ ἀδιαμφισβήτητον καὶ πραγματικόν κατόπιν ἄλλων προλεχθέντων, τὰ ὅποια ἐνέχουν τι τὸ δυνάμενον νά ἀμφισβητηθῆ. **Ἐντιῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύραξ ἢ Σπεννέσιος γυνὴ παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κῦρος δοῦναι χρήματα πολλὰ. Τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τετάρων μηνῶν* (=Ὅπως οὐδέποτε τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Κῦρος ἐπλήρωσε τότε εἰς τὸ στράτευμα κλπ.) Ξ. *Εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω, οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς* (=ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως θὰ προτιμήσω σᾶς) Ξ.

Σημ. γ' Τὸ μὲν *οὖν* πολλαῖς λαμβάνεται εἰς ἀποκρίσεις μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ (*ὄλως*) *τοῦναντίον, (ὄλως) ἀπεναντίας*. *Οἱ παρὰ σοὶ τούτων οὐδὲν ἐπίστανται; Πάντα μὲν οὖν* (=Ἀπεναντίας ὅλα τὰ γνωρίζουν) Ξ.

Σημ. δ' Τὸ *γοῦν* (προεληθὸν ἐξ ἐνώσεως τοῦ *οὖν* μετὰ προηγουμένου γέ=βεβαίως ἢ τοῦλάχιστον) σημαίνει ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων 1) βέβαια, 2) παραδείγματος χάριν καὶ 3) τοῦλάχιστον, ὅπως οὐδέποτε.

3) *Οὐκοῦν, οὐκοῦν*. Ταῦτα προήλθον ἐκ συνεκφορᾶς τοῦ *οὐ* (*οὐκ*) καὶ τοῦ *οὖν*. Καὶ τὸ μὲν *οὐκοῦν* εἰσάγει συμπέρασμα καταφατικόν (=λοιπὸν), τὸ δὲ *οὐκοῦν* εἰσάγει συμπέρασμα ἀποφατικόν (=λοιπὸν δέν). *Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Φαργάβαζος, ἀπλῶς ὑμῖν ἀποκρίνομαι; (=λοιπὸν, εἶπεν ὁ Φ.) Ξ. Οὐκοῦν μ' ἐάσεις; (=λοιπὸν δέν θὰ μ' ἀφήσης;) Σοφ.*

Σημ. Τὸ *οὐκοῦν* εἰς διαλόγους εἰσάγον ἀποφατικὴν ἀπόκρισιν ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ *οὐδαμῶς, οὐδόλως Ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; Οὐκοῦν ἔγωγε Ξ.*

4) Τὸ *τοίνυν* (συγκείμενον ἐκ τοῦ *τοί*=βεβαίως καὶ τοῦ *νῦν*—*νῦν*=τόρα, λοιπὸν) εἰσάγει συμπέρασμα ὅπως τὸ *δὴ* καὶ τὸ *οὖν*, ἀλλὰ μὲ ἀσθενέστερον τόνον. *Λέγε δὴ, τί φῆς εἶναι τὸ ὄσιον*

καὶ τὸ ἀνόσιον. Λέγω **τοίνυν** ὅτι τὸ μὲν ὁσίον ἐστίν, ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ (=λέγω λοιπὸν ὅτι κλπ.) Πλ.

§ 135. β' 1) Τὸ **τοιγαροῦν** καὶ τὸ **τοιγάροτι**, (ποιητικῶς δὲ καὶ παρ' Ἡροδότῳ **τοιγάρο**), εἰσάγουν συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον παρίσταται ὡς ἰσχυρὰ πεποίθησις τοῦ λέγοντος (=γιαυτὸ ἀκριβῶς λοιπόν, γιαυτὸ ἴσια ἴσια). *Πρόξενος ᾤετο ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν. Τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοὶ τε κἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὔνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἀδικοὶ ἐπεβούλευον* Ξ.

2) Τὸ **ὥστε** συνδέον κατὰ παράταξιν (περίοδον ἢ συνηθέστερον κῶλον περιόδου) ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ἐπομένου, *γιαυτὸ λοιπόν, ὥστε*. *Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκε Τισσαφέρην· ὥσθ' οἱ Ἕλληνας ἐφρόντιζον* Ξ.

Β' Σύνδεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν

1. Εἰδικαὶ προτάσεις

§ 136. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τῶν εἰδικῶν συνδέσμων ὅτι καὶ ὥς, (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ διὰ τοῦ ὄ, εἰς τοὺς ποιητὰς ἐν γένει καὶ διὰ τοῦ οὐνεκα, εἰς τοὺς τραγικοὺς καὶ διὰ τοῦ ὀθούνεκα, εἰς δὲ τὸν Ἡρόδοτον καὶ διὰ τοῦ διότι = ὅτι, πῶς, πὸν) καὶ χρησιμεύουν

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ἀντικείμενον) ὀημάτων λεκτικῶν (λέγειν ἀγγέλλειν, κλπ.) ἢ αἰσθητικῶν (αἰσθάνεσθαι, ὁρᾶν, ἀκούειν κλπ.) ἢ γνωστικῶν (γιγνώσκειν, εἰδέναι κλπ.), ἢ ὡς ἐπεξήγησις ἀντωνυμίας οὐδετέρου γένους, συνηθῶς δεικτικῆς (τοῦτο, ταῦτα—ὄ).

2) ὡς ὑποκείμενον ἀπροσώπων ὀημάτων (ἀγγέλλεται, ἀρκεῖ, κλπ.) ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων ἄλλης (ἐστίν), δῆλόν (ἐστίν) κλπ.

§ 137. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως, διὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων κρίσεως (§ 118, 1. Ἄρνησις οὐ). Ὅταν ὁμοῦ τὸ ὀημα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου, συνηθῶς ἀντὶ τῆς (κυρίως) ὀριστικῆς τίθεται εἰς τὴν εἰδικὴν πρότασιν εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου

(Ἴδὲ § 116, 2, Σημ. 3) λέγει ὁ κατηγοροῦς ὡς ὑβριστῆς εἰμι (= πὼς εἶμαι) Λυσ. Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν (= ὅτι ἡ ἐκστρατεία θὰ γίνη...) Ξ. Ἴσως εἵποιεν ἂν πολλοὶ ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο (= ὅτι δὲν ἤμπορεῖ ποτὲ νὰ γίνῃ) Ξ. (πβ. ὁ δίκαιος οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄδικος) — Ἐλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκε, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη Ξ. — ἠγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρος ἀφέστηκε Θ. — ἀρκεῖ δὲ τῶν ἄλλων καταγελαῖς Ξ. ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παραπάν οὐ νομίζεις θεοὺς (= αὐτὰ ἰσχυρίζομαι, οὐ δηλαδή κλπ.) Πλλ.

Σημ. α' Εἰς τὰς φράσεις οἶδ' ὅτι (= τὸ ξέρω ἢ βέβαια), εὐ οἶδ' ὅτι (= τὸ ξέρω καλὰ ἢ βεβαιότατα), δῆλον ὅτι (= προδήλως, προφανῶς), αἱ ὁποῖαι παρήχθησαν κατὰ παράλειψιν τοῦ ῥήματος εἰδικῆς προτάσεως καὶ λαμβάνονται οὕτω παρενθετικῶς ὡς βεβαιωτικὰ ἐπιρρηματα, τὸ ὅτι δὲν ἔχει κατόπιν αὐτοῦ ῥῆμα, εἰς τὸ ὅποιον νὰ ἀναφέρεται Ἀκούετε, εὐ οἶδ' ὅτι, καὶ ἡμεῖς Ἰάσονος ὄνομα Ξ. Οὕτω σοι διαφερόντος ἤρσκειν ἢ πόλις καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δῆλον ὅτι Πλ. (Ἐντεῦθεν προῆλθε τῆς νέας γλώσσης τὸ ἐπίρρημα δηλονότι καὶ δηλαδή).

Σημ. β' Ὁ εἰδικὸς σύνδεσμος ὡς διαφέρει τοῦ εἰδικοῦ ὅτι κατὰ τοῦτο, ὅτι διὰ τοῦ ὡς συνήθως εἰσάγεται κάτι τι, τὸ ὅποιον παρίσταται ὡς οὐχὶ ἀληθὲς ἢ ὡς ἀβέβαιον. Διὰ τοῦτο δὲ κανονικῶς τὸ ὡς τίθεται μετὰ τὸ ῥῆμα διαβάλλειν, πείθειν, κ. τ. τ. Τισσαφέρους διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ (= ὅτι τάχα τὸν ἐπεβουλεύετο) Σ.

Σημ. γ' Εἰς τὰς εἰδικὰς προτάσεις ἡ εὐκτική τοῦ πλαγίου λόγου τοῦ μὲν ἐνεστώτος δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος πάλιν ἢ τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ δὲ παρακειμένου δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικὴν τοῦ παρακειμένου πάλιν ἢ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ ἔλεγεν ὅτι ἀδικοῖεν = ὅτι ἀδικοῦσι — ἢ — ὅτι ἠδίκουν ἔλεγεν ὅτι πεφευγὼς εἶη = ὅτι ἐφευγε — ἢ — ὅτι ἐπεφεύγει.

Σημ. δ' Τὰ λεκτικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον ὡς ἀντικείμενον. Οὕτω δὲ συντάσσεται κανονικῶς τὸ ῥῆμα φημί (καθὼς καὶ τὰ δοξαστικά ῥήματα νομίζειν, ἠγείσθαι, οἴεσθαι, κλπ.).

Τὰ δὲ αἰσθητικὰ καὶ τὰ γνωστικὰ ῥήματα συντάσσονται συνηθέστατα καὶ μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς). (Ἴδὲ τὰ περὶ ἀπαρεμφάτου καὶ μετοχῆς).

2. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις

§ 138. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται διὰ τῶν αἰτιολογικῶν συνδέσμων ὅτι, διότι, ὡς (= διότι ἢ ἐπειδὴ) καὶ διὰ τῶν (κυρίως χρονικῶν) συνδέσμων

ἐπεί, ἐπειδή (καὶ σπανιώτερον ὅτε καὶ ὁπότε = ἀφοῦ, εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς καὶ διὰ τοῦ οὐνεκα ἢ ὀθούνεκα = ἐπειδή, διότι).

2) κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως καὶ δι' αὐτὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 118,1) ἢ σπανίως δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου. (Ἄρνησις οὐ. Πρὸβλ. εἰδικὰς προτάσεις). Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν λελύσθαι τὰς σπονδάς, διότι ἐς χεῖρας ἦλθον Θ. Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στρατεύμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη (= διότι ἐκεῖ ἦτο) Ξ. Δέομαί σου παραμείναι, ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐνδὸς ἡδίων ἀκούσαιμι ἢ σοῦ (= διότι ἐγὼ) Πλ.

Σημ. α' Διὰ τοῦ ὅτι κανονικῶς εἰσάγεται ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις μετὰ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα (χαίρω, ἡδομαι, θαναμάζω, κλπ.), ἢ κατόπιν φράσεων, οἷαι αἰσχρόν (ἐστὶ), δεινόν (ἐστὶ), θανασιόν (ἐστὶ), κ. τ. τ. χαίρω, ὅτι εὐδοκιμεῖς Πλ. Οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὐ φαίνοιο Ξ.

Ἄλλὰ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἀκολουθεῖ πολλάκις πρότασις εἰσαγομένη διὰ τοῦ εἰ (ὡς αἰτιολογικοῦ), ὅταν τὸ αἷτιον παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀμφισβητηθῇ. (Ἄρνησις μή). Σωκράτης ἐθαύμαζεν, εἴ τις ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον πρᾶττο (= εὗρισκε παράδοξον, ἂν κανεῖς) Ξ. οὐ θανασιόν, εἰ μὴ τούτων ἐνεθυμήθησαν; (= δὲν εἶναι παράδοξον, πού δὲν) Σ.

Σημ. β' Τὸ αἰτιολογικὸν ὡς πολλάκις ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ ὅτι οὕτω (=διότι ἔτσι ἢ διότι τόσον). πολὺ δὲ (εὐδαιμονίζω σε τοῦ τρόπου) ἐν τῇ νυνὲ περιστάσει συμφορᾷ, ὡς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πρᾶως φέρεις (=ὅτι οὕτω ῥαδίως κλπ.=διότι ἔτσι ἀγογγύστως κλπ. ἢ=διότι τόσον ἀγογγύστως κλπ.).

3. Τελικαὶ προτάσεις

§ 139. Αἱ τελικαὶ προτάσεις, ἦτοι αἱ προτάσεις αἱ δηλοῦσαι (τὸ τέλος, ἦτοι) τὸν σκοπὸν ἐνεργείας τινός,

1) εἰσάγονται διὰ τῶν τελικῶν συνδέσμων ἵνα, ὅπως καὶ ὡς (καὶ ὄφρα εἰς τοὺς ποιητὰς=γιανά, νά), μετ' ἀρνήσεως δέ, ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας, διὰ τοῦ ἵνα μή, ὅπως μή, καὶ ὡς μή, ἢ διὰ μόνου τοῦ μή (=γιανά μή, νά μή).

2) ἐκφέρονται κατόπιν μὲν ἀρχτικοῦ χρόνου δι' ὑποτακτικῆς, κατόπιν δὲ ἱστορικοῦ χρόνου συνήθως δι' εὐκτικῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποτακτικῆς. Κύνas τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύνωσιν (=γιανά ἀπομακρύνουν) Ξ. Ξενοφῶν ἡγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἐκβασιν, ὅπως ταύτη τῇ ὁδῷ οἱ πο-

λέμιοι προσέχοιεν τὸν νοῦν (= γιανὰ ἔχουν τὴν προσοχὴν τους ἐστραμμένην) Ξ. Ἄβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσε, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῆ Ξ. Μὴ φθόνει τοῖς εὐτυχοῦσι, μὴ δοκῆς εἶναι κακὸς (= γιανὰ μὴ φαίνεσαι) Ἰσ. †

Σημ. α' Ἡ τελικὴ πρότασις ἐκφέρεται ἐνίοτε δι' εὐκτικῆς καὶ χωρὶς νὰ προηγήται ἱστορικὸς χρόνος, εἴτε ἔνεκα ἐλξεως πρὸς προηγουμένην εὐκτικὴν ἢ ἵνα παρασταθῆ ὁ σκοπὸς ὡς ἀπλῆ τις σκέψις μόνον τοῦ λέγοντος. Νῦν δ' ὦρη δόρποιο τάχιστα μοι ἔνδον ἑταῖροι εἶεν, ἴν' ἐν κλισίῃ λαρὸν τετυκοίμεθα δόρπον Ὅμ. ἴσως δέ που ἡ ἀποσκάπτει τὴν ἡ ἀποτείχισι, ὡς ἀπορος εἴη ἡ ὁδὸς (= γιὰ νὰ εἶναι ἀδιάβατος) Ξ.

Ἐκφέρεται δὲ προσέτι ἡ τελικὴ πρότασις καὶ δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, πρὸς δήλωσιν σκοποῦ μὴ δυναμένου νὰ πραγματοποιηθῆ, ὅταν προηγήται αὐτῆς εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος ἢ ἐν γένει πρότασις δηλοῦσα κάτιτι, τὸ ὁποῖον δὲν ἔγινε: Εἰ γὰρ ὄφελον οἰοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργάζεσθαι, ἵνα οἰοί τε ἦσαν αὐ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα (= γιανὰ ἠμποροῦσαν) Πλ. ἔδει τὰ ἐρέχουρα τότε λαβεῖν, ὡς μὴ ἐδύνατο ἐξαπαταῖν (= γιανὰ μὴν μποροῦσε τώρα) Ξ. (πβ. ἔπρεπε νὰ ἦσουν ἐκεῖ, γιανὰ ἐβλεπες, τί ἔκανε).

Σημ. β' Μετὸ τὸν τελικὸν σύνδεσμον ὅπως καὶ ὡς τίθεται πολλάκις τὸ δυνητικὸν μόριον ἄν (ποιητ. κεν, κε § 116,2): ἴθι, μὴ μ' ἐρέθειζε, σαώτερος ὡς κε νέηαι (= ὡς ἂν ἀπέλθης = γιανὰ ἐπιστρέψης) Ὅμ. Τοῦτ' αὐτὸ νῦν δίδασκε, ὅπως ἂν ἐκμάθω (= γιανὰ τὸ μάθω καλά) Σοφ. Τοῖς νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βοῦν, ὅπως ἂν θύσαντες ἐστιῶντο (= γιανὰ συμποσιάζου) Ξ.

Σημ. γ' Οἱ τελικοὶ σύνδεσμοι πάντες ἀρχῆθεν ἦσαν ἐπιρρήματα.

1) Τὸ ἵνα ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικὸν μετὴν σημασίαν τοῦ ἐκεῖ, ἢ συνηθέστερον ἀναφορικὸν μετὴν σημασίαν τοῦ ὅπου. Πβ. Ἰλ. Κ 128 κείνους δὲ κηχρῶμεθα πρὸ πυλάων ἐν φυλάκεσσ', ἵνα γάρ σφιν ἐπέφραδον ἠγερέθεισθαι (= διότι ἐκεῖ κλπ.).—Ἰλ. Ε 359 δὸς δέ μοι ἵππους, ὄρω' ἐς Ὀλυμπον ἴκωμαι, ἴν' ἀθανάτων ἔδος ἐστὶν (= ὅπου εἶναι κλπ.). Ἄλλ' εἰς φράσεις, οἷα π.χ. Ὀδυσσ. ν 363 χορήματα μὲν μυχῶ ἄντρον θεοσεπίοιο θείομεν αὐτίκα νῦν, ἵνα περ τάδε τοι σὸα μίμνη, τὸ ἵνα ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκλαμβάνεται ὄχι μόνον ὡς ἀναφορικὸν τοπικὸν (= ὅπου νὰ μένουν), ἀλλὰ καὶ ὡς καθαρῶς τελικὸν (= γιανὰ μένουν).

2) Τοῦ μορίου ὡς, ἀρχῆθεν δεικτικοῦ (= οὕτως, ἔτσι· § 121,2), ἡ τελικὴ σημασία ἦτο δυνατὸν νὰ προέλθῃ ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. Ἰλ. Υ 429 ἄσπον ἴθ', ὡς κεν θᾶσπον ὀλέθρου πείραθ' ἴκηαι (= ἔτσι νὰ φθάσης—γιανὰ φθάσης). Ὁμοίως τοῦ ὅπως, σημαίνοντος ἀρχῆθεν πῶς, μετὰ ποῖον τόπον, ἡ τελικὴ σημασία (= γιανὰ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. Ὀδυσσ. α 76 περιφραζόμεθα πάντες νόστον, ὅπως ἔλθῃσι, (= πῶς νὰ ἔλθῃ—γιανὰ ἔλθῃ).

3) Τοῦ δὲ ὄφρα, ἀρχῆθεν χρονικοῦ ἀναφορικοῦ μορίου (= ἔως ὅτου), ἡ τελικὴ σημασία προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. Ἰλ. Β 229 ἔλῃτε, φίλοι, καὶ μέναι' ἐπὶ χρόνον, ὄφρα δαῶμεν, ἢ εἰτὸν Κάλχας μαντεύεται ἢ ἐκαὶ οὐκί (= ἔως ὅτου νὰ γνωρίσωμεν—γιανὰ γνωρίσωμεν).

αγγ

4) Τοῦ δὲ ἐνδοιαστικοῦ μὴ (=μήπως) ἢ τελικὴ σημασία (=γιατὰ μὴ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π. χ. Ἰλ. Α. 552 ἀπόσιγε, μὴ τι ροήσῃ Ἦρη (=μήπως καταλάβῃ τίποτε—γιατὰ μὴν καταλάβῃ τίποτε).

Ἰσοπέριαι, τὸν ὁ ἀποδοῦναι

4. Ὑποθετικαὶ προτάσεις

§ 140. Ὑποθετικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν *ὑπόθεσιν*, ἥτοι ὄρον τινά, ὑπὸ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ συμβαίῃ ἢ νὰ ἀληθεύῃ τι (*Ἄν θέλει, ἡμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ*).

Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται διὰ τοῦ εἰ (=ἐάν, ἄν, σάν, ἄμα) καὶ διὰ τοῦ ἐάν (ἄν, ἦν, τὰ ὁποῖα προῆλθον ἐξ ἐνώσεως τοῦ εἰ μετὰ τοῦ δυνητικοῦ ἄν. Ἰδὲ § 139, 2, Σημ. β' καὶ παράβαλε τὰ Ὀμηρικὰ εἴ κεν, εἰ κε, αἰ κεν, αἶ κε = ἐάν).

Ἡ δὲ ἄρνησις εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι *μὴ* καὶ σπανιώτατα *οὐ*, (ἐνῶ αὗται κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι προτάσεις κρίσεως. Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις προῆλθον ἀπὸ προτάσεις εὐχετικές, αἱ ὁποῖαι ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας εἶχον τὴν ἄρνησιν *μὴ*. Ἰδὲ § 121, 3 καὶ παράβαλε τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς νέας γλώσσης, ἐκ τῶν ὁποίων ὅσαι μὲν εἰσάγονται μὲ τὸ ἐάν ἢ ἄν ἢ σάν ἢ ἄμα ἔχουν ἄρνησιν τὸ δέν, ἀντίστοιχον τοῦ ἀρχαίου *οὐ*, ὅσαι δὲ εἰσάγονται μὲ τὸ νὰ ἔχουν ἄρνησιν τὸ *μὴ*· ἄν δέν τὸ ἔβλεπα, δέν θὰ τὸ πίστευα—νὰ μὴν τὸ ἔβλεπα, δέν θὰ τὸ πίστευα).

§ 141. Ἡ ὑποθετικὴ πρότασις λέγεται ἀπλῶς καὶ *ὑπόθεσις* (ἢ ἡγούμενον), ἢ δὲ πρότασις, τὴν ὁποίαν αὕτη προσδιορίζει, λέγεται *ἀπόδοσις* ἢ *ἐπόμενον* ἢ *συμπέρασμα*. Ὑπόθεσις δὲ καὶ ἀπόδοσις ὁμοῦ λαμβανόμενα λέγονται *ὑποθετικὸς λόγος*.

Ὑποθετικῶν λόγων ὑπάρχουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, τέσσαρα εἶδη.

1. **Πρῶτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον λαμβάνεται ὡς πραγματικόν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἄν ὄντως τοῦτο εἶναι τι τὸ πραγματικόν. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς οἰουδήποτε χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις καθ' οἰανδήποτε ἔγκλισιν ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων ἐξάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοὶ*

(=ἂν πράγματι ὑπάρχουν βωμοί, τότε κλπ.) Λουκ. *Κλέαρχος εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυε τὰς σπονδάς, τὴν δίκην ἔχει* (=ἂν πράγματι, ὅπως ἰσχυρίζεσθε σεῖς, ἐπεχειρεῖ νὰ διαλύσῃ τὰς συνθήκας κλπ.) Ξ. *εἰ Ἐκτορα ἀποκτενεῖς, καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖ* Πλ. *εἰ ψεῦδομαι, ἐξέλεγε Πλ. εἰ ἄλλως γινώσκεις, δίδασκε* Ξ.

2. Δεύτερον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὴν πραγματικότητα, ἤτοι κάτι τι ἀντίθετον πρὸς ὅ,τι πράγματι συμβαίνει ἢ πράγματι ἐγίνε. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ *εἰ* καὶ ὀριστικῆς ἱστορικῆς χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς δυνητικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν οὐδέποτε χρησιμοποιεῖται ἀόριστος εἰς τοιοῦτους ὑποθετικούς λόγους): *φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν* (=ἂν δὲν εἴχαμε, θὰ ἦμαστε) Ξ. *οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα* (=δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε, ἂν δὲν τὸν διέτασσα ἐγὼ) Ξ.

3. Τρίτον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι ἀπλῆ τις σκέψις τοῦ λέγοντος, ἤτοι κάτι τι τὸ ὁποῖον ἀπλῶς θέτει τις εἰς τὸν νοῦν του, χωρὶς νὰ ἐξετάζεται, ἂν τοῦτο εἶναι καὶ τι προσδοκώμενον. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ *εἰ* καὶ εὐκτικῆς, ἢ δὲ ἀπόδοσις διὰ δυνητικῆς εὐκτικῆς (§ 116, 2) ἢ σπανίως δι' ὀριστικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς παρατατικῆς, ἢ δὲ ἀπόδοσις συνήθως δι' ὀριστικῆς ἱστορικῆς χρόνου μὲ τὸ *θὰ* ἢ τὸ *ἤθελα, ἤθελες* κλπ.): *οὐκ ἂν τις ζῶη, εἰ μὴ τρέφοιτο* (=δὲν θὰ ἐξοῦσε κανεὶς, ἂν δὲν θὰ ἐτρέφετο) Ξ. *εἰ τις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τό τε μέλος καὶ τὸν ὕμνον καὶ τὸ μέτρον, λόγοι γίνονται τὸ λειπόμενον* (=ἂν κανεὶς ἤθελεν ἀφαιρέσει κλπ.) Πλ.

4. Τέταρτον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τι ἢ τὸ προσδοκώμενον ἢ τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ *εἰάν*, (*ἂν, ἦν*, ποιητικῶς δὲ καὶ διὰ τοῦ *εἴ κε, εἴ κεν*) καὶ ὑποτακτικῆς, ἢ δὲ ἀπόδοσις

α) ὅταν μὲν τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι τι τὸ προσδοκώμενον, ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως ἀναφερομένης εἰς τὸ μέλλον, συνήθως δὲ διὰ προστακτικῆς. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως): *Ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε, βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς* (=ἂν μὲ θανατώσετε, κλπ.) Πλ. *ἦν κακοῖσι συμμίσης, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον* (=ἂν συναναστρέφεσαι, θὰ

χάσης) Ξ. ἦν θάνης σύ, παῖς ὁδ' ἐκφεύγει μόρον (=ἐκφεύξεται. πβ. § 101, 4). ἦν πόλεμον αἰρῆσθε, μηκέτι ἤμετε δεῦρο ἀνευ ὀπλων Ξ.

β') ὅταν δὲ τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι τι τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβάνομενον, ἦτοι τὸ χρονικῶς ἀόριστον, ἢ ἀπόδοσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἐνεστῶτος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως ἀντιστοιχούσης πρὸς ἐνεστῶτα. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως). Ἦν ἐγγὺς ἔλθη θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν (=ἅμα ἔρθῃ... , ὁσάκις ἔλθη...) Εὐρ. ἦν τις τούτων τι παραβαίνῃ, ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν (=ἐπιτιθέασιν=ἐπιβάλλουν συνήθως. πβ. 105, 1).

γ') ὅταν ἡ ἐπανάληψις ἀναφέρεται ὠρισμένως εἰς τὸ παρελθόν, ἢ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς ἐπαναληπτικῆς (§ 116, 2. Σημ. γ'), ἢ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς παρατατικοῦ ἢ δι' ὀριστικῆς ἀορίστου μετὰ τοῦ ἄν. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν συνήθως ἀντὶ ὑποθετικῆς χρησιμοποιεῖται χρονικὴ πρότασις ἐκφερομένη διὰ τοῦ ἅμα ἢ ὁσάκις καὶ ὀριστικῆς παρατατικοῦ). Εἰ μὲν ἐπίοιμεν Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν, εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο (=ὁσάκις μὲν ἐπετίθεντο οἱ Ἀθηναῖοι... , ὁσάκις δὲ ἐπέστρεφον...) Θ. Εἴ τις αὐτῶ δοκοῖη βλακεύειν, ἐπαισεν ἄν (=ἅμα κανεῖς τοῦ ἐφαίνετο πῶς ἐχάζευε, τὸν ἐκτυποῦσε) Ξ.

§ 142. Παρατηρήσεις τινές εἰς τοὺς ὑποθετικούς λόγους.

Πολλάκις ὑποθετικοῦ τινος λόγου παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις ἢ ἡ ὑπόθεσις καὶ ἀφήνεται νὰ νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων. Ἐκ τοιούτων δὲ ἑλλειπτικῶν ἐκφράσεων ἀποσπασθὲν κατόπιν τὸ μόριον εἰ καὶ ἄλλα μόρια μετ' αὐτοῦ ἔλαβον διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σημασίας. Οὕτω

1) πολλάκις ἑλλείπει ὑποθετικοῦ τινος λόγου ἢ ἀπόδοσις. Εἶπερ γὰρ κ' ἐθέλῃσιν Ὀλύμπιος ἀστεροπητῆς ἐξ ἐδέων στυφελίξαι ὁ γὰρ πολὺν φέρτατός ἐστιν. (Μετὰ τὸ στυφελίξαι νοητέον δύναται ποιῆσαι τοῦτο—ἢ—ἡμεῖς οὐ δυνησόμεθα ἀντιστῆναι) Ὅμο.

Ἡ τοιαύτη ἑλλειψις τῆς ἀποδόσεως συμβαίνει συνήθως εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων ἐκφερομένων μετὰ τινος πάθους (εἰ μὲν—εἰ δέ, ἐὰν μὲν—ἐὰν δέ). Τότε παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις τοῦ πρώτου ὑποθετικοῦ λόγου καὶ ὡς τοιαύτη νοεῖται ἔξωθεν ἢ φράσις καλῶς ἔχει ἢ καλῶς ἔξει ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. Εἰ μὲν δώ-

σουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί... εἰ δέ κε μὴ δώσωσι, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι ἢ τεὸν κλπ. (=ἐὰν μὲν θὰ μοῦ δώσουν... οἱ Ἀχαιοί, πάει καλά, ἂν ὁμως δὲν μοῦ δώσουν κλπ.) Ὅμ.

2) Ἄλλ' εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, ὅποια αἱ ἀνωτέρω, παραλείπεται συνηθέστατα καὶ τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως τοῦ δευτέρου ὑποθετικοῦ λόγου, ὡς εὐκόλως νοοῦμενον ἐκ τῶν συμφραζομένων: *Εἰ μὲν τοίνυν καὶ διαγιγνώσκειν σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μὴ, τί σοι ὄφελος;* (=Εἰ μὲν τοίνυν... ἐδίδαξεν, καλῶς ἔχει εἰ δὲ μὴ ἐδίδαξε, τί σοι κλπ.) Ξ. *Καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται εἰ δὲ μὴ ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπύμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς* (=Καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται, καλῶς ἔχει—ἢ—οὐδόλως κολάζουσιν αὐτόν· εἰ δὲ μὴ πείθεται, ὥσπερ ξύλον κλπ.) Πλ.

Ἐκ τοιούτων δὲ συντακτικῶν πλοκῶν ἀποσπασθὲν τὸ *εἰ δὲ μὴ* κατήντησε κατόπιν ἐπιρρηματικὴ ἔκφρασις (*εἰδεμῆ*) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἄλλως, ἐν ἐναντία περιπτώσει* κ.τ.τ. (μὲ τὴν ὁποίαν σημασίαν σφύζεται καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν)· *μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μὴ αἰτίαν ἔξεις* (=ἄλλως θὰ κατηγορηθῆς) Ξ. (πβ. σῶπασε· εἰδεμῆ θὰ σὲ βγάλω ἔξω).

Σημ. α' Τὸ *εἰ μὴ* καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποσπασθὲν κατήντησε ἐπιρρηματικὴ ἔκφρασις, ἣ ὁποία λαμβάνεται κατόπιν ἀρνήσεως μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *πλὴν, ἐκτὸς μόνον, παρὰ μόνον*. *Οὐδέ τις ἄλλος αἴτιος ἀθανάτων εἰμὴ νεφεληγερέτα Ζεὺς* Ὅμ. Ὑμ. *Οὐ χρήσιμος οὐδὲν ἢ ῥητορικῆ, εἰ μὴ εἴ τις ὑπολάβοι κλπ.* (=ἐκτὸς μόνον ἂν κανεῖς ἢ θελε νομίσει κλπ.) Πλ.

Εἰ μὴ ἄρα=ἐκτὸς ἐὰν ἴσως. Ἰδὲ § 134, 1, Σημ.

Σημ. β' Τὸ *ἐὰν μόνον* τῆς ἀρχαίας γλώσσης σημαίνει *ἀρκεῖ μόνον*· *Ἐπαῖνον τεύξεται, ἐὰν μόνον τὸ ταχθὲν εὐ τολμᾷ τελεῖν* (=ἀρκεῖ μόνον νὰ τολμᾷ).

3) Καὶ αἱ φράσεις *εἴ τις καὶ ἄλλος ἢ εἴπερ τις καὶ ἄλλος* (=περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον), *εἴπερ ποτὲ ἢ εἴποτε καὶ ἄλλοτε ἢ εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε* (=περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ) κ.τ.τ. προῆλθον ἐξ ἀποστάσεως ἐξ ὑποθετικῶν λόγων, εἰς τοὺς ὁποίους παραλείπεται τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως· *ἀνθρώπου ψυχῆ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θεοῦ μετέχει* (=περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μετέχει τοῦ θεοῦ. Τὸ πλῆρες θὰ ἦτο· *ἀνθρώπου ψυχῆ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων μετέχει τοῦ θεοῦ, τοῦ θεοῦ με-*

τέχει και αύτη). Ξ. Οί Λακεδαιμόνιοι εις τὰ πολεμικά, εἵπερ ποτέ, μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο (=τότε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλην φορὰν) Θ.

4) Καὶ αἱ φράσεις ὥσπερ εἰ, ὥσπερ ἂν εἰ, ὡς εἰ, ὥσπερ ἂν, ὡς ἂν κατήντησαν νὰ λαμβάνωνται ὡς ἀπλᾶ (ἀναφορικὰ) ἐπιρρήματα, ἰσοδύναμα πρὸς τὸ ἀπλοῦν ὥσπερ ἢ ὡς (=καθῶς, σάν), ἔνεκα παραλείψεως εἰς ἐκφράσεις παρομοιώσεως τοῦ ῥήματος τῆς ἀποδόσεως ἢ συγχρόνως τοῦ ῥήματος τῆς τε ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀποδόσεως: Κῦρος εὐθύς ἠσπάζετο τὸν πάππον, ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι φιλῶν αὐτὸν ἀσπάζοιτο (=ὥσπερ ἂν ἀσπάζοιτο τις, εἰ πάλαι φιλῶν κλπ.) Ξ. Οἱ Μύριοι ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρους παρὰ πᾶσαν ἐπιβουλενόμενοι τὴν ὁδὸν ὁμοίως διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν εἰ προπεμπόμενοι (=διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν διεπορεύθησαν, εἰ διεπορεύθησαν προπεμπόμενοι) Ἰσ.

Οὕτω κατόπιν ταῦτα ὥσπερ εἰ (ἢ ὥσπερ εἰ) στοιχεῖά ἐστι (=τρόπον τινὰ στοιχεῖα εἶναι) Πλ. φοβεῖται ὥσπερ ἂν εἰ (ἢ ὥσπερ ανεἰ) παις (=ὥσπερ παις, σάν παιδί) Ξ. νέες (=νῆες) ὠκεῖαι ὡς εἰ (ἢ ὡσεῖ) πτερόν ἢ νόημα (=σάν φτερωτὰ πούλλα κλπ.) Ὅμ. ταῦτα προσδέχουτ' ἂν ὡς ἂν οἰκεῖα (=ὥσπερ οἰκεῖα, σάν ἰδικά του) Πλ.

Σημ. α' Ἐξ τῶν ἀνωτέρω συνεκφορῶν ἐπεκράτησε κατόπιν ἡ τοῦ ὡς ἂν (ὡσάν), καὶ ἐκ τούτου προῆλθεν ἔπειτα τὸ (σάν) σὰ τῆς νέας γλώσσης μὲ τὰς ποικίλας σημασίας του (=ὅπως, καθῶς—ὅταν, ὁσάκις—ἐπειδὴ—ἀφοῦ—ἐάν, κλπ.).

Σημ. β' Περὶ τοῦ εἴτε, ἐάντε, ἦντε ἰδὲ § 130, 2.

5. Παραχωρητικαὶ προτάσεις

§ 143. 1) Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν παραχώρησιν. Αὐταὶ εἰσάγονται διὰ τοῦ εἰ καί, ἂν καὶ (=ἂν καί, μόλον ὅτι), ὅταν ἢ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικὸν (εἰ καὶ θνητός εἰμι), διὰ δὲ τοῦ καὶ εἰ, καὶ ἂν ἢ συνηθέστερον κἂν (=κι' ἂν, καὶ νά, κι' ἂν ἀκόμα, ἢ ἐάν ἢ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητικὴ, διὰ τοῦ οὐδ' εἰ, οὐδ' ἐάν, μηδ' ἐάν=οὔτε κι' ἂν), ὅταν ἢ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν λέγοντα εἶναι ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον (καὶ εἰ ἀθάνατος ἦν..).

Ἡ σχέσις τῆς κυρίας προτάσεως πρὸς τὴν παραχωρητικὴν εἶναι ἀντιθετικὴ καὶ διὰ τοῦτο εἰς ταύτην πολλάκις ὑπάρχει ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος *ὅμως*.

2) Αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις οὐδὲν ἄλλο κυρίως εἶναι ἢ ὑποθετικαὶ προτάσεις μὲ τὸ ἐπιδοτικὸν *καὶ* (ἢ *οὐδέ, μηδὲ*) παρὰ τὸν ὑποθετικὸν σύνδεσμον (§ 123, 2 καὶ § 124, 3, Σημ. α'). Διὰ τοῦτο καὶ αὗται ἄρνησιν μὲν ἔχουν τὸ *μὴ*, ἐκφέρονται δὲ καθ' ὄν τρόπον αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις: *Πόλιον μὲν, εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὅμως, οἷα νόσῳ ἐξνεσιω* (=μολονότι δὲν βλέπεις) Σοφ. *κεῖ* (=καὶ εἰ) *μὴ πέποιθα, ταῦργόν ἐστ' ἐργαστέον* (=κι' ἂν δὲν εἶμαι πεπεισμένος) Αἰσχ. *τῆς γῆς κρατοῦντες καὶ εἰ θαλάττης εἰργονίτο, δύναιντ' ἂν καλῶς διαζῆν* Ξ. *ἀνὴρ πονηρὸς δυστυχεῖ, κὰν εὐτυχεῖ* Μέν.

6. Χρονικαὶ προτάσεις

§ 144. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται διὰ τῶν χρονικῶν συνδέσμων *ὅτε, ὁπότε*, (καὶ σπανίως *ὁσάνκις, ὁποσάνκις*), *ὡς* (=ἅμα), *ἠνίκα, ὀπηνίκα* (=καθ' ἣν ὥραν ὅτε), *ἐν ᾧ* (=καθ' ὄν χρόνον), *ἐπεὶ, ἐπειδὴ* (εἰς τὸν Ἡρόδοτον καὶ *ἐπεὶ τε*=ἀφοῦ), *ἕως, ἕστε, μέχρι, μέχρι οὗ* (=μέχρις ὅτου, ἐφ' ὅσον), *ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου*, (=ἀφότου), *ἐπεὶ πρῶτον, ἐπειδὴ πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὡς τάχιστα* (=εὐθύς ὡς), *πρίν, οὐ πρότερον... πρίν, οὐ πρόσθεν... πρίν*. (Εἰς τὸν Ὅμηρον χρονικοὶ σύνδεσμοι εἶναι προσέτι *εὔτε* = ὅτε, *ὡσπερ, ὅπως* = ὡς, *ὅτε, ἦμος* = ὅτε, *ἦος ἢ εἶος* = ἕως, *ὄφρα* = ἕως ὅτου).

2) ἐκφέρονται

α') δι' ὀριστικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται ὠρισμένον τι καὶ πραγματικὸν γεγονός· (Ἄρνησις *οὐ*): *Ὅτε αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὄν* Ξ. *ταῦτα ἐποίουν, μέχρι σκότος ἐγένετο* Ξ. *Οἶδα κακείνῳ σώφρονονῦντε, ἕστε Σωκράτει συνηστήτην* (=μέχρις ὅτου ἢ ἐφόσον συναναστρέφοντο) Ξ.

β') δι' ὑποτακτικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πρᾶξις προσδοκωμένη ἢ ἀορίστως ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον ἀκολουθεῖ κανονικῶς ὁ δυνητικὸς ἄν (ποιητικῶς *κην* ἢ *κε*), μετὰ

τοῦ ὁποίου οἱ χρονικοὶ σύνδεσμοι *ὅτε, ὁπότε, ἐπεὶ* καὶ *ἐπειδὴ* ἐνώνονται εἰς μίαν λέξιν· (*ὅταν, ὁπότεν, ἐπὴν ἢ ἐπήν, ἐπειδάν.* Ἔρησις *μή*)· αὐτοῦ διατηρῶμεν, ἕως ἂν φῶς γένηται (=ἕως ὅτου νά...) Πλ. *μαινόμεθα πάντες, ὁπότεν ὀργιζόμεθα* (=ὅταν ὀργιζόμεθα, ἤτοι κάθε φορά πὸν ὀργιζόμεθα) Ξ. *ἐπειδὴν πνυθώμεθά τι γιγνόμενον, τηρικαῦτα θορυβοῦμεθα* (=ἅμα πληροφορηθοῦμε, ὁσάκις πληροφορηθοῦμε) Δ. (Πβ. § 141, 4, β').

γ') δι' εὐκτικῆς (ἐπαναληπτικῆς), ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται προᾶξις ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρελθόν. (Ἔρησις *μή*)· *ὁπότε θύοι Κρίτων, ἐκάλει Ἄρχέδημον* (=ὁσάκις προσέφερε θυσίαν) Ξ. *περιεμένομεν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθῆναι τὸ δεσμοτήριον* (=περιεμέναμεν κάθε φορά, ἕως ὅτου νά ἀνοιχθῆ, ὥσπου ἀνοιγέταν) Πλ. (Πβ. § 116, 2, Σημ. γ' καὶ § 141, 4, γ').

§ 145. Ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ *πρὶν*. Τὸ *πρὶν* ὡς χρονικὸς σύνδεσμος κανονικῶς συντάσσεται

1) μὲ ὀριστικὴν ἢ μὲ ὑποτακτικὴν, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἄρητικὴ. (Μὲ ὀριστικὴν τὸ *πρὶν*=ἕως ὅτου ἢ παρὰ ἀφοῦ)· *Οὐ πρότερόν γε ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτόν, πρὶν ἐξημίωσαν χρήμασιν* (=παρὰ ἀφοῦ) Ξ.—*μή ἀπέλθῃτε, πρὶν ἂν ἀκούσῃτε* (=προτοῦ νά ἀκούσῃτε) Ξ. *οὐ πρότερον (ὁ ποιητῆς) οἶός τέ (ἔστι) ποιεῖν, πρὶν ἂν ἐνθεὸς τε γένηται καὶ ἔκφρων* (=προτοῦ νά γίνῃ) Πλ. (§ 144, 2, β').

Σημ. Καὶ ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατικὴ, τὸ *πρὶν* συντάσσεται σπανιώτερον μὲ ὀριστικὴν, ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου· καὶ *ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρὶν μὲν κρονομένους, πρὶν τινες ἰδόντες εἶπον ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσι* (=ἕως ὅτου τινὲς εἶδον καὶ εἶπον κλπ.) Θ. *ὅ,τι ἐποίουν (οἱ βάρβαροι) ἡμφεργνόουν (οἱ Ἕλληνες), πρὶν Νίκαρχος Ἄρκας ἤκεν* (=ἕως ὅτου ἦλθεν) Ξ.

2) μὲ ἀπαρέμφατον, συνήθως ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατικὴ, σπανίως δὲ καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀποφατικὴ· (*πρὶν*=προτοῦ νά, προτοῦ)· *Καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρὶν τινὰς αἰσθῆσθαι τῶν πολεμίων* (=προτοῦ νά ἀντιληφθοῦν) Ξ. *οὐδὲ πρὸς δικαστηρίῳ ὠφθῆν οὐδεπώποτε, πρὶν ταύτην τὴν συμφορὰν γενέσθαι* (=προτοῦ γίνῃ, προτοῦ ἔλθῃ αὕτη ἢ συμφορὰ) Λυσ.

Σημ. α' Μὲ εὐκτικὴν τὸ *πρὶν* συντάσσεται, μόνον ὅταν γίνεται ἀφομοίωσις ἐγκλίσεως καθ' ἑλξιν ἢ ὅταν εἰσάγῃ χρονικὴν πρότασιν εἰς

πλάγιον λόγον ὄλοιο μὴ πω, πρὶν μάθοιμι (=ὄλοιο μὴπω, πρὶν ἂν μάθω) Συμφ. Καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε (Κῦρος) σὺν αὐτῶ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς μὴ πρόσθεν παύσεσθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε (=πρὶν ἂν καταγάγῃ. Εὐθύς λόγος: Οὐ πρόσθεν παύσομαι, πρὶν ἂν ὑμᾶς καταγάγω οἴκαδε) Ξ.

Σημ. β' Καὶ τὸ μόριον πρὶν ἀρχῆθεν εἶναι ἐπίρρημα, βαθμοῦ συγκριτικοῦ, μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ πρότερον πβ. Ἰλ. Α 25 τὴν δ' ἐγὼ σὺ λύσω πρὶν μιν καὶ γῆρας ἔπιαισι. Ἄλλ' εἰς φράσεις, οἷα π.χ. Ὀδυσσ. κ 174 ὦ φίλοι, σὺ γάρ πω καταδυσόμεθ' ἀγνήμεοὶ προ εἰς Ἄϊδαο δόμους, πρὶν μόρσιμον ἡμᾶρ ἐπέλθῃ, ἡδύνατο τὸ πρὶν νὰ ἐκλαιμβάνεται καὶ ὡς ἐπίρρημα μετὰ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν (=πρότερον θὰ ἐπέλθῃ) καὶ ὡς σύνδεσμος χρονικὸς μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ προτοῦ (=προιοῦ ἐπέλθῃ).

7. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ συμπερασματικαὶ προτάσεις

§ 146. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ συμπερασματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὸ ἀποτέλεσμα ἢ ἐπακολούθημα ἐνεργείας τινός. Αὗται εἰσάγονται διὰ τοῦ συνδέσμου ὥστε ἢ τοῦ ὡς (=ὥστε), ἐκφέρονται δὲ

1) διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 118,1), ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς πραγματικὸν γεγονός ἢ ὡς δυνάμενον νὰ πραγματοποιηθῇ (κατὰ τὸ παρὸν § 116, 2, ἢ κατὰ τὸ παρελθὸν § 114, 2). (ἜΑρησις οὐ). (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε ἢ πού=ὥστε, μετὰ ὁμοίαν ἐγκλισιν). Ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιὼν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυσσε καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους Ξ. πλοῖα ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε, ὅπη ἂν βούλησθε, ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε (=ὥστε μορεῖτε νὰ ἐπιτεθῆτε) Ξ. κατεφαίνετο πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν ὁρμώμενος ὁ Κλέων τῶ στρατῶ (=ὥστε δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν των ὁ Κλέων) Θ.

2) δι' ἀπαρεμφάτου, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς ἀπλήσκεις τοῦ λέγοντος, ἥτοι ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν, ἂν καὶ πολλάκις τοῦτο εἶναι καὶ πραγματικὸν γεγονός. (ἜΑρησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε νὰ ἢ γιανὰ ἢ ἀπλῶς νὰ μετὰ ὑποτακτικῆς). Ἐχῶ τριήρεις, ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον (=ὥστε ἠμπορῶ νὰ συλλάβω κλπ.) Ξ. χαλεπὸν οὕτω τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἁμαρτεῖν (=ὥστε νὰ μὴ σφάλῃ εἰς τίποτε) Ξ. ἐνετύγχανον τάφροις ὕδατος πλήρεις, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν ἀλλ' ἐποιοῦντο (γεφύρας) ἐκ τῶν φοινίκων κλπ.

(=ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ διαβαίνουν, ὥστε δὲν ἤμποροῦσαν νὰ διαβαίνουν κλπ.) Ξ.

Σημ. α' Τὸ μετὰ τὸ ὥστε ἀπαρέμφατον δύναται νὰ συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ δυνητικοῦ ἄν, καὶ τότε ἰσοδυναμεῖ μὲ δυνητικὴν εὐκτικὴν (§ 116,2) ἢ μὲ δυνητικὴν ὀριστικὴν (§ 114,2): ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθανεῖν τὸν ἱατρὸν (=ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθάνοι) Πλ. ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γνῶναι (=ὥστε καὶ ἰδιώτης ἂν ἔγνω) Ξ.

Σημ. β' Τὸ ὥστε μετ' ἀπαρεμφάτου χρησιμοποιεῖται προσέτι

1) ἵνα δηλωθῇ ἐπιδικωζόμενον ἀποτέλεσμα, ἥτοι σκοπός (ὥστε=γιανὰ): οἱ τριάκοντα ἐβουλήθησαν Ἐλευσίνα ἐξιδιώσασθαι, ὥστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν (=γιά νὰ ὑπάρχη εἰς αὐτούς) Ξ.

2) ὄρος ἢ συμφωνία ἢ προϋπόθεσις (ὥστε=ὑπὸ τὸν ὄρον, μὲ τὴν συμφωνίαν—γιανὰ, ἂν πρόκειται νὰ): σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ἐποίησαντο καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (=μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ θεωροῦν) Θ. πολλὰ χρήματα ἔδωκεν ἂν Φιλιππίδης, ὥστ' ἔχειν Ὀρεόν (=γιά νὰ ἔχη, ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἔχη) Δ.

Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ὁμῶς σημασίας ἀντὶ τοῦ ὥστε μετὰ τὸν Ὅμηρον χρησιμοποιεῖται συνηθέστερον τὸ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε, εἴτε μετ' ἀπαρεμφάτου εἴτε μετὰ ὀριστικῆς μέλλοντος χρόνου. Συνήθως δὲ προηγεῖται τοῦ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν τὸ ἐπὶ τούτῳ ἢ ἐπὶ τοῖσδε (§ 94, IX, 3): ἀφιέμεν σε, ᾧ Σώκρατες, ἐπὶ τούτῳ μένοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (=μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ὁμῶς, δηλαδή μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ κλπ.) Πλ. Οἱ ἐν Ἰθάμῃ συνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐφ' ᾧτε ἐξίσαιν ἐκ Πελοποννήσου (=μὲ τὴν συμφωνίαν ὅτι θά) Θ.

Ἴδὲ καὶ § 31, 3, β', Σημ.

8. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις

§ 147. 1) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν (ἐνδοιασμόν ἥτοι) φόβον διὰ πιθανόν τι κακὸν ἢ ἐν γένει διὰ κάτι τι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται μὴν ἀρρωστήσῃ τὸ παιδί της. φοβοῦμαι μὴ τὸν δυσαρέστησα μ' αὐτὰ τὰ λογία). Αἱ προτάσεις αὗται εἰ: τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται διὰ τοῦ (ἐνδοιαστικοῦ) μὴ, ἢ διὰ τοῦ μὴ οὐ. Καὶ διὰ μὲν τοῦ μὴ (=μή, μὴν, μήπως, νὰ μὴ) εἰσάγονται, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως γίνῃ τι τὸ φοβερόν ἢ ἀνεπιθύμητον, διὰ δὲ τοῦ μὴ οὐ (=μὴ δέν, μήπως δέν), ὅταν ὁ φόβος εἶναι, μήπως δὲν γίνῃ τι, τοῦθ' ὅπερ τότε εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται μὴ φύγῃς—φοβεῖται μὴ δὲν γυρίσῃς πίσω).

2) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν α') μετὰ ῥήματα φό-

βου σημαντικά, ὡς φοβοῦμαι, δέδοικα ἢ δέδια, δκνῶ (=μὲ κατέχει φόβος), κλπ. β') μετὰ ῥήματα ἢ λέξεις ἢ φράσεις, πού ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φόβου, ὡς ὑποπιτεύω, φυλάττομαι, ὄρῶ (=κοιτάζω, προσέχω)—*τρόμος ἔχει με, κίνδυνός ἐστι*, κ.τ.τ.

3) Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται

α') μετὰ ἀρχτικὸν χρόνον κανονικῶς δι' ὑποτακτικῆς, σπανίως δὲ δι' ὀριστικῆς, ὅταν τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον τὸ φαντάζεται τις οὐχὶ ὡς ἐνδεχόμενον. ἀλλ' ὡς τι πραγματικόν. Ἐπισημαστέον ὅτι οἱ ἄριστοι φοβοῦνται, μὴ Βοιωτοὶ δηώσωσι τὴν Ἀττικὴν (=μήπως ἐρημώσουν) Ξ. ἐγὼ δὲ αὐτὸ τοῦτο φοβοῦμαι, μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ δυνηθῶ δηλῶσαι περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν (=μήπως δὲν δυνηθῶ) Δ.—*νῦν δὲ φοβούμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν* (=μήπως ἔχομεν ἀποτύχει) Θ. *δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ταύτην τὴν σοφίαν* (=μήπως δὲν ἔχω) Ξ. *Ἐπισημαστέον*

Σημ. Ὅρα μὴ (ὄρατε μὴ) μεθ' ὑποτακτικῆς=πρόσεχε μὴ (προσέχετε μὴ): *ὄρατε μὴ πάθωμεν, ὅπερ πολλοὺς λέγουσι πεπονθέναι* Ξ. (πβ. *τήρα μὴ σᾶς μεθύσουν καὶ σᾶς πιάσουνε*).—Ὅρα μὴ (ὄρατε μὴ) μεθ' ὀριστικῆς=κοίτα μὴ, σκέψου μὴ: *ὄρα μὴ παίζων ἔλεγε* (=μήπως ἀστειευόμενος ἔλεγε) Πλ.

β') μετὰ ἱστορικὸν χρόνον δι' ὑποτακτικῆς ἢ συνηθέστερον δι' εὐκτικῆς (τοῦ πλαγίου λόγου): *οἱ μέγροι Θερμοπυλῶν Ἕλληνας ἐφοβήθησαν, μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ* (=μήπως ἐπέλθῃ) Θ. *Μενέλαος ἔχε* (=εἶχε) *τρόμος, μὴ τι πάθουεν Ἀργεῖοι* (=μὴν πάθουν τίποτε) Ὁμ. *οὐδεὶς κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μὴ τις ἐκ τοῦ ὀπισθεν ἐπίσποιτο* (=μὴν ἐπιτεθῆ κανεῖς) Ξ.

Σημ. Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀρχῆθεν ἦσαν αὐτοτελεῖς, ἤτοι ἀνεξάρτητοι προτάσεις δηλοῦσαι τι, τὸ ὁποῖον ἀπέκρουεν ὁ λέγων μετὰ φόβου (πβ. νῦν: *Μὴν πάθω τίποτε μ' αὐτὸ τὸ φάρμακο. Μὴ σὲ δαγκάσῃ αὐτὸ τὸ σκυλί* κ.τ.τ.). Ἐπειδὴ ὁμως πολλὰκις ἐπροτάσαστο πρὸ αὐτῶν τὸ ῥῆμα τὸ δηλοῦν τὴν συναισθηματικὴν κατὰστασιν τοῦ λέγοντος (φοβοῦμαι, δέδοικα, ὑποπιτεύω, κλπ.), εὐκόλον ἦτο στενωτέρου συνεκφερόμεναι αὐταὶ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐκλαμβάνωνται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτοῦ τοῦ προτασσομένου ῥήματος, ἤτοι ὡς ἐξαρτώμεναι ἐξ αὐτοῦ διὰ τοῦ μορίου μὴ, τὸ ὁποῖον οὕτω κατήντησε συνδετικὸν μόριον (πβ. § 121, 2 καὶ 3). Πρβλ.

1) *δέδια μὴ θήρῃσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι*=φοβοῦμαι· μὴ γίνω ἄγρα καὶ λεία τῶν θηρίων. 2) *δέδια, μὴ θήρῃσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι*=φοβοῦμαι, μήπως γίνω κλπ.

Αὐτοτελεῖς δὲ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται ὄχι μόνον διὰ τοῦ

μη η μη ου και υποτακτικης, αλλα και δια του οπως μη και ου μη μεθ' υποτακτικης η και οριστικης μελλοντος. Μη αργοικότερον η το αληθες ειπειν (=μηπως ειναι καπως αργοικον κλπ.). Πλ. μη ου τουτ' η χαλεπον, ω ανδρες, θανατον εκφυγειν, αλλα πολυ χαλεπωτερον πονηριαν (=μηπως δεν ειναι τουτο δυσκολον κλπ.) Πλ. — Και οπως μη ο σοφιστης εξαπατηση ημας (=Και ως προσεξωμε, μηπως ο σοφιστης κλπ.) Πλ. "Εωσπερ αν εμπνεω και οιδς τε ω, ου μη παυσωμαι φιλοσοφων (=κατ' ουδενα τροπον η ποτε δεν θα παυσω) Πλ. τους πονηρους ου μη ποτε βελτιους ποιησετε (=τους κακους ποτε δεν θα ημπορεσετε να τους καμετε καλους) Αισχιν.

9. Πλάγιαι ερωτήσεις

πρωτων ερωτησεων

§ 148. 1) Πλάγιαι ερωτήσεις λεγονται αι δευτερευουσαι προτασεις, αι οποια περιεχουν ερωτησιν, η οποια εγινε η προκειται να γινη και ανακοινοϋται εις τινα. (πβ. Θα ταξιδεψης και συ; — Με ρωταει, αν θα ταξιδεψω κι εγω. "Ηρθα να σε ρωτησω, αν θα ταξιδεψης και συ).

Αυται εισαγονται

α') εαν μεν ειναι ερωτησεις ολιξης αγνοιας (§ 119, 2, α') δια του (ερωτηματικου) ει (=αν), αι δε διμελεις δια του ει—η (=αν—η), ποτερον η ποτερα—η, ειτε—ειτε (=αν—η). Εις δε το δευτερον μελος διμελους πλαγιας ερωτησεως η αρηνησις δυναται να ειναι ου η μη.

Σημ. Μετα το απορηματικον ει η αρηνησις ειναι ου (ει ου), οταν ο ερωτων προσδοκα απαντησιν καταφατικην, μη δε, οταν ο ερωτων αμφιβαλλη, αν η δοθησομενη απαντησις θα ειναι καταφατικη η αποφατικη. "Ερωτας, ει ου καλη μοι δοκει ειναι η ερητορικη (=αν δεν μου φαίνεται) Πλ. Βουλειαι ερεσθαι, ει μαθων τις τι μεμνημενος μη οιδεν (=μη τυχον) Πλ. (πβ. § 119, 2, α', Σημ.).

β') εαν δε ειναι ερωτησεις μερικης αγνοιας, δια των ερωτηματικων αντωνυμιων και επιρρηματων, δια των οποιων εισαγονται και αι αντιστοιχοι ευθειαι ερωτησεις (§ 119, 2, β'), η συνηθεστερον δια των αντιστοιχων αναφορικων αντωνυμιων και επιρρηματων, μαλιστα δε των αοριστολογικων (οστις, οποιος, οπως κλπ. = τις, ποιος, ποσος κλπ. — οπου, οποι, οποθεν κλπ. = που, ποι, ποθεν κλπ. § 54, 3, β').

2) Πλάγιαι ερωτήσεις ακολουθοϋν +

α') μετὰ τὰ ῥήματα ἔρωτῶν, ἀπορεῖν, θαυμάζειν, σκοπεῖν ἢ σκοπεῖσθαι, λέγειν, δεικνύειν, αἰσθάνεσθαι, γινώσκειν καὶ ἄλλα ἔχοντα παρομοίαν σημασίαν.

β') μετὰ τὰ ῥήματα ἐπιμελεῖσθαι, φυλάττεσθαι, πειροᾶσθαι καὶ τὰ ἔχοντα παρομοίαν σημασίαν.

γ') μετὰ λέξεις ἢ φράσεις ἐχούσας παρομοίαν πρὸς τὰ ἄνωτέρω ῥήματα σημασίαν.

3) Αἱ πλάγια ἐρωτήσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν ἐγκλίσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφέρονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις. Ὄταν ὅμως αὗται ἀκολουθοῦν μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, συνηθέστερον ἐκφέρονται δι' εὐκτικῆς τοῦ πλάγιου λόγου, μάλιστα δὲ αἱ ἀπορηματικαὶ πλάγια ἐρωτήσεις. Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τὰ ἀγαθὰ δεινὰ καλῶν. (Εὐθεῖα ἐρώτησις: οὐκ αἰσχύνει τὰγαθὰ κλπ.) Πλ. οὐκ οἶδα, ὅπως ἔχει παιδείας βασιλεύς. (Εὐθ. ἐρ. Πῶς ἔχει παιδείας;) Πλ. Οὐ γινώσεται γ', ὅς εἰμ' ἐγώ. (Εὐθ. ἐρ. Τίς εἰμι ἐγώ;) Εὐθ. θαυμάζω, ὃ Σώκρατες, ἢ πόλις ὅπως ποτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἔκλινεν. (Εὐθ. ἐρ. Πῶς ποτε ἔκλινεν;) Ξ. ἡρώτα Μειδίας, ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γένοιτο. (Εὐθ. ἐρ. Ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γενοίμην;) Ξ. Ἐπεχείρησας σαντὸν ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης; (Εὐθ. ἐρ. Τίς εἰμι;) Ξ. Ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. (Τὸ ἐρωτῶσιν ἱστορικὸς ἐνεστώς = ἡρώτησαν. Εὐθ. ἐρ. Τίς ἐθέλει κλπ.) Ξ. Ἀρίστιππος Σωκράτη ἤρειτο, εἴ τι εἰδείη ἀγαθόν. (Εὐθ. ἐρ. Οἶσθ' αἰ ἀγαθόν;) Ξ. Ἡρακλῆς ἠπόρει, ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται. (Εὐθ. ἐρ. Ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπωμαι;) Ξ. ὁ Εὐθύδημος διεσιώπησεν σκοπῶν, ὅτι ἀποκρίναιτο. (Εὐθ. ἐρ. Τί ἀποκρίνωμαι;) Ξ.

Σημ. α' Μετὰ τὰ ῥήματα τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ φροντίζειν ἀκολουθεῖ συνηθὸς πλάγια ἐρώτησις εἰσαγομένη διὰ τοῦ ὅπως καὶ ἐκφερομένη διὰ μέλλοντος ὀριστικῆς, ἢ καὶ εὐκτικῆς μετὰ ἱστορικὸν χρόνον τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως σῶαι ἔσονται αἱ οἰεσ. Ξ. Κῆρος ἐπεμέλετο, ὅπως οἱ δουλεύοντες μὴ ἄστοι ἔσονται. Ξ.

Ἐνίοτε δὲ τὸ ὅπως μὲ ὀριστικὴν μέλλοντος λαμβάνεται εἰς ἀνεξάρτητον πρότασιν, ἵνα δηλωθῇ παραίνεσις ἢ ἔντονος προτροπῆ. Ὅπως οὖν ἔσσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκησθε (=Κοιτάξετε λοιπὸν νὰ φανῆτε ἄξιοι κλπ.) Ξ.

Σημ. β' Πλάγια ἐρωτήσεις καὶ ἐνδοιαστικαὶ ἢ τελικαὶ προτάσεις εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ ὅπως, ὅπως μὴ ἢ μὴ πολλακίς συμπίπτουν κατὰ τὴν

σημασίαν. Πβ. Οί νόμοι επιμέλονται, ὅπως ἀγαθοὶ ἔσονται οἱ πολῖται (= πῶς θὰ εἶναι—γιατὰ εἶναι ἢ γιατὰ γίνουσι) Ξ. φυλάττου, ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάττους τὰς βοῦς ποιήσης (= μήπως κάμῃς—γιατὰ μὴ κάμῃς) Ξ.

X 10. Ἐπιθετικαὶ προτάσεις τοῦ ὀνόματος

§ 149. 1) Ἐπιθετικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται δι' ἐπιθετικῶν ἀντωνυμιῶν (§ 54) ἢ ἐπιθετικῶν ἐπιρρημάτων (οὗ, ὅπου, ὅθεν, ὁπόθεν, ὡς, ὅπως κλπ.) καὶ διὰ τούτων ἀναφέρονται (ἤτοι ἀποδίδονται) εἰς τινὰ ὄρον ἑτέρας προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν νοούμενον. Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὄρα. Σίτω τοσοῦτω ἐχρήτο Σωκράτης, ὅσον ἠδέως ἦσθι Ξ. ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθηήσκει νέος (= ἄνθρωπος, ὃν κλπ.).

2) Ἐπιθετικὴ τις πρότασις δύναται νὰ ἀναπληροῖ ὄρον τινὰ ἑτέρας προτάσεως κύριον ἢ δευτερεύοντα, ἤτοι ἐπιθετικὴ τις πρότασις δύναται νὰ λαμβάνεται

α) ὡς ὑποκείμενον. Νέος δ' ἀπόλλυθ' ὃν τινὰ φιλεῖ θεός. (πβ. Νέος ἀπόλλυται ὁ θεοφιλής).

β) ὡς κατηγορούμενον. Οὗτός ἐστιν, ὃς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς Ξ. (πβ. Οὗτός ἐστιν ὁ φορεὺς τῶν στρατηγῶν).

γ) ὡς ἀντικείμενον. Κῦρος ἔχων οὖς εἴρηκα ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδεων Ξ. (πβ. Κῦρος ἔχων τὸ στράτευμα ὠρμάτο κλπ.).

δ) ὡς προσδιορισμὸς οἰοσδήποτε. Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, ὃς Φαρναβάζω ἐτύγγανε ξένος ὦν Ξ. (Παράθεσις: πβ. Ἀπολλοφάνης, ξένος Φαρναβάζω). Ὡ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην ὅτι σοι δοκεῖ Ξ. (Ἐπεξήγησις = εἰπέ γνώμην, δηλαδὴ τί νομίζεις)—θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἶον εἰκός ἐστι φόβου ἐμπεσόντος γίνεσθαι Ξ. (Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς: πβ. θόρυβος καὶ δοῦπος μέγας ἦν).—Τισσαφέρνης σατραπῆς κατεπέμφθη ὦν αὐτὸς πρόσθεν ἦρχεν καὶ ὦν Κῦρος Ξ. (Προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν κτητικὴν: πβ. σατραπῆς τῶν Ἰωνικῶν πόλεων)—οἱ βάρβαροι ἔφευγον, ἢ ἕκαστος ἐδύνατο Ξ. (Ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς: πβ. ἔφευγον πανταχόσε).

§ 150. Αἱ ἐπιθετικαὶ προτάσεις ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καὶ τῆς σχέσεως τοῦ νόηματος αὐτῶν πρὸς τὸ νόημα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, διακρίνονται

1) εἰς ἀναφορικὰς προσδιοριστικὰς ἢ διασαφητικὰς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν, ἵνα ἀκριβέστερον ὀρίσουν ἢ διασαφήσουν ὄρον τινὰ μᾶς προτάσεως ὁδητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἐξῶθεν νοούμενον. Αὗται κατὰ τὸ περιεχόμενόν των δύνανται νὰ εἶναι ἢ προτάσεις κρίσεως (ἄρνησις οὐ) ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας (ἄρνησις μὴ), καὶ ἐπομένως ἐκφέρονται διὰ πάσης ἐγκλίσεως λέγει *προᾶγμα*, ὃ (οὐ) *γίνεται*, ὃ (οὐκ) *ἐγένετο*, ὃ (οὐ) *γενήσεται* — ὃ (οὐκ) *ἂν γένοιτο*, ὃ (οὐκ) *ἂν ἐγένετο* — ὃ (μὴ) *γένοιτο* — ὃ (μὴ) *ποιῶμεν* — ὃ (μὴ) *ποιεῖτε*, (ὃ *ποιήσατε*), ὃ *μὴ ποιήσητε*. — Οἱ ἡγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὐ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν Ξ. Σωκράτης ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι, οἷος ἂν εἴη ἄριστός τε ἀνὴρ καὶ εὐδαιμονέστατος Ξ. οὐκ ἔστιν ἤτις τοῦτ' ἂν ἔτλη Εὐρ. εἰς καλὸν ἡμῶν Ἄνυτος ὅδε παρεκαθίζετο, ᾧ μεταδῶμεν τῆς ζητήσεως Πλ. Οἶμαι ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν Ξ.

2) εἰς ἀναφορικὰς αἰτιολογικὰς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν αἰτίαν, (Ἄρνησις οὐ, ἐγκλίσεις αἱ τῶν αἰτιολογικῶν προτάσεων § 138) *θανμαστὸν ποιεῖς, ὃς ἡμῶν οὐδὲν δίδως* (= ὅτι ἡμῶν οὐδὲν δίδως = διότι εἰς ἡμᾶς κλπ.) Ξ.

3) εἰς ἀναφορικὰς τελικὰς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν σκοπὸν. Αὗται ἐκφέρονται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος. (Ἄρνησις μὴ, πβ. § 139) *Ἐδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἐλέσθαι, οἳ τοὺς πατρίους νόμους συγγράψουσι* (= οἱ ὁποῖοι νὰ συντάξουν — γιανὰ συντάξουν) Ξ. *Ἡγεμόνα αἰτήσωμεν Κῦρον, ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἡμᾶς ἀπάξει* (= ὃ ὁποῖος νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ ὀπίσω — γιανὰ μᾶς ὀδηγήσῃ κλπ.) Ξ.

4) εἰς ἀναφορικὰς ἀποτελεσματικὰς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀποτέλεσμα. Αὗται ἐκφέρονται, ὅπως αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, ἢ διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων προτάσεων κρίσεως (§ 146, 1. Ἄρνησις οὐ), ἢ δι' ἀπαρεμφάτου (§ 146, 2. Ἄρνησις μὴ). *οὐδεὶς οὕτω ἀνόητός ἐστι, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται* (= ὅστε αἰρεῖται) Ἡρ. ὃ *Τίγρης ποταμὸς ἐστι νανσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἀνευ πλοίων διαβῆναι* (= ὅστε οὐκ ἂν δυναίμεθα αὐτὸν κλπ.) Ξ. *οὐκ ἦν ὥρα, οἷα τὸ πεδίον ἄρδειν* (= ὅστε ἄρδειν) Ξ. *ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον* (= τοσοῦτον, ὅστε διελθεῖν) Ξ.

Σημ. Αί αναφορικοί προτάσεις αί ἀντιστοιχοῦσαι πρὸς ἀποτελεσματικὰς ἐκφερομένας διὰ τοῦ ὥστε μετ' ἀπαρεμφάτου ἐκφέρονται καὶ δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (Ἐρρησις πάλιν *μή!*)· *Παῖδες μοι οὐπω εἰσίν, οἷ με θεραπεύουσιν* (= ὥστε θεραπεύειν με) Λυσ.

5) εἰς ἀναφορικὰς ὑποθετικὰς. Οὕτω λέγονται αί ἀναφορικοί προτάσεις, αί ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν πρὸς ὑπόθεσιν. (Ἐγκλίσεις αί τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων, ἄρρησις δὲ *μη*)·

α') *ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶμαι εἶδέναι* (= εἶ τινα μὴ οἶδα) Πλ. *ἃ μὴ προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὄρα* (= εἶ μὴ τινα προσήκει). Ἰδὲ § 141, 1.

β') *οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν πράττειν ἃ μὴ ἠπιστάμεθα* (= εἶ τινα μὴ ἠπιστάμεθα) Πλ. *οἱ παῖδες ἡμῶν, ὅσοι ἐνθάδε ἦσαν, ὑπὸ τούτων ἂν ὑβρίζοντο* (= εἶ τινες ἐνθάδε ἦσαν) Λυσ. Ἰδὲ § 141, 2

γ') *ἐγὼ ὀκνοίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη* (= εἶ τινα ἡμῖν δοίη) Ξ. Ἰδὲ § 141, 3—*τὰ μέντοι ἐπιτήδεια, ὅπου τις ἐντυχάνοι, ἐλάμβανον* (= εἶ πού τις ἐντυχάνοι) Ξ. Ἰδὲ § 141, 4, γ'.

δ') *τῷ ἀνδρὶ, ὃν ἂν ἔλησθε, πείσομαι* (= εἰάν τινα ἔλησθε) Ξ. *τούτων γράψω, ὅπόσα ἂν διαμνημονεύσω* (= εἰάν τινα διαμνημονεύσω) Ξ. Ἰδὲ § 141, 4, α'—*ὁ κεραυνός, οἷς ἂν ἐντύχη, πάντων κρατεῖ* (= εἰάν τισιν ἐντύχη) Ξ. Ἰδὲ § 141, 4, β'.

Σημ. Ὅταν ὁ λόγος εἶναι πλάγιος, τίθεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ὑποθετικὴν πρότασιν ἀπλὴ εὐκτική καὶ ἀντι ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ (δυναμητικοῦ) *ἂν*. *Σωκράτης ἐτεκμαίρετο τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχὺ μανθάνειν οἷς προσέχοιεν καὶ μνημονεύειν ἃ μάθοιεν* Ξ. (πβ. Αἱ ἀγαθαὶ φύσεις ταχὺ μανθάνουσιν οἷς ἂν προσέχωσι καὶ μνημονεύουσιν ἃ ἂν μάθωσι).

§ 151. Οὐχὶ σπανίως προτάσεις (ἢ συνηθέστερον κῶλα περιόδου ἢ περίοδοι) εἰσαγόμεναι διὰ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας *ὅς* (*ἧ, ὅ*) συνδέονται λίαν χαλαρῶς μετὰ τὰ προηγούμενα καὶ εἶναι κατὰ τύπον μόνον ἀναφορικοί προτάσεις, κατ' ἔννοιαν δὲ ἀνεξάρτητοι προτάσεις συνδεόμεναι παρατακτικῶς μετὰ τὰ προηγούμενα. Εἰς τὰς τοιαύτας ἀναφορικὰς προτάσεις ἢ ἀντωνυμία *ὅς* (*ἧ, ὅ*) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δεικτικὴν *οὗτος* (§ 47, 2) μετὰ τινος παρατακτικοῦ συνδέσμου (*καί, δέ, ἀλλά* κλπ.)· *Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλυνον καὶ ἦγον ταχὺ ᾧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγὺς πρὸν ἦν βασιλεύς* (= τούτῳ δὲ καὶ δῆλον ἦν) Ξ. Οὕτω δὲ ἐς

Λεωνίδην ἀνέβαινε ἢ βασιλήϊη καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα· ὃς τότε ἦε ἐς Θερμοπύλας (=οὗτος δὴ τότε ὁ Λεωνίδης) Ἦο. Πῶς οὖν ἂν ἐνοχος εἴη (Σωκράτης) τῇ γραφῇ; ὃς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεοὺς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγγράφατο, φανερός ἦν θεραπέων τοὺς θεοὺς κλπ. (=οὗτος γὰρ—ἢ—ἀλλ' οὗτος ἀντὶ μὲν κλπ.) Ξ.

Σημ. Ἰδὲ καὶ § 54 καὶ ἐξῆς.

Πλάγιος λόγος

§ 152. 1) Τῶν λόγων τινὸς λαμβάνει ἄλλος τις γνῶσιν ἢ ἀμέσως, ἢτοι ἀπ' εὐθείας ἀκούων αὐτοὺς ἐκ τοῦ στόματος ἐκείνου, ἢ ἐμμέσως, ἢτοι πληροφορούμενος αὐτοὺς παρὰ τρίτου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἤκουσε πρότερον. (Βρέχει. Λέει πὺς βρέχει. — Θὰ φύγω αὐριον. Ὁ Πέτρος εἶπε ὅτι θὰ φύγη αὐριον. — Στείλε μου τὰ βιβλία. Ὁ Πέτρος εἶπε νὰ τοῦ στείλω τὰ βιβλία).

2) Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν οἱ λόγοι τινὸς μεταδίδονται εἰς ἄλλον ὑπὸ τινος (π.χ. ὑπὸ τοῦ συγγραφέως)

α') αὐτολεξιί, ὅπως ἐλέχθησαν, εἰς ἀνεξάρτητον λόγον, προτασσομένης ἀπλῶς τῆς λέξεως λέγει, εἶπε, ἔφη κ.τ.τ. ἢ ἐρωτᾷ, ἠρώτησε ἢ ἤρετο κ.τ.τ. Οἱ παρόντες τῶν Σκηφίων εἶπον· Ψεύδεται σε οὗτος, ὦ Δερκυλίδα. — Ἦρετο ὁ Μειδίας· Ἐμὲ δὲ ποῦ χρὴ οἰκεῖν, ὦ Δερκυλίδα; Ξ.

β') μεταβιβλημένοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἀναλόγως τῆς μορφῆς τῆς διηγήσεως, καὶ εἰς ἐξηρητημένον λόγον (μὲ μεταβιβλημένον τὸ πρόσωπον, τὸν χρόνον τοῦ ὄηματος, τὴν ἐγκλισιν, κλπ. Ἰδὲ παραδείγματα κατωτέρω).

3) Ὁ λόγος τινὸς ὁ μεταδιδόμενος εἰς ἄλλον ἐξηρητημένος ἐκ τινος λεκτικοῦ, αἰσθητικοῦ ἢ γνωστικοῦ ἢ ἐρωτηματικοῦ ὄηματος λέγεται πλάγιος λόγος.

4) Πλάγιός τις λόγος δύναται νὰ προέρχεται ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ ἐρωτηματικῆν, δύναται ὅμως νὰ προέρχεται ἐν μέρει μὲν ἀπὸ κυρίαν τινὰ πρότασιν, ἐν μέρει δὲ ἀπὸ πρότασιν δευτερεύουσαν· λέγει ὡς ὑβριστής εἰμι. (Εὐθ. λ. Ὑβριστής εἶ) Λυσ. Ἐκέλευον αὐτοὺς πορεύεσθαι. (Εὐθ. λ. Πορεύεσθε!) Ξ. Κλέαρχος ἀνηρώτα τοὺς ἀγγέλους, τί βούλοιντο.

(Εὐθ. λ. *Τί βούλεσθε;*) Ξ. — Ὁ Κλέανδρος εἶπεν, ὅτι *Δέξιππον οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεποικῶς εἶη.* (Εὐθ. λ. *Δέξιππον οὐκ ἐπανῶ, εἰ ταῦτα πεποίηκε.*) Ξ. Ἄστυάγης ἀπηγόρευε *μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθῆη θηρῶν.* (Εὐθ. λ. *Μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῆ θηρῶν*) Ξ.

§ 153. Εἰς τὸν πλάγιον λόγον

I. αἱ κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου

1) ἂν εἶναι προτάσεις κρίσεως, μετατρέπονται εἰς *εἰδικὰς προτάσεις* (μετὰ ῥήματα λεκτικά ἢ γνωστικά § 136 κ.έ.) ἢ εἰς ἀπαρεμφατικάς προτάσεις (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον, μετὰ ῥήματα λεκτικά) ἢ εἰς μετοχικάς προτάσεις (μὲ κατηγορηματικὴν μετοχήν, μετὰ ῥήματα αἰσθητικά ἢ γνωστικά). Ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν, ὡς οἱ *Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκασιν ἐς τὰ φρέατα* Θ. (Εὐθ. λόγος. Οἱ Π. φάρμακα ἐσβεβλήκασιν ἐς τὰ φρέατα). *Πάντες ἂν ὁμολογήσατε ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι* Λυσ. (Εὐθ. λ. Ὅμοноια μέγιστον ἀγαθόν ἐστίν). Ἄβροκόμας ἤκουε *Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα* (=ὅτι Κῦρος ἦν ἢ εἶη) Ξ. (Εὐθ. λ. Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστί).

2) ἂν εἶναι προτάσεις ἐπιθυμίας (διαταγαί, ἀξιώσεις, εὐχαί, κ.τ.τ.) μετατρέπονται εἰς *ἀπαρεμφατικάς προτάσεις* (μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, μετὰ ῥήματα λεκτικά ἢ κελευστικά ἢ εὐχαιτικά κ.τ.τ.): Ὁ Μειδίας ἐκέλευσεν *ανοῖξαι τὰς πύλας* Ξ. (Εὐθ. λ. Ἀνοῖξατε τὰς πύλας) Ξ. *Οἱ στρατιῶται ἠὔχοντο Κῦρον εὐτυχήσαι.* (Εὐθ. λ. Εὐτυχήσειε Κῦρος!)

3) ἂν εἶναι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἦτοι εὐθελῆαι ἐρωτήσεις), μετατρέπονται εἰς *πλαγίας ἐρωτήσεις*: Ἀριστοππος Σωκράτη ἤρετο, *εἰ τι εἶδεῖν ἀγαθόν* Ξ. (Εὐθ. λ. Οἶσθά τι, ᾧ Σώκρατες, ἀγαθόν). Ἴδὲ § 148 κ.έ.

II. Αἱ δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρητημέναι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου

1) μετὰ ῥήμα ἀρχικοῦ χρόνου διατηροῦν καὶ εἰς τὸν πλάγιον λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἔγκλισιν τοῦ εὐθέος λόγου *λέγουσιν ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει* Πλ. (Εὐθ. λ. Ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην κλπ.). Ὁρῶ σε, ᾧ Ἡράκλεις, *ἀποροῦντα, ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον πράπη* Ξ. (Εὐθ. λ. Ποίαν ὁδὸν τράπωμαι; ἀπορῶ).

2) μετὰ ὄημα δὲ ἱστορικοῦ χρόνου διατηροῦν πάντοτε μόνον τὴν δυνατικὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν δυνατικὴν εὐκτικὴν, τὴν δὲ ἀπλὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν ὑποτακτικὴν (μετὰ τοῦ *ἄν* ἢ *ἄνευ* τοῦ *ἄν*) συνήθως μὲν τὴν μετατρέπουν εἰς εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου, τὴν διατηροῦν δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ διηγούμενος ἐκφέρει τὸ εἰς τὴν δευτερεύουσαν ταύτην πρότασιν περιεχόμενον νόημα οὐχὶ ὡς ἰδικὴν του σκέψιν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ προσώπου, περὶ οὗ ὁ λόγος: *Κῦρος τῷ Κλέαρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στρατεύμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι (=διότι) ἐκεῖ βασιλεύς εἶη* Ξ. (Εὐθ. λ. Ἔγε, ὦ Κλέαρχε, τὸ στρατεύμα... ὅτι ἐκεῖ βασιλεύς ἐστι). Ἄπεκρίνατο ὅτι *μανθάνοιεν, ἃ οὐκ ἐπιστύνοντο* Πλ. (Εὐθ. λ. Μανθάνομεν ἃ οὐκ ἐπιστάμεθα)—*ἠῦξαντο σωτήρια θύσειν, ἔνθα πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφίκοντο* Ξ. (Εὐθ. λ. Σωτήρια θύσομεν, ἔνθα ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφικώμεθα). *Προεῖπον αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἣν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν* Θ. (Ἡδύνατο νὰ λεχθῇ καί: *Προεῖπον αὐτοῖς μὴ... εἰ μὴ πλέοιεν καὶ μέλλοιεν...* Εὐθ. λ. Μὴ ναυμαχεῖτε Κορινθίοις, ἣν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι κλπ.). *Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν.* (Ἡδύνατο νὰ λεχθῇ καί: *Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ στρατεία λήξειε, εὐθὺς ἀποπέμψοι αὐτόν.* Εὐθ. λ. Ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψω σε).

Σημ. Πολλάκις εἰς τὸν πλάγιον λόγον πρότασις αἰτιολογικὴ εἰσαγομένη διὰ τοῦ *γὰρ* ἢ ἄλλη τις δευτερεύουσα πρότασις ἐκφέρεται δι' ἀπαρεμφάτου. Ὁ δὲ αὐτοῦς εἰς *Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἵνα* οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτὸς (=οὐ γὰρ ἦν κύριος αὐτὸς=διότι, καθὼς ἔλεγε, δὲν ἦτο κλπ.) Ξ. (Εὐθ. λ. Ἔτε εἰς Λακεδαίμονα: οὐ γὰρ εἰμι κύριος ἐγώ). λέγεται δὲ καὶ Ἄλκμέωνι τῷ Ἀμφιάρῳ, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητροῦς, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χοῦσαι οἰκεῖν (=ὅτε δὴ ἤλατο) Θ. Μετὰ δὲ τοῦτον (λέγεται) βασιλεῦσαι ἄνδρα ἰωφλόν, τῷ (=ῶ) οὖνομα Ἄνυσιν εἶναι (=ῶ ὄνομα Ἄνυσις ἦν) Ἡρ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

Ὄνοματικοὶ ῥηματικοὶ τύποι

1. Τὸ ἀπαρέμφατον

§ 154. 1) Τὸ ἀπαρέμφατον ἀρχῆθεν εἶναι ἀφρημένον ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν ἄκλιτον, πτώσεως δοτικῆς (καθαρᾶς, ἦτοι τοῦ σκοποῦ, ἢ τοπικῆς. Πβ. § 29, 6 καὶ 7).

Μὲ τὴν ἀρχικὴν του δὲ σημασίαν τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ ἀποτελέσματος κανονικῶς λαμβάνεται τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὰ ῥήματα ἰέναι, φέρειν, δίδόναι, καταλείπειν, αἰρεῖσθαι (=ἐκλέγειν), πέμπειν καὶ ἄλλα συνώνυμα βῆ δ' ἰέναι κατὰ λαὸν Ἀχαιῶν (=ἔβη ἰέναι=ἔβαδισε ἢ ἐκίνησε, γὰρ νὰ πάη) Ὀμ. τὴν πόλιν φυλάττειν αὐτοῖς παρέδωκαν (=νὰ τὴν φυλάγουν) Ἡρ. τίς σφῶε ξυνέηκε μάχεσθαι; (=ὥστε μάχεσθαι=ὥστε νὰ φιλονικήσουν) Ὀμ.

Σημ. Μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σκοποῦ λαμβάνεται ἐνίοτε εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τοῦ ἄρθρου τοῦ Μίνως τὸ λησικὸν καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τά; προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ (=ἵνα ἴωσιν ἢ ἵνα ἴοιεν αἱ πρόσοδοι κλπ.).

2) Ἡ ὀνοματικὴ φύσις τοῦ ἀπαρεμφάτου καταφαίνεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο δύναται νὰ συνεκφέρεται μετὰ τοῦ (οὐδετέρου) ἄρθρου κατὰ πᾶσαν πτῶσιν. Νέοις τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν. Νίκησον ὄργην τῷ λογιζέσθαι καλῶς.

Ἡ δὲ ῥηματικὴ φύσις αὐτοῦ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ προσδιορίζεται δι' ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ τὸ ῥῆμα, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει τὸ ἀντικείμενόν του εἰς τὴν αὐτὴν πτῶσιν μὲ τοὺς ἄλλους τύπους τοῦ οἰκείου ῥήματος, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει χρόνους καὶ διάθεσιν, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτοῦ τὸ δυνητικὸν μόριον ἄν· (§ 114, 2 καὶ § 116, 2 κ.έ.) Τὸ ἀκριβῶς πείθεσθαι τοῖς νόμοις. Οἴμαι οὐδενός γ' ἂν ἦττον φανῆναι δίκαιος (=ὅτι φανεῖν ἂν) Ξ. Κῦρος εἰ ἐβίω, ἄριστος ἂν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι (=ὅτι ἐγένετο ἂν) Ξ.

§ 155. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν (πβ. § 153, 1) καὶ τότε λέγεται εἰδικὸν

ἀπαρέμφατον, ἢ πρὸς οἰανδήποτε πρότασιν ἐπιθυμίας (πβ. § 153, 2) καὶ τότε λέγεται **τελικὸν** ἀπαρέμφατον.

Εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν, (ἢ ὅποια κυρίως εἶπεῖν στερεῖται ἀπαρεμφάτου), τὸ μὲν εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται δι' εἰδικῆς προτάσεως (ὅτι... πῶς...), τὸ δὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται διὰ προτάσεως βουλευτικῆς, ἤτοι διὰ τοῦ **νὰ** καὶ ὑποτακτικῆς Σωκράτης ἤγειτο θεοὺς πάντα **εἰδέναι** (=ὅτι ἴσασι=ὅτι γνωρίζουν) Ε. Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς **ἐπιμελεῖσθαι** προέτρεπεν (=νὰ ἐπιμελῶνται) Ε.

— § 156. Μετὰ τοῦ ἄρθρου τὸ ἀπαρέμφατον ἐκφέρεται κανονικῶς μὲν, ὅταν χρησιμοποιῶνται ὡς ἀντικείμενον ἢ ὡς προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν πτῶσιν ἢ ὅταν συνάπτεται μετὰ προθέσεως, πολλάκις δὲ καὶ ὅταν χρησιμοποιῶνται ὡς ὑποκείμενον ἢ ὡς ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, ἢ ὡς ἐπεξηγήσις **τοῦ ζῆν** αὐτὸν ἀπεστέρησεν Αἰσχ. νέοις τὸ σιγᾶν **κρεῖττόν** ἐσσι **τοῦ λαλεῖν**. τῷ ζῆν ἐσσι τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν Πλ. Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν **ἰέναι** ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο (=ἀντὶ νὰ πάη) Ε. Σωκράτης ἐθανυμάζετο **ἐπὶ τῷ εὐθύμως τε καὶ εὐκόλως ζῆν** (=διὰ τὸ ὅτι ἔζη, διότι ἔζη) Ε. ὤρμησαν εἰς τὸ **διώκειν** (=εἰς καταδίωξιν) Ε. Κῦρος ἐφέρετο ὄρων μόνον τὸ **παίειν** Ε. τοῦτό ἐστι τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλεον τῶν ἄλλων **ζητεῖν** ἔχειν Πλ.

— § 157. Τὸ ἄναρθρον ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται

1) ὡς ὑποκείμενον· **πόλεώς** ἐσσι θάνατος ἀνάστατον **γενέσθαι** (=τὸ νὰ γίνῃ ἀνάστατος) Λυκ. οὕτω **χρη̄ ποιεῖν** Ε.

2) ὡς κατηγορούμενον· τὸ **λακωνίζεῖν** ἐσσι **φιλοσοφεῖν**.

3) ὡς ἀντικείμενον· φοβοῦμαι **διελέγχειν** σε Πλ.

4) ὡς ἐπεξηγήσις· **εἰς οἰωνὸς ἀριστος, ἀμύνεσθαι** περὶ πάτρης (=δηλαδὴ τὸ νὰ ἀμύνεται τις) Ὅμ.

5) ὡς προσδιορισμὸς τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς. Οὕτω δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τῶν ἐπιθέτων ἀγαθός, ἐπιτήδειος, ἱκανός, δεινός, ἄξιος, ἡάδιος, χαλεπός, ἡδὺς κ.ἄ.τ. δεινὸς **λέγειν**. ἡάδια πάντα θεῶ **τελέσαι**. (Πβ. υἱὸς ἀμείνων παντοίας ἀρετάς, ἡμὲν πόδας ἡδὲ μάχεσθαι=καὶ ὡς πρὸς τὸ μάχεσθαι) Ὅμ. ἄξιος **θανυμάσαι** (=ἄξιος θανυμάζεσθαι. Οὕτω καὶ λέγεται ἐπίσης, ἀλλὰ σπανιώτερον) Θ.

Οὕτω καὶ οἶός τέ εἰμι ποιεῖν τι (=εἶμαι ἱκανός, δύναμαι νὰ πράττω τι).

6) ἀπολύτως, εἰς τινὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὸ ὅλον περιεχόμενον μιᾶς προτάσεως καὶ περιορίζουν πῶς τὴν ἔκτασιν τοῦ νοήματος αὐτοῦ. Τοιαῦται ἐκφράσεις εἶναι *ἐκὼν εἶναι* (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν), *τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι* (=ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτον), *τὸ ἐπὶ τούτῳ εἶναι* (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον), *τὸ νῦν εἶναι* (=ὅσο γιὰ τώρα), *ἐμοὶ δοκεῖν ἢ ὡς ἐμοὶ δοκεῖν* (=ὅπως νομίζω ἐγώ, κατὰ τὴν γνώμην μου), *ὀλίγου δεῖν ἢ μικροῦ δεῖν* (=λίγο λείπει ἢ ἔλειπε, σχεδόν), *ὡς εἰπεῖν ἢ ὡς ἔπος εἰπεῖν* (=γιανὰ πῶ ἔτσι), *ὡς συντόμως εἰπεῖν ἢ συνελόντι εἰπεῖν* (=γιανὰ μιλῆσω συντόμως) κ. ἄ. τ. **Ἐκὼν εἶναι** οὐδὲν ψεύσομαι Πλ. λέγουσιν **ἐμοὶ δοκέειν** οὐκ ὀρθῶς Ἡρ. τὸ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμνήσκειν καὶ λέγειν **μικροῦ δεῖν** ὁμοίον ἐστὶ τῷ ὀνειδίξειν Δ.

Σημ. Καὶ τὸ ἀπολύτως λαμβανόμενον ἀπαρέμφατον οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ ἀπαρέμφατον τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς προσδιορίζον ὁμῶς οὐχὶ μίαν λέξιν, ἀλλ' ὀλόκληρον πρότασιν. Ἀμφότερα δὲ πάλιν τὰ ἀπαρέμφατα ταῦτα κυρίως εἶναι ἀπαρέμφατα τοῦ σκοποῦ (154,1).

7) ἀντὶ προστακτικῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀντὶ εὐκτικῆς (εὐχετικῆς): *θαροῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι* (=θαροῶν μάχου) Ὅμ. Πβ. *τεύχεα σολήσας φερέτω κοίλας ἐπὶ νῆας, σῶμα δὲ οἴκαδ' ἐμὸν δόμεναι πάλιν* (=δότω) Ὅμ. — *Ζεῦ πάτερ, ἢ Αἴαντα λαχεῖν ἢ Τυδέος υἱὸν* (=λάχοι=εἶθε νὰ λάβῃ τὸν κληρὸν) Ὅμ. *θεοὶ πολλοὶ, μὴ με δουλείας τυχεῖν* (=μὴ τύχοιμι ἐγὼ) Αἰσχ.

8) ἐπιφωνηματικῶς, εἰς ἀναφωνήσεις: *ἐμὲ τάδε παθεῖν, φεῦ!* (=Ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά).

Σημ. Ἰδὲ καὶ § 154,1.

§ 158. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. (Ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις). Ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου δύναται νὰ εἶναι

1) αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον. (*Ταυτοπροσωπία*): *φοβοῦμαι διελέγχειν* σε. (Ἐγὼ φοβοῦμαι, ἐγὼ διελέγχειν) Πλ. *καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε*. (Σὺ θέλε, σὺ ἀκούειν, σὺ πλουτεῖν) Μέν. *ἀδικεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν νομίζει Κῦρος*. (Κῦρος νομίζει, Κῦρος ἀδικεῖσθαι) Ξ.

2) τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον, ἢ ἄλλο τι ὄνομα (Ἐτεροπροσωπία). Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπε (= νὰ ἐπιμελῶνται, οἱ συνόντες) Ξ. Τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδωσαν Θυρέαν οἰκεῖν (=ἵνα οἰκῶσιν, οἱ Αἰγινήται) Θ. Ἀναξαγόρας τὸν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι (=λέγει ὅτι ὁ ἥλιός ἐστι κλπ.) Πλ.

Σημ. Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τινὰ ὡς γενικὸν καὶ ἀόριστον ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπάρχουν προσδιορισμοὶ αὐτῆς: ἀδύνατόν ἐστι πονηρὸν ὄντα καλοῦς κάγαθούς φίλους κτήσασθαι (=κτῆσασθαι τινὰ ὄντα πονηρὸν=νὰ ἀποκτήσῃ τις ὦν πονηρός) Ξ. Ὀμοίως παραλείπεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τινὰς ἢ τοὺς ἀνθρώπους. Ἰδὲ π.χ. Ξεν. Ἀπομν. 1, 1, 9.

§ 159. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου, ἂν ὑπάρχη, καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐν γένει ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας κανονικῶς ἐκφέρονται κατὰ πτῶσιν αἰτιατικὴν. Ὅταν δὲ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος κατὰ πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, τότε τὸ κατηγορούμενον ἢ προσδιορισμὸς τις τοῦ ἀντικειμένου τούτου δύναται μὲν νὰ ἐκφέρεται καὶ αὐτὸς κατὰ πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, δύναται ὅμως νὰ ἐκφέρεται καὶ κατ' αἰτιατικὴν. Σωκράτης ἠγεῖτο θεοῦς πάντα εἰδέναί Ξ. Νομίζω ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ φίλους καὶ συμμάχους Ξ. Οἱ πρόςβεις Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου πρὸς τὸν πόλεμον γενέσθαι. (πβ. γενοῦ ὡς προθυμοτάτος) Ξ. Ἐρετριεῖς Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. (πβ. βοηθοὶ γένεσθε) Ἡρ. Κῦρος παραγγέλλει τῷ Κλεάρχῳ λαβόντι ἤκειν ὅσον ἦν αὐτῷ σιράτευμα καὶ Ξενία ἤκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους Ξ.

Σημ. Ἀρχῆθεν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθὼς καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐξέφεροντο κατ' ὀνομαστικὴν πτῶσιν, ὅπως τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ παντὸς ἐν γένει ῥηματικοῦ τύπου: θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι. πάντα τὰδ' ἀγγεῖλαι μὴδὲ ψευδάγγελος (σύ) εἶναι Ὅμ. Σὺ δέ, Κλεαρίδα, αἰφριδίως τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκχεῖν Θ.

Ἡ δὲ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις, ἥτοι ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου μὲ ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικὴν (ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας), προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἀπὸ προτάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑπῆρχον ῥήματα συντασσόμενα μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον. Εἰς προτάσεις δηλαδή, ὁποία π.χ. μένειν αὐτοὺς ἐκέλευσε, ἡ αἰτιατικὴ ἀ-

τούς, ἡ ὁποία κυρίως εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἐκέλευσε (=τούς διέταξε νὰ μείνουν), ἦτο δυνατόν νὰ συνδεθῆ στενώτερον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον μένειν καὶ νὰ νομισθῆ ὅτι εἰς αὐτὸ κυρίως ἀνήκει ὡς ὑποκείμενον (=διέταξε αὐτοὶ νὰ μείνουν). Ἀπὸ τοιαύτας λοιπὸν προτάσεις σὺν τῷ χρόνῳ παρήχθη ἡ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις, ἣτοι ἐπειδὴ ἐνομίσθη ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πρέπει νὰ ἐκφέρεται κατ' αἰτιατικὴν, ἤρχισε νὰ τίθεται αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου καὶ κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὁποῖα δὲν συντάσσονται μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, ἀλλὰ μὲ γενικὴν ἢ δοτικὴν, ἢ κατόπιν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων· οὗ *σε ἔοικε κακὸν ὡς δειδίσεσθαι* "Ομ. (πβ. *ἔοικά τι*). *δέομαι ὑμᾶς συγγνώμην ἔχειν* (πβ. *δέομαί τινος*) Λυσ. *παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας* (πβ. *τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγειλεν ἐξοπλίσεσθαι*) Ξ. *ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι* Ἰσ. (Πβ. *ὁμολογεῖται Κῦρος κράτιστος γενέσθαι* Ξ.). *κίνδυνός (ἔστι) πολλοὺς ἀπόλλυσθαι* Ξ.

Τέλος δὲ ἤρχισε νὰ χρησιμοποιῆται ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας, ἰδίᾳ ἐπὶ ἐμφάσεως ἢ ἀντιθέσεως· *Ἐμὲ παθεῖν ταῦτα, φεῦ!* Αἰσχ. *Βουλοίμην δ' ἂν ἐμέ τε τυχεῖν ὧν βούλομαι, τοῦτόν τε παθεῖν ὧν ἀξίός ἐστι.* (Ἐγὼ βουλοίμην—ἐμὲ τυχεῖν!).

§ 160. Ἄναρθρον ἀπαρέμφατον (ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἦτοι) ὡς ἀντικείμενον δέχονται πλεῖστα ῥήματα.

1) **Εἰδικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ λεκτικὰ καὶ τὰ δοξαστικά, ὡς *λέγω, φημί, ὁμολογῶ* κλπ. *δοκῶ, νομίζω, οἶμαι* κλπ. ("Αρνησις κανονικῶς οὐ, σπανιώτερον μή)· *Τὸν μὲν καλὸν κάγαθόν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον* (=ἰσχυρίζομαι ὅτι εἶναι) Πλ. *ὅ,τι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὄρᾶν θεοὺς τινας* (=νόμιζε ὅτι ὄρωσι θεοὶ τινες). *ἔλιπε τιμῶν τὸν θεὸν πράξειν καλῶς* (=ὅτι πράξεις καλῶς=ὅτι θὰ εὐτυχῆσῃς). *ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι* (=ὅτι δὲν ἦσαν) Θ. *ἔλεγον μηδένα ἐθέλειν ἐκόντα ἄρχειν* (=ὅτι κανεῖς δὲν ἠθελε) Πλ. Ἰδέ καὶ § 137, Σημ. δ'.

2) **Τελικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον, πλὴν μέλλοντος) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ ἐφελκτικά, τὰ κελουσιτικά ἢ προτροπικά, τὰ κωλυτικά ἢ ἀπαγορευτικά, τὰ δυνητικά καὶ ἄλλα ἔχοντα παρομοίαν σημασίαν, ὡς *ἐφίεμαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ, ἐθέλω, βούλομαι, φοβοῦμαι, δέδοικα* (=ἐκ φόβου δὲν θέλω τι), κλπ. *κελεύω, λέγω* (=διατάσσω), *προτρέπω, συμβουλεύω, πείθω* (=προσπαθῶ νὰ πείσω)—*ἀπαγορεύω, κωλύω—δύναμαι, ἔχω* (=δύναμαι), *πέφυκα*, (=εἶμαι πλασμέ-

νος, εἶμαι φύσει ἐπιτήδειος), *ἐπίσταμαι, οἶδα* (=γνωρίζω ἢ εἶμαι ἰκανός), *μανθάνω* κλπ. (Ἄρρησις *μη*). *Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.* φοβοῦμαι διελέγχειν σε Πλ. *ἐκέλευον σοὶ δίδοναι τὰριστιᾶ τούς στρατηγούς* (=εἰς σὲ νὰ δώσουν) Πλ. *οἱ Ἀθηναῖοι προεῖπον τοῖς στρατηγοῖς μὴ ναυμαχεῖν* (=διέταξαν νὰ μὴ) Θ. — *οἱ στρατιῶται οὐκ ἐδύναντο καθυεύδειν* (=νὰ κοιμηθοῦν) Ξ. *τὴν τῶν κρατούντων μάθε φέρειν ἐξουσίαν* (=μάθε νὰ ὑποφέρῃς) X

Σημ. Τὰ ῥήματα *ὑπισχνοῦμαι, ἐπαγγέλλομαι, ὄμνυμι—ἐλπίζω, προσδοκῶ* κανονικῶς συντάσσονται μὲ *ἀπαρέμφατον μέλλοντος* χρόνου, διότι ταῦτα ἀναφέρονται εἰς τινα μέλλουσαν πράξιν, ἢ δὲ ἄρρησις ἐπὶ τοῦ ἀπαρέμφατου τούτου κανονικῶς εἶναι *μη*, διότι διὰ τῶν εἰρημμένων ῥημάτων ἐκφράζεται κυρίως ἐπιθυμία τις τοῦ ὑποκειμένου *ἐπαγγελλόμεθα Ἀριαίφ εἰς τὸν θεόνον τὸν βασιλεῖον καθιεῖν αὐτὸν* (=ὅτι θὰ τὸν καθίσωμεν ἢ νὰ τὸν καθίσωμεν) Ξ. *ὤμοσαν μὴ προδώσειν ἀλλήλους* (=οἱ δὲν θὰ προδώσουν ἢ νὰ μὴ προδώσουν) Ξ. Ἴδὲ καὶ § 112, Σημ.

§ 161. Τὸ ἄναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον.
Ἄπρόσωπα ῥήματα.

1) Ἄπρόσωπα (ἢ τριτοπρόσωπα) ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα (ἀποκλειστικῶς ἢ) συνήθως λαμβάνονται εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον ἄνευ προσωπικοῦ ὑποκειμένου, ὡς *χρῆ, δεῖ, μέλει, μεταμέλει, μέτεστι, παρεσκεύασται, παρεσκεύαστο*, κλπ. *Δεῖ χρημάτων* (=ὑπάρχει ἀνάγκη χρημάτων) Δ. *οὕτω χρῆ ποιεῖν* (=ἔτσι πρέπει νά).

Μετὰ τοῦ ἀπροσώπου ῥήματος συνάπτεται συνήθως προσδιορισμὸς κατὰ δοτικὴν δηλῶν τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ ἔννοια αὐτοῦ. (Δοτικὴ προσωπικὴ § 72, 5) *τοῖς καλοῖς κάγαθοῖς οὐδὲν δεήσει πολλῶν γραμμάτων* (=διὰ τοὺς χρηστοὺς διόλου δὲν θὰ χρειασθοῦν πολλοὶ γραπτοὶ νόμοι) Ἰσ. *μέλει μοί τινος* (=μὲ μέλει γιὰ κάτι τι). *οὐ μεταμέλει μοι* (=δὲν μετανοῶ) Πλ. *τοῖς ἄκουσιν ἁμαρτοῦσι μέτεστι συγγνώμης* Δ. *ἐπειδὴ παρεσκεύαστο τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο* (=ἀφοῦ εἶχον παρασκευασθῆ οἱ Κορίνθιοι) Θ. (πβ. *μὲ μέλει, μὲ γροιάζει—τοῦ κατέβηκε νά, τοῦ βουλήθηκε νά*).

2) Μὲ τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα καὶ μὲ ἀπροσώπους ἐκφράσεις, ἀποτελουμένας ἔκ τινος οὐσιαστικοῦ ἢ ἔκ τοῦ οὐδετέρου ἐπιθέτου

τινὸς καὶ τοῦ ῥήματος *ἔστι* ἢ *ἔχει*, συντάσσεται συνήθως ἀναρ-
θρον ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον αὐτῶν. Οὕτω συντάσσονται

α') μὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα *χρή*,
δεῖ, *πρέπει*, *προσέχει*, *δοκεῖ* (=φαίνεται καλόν), *μέλλει* (=πρό-
κειται), *εἴμαρται*, *εἴμαρτο*, *ἔστι*, *ἔνεστι*, *πάρεστι*, *οἶόν τέ ἐστι*
(=εἶναι δυνατόν), *ἔξεστι* (=ἐπιτρέπεται), *ἐγχωρεῖ*, *ἐνδέχεται*,
συμβαίνει κλπ. καὶ αἱ ἀπρόσωποι φράσεις *καλῶς ἔχει*, *ἀναγκαίως*
ἔχει κλπ. *ἀνάγκη* (ἔστι), *ώρα* (ἔστι), *καιρός* (ἔστι), *κίνδυνός*
(ἔστι) κλπ. *καλόν* (ἔστι), *αἰσχρόν* (ἔστι), *ἄξιόν* (ἔστι), *δυνατόν*
(ἔστι), *ἀδύνατόν* (ἔστι), *ῥαδίον* (ἔστι), *χαλεπόν* (ἔστι), *εἰκός* (ἔστι
=φυσικὸν ἢ ἐπόμενον εἶναι), κλπ. (Ἄρνησις *μή*). *δεῖ τὸν στρα-*
τιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους
(=πρέπει νὰ φοβῆται ὁ στρατιώτης) Ξ. *ἔδοξεν αὐτοῖς προῖεναι*
(=τοὺς ἐφάνη καλὸν νὰ προχωρήσουν) Ξ. *ἔστιν ἰδεῖν* (=εἶναι
δυνατὸν νὰ ἴδῃ τις) Ξ. *ὑμῖν εὐδαίμοσιν ἔξεστι γενέσθαι* (=σεῖς
ἠμπορεῖτε νὰ καταστῆτε εὐδαίμονες) Δ. *ρῦν ἔξεστιν ὑμῖν εὐεργέ-*
τας φανῆναι τῶν Λακεδαιμονίων Ξ. *τῷ ἐσθλῷ ἐγχωρεῖ κακῷ*
γενέσθαι Πλ. (Ἰδὲ § 159)—*ώρα ἀπίεσαι* Πλ. *δίκαιον εὖ πράτ-*
τοντα μεμνήσθαι θεοῦ (=δίκαιον εἶναι... νὰ ἐνθυμῆται τις) Μέν.

β') μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα
λέγεται, *ὁμολογεῖται*, *ἀγγέλλεται*, *ἄδεται*, *θρυλεῖται*, *νομίζεται*, *δο-*
κεῖ (=φαίνεται, νομίζεται) κ.ἄ. *Ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν*
ἀρχαιοτάτην εἶναι (=ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν ἐστὶ) Ἰσ. *ἔπειτά μοι λίαν*
πόρρω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἶναι (=μοῦ ἐφάνη ὅτι ἦτο) Πλ.

Σημ. Πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς ἀπρο-
σώπου προσωπικῆς σύνταξης καὶ οὕτω ἐξαίρεται μᾶλλον τὸ πρόσωπον
τὸ ἐνεργοῦν ἢ πάσχον τὸ ὑπὸ τοῦ ἀπαρεμφάτου σημαίνον· πολλοῦ
δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἔμαντοῦ ἀπολογεῖσθαι (=πολὺ ἀπέχω ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νὰ
κλπ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο· *πολλοῦ με δεῖ ὑπὲρ ἔμαντοῦ ἀπο-*
λογεῖσθαι) Πλ. *ὦ Πρόδικε, δίκαιος εἰ βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ* (=ἔχεις ἠθικὴν
ὑποχρέωσιν νὰ κλπ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο· *ὦ Πρόδικε, δί-*
καιόν ἐστί σε βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ). Πλ. *δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι πρὸς*
ταῦτα. (Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο· *δίκαιόν ἐστι ἀπολογήσασθαι*
με πρὸς ταῦτα) Πλ.

Ἡ προσωπικῆ σύνταξις εἶναι συνήθης ἐπὶ τοῦ *δοκεῖ*, ὅταν τοῦτο
λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *φαίνεται ἢ νομίζεται*· *ἔδοξεν αὐτῷ*
σκηπτὸς πεσεῖν (=τοῦ ἐφάνη πὼς ἔπεσε κεραινοῦς) Ξ.

§ 162. 1) Ἡ μετοχή εἶναι ὀηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον ὅμως δηλοῖ καὶ χρόνον καὶ διάθεσιν, ὅπως τὸ ὄημα· (πβ. λύων, λύουσα, λῦον· λυόμενος, λυομένη, λυόμενον—λύσας, λύσασα, λῦσαν· λυθεῖς, λυθεῖσα, λυθέν κλπ.).

Ἡ ὀηματικὴ φύσις τῆς μετοχῆς καταφαίνεται πρὸς τοὺς ἄλλοις ἐκ τούτου, ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτῆς τὸ δυνητικὸν μόριον *ἂν*. *Ἐνθένδεν ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε ἂν γενόμενα λογοποιοῦσιν* (=ἂ οὔτε ἔστιν οὔτε ἂν γένοιτο) Θ. *Φίλιππος ἐλὼν Ποιδαίαν καὶ δυνηθεὶς ἂν αὐτὸς ἔχειν, εἴπερ ἐβουλήθη, παρέδωκε* (=εἰ καὶ ἠδυνήθη ἂν αὐτὸς ἔχειν) Δ. Πβ. § 154, 1 καὶ 2.

2) Ἡ μετοχή χρησιμοποιεῖται

α') ὅπως πᾶν ἐπίθετον, ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἢ ὡς κατηγορούμενον ἢ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς. (*Ἐπιθετικὴ μετοχή*—*Κατηγορηματικὴ μετοχή*).

β') ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς. (*Ἐπιρρηματικὴ μετοχή*).

§ 163. Ἐπιθετικὴ μετοχή. 1) Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχή ἐκφέρεται συνήθως μετὰ τοῦ ἄρθρου, δύναται δὲ νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν εἰσαγομένην διὰ τοῦ *ὅς* ἢ *ὅστις*, (διὸ λέγεται καὶ *ἀναφορικὴ μετοχή*): *οἱ νῦν ὄντες ἄνθρωποι* (=οἱ ἄνθρωποι, οἱ νῦν εἰσίν). *Κλέαρχος ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἐλήσποντον οἰκοῦσι* (=οἱ ὄκουν) Ξ.

2) Ἡ σύναρθρος ἐπιθετικὴ μετοχή, ὅπως καὶ πᾶν σύναρθρον ἐπίθετον, δύναται νὰ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικοῦ· *ὁ ἥδιστα ἐσθίων ἥκιστα ὄφρον δέεται* (=πᾶς ὅστις ἥδιστα ἐσθίει) Ξ. (πβ. § 27).

§ 164. Κατηγορηματικὴ μετοχή. Ἡ μετοχή ὡς κατηγορούμενον ἢ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 28) δύναται νὰ ἀναφέρεται ἢ εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ὀήματος ἢ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ· *ἐγὼ διατελῶ ταῦτα νομιζῶν* Ξ. *ὄρω σε φυλαττόμενον* Ξ.

Α' Μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς ἀναφερομένης εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν συντάσσονται

1) τὸ ὄημα *εἶναι* καὶ ὄηματα ἢ φράσεις πού σημαίνουν ἰδιαιτερόν τινα ὄρισμένον τρόπον τοῦ *εἶναι*, ὡς *τυγχάνω* (=τυχαίνω, κατὰ τύχην εἶμαι), *λανθάνω* (=μένω ἀπαρατήρητος, εἶμαι κρυμ

μένος), φαίνομαι, φανερός εἰμι, δηλός εἰμι (= εἶμαι φανερός, εἶναι φανερόν ὅτι ἐγώ...), οἴχομαι (= ἔχω ἀπέλθει, εἶμαι φευγᾶτος), φθάνω (= ἔρχομαι πρωτίτερα, προφθάνω), διάγω, διαγιγνομαι, διατελώ (= περνῶ τὸν καιρόν, εὐρίσκομαι διαρκῶς εἰς...).

Ἐπὶ τούτων συνήθως ἡ μετοχὴ ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα, τὸ δὲ ῥῆμα τὸ δευτερεῦον, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μετάφρασιν τὸ μὲν ῥῆμα δύναται νὰ ἀποδίδεται δι' ἐπιρρήματος ἢ ἐπιρρηματικῆς φράσεως, ἢ δὲ μετοχὴ δύναται νὰ μετατρέπεται εἰς ῥῆμα: πατρικὸς ἡμῖν φίλος τυγχάνεις ὦν (= τυχαίνει νὰ εἶσαι, κατὰ τύχην εἶσαι) Πλ. ἐγὼ φρόνην ἀπιὼν οἴκαδε (= ἀνεχώρησα κι' ἐπῆγα, ἀνεχώρησα κατ' εὐθείαν εἰς τὸ σπίτι μου) Πλ. οὕτω τὸ ἐν Θεσσαλίᾳ ἐλάνθανε τρεφόμενον στρατεύμα (= ἐτρέφετο λάθρα) Ξ. δηλὸς εἶ οὐκ ἐντετυχηκῶς τῷ ἀνδρὶ (= προφανῶς δὲν ἔχεις...) Πλ. πλείστον δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνου ἄξιος εἶναι, ὅς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν (= ὅστις πρῶτος εὐεργετεῖ...) Ξ ἐπὶ ἡμέρας πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν (= διαρκῶς ἐμάχοντο) Ξ.

2) τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα, ὡς χαίρω, ἡδομαι, βαρέως ἢ χαλεπῶς φέρω, ἀγανακτῶ, ἀχθομαι (= δυσασεστοῦμαι), αἰσχύνομαι, μεταμέλομαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται διὰ τοῦ πού ἢ τοῦ νὰ καὶ τοῦ οἰκείου ῥήματος): ὁ Εὐθύδημος ἔχαιρεν ἀκούων ταῦτα (= πού ἄκουε, νὰ ἀκούῃ) Ξ. ἐλυποῦντο οἱ δυνατοὶ καλὰ κτήματα ἀπολωλεκότες Θ. τοῦτο οὐκ αἰσχύνομαι λέγων (= πού τὸ λέγω, νὰ τὸ λέγω) Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι Θ.

3) τὰ ἐνάργεως, λήξεως, ἀνοχῆς, καρτερίας καὶ καμάτου σημαντικὰ ῥήματα, ὡς ἄρχομαι, ἄρχω, ὑπάρχω (= ἀρχίζω πρῶτος), παύομαι, λήγω, ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, ἀπαγορεύω (ἀόρ. ἀπείπον, ποχμ. ἀπείρηκα), κάμνω (= κουράζομαι) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται διὰ τοῦ νὰ καὶ τοῦ οἰκείου ῥήματος): ἀρξομαι ἀπὸ τῆς ἱατρικῆς λέγων (= θὰ ἀρχίσω νὰ λέγω, ἦτοι θὰ ἀρχίσω τὴν ἐξετάσιν μου ἀπὸ) Πλ. Σωκράτης οὐδέποτε ἔληγε σκοπῶν, τί ἕκαστον εἶη τῶν ὄντων (= ποτὲ δὲν ἔπαυε νὰ ἐξετάζῃ) Ξ. οὐκ ἠνέσχετο σιγῶν Ἦρ. οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει ὠφελούμενος Πλ. ἀπείρηκα ἤδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων (= ἔχω ἀποκάμει πλέον νά...) Ξ.

Σημ. Τὸ ἔνεργ. *παύω* συντάσσεται μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ· *οἱ περὶ Σαλαμίνα καὶ ἐπ' Ἀο-
τειμσίῳ τοὺς Ἕλληνας ἔπαυσαν φοβουμένους πλῆθος νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν*
(= τοὺς ἔπαυσαν νὰ φοβοῦνται, τοὺς ἔξαμαν νὰ μὴ φοβοῦνται πλέον) Πλ.

4) τὰ ῥήματα *εὖ* ἢ *καλῶς ποιεῖν, κακῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, χαρίζεσθαι* ἢ *χάριν φέρειν, νικᾶν, κρατεῖν, ἠτᾶσθαι, λεί-
πεσθαι* (= ὑπολείπεσθαι, ὑστερεῖν) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἢ μετοχὴ ἀποδίδεται διὰ τοῦ *καὶ* ἢ *πὸν* ἢ *νὰ* ἢ *μὲ τὸ νὰ* ἢ *εἰς τὸ νὰ* κ.τ.τ. καὶ διὰ τοῦ οἰκείου ῥήματος)· *εὖ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με* (= καλὰ ἔκαμες καὶ μοῦ τὸ θύμισες, καλὰ ἔκαμες πὸν μοῦ κλπ.) Πλ. *ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες* Θ. *ἐμοὶ χαρίζου ἀποκρινόμενος* (= κάνε μου τὴ χάρι νά.) Πλ. *τοὺς φίλους πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν* (= νὰ τοὺς νικᾷς εἰς τὸ νὰ τοὺς εὐεργετῆς) Ξ. *τούτου οὐχ ἠττησόμεθα εὖ ποι-
οῦντες* (αὐτὸν) (= δὲν θὰ φανῶμεν κατώτεροι εἰς τὸ νὰ τὸν εὐερ-
γετοῦμεν) Ξ.

Β') Μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς ἀναφερομένης ἄλλοτε μὲν εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ αἰσθήσεως, γνώσεως, μαθήσεως καὶ μνήμης σημαντικά, ὡς *αἰσθάνομαι, ὁρῶ, περιορῶ* (= ἀνέχομαι, ἐπιτρέπω), *ἀκούω, πυνθάνομαι, εὐρίσκω, καταλαμβάνω* (= εὐρίσκω), *οἶδα, ἐπί-
σταμαι, γινώσκω, ἀγνοῶ, μανθάνω, μέμνημαι* κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἢ μετοχὴ ἀποδίδεται διὰ τοῦ *ὄτι* ἢ τοῦ *πῶς* ἢ *νὰ* ἢ *πὸν νὰ* καὶ τοῦ οἰκείου ῥήματος)· *ἡμεῖς ἀδύνατοι ὁρῶμεν ὄντες περιγενέσθαι* (= ὅτι εἴμεθα, πῶς εἴμεθα) Θ. *ὁρῶμεν πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε* (= ὅτι εἶναι) Ξ. *οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ πολιτικά* (= δὲν γνωρίζομεν κανένα πὸν νὰ ἔχη ὑπάρξει ἀγαθὸς) Πλ. *καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῶρ καθημένους* (= τοὺς βρίσκουν νὰ κάθονται) Ξ. *μέμνημαι τοιαῦτα ἀκούσας σου* (= ὅτι ἄκουσα) Ξ. *μέμνημαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος* (= πῶς ἐσὺ ἔλεγες) Ξ.

2) τὰ δείξεως, ἀγγελίας καὶ ἐλέγχου σημαντικά, ὡς *δείκνυμι, δηλῶ, (ἀπο)φαίνω, ἀγγέλλω, (ἐξ)ελέγχω* κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἢ μετοχὴ ἀποδίδεται διὰ τοῦ *ὄτι* ἢ *πῶς* καὶ τοῦ οἰκείου ῥήματος)· *ἐν τῷδε δεῖξω σοφὸς γεγῶς* (= ὢν = ὅτι εἶμαι) Εὐρ. *ἐπιδείξω τοῦτον μάρτυρας ψευδεῖς παρεχόμενον* (= ὅτι πα-

ρουσιάζει). Δ. ἀπηγγέλθη Φίλιππος Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν (=ὅτι ὁ Φ. ἐπολιόρκει) Δ. βασιλεῖ Κῦρον ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἤγγειλα (=ὅτι ἐπεστράτευε) Ξ. ῥαδίως ἐλεγχθήσεται ψευδόμενος (=ὅτι ψεύδεται) Δ.

Σημ. α' Μετὰ τὸ ῥ. *συνειδέναί*, ὅταν μὲν τοῦτο συνεκφέρεται μετὰ τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας (*σύννοια ἐμαυτῷ, σύνισμεν ἡμῖν αὐτοῖς*, κλπ.=γνωρίζω καλῶς καὶ εἶμαι πεπεισμένος, κλπ.), ἀκολουθεῖ κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἢ κατὰ πτῶσιν ὀνομαστικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος) ἢ κατὰ δοτικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὴν αὐτοπαθὴ ἀντωνυμίαν): *ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν ξύννοια ἐμαυτῷ σοφὸς ὢν* (=γνωρίζω καλὰ καὶ εἶμαι πεπεισμένος πῶς δὲν εἶμαι) Πλ. *ἐμαυτῷ ξυνήδειν οὐδὲν ἐπισταμένῳ* Πλ.

Ὅταν τὸ ῥ. *συνειδέναί* ἔχη ἀντικείμενον ἄλλο ὄνομα καὶ ὄχι τὴν αὐτοπαθὴ ἀντωνυμίαν, (ὁπότε *σύννοιά τινι*=γνωρίζω καλῶς μετὰ τίνος καὶ δύναμαι νὰ μαρτυρήσω), τότε κανονικῶς ἀκολουθεῖ μετ' αὐτὸ κατηγορηματικὴ μετοχὴ κατὰ δοτικὴν: *οὔτοι ξυνίσασσι Μελήτω μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι* (=ὅτι ὁ μὲν Μέλητος ψεύδεται κλπ.) Πλ.

Σημ. β' Τὰ ῥήματα ἀκούω καὶ αἰσθάνομαι συντάσσονται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἤτοι 1) μετὰ γενιζῆς καὶ κατηγορηματικῆς μετοχῆς, ὅταν δηλοῦται ἄμεσος ἀντίληψις, 2) μετὰ αἰτιατικῆς καὶ κατηγορηματικῆς μετοχῆς, ὅταν δηλοῦται ἔμμεσος ἀντίληψις, καὶ 3) μετὰ αἰτιατικῆς καὶ (εἰδικοῦ) ἀπαρεμφάτου, ὅταν δηλοῦται ἀβέβαιόν τι γεγονός, φήμη τις: *ἤκουσα δὲ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου* (=τὸν ἤκουσα, μὲ τὰ αὐτιά μου, νὰ συζητῇ ἢ πού συνεζήτει κλπ.) Ξ. *ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα* (=ἤκουσε ἀπὸ ἄλλους, ὅτι ὁ Κ. ἦτο) Ξ. *ἀκούω κόμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας* (=ἀκούω νὰ λένε πῶς ὑπάρχουν) Ξ. *ἤσθησαι πάποτε μου ἢ ψευδομαρτυροῦντος ἢ συκοφαντοῦντος*; Ξ. *Ἀσιαῖος, ὡς ἤσθητο Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυγεν* Ξ. *ἤσθάνετο αὐτοὺς μέγα παρὰ βασιλεῖ Λαρσίῳ δύνασθαι* (=εἶχε τὴν γνώμην ὅτι) Θ.

Ὅμοίως μὲ διαφορὰν σημασίας συντάσσονται ἄλλοτε μετὰ μετοχῆς καὶ ἄλλοτε μετὰ ἀπαρεμφάτου καὶ ἄλλα ῥήματα, ὡς

	Μετὰ μετοχῆς	Μετ' ἀπαρεμφάτου
ἀρχομαι	=ἀρχίζω νὰ, εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀρχὴν ἐνεργείας τινός, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν συνέχισιν αὐτῆς καὶ τὸ τέλος: <i>ἀρχομαι διδάσκων ἐν τῶν θεῶν</i> (=κατὰ πρῶτον θὰ διδάξω)	=ἀρχίζω νὰ, πρῶτην φορὰν καταπιάνομαι ἀπὸ κάτι τι: <i>πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν</i> ; Ξ.

φαίνομαι . . .	=ἀποδεικνύομαι, εἶναι φανερόν ὅτι, προφανῶς φανήσεται ταῦθ' ὁμολογηκῶς (=θὰ ἀποδειχθῆ ὅτι κλπ.) Δ.	=φαίνομαι πῶς, παρέχω τὴν ἐντύπωσιν· ὁ γελωτοποιὸς κλαίειν ἐφαίνετο Ξ.
αἰδοῦμαι . . . αἰσχύνομαι . . .	=ἐντρέπομαι πού, μὲ ἐντροπήν μου κάμνω τι αἰσχύνομαι λέγων τοῦτο.	=ἐντρέπομαι νά, ἀπὸ ἐντροπήν μου δὲν κάμνω τι αἰσχύνομαι εἰπεῖν τὰ ληθῆ Πλ.
γιγνώσκω . . . ἐπίσταμαι . . .	=γνωρίζω ὅτι, ἐννοῶ ὅτι· =γνωρίζω, ἤξεύρω ὅτι· <i>Περικλῆς ἔγνω τὴν ἐσβολὴν ἐσομένην Θ. τοῦτον ἡμεῖς ἐπίστασθε ἡμᾶς προδόντα Ξ.</i>	=ἀποφασίζω νά, κρίνω ὅτι· =ἤξεύρω νά· ὁ Ἀγησίλαος ἔγνω διώκειν τοὺς προσκειμένους Ξ. Ὁ Φαρνάβαζος ἔγνω δεῖν τὴν γυναῖκα σαιραπεύειν Ξ. ἐπίσταμαι θεοῦ; σέβειν Εὐρ.
οἶδα	=γνωρίζω ὅτι· <i>οἱ Ἕλληνες οὐκ ᾔδεσαν Κῦρον τεθνηκότα (=ὅτι εἶχε φονευθῆ) Ξ.</i>	=γνωρίζω νά· οἶδα μάχεσθαι (=νά μάχωμαι).
μανθάνω . . .	=μαθαίνω ὅτι, καταλαβαίνω πῶς· ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις; Ἡρ.	=μαθαίνω νά· τοὺς προδοτίας μοσεῖν ἔμαθον Αἰσχ.
μέμνημαι . . .	=ἐνθυμοῦμαι ὅτι, μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου Ξ.	=ἐνθυμοῦμαι νά, προσπαθῶ νά· μεμνήσθω ἀνηγάραθός εἶναι Ξ.
ἐπιλανθάνομαι.	=λησμονῶ ὅτι, πῶς· ἐπιληλήσαμεθα γέροντες ὄντες.	=λησμονῶ νά· ἐπελαθόμεθα εἰπεῖν.

§ 165. 1) Ἡ ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἄλλοτε μὲν ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ἀνήκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται *συννημμένη* ἐπιρρηματικὴ μετοχή, ἄλλοτε δὲ ἔχει ὅλως ἰδιαίτερον ὑποκείμενον, ἤτοι ὄνομα μὴ ἀνήκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται *ἀπόλυτος*.
 Ἡ ἀπόλυτος μετοχὴ κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πῶσιν γενικήν. (Γενικὴ ἀπόλυτος) Θεοῦ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει φθόνος, καὶ μὴ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει πόνος Μέν.

2) Ἡ τε συνημμένη καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἀναλόγως τῆς ἰδιαίτερας σημασίας αὐτῆς εἶναι

α') **αἰτιολογική.** (Ἄρνησις οὐ. πβ. § 138). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα διὰ τῆς προσθήκης τοῦ *ἄτε (δή), οἷα (δή), οἷον (δή)* ἐπὶ πραγματικῆς αἰτίας, ἢ τοῦ *ὡς* ἐπὶ αἰτίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως· *ὄλεισθε ἡδικηκότες τὸν ἄνδρα τόνδε Σοφ. ἄτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες πολλὰ ἀνδράποδα ἔλαβον Ξ. — ἐνταῦθα ἔμενον ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες· οἱ δ' οὐ κατεῖχον* (=διότι ἐνόμιζον ὅτι κατεῖχον) Ξ. *ἐνταῦθα δή, ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἄγασιου, ἀνεθορύβησαν* (=ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Ἄ) Ξ.

β') **τελική.** (Ἄρνησις μὴ· πβ. § 139 καὶ § 154, 1). Ὡς τοιαύτη λαμβάνεται μόνον ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος, συνήθως μετὰ τῶν ῥημάτων τῶν κινήσεως σημαντικῶν, ἢ καὶ μετ' ἄλλων ῥημάτων ἀλλὰ τότε μὲ τὸ μόριον ὡς πρὸ αὐτῆς· *ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται* (=ἵνα χρήσῃται) Ἡρ. *ἐπεμψέ τινα ἐροῦντα* (=ἵνα εἴπῃ) Ξ — *οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες* (=μὲ σκοπὸν νὰ πολεμήσουν) Θ.

γ') **χρονική.** (Ἄρνησις οὐ ἢ μὴ· πβ. § 144). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα διὰ τῆς προσθήκης χρονικοῦ τινος ἐπιρρήματος, ὡς *ἅμα, αὐτίκα, εὐθύς, μεταξὺ, ἔτι κ.ἄ.τ. ἀριστιῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέειρεχον δύο νεανίσκοι* (=ὅτε ἠρίστα ὁ Ξ.) Ξ. *ἠγαγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι* (=ἐνῶ συγχρόνως ἔφευγον) Ξ. *πολλαχοῦ με ἐπέσχε λέγοντα μεταξὺ* (=στὸ μεταξὺ ἐκεῖ ποὺ ἔλεγα) Πλ. *δρυὸς πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. ταῦτα ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως* (=ὅτε ἔτι ἐδημοκρατεῖτο ἡ πόλις) Πλ.

δ') **ὑποθετική.** (Ἄρνησις μὴ· πβ. § 141 κ.έ.)· *δίκαια δράσας συμμάχους ἔξεις θεοῦς* (=ἐὰν δράσῃς). *οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν εὐδαιμονεῖν* (=εἰ μὴ κάμοις). *θεοῦ θέλοντος κἂν ἐπὶ ὀπίδος πλέοις* (=εἰ θεὸς ἐθέλοι).

ε') **παραχωρητική ἢ ἐνδοτική.** (Ἄρνησις οὐ. πβ. § 143). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα διὰ τῆς προσθήκης τοῦ ἐπιδοτικοῦ *καὶ* ἢ τοῦ *καίπερ*, (σπανίως τοῦ *καίτοι*), εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς τοῦ *πέρ*, (τοῦ ὁποίου ἀρχικὴ σημασία εἶναι *πολύ*)· *πολλοὶ ὄντες εὐγενεῖς, εἰσὶ κακοὶ* (=ἂν καὶ εἶναι) Εὐρ. *οἵπερ πρόσθεν προσεκύνον Ὀρόνταν, καὶ τότε προσεκύνησαν, καίπερ*

εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο Ξ. εἰσῆλθετε ὑμεῖς *καίπερ οὐ διδόντος* τοῦ νόμου Δ. οὐ τι δυνήσεται, *ἀχρύνμενός περ, χροισμεῖν* (= ἂν καὶ θά λυπῆσαι πολὺ) Ὅμ.

στ') *τροπική*. (Ἄρνησις οὐ). Συνήθως κατ' ἐνεστώτα εἰσὶ δέ τινες τῶν Χαλδαίων, οἱ *ληξόμενοι* ζῶσι (= διὰ τῆς ληστείας) Ξ. τοῖς ἰππεῦσιν εἶρητο *θαρροῦσι* διώκειν (= θαρροῦντες, με θάρρος) Ξ. (πβ. παίζοντα ἢ παίζοντας, γελῶντα ἢ γελῶντας, περπατῶντα ἢ περπατῶντας, κτ.).

Συνηθέστατα λαμβάνεται ὡς τροπικὴ ἢ μετοχὴ *ἔχων*, (ἔχουσα, ἔχον = μέ) *ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν* *θυμοχάρης ἔχων* *ναῦς ὀλίγας* (= με ὀλίγα πλοῖα).

Σημ. Ἡ τροπικὴ μετοχὴ δύναται πολλάκις νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν διὰ τοῦ οἰκειοῦ ῥήματος μετὰ τοῦ συνδέσμου *καί ληξόμενοι* ζῶσι (= ληστεύουν καὶ ζοῦν). *Κότῶν εὖ ποιῶν ἀποκτίνουσιν ὁ Πύθων* (= καλὰ ἔκαμε καὶ τὸν ἐφόνευσε) Δ.

§ 166. *Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος*. 1) Τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων καὶ τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων (§ 161 κ.έ.) ἢ μετοχή, ὅταν λαμβάνεται ἀπολύτως, ἐκφέρεται κατὰ πῶσιν αἰτιατικὴν ἐνικοῦ (καὶ σπανιώτερον πληθυντικοῦ): *δέον* (= ἐνῶ πρόπει ἢ ἐνῶ ἔπρεπε), *ὄν, παρόν, ἐξόν* (= ἐνῶ εἶναι ἢ ἐνῶ ἦτο δυνατόν), *χρεῶν* (= χρῆ ὄν = ἐνῶ χρειάζεται ἢ ἐνῶ ἔπρεπε), *δοκοῦν* (= ἐπειδὴ φαίνεται ἢ ἐπειδὴ ἐφαίνετο καλόν), *δόξαν, δόξαντα* (= ἐπειδὴ ἐφάνη καλόν), *μέλον* (= ἀφοῦ με μέλει, σὲ μέλει κλπ.), *τυχόν* (= ἐν τύχῃ), *προσταχθὲν* (= ἐπειδὴ ἢ ἐνῶ ἐδόθη διαταγή), *δεδογμένον* (= ἐπειδὴ εἶχε ἀποφασισθῆ), *προσεταιγμένον* (= ἐπειδὴ εἶχε δοθῆ διαταγή), *εἰρημένον* (= ἐνῶ ἢ ἐπειδὴ εἶχε δοθῆ ἐντολή), *γεγραμμένον* (= ἐπειδὴ ἦτο γεγραμμένον) κλπ. — *δυνατὸν ὄν, οἶόν τε ὄν, ἀδύνατον ὄν, ῥάδιον ὄν, ἄδηλον ὄν* κλπ. (= ἐνῶ ἢ ἐπειδὴ εἶναι ἢ ἦτο δυνατόν, ἀδύνατον κλπ.): *πολλάκις πλεονεκτῆσαι ὑμῖν ἐξόν οὐκ ἠθελήσατε* Δ. *δῆλον ὅτι οἴσθα (τίς τοὺς νεώτερον βελτίον ποιῆ), μέλον γέ σοι* (= ἀφοῦ βέβαια σὲ μέλει γιαντό) Πλ. *δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν* (= ἐπεὶ ταῦτα ἔδοξε) Ξ. *προσταχθὲν αὐτῶ ἀναγράψαι τοὺς νόμους τοὺς Σόλωνος, ἀντὶ Σόλωνος αὐτὸν νομοθέτην κατέστησε* Λυσ. *παρεκελεύοντο κραυγῇ οὐκ ὀλίγη χρωμένοι ἀδύνατον ὄν ἐν νυκτὶ ἄλλῳ τῷ σημῆναι* Θ.

2) Κατ' αἰτιατικὴν ἀπόλυτον λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ προσωπι-

κῶν ῥημάτων ἢ μετοχή, ἀλλὰ τότε προτάσσεται αὐτῆς πάντοτε τὸ μόριον ὡς τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἰργουσαν ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὀμιλίαν ἄσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν (= διότι κατὰ τὴν γνώμην των εἶναι κ.λ.π.) Ξ.

Σημ. α' Ἡ γενικὴ ἀπολύτως, ἥτοι ἢ κατὰ γενικὴν ἐκφορὰ τῆς μετοχῆς ἀπολύτως, δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσαν μας, ἀλλ' ἀνεπτύχθη κατόπιν ἐξ ἀποσπάσεως, ὅπως καὶ ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις (§ 159, Σημ.). Ποικίλαι δὲ συντάξεις κατὰ γενικὴν ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν: τοῦ δ' ἰθὺς μεμαῶτος ἀκόντισε Τυδέος υἱός, ἢ γενικὴ τοῦ (= τούτου) μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν μεμαῶτος εἶναι ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν εἰς τὸ ἀκόντισε, τὸ ὁποῖον εἰς τὸν Ὅμηρον συντάσσεται μετὰ γενικῆς ὡς ἀπολείρας σημαντικόν (=κατὰ τούτου δὲ ἐφορμῶντος ἔρριψε τὸ ἀκόντιον ὁ . . .). Ὅμοίως εἰς τὴν πρότασιν: λέγοντος ἐμοῦ ἀκροῶνται οἱ νέοι (πβ Πλάτ. Ἀπολ. 37), ἢ γενικὴ ἐμοῦ μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν λέγοντος εἶναι ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν εἰς τὸ ἀκροῶνται (§ 68, 4=ὀμιλοῦντα ἐμὲ μὲ ἀκούουν οἱ νέοι). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν: πολλῶν δ' ἀγρομένων τῷ πείσει, ὅς κεν ἀρίστην βουλὴν βουλεύσῃ (Ἰλιάδ. I, 74), ἢ γενικὴ πολλῶν μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν ἀγρομένων εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν διαιρετικὴν εἰς τὸ τῷ = τούτῳ (=ἐκ τῶν πολλῶν δέ, οἱ ὁποῖοι θὰ συναθροισθοῦν, εἰς ἐκεῖνον θὰ πεισθῆς, ὅστις. .). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν: Σαρπηδόντι δ' ἄχος γένετο Γλαύκου ἀπιόντος (Ἰλιάδ. M, 392) ἢ γενικὴ Γλαύκου μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν ἀπιόντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν (τῆς αἰτίας) εἰς τὸ ἄχος (=εἰς τὸν Σαρπηδόνα λύπη ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Γλαῦκον ἢ γὰρ τὸν Γλαῦκον, ποῦ ἀπῆρχετο). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν τέλος εἰεχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος (Θουκ. 2, 32) ἢ γενικὴ τοῦ θέρους τούτου μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν τελευτῶντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν τοῦ χρόνου (§88, 2=εἰεχίσθη δὲ καὶ ἡ Ἀταλάντη κατὰ τοῦτο τὸ θέρος, ὅτε ἐτελεύτα).

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις εὐκόλον ἦτο ἢ μετοχή, ἢ ὁποῖα ἐκφράζει τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ νοήματος τοῦ ἐκφραζομένου δι' ὀλοκλήρου τοῦ κατὰ γενικὴν προσδιορισμοῦ (τοῦ δ' ἰθὺς μεμαῶτος—λέγοντος ἐμοῦ—πολλῶν δ' ἀγρομένων—Γλαύκου ἀπιόντος—τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος), νὰ νοῆται ὡς ἀποτελοῦσα αὐτὴ τὸ κύριον μέρος αὐτοῦ μὲ τὴν γενικὴν τοῦ ὀνόματος (τοῦ—ἐμοῦ—πολλῶν—Γλαύκου—τοῦ θέρους τούτου) ὡς ὑποκείμενον αὐτῆς, ὁ δὲ ὅλος κατὰ γενικὴν προσδιορισμὸς νὰ νοῆται ὡς αὐτοτελὴς καὶ ἀνεξάρτητος (=ὅτε δὲ οὗτος ἐφόρμα, ἔρριψε κατ' αὐτοῦ τὸ ἀκόντιον κλπ.—ἐνῶ ἐγὼ λέγω, ἀκούουν οἱ νέοι—ἀφοῦ δὲ πολλοὶ συναθροισθοῦν, δύνασαι νὰ ἀκολουθήσῃς τὴν γνώμην ἐκεῖνου κλπ.—ὁ δὲ Σαρπηδὼν ἐλυπήθη, ὅτε ὁ Γλαῦκος ἀπῆρχετο—ὅτε δὲ τὸ θέρος τοῦτο ἐτελείωνε, εἰεχίσθη ἢ Α.). Κατὰ τὰ τοιαῦτα

δὲ παραδείγματα ἤρχισε νὰ χρησιμοποιῆται κατόπιν ἡ γενική τῆς μετοχῆς ἀπολύτως, ἤτοι χωρὶς νὰ εἶναι ὑποκείμενον αὐτῆς (ὅπως εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα) ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἢ προσδιορισμὸς τῆς κατὰ γενικήν εἰς τινα ἄλλον ὄρον αὐτῆς, (ὡς π.χ. τοῦτο λέγοντος *Ξενοφῶντος πύρριται τις*).

Ὅμοιως παρήχθη καὶ ἡ αἰτιατική ἀπόλυτος μετοχῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων δι' ἀποσπάσεως ἀπὸ φράσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ μετοχή κατ' οὐδέτερον γένος ἦτο παράθεσις χαρακτηριζούσα ὀλόκληρον πρότασιν, ὡς π.χ. *δῆλον ὅτι οἶσθα τοῦτο, μέλον γέ σοι* (=πρᾶγμα ὃ μέλει γέ σοι). Πλ. *οὐκ ἐσώσαμεν σε, οἶόν τε ὄν καὶ δυνατόν* (=οὐκ ἐσώσαμεν σε, καὶ οὐκ ἐπράξαμεν ἔργον οἶόν τε ὄν κλπ.=*ἔργον, ὃ οἶόν τε ἦν κλπ.*). Πλ. (πβ. ἢ *τις Ἀχαιῶν ὄψει χειρὸς ἐλών ἀπὸ πύργου, λυγρὸν ὄλεθρον*=παρέχων οὕτω λυγρὸν ὄλεθρον. Ἰλιάδ. Ω. 735).

Σημ. β' Περὶ ὀνομαστικῆς ἀπολύτου ἰδὲ *σῆμα ἀνακόλουθον*.

3. Τὰ ῥηματικά ἐπίθετα εἰς—τός καὶ—τέος

§ 167. 1) Τὰ εἰς—τός, (—τή, —τόν) ῥηματικά ἐπίθετα, (τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἐλαμβάνοντο ἀδιαφόρως καὶ μὲ ἐνεργητικὴν καὶ μὲ παθητικὴν διάθεσιν), σημαίνουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν

α') ὅ,τι καὶ ἡ μετοχή τοῦ παρακειμένου ἢ τοῦ ἐνεστῶτος ἢ ἀορίστου, ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου *λυτός* (=λελυμένος), *γραπτός* (=γεγραμμένος)—*δυνατός* (=δυνάμενος, ἰσχυρός), *θύτης* (=ὃ ὄξυν), *θνητός* (=ὃ θνήσκων, ὃ ὑποκείμενος εἰς θάνατον)—*ἄπρακτος* (=ὃ μὴ πράξας), *ἀστράτευτος* (=ὃ μὴ στρατευσάμενος). (πβ. νῦν: *κλειστός, σιρωτός, νερὸ καυτό*=ποὺ καίει, *ἀνύπαρκτος*=μὴ ὑπάρχων—*ἀπρογευμαίσιος*=ὃ μὴ προγευματίσας).

β') τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα *δρατός* (=ὃ δυνάμενος δρᾶσθαι), *βατός* (=ὃ δυνάμενος βαίνεισθαι), *τρωτός* (=ὃ δυνάμενος τιτρώσκεισθαι).

Ἡ τοιαύτη σημασία τῶν εἰς—τός προῆλθεν ἐκ τῶν ἀντιθέτων *ἀόρατος, ἄβατος, ἄτρωτος* κλπ. (*ἄτρωτος*, κυρίως = ὅστις δὲν ἐτρώθη ἀκόμη· ἔπειτα = ὃ μὴ δυνάμενος νὰ τρωθῆ).

γ') τὸν ἀξίον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα *θανυμαστός* (=ἀξιοθαύμαστος), *ἐπαινετός* (=ἀξίος ἐπαινεῖσθαι), *μεμπτός* (=ἀξίος νὰ τύχῃ μομφῆς)· ὃ *ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτός ἀνθρώπων* Πλ.

2) Τὰ εἰς—τέος, (—τέα, —τέον) ῥηματικά ἐπίθετα (εὐχρηστα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἰδία εἰς τὴν ὀνομαστικὴν) σημαίνουν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα· ὃ *ποτα-*

μός ἐστιν ἡμῖν **διαβατέος** (= ὀφείλομεν νὰ διαβῶμεν τὸν ποταμόν) **Ξ. οἰστέον τὴν τύχην** (= δεῖ φέρειν τὴν τύχην) **Εὐρ. (πβ. μαθητῆς ἐπανεξεταστέος, ἐνοίκιον προπληρωτέον, ἀφαιρετέος, διαιρετέος κλπ.)**.

§ 168. Μὲ τὰ εἰς — **τέος, (—τέα, —τέον)** ῥηματικά ἐπίθετα εἶναι συνήθεις δύο συντάξεις, ἥτοι

1) **ἀπρόσωπος σύνταξις**, ὅταν ἐξαίρεται ἡ πρᾶξις, ἡ ὁποία ὀφείλει νὰ γίνῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον τίθεται κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικοῦ (ἢ σπανιώτερον πληθυντικοῦ) ἀριθμοῦ, τὸ δὲ ὄνομα τὸ δηλοῦν τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἡ πρᾶξις, τίθεται ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ: **τοὺς φίλους εὐεργετητέον** (ἐστίν) (= δεῖ εὐεργετεῖν τοὺς φίλους) **Ξ. μεθεκτέον** (ἐστὶ) **τῶν πραγμάτων** πλείουσιν (= δεῖ πλείονας μετέχειν τῶν πραγμάτων) **Θ. πειστέον** (ἐστὶ) **τῷ νόμῳ** (= δεῖ πείθεσθαι τῷ νόμῳ) **Πλ.**

2) **προσωπικὴ σύνταξις**, ὅταν ἐξαίρεται τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα τὸ ὀφείλον νὰ πάθῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν τὸ δηλοῦν τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἡ πρᾶξις, τίθεται κατὰ πῶσιν ὀνομαστικὴν, τὸ δὲ ῥηματικὸν ἐπίθετον συμφωνεῖ μὲ αὐτὸ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν καὶ πῶσιν: **οἱ συμμαχεῖν ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι**. (πβ. **δεῖ εὖ ποιεῖν τοὺς ἐθέλοντας συμμαχεῖν**) **Ξ. εἶπερ βούλει τιμᾶσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως, ὠφελητέα σοι ἢ πόλις ἐστί**. (πβ. **δεῖ σε ὠφελεῖν τὴν πόλιν**) **Ξ. Ἴδὲ καὶ § 72,5.**

Σημ. α' Κατ' ἀπρόσωπον σύνταξιν λαμβάνονται ἐνίοτε καὶ τὰ οὐδέτερα τῶν εἰς — **τὸς ῥηματικῶν ἐπιθέτων**, ἀντιστοιχοῦν δὲ ταῦτα τότε πρὸς τὸ **δυνατὸν ἢ ἄξιον** μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ οἰκείου ῥήματος: οὐδὲ τοῖς πολεμίοις ἱπιεῦσι **προσβατὸν ἦν κατὰ τοῦτο** (= οὐδὲ τοῖς πολεμίοις **δυνατὸν ἦν προσβαίνειν**) **Ξ. ἄρα βιωτόν ἐστιν ἡμῖν μετὰ δισφραγμένον σώματος**; (= **ἄρα ἄξιόν ἐστιν ἡμῖν ζῆν** κλπ. **Πλ.** **Πρβλ. τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιόν σοι ζῆν ἔσται**; **Πλ.**).

Σημ. β' Κατὰ σύμφυρσιν πρὸς τὴν ταυτόσημον σύνταξιν τοῦ **δεῖ** μετ' αἰτιατικῆς καὶ ἀπαρεμφάτου (§ 161, 2, α') τίθεται πολλάκις μετὰ τὴν ἀπρόσωπον σύνταξιν μετὰ τοῦ εἰς — **τέον** ῥηματικοῦ ἐπιθέτου αἰτιατικῆ ἀντιδοτικῆς (§ 72 5'), ἢ γίνεται μετάβασις ἀπὸ τοῦ ῥηματικοῦ ἐπιθέτου εἰς — **τέον** εἰς ἀπλοῦν ἀπαρέμφατον: **τὸν βουλόμενον εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην διωκτέον**. (ἀντι: **τῷ βουλομένῳ εὐδαίμονι εἶναι** κλπ.) **Πλ.** (**Πβ. δεῖ διώκειν σωφροσύνην τὸν βουλόμενον** κλπ.). **πανταχοῦ ποιητέον, ἃ ἂν κελύη ἢ πόλις καὶ ἢ πατρίς ἢ πείθειν αὐτήν** (= δεῖ ποιεῖν ἢ πείθειν) **Πλ.**

Παρατηρήσεις τινές
περὶ τῶν ἀρνητικῶν μορίων

§ 169. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα, ὅπως καὶ ἡ νέα, ἔχει δύο ἀρνητικὰ μόρια, τὸ **οὐ** (= δὲν) καὶ τὸ **μὴ**, καὶ

1) τὸ μὲν **οὐ** (ὅπως εἰς τὴν νέαν τὸ **δὲν**) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων αἶρει, ἤτοι ἀρνεῖται τὴν πραγματικότητα ἰσχυρισμοῦ τινος· (ἔστι Ζεὺς=ὕπαρχει Ζεὺς)—**οὐκ ἔστι Ζεὺς** (= δὲν ὑπάρχει Ζεὺς) Ὁρφ.

2) τὸ δὲ **μὴ** (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων ἀποκρούει τὴν πραγματοποίησιν σκέψεώς τινος, ἤτοι ἐπιθυμίας τινός· (**ἔρωτῶ ταῦτα**; = νὰ ἔρωτῶ ταῦτα;) — **ταῦτα μὴ ἔρώτα** Ξ.

Σημ. Ὅ,τι διαφέρει τὸ **οὐ** τοῦ **μὴ** διαφέρουν καὶ αἱ ἔξ αὐτῶν γινόμεναι ἀρνητικαὶ λέξεις οὔτε, οὐδέ, οὐδεῖς, οὐπω, οὐκέτι, οὐποτε κλπ. μήτε, μηδέ, μηδεῖς, μήπω, μηκέτι, μήποτε κλπ. Ἐγὼ θρασὺς καὶ ἀναιδῆς οὔτ' εἰμί, μήτε γενοίμην.

§ 170. Γενικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν **οὐ** χρησιμοποιεῖται εἰς ἅς περιπτώσεις εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται τὸ **δὲν**, τὸ δὲ **μὴ** εἰς ἅς περιπτώσεις καὶ εἰς τὴν νέαν χρησιμοποιεῖται τὸ **μὴ**, ἤτοι

1) τοῦ **οὐ** χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις κρίσεως, ἀνεξαρτήτους (§ 114,1 καὶ 2—§ 116,2—§ 119,1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρημέναις, (ὡς τὰς εἰδικὰς § 137, τὰς αἰτιολογικὰς § 138, τὰς δηλούσας ὄρισμένον τι γεγονός χρόνικὰς § 144, 2, α', τὰς κυρίως ἀναφορικὰς § 150, 1 κλπ.).

2) τοῦ **μὴ** χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις ἐπιθυμίας, ἀνεξαρτήτους (§ 114, 3—§ 115—§ 116, 1—§ 117—119,1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρημέναις, (ὡς τὰς τελικὰς § 139, τὰς δηλούσας ἐπανάληψιν χρόνικὰς § 144, 2 καὶ 3, τὰς δηλούσας ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα ἀποτελεσματικὰς § 146, 2, τὰς ἐνδοιαστικὰς § 147, τὰς ἀναφορικὰς τελικὰς § 150, 3 κλπ.).

§ 171. Τοῦ **μὴ** εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν) χρῆσις γίνεται προσέτι εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις (§ 140), καθὼς καὶ εἰς τὰς δευτερευούσας ἐν γένει προτάσεις καὶ τὰς μετοχὰς τὰς ἐνεχούσας σημασίαν ὑποθετικὴν. (§ 143—§ 144, 2, β'—§ 150, 5—§ 165, 2, β').

εἰ μὴ καθέξεις γλώσσαν, ἔσται σοι κακά.

ἂ μὴ οἶδα οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι (= εἶ τινα μὴ οἶδα).

ὁ μὴ δαρεῖς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται (= ἕάν τις μὴ δαρῆ).

§ 172. Μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου κανονικῶς

1) μετὰ μὲν τοῦ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου χρησιμοποιεῖται ἡ ἄρνησις οὐ (§ 161, 1): οἱ Αἰγυπτῆται ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι Θ. οἶμαί γ' οὐδενὸς ἂν ἦπτον φανῆναι δίκαιος (= ὅτι οὐδενὸς ἂν φανεῖν) Ξ. (Ἰδὲ καὶ § 160, 2, Σημ.).

2) μετὰ δὲ τοῦ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου χρησιμοποιεῖται ἡ ἄρνησις μὴ (§ 160, 2 — § 161, 2, α'): τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ προσέσθαι Κορινθίους Θ.

Σημ. 1. Μὲ ἀπαρέμφατον τελικὸν ἔχον πρὸ αὐτοῦ τὸ μὴ συντάσσονται κανονικῶς τὰ ῥήματα εἶργειν, κωλύειν, ἐναντιοῦσθαι, ἐμποδῶν εἶναι, κ.τ.τ. φεύγειν (= ἀποφεύγειν), εὐλαβεῖσθαι, κ.τ.τ. ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν, κ.τ.τ. ἀπαγορεύειν, ἀπειλεῖν κ.τ.τ. Ἀλλὰ τὸ μὴ τὸ συνημμένον μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου κατόπιν τῶν εἰρημένων ῥημάτων δι' ἡμᾶς φαίνεται πλεονάζον καὶ περιττόν.

ὁ φόβος τὸν νοῦν ἀπέργει μὴ λέγειν ἂ βούλεται (= ἀπέργει λέγειν = τὸν ἐμποδίζει νὰ λέγῃ) Πλ.

Κριτίας καὶ Χαρικλῆς ἀπειπέτην Σωκράτει τοῖς νέοις μὴ διαλέγεσθαι (= ἀπειπέτην διαλέγεσθαι = τοῦ ἀπηγόρευσαν νὰ συζητῇ) Ξ.

Ἡ τοιαύτη μετὰ τὰ ἀνωτέρω ῥήματα πλεοναστικὴ χρῆσις τοῦ μὴ προέρχεται ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ ἀντιστοίχου εὐθέως λόγου (ὦ Σώκρατες, μὴ διαλέγου τοῖς νέοις — ἀπαγορεύμέν σοι, ὦ Σώκρατες, μὴ διαλέγεσθαι τοῖς νέοις).

Πολλάκις δὲ τὸ ἀκολουθοῦν κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων μετὰ τοῦ μὴ ἀπαρέμφατον ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἄρθρου τό· τοὺς φιλοὺς εἶργον τό μὴ κακουργεῖν τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως (= εἶργον κακουργεῖν) Θ.

Ὅταν δὲ κανὲν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων εὐρίσκειται εἰς ἄρνητικὴν πρότασιν ἢ εἰς πρότασιν ἐρωτηματικὴν ἰσοδυναμοῦσαν πρὸς ἄρνητικὴν (§ 119, 3, γ'), τὸ ἀκολουθοῦν κατόπιν αὐτοῦ ἀπαρέμφατον ἐκφέρεται μὲ τὸ μὴ οὐ πρὸ αὐτοῦ, καὶ δι' ἡμᾶς ἄλλοτε μὲν φαίνονται πλεονάζοντα ἀμφοτέρω τὰ ἄρνητικά ταῦτα μόρια, ἄλλοτε δὲ τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν.

ἵνα οἶε ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια; (= μὴδένα οἶον ἀπαρνήσεσθαι καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια = ὅτι θὰ ἀρνηθῆ πὼς γνωρίζει καὶ αὐτός κλπ.) Πλ.

Ἀσινάγη: οὐδὲν ἐδύνατο ἀντέχειν μὴ οὐ χαρίζεσθαι ταῦτα Κύρω (= ἀντέχειν μὴ χαρίζεσθαι) Ξ.

οὐκ ἀνατίθεμαι μὴ οὐχὶ πάνν ἱκανῶς τοῦτο ἀποδεδείχθαι (= μὴ ἀποδεδείχθαι — ἢ — οὐκ ἀποδεδείχθαι = ὅτι δὲν ἔχει ἀποδειχθῆ) Πλ.

Τέλος ἀπαρέμφατον μὲ τὸ μὴ οὐ πρὸ αὐτοῦ ἀκολουθεῖ κανονικῶς

καὶ κατοπιν ἀρνητικῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων, οἷαι οὐκ ἐγγωρεῖ, ἀδύνατόν ἐστιν, αἰσχρόν ἐστιν (=οὐ καλόν ἐστιν), κ.τ.τ.

οὐχ ὄσιόν σοί ἐστι μὴ οὐ βοηθεῖν δικαιοσύνη (=μὴ βοηθεῖν) Πλ.
πᾶσιν αἰσχύνῃ ἢ μὴ οὐ συσπουδάσειν (=μὴ συσπουδάσειν) Ξ.

Σημ. 2. Περί συνεκφορᾶς τῶν δύο ἀρνητικῶν μορίων (οὐ μὴ—μὴ οὐ) ἰδὲ καὶ § 111, 2 καὶ § 147.

Σημ. 3. Κατόπιν ῥημάτων ἐχόντων ἀρνητικὴν ἔννοιαν, οἷα τὰ ῥήματα ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν, ἀμφισβητεῖν, ἀπιστεῖν κ.τ.τ. δύναται νὰ ἀκολουθῇ ὄχι μόνον ἀπαρέμφατον μὲ τὸ (πλεονάζον) μὴ πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰδικὴ πρότασις ἐκφερομένη ἀρνητικῶς, μὲ ἀρνησιν οὐ πλεονάζουσαν δι' ἡμᾶς· οὐκ ἂν ἀρνηθεῖεν ἔνιοι, ὡς οὐκ εἰσι τοιοῦτοι (=ὡς εἰσι=ὄτι εἶναι) Πλ.

§ 173. Τὸ ἀρνητικὸν μόριον οὐ πολλάκις νοεῖται τόσον στενῶς συνδεδεμένον μετὰ τινος ἐπομένης εὐθύς κατοπιν αὐτοῦ λέξεως (ῥήματος, οὐσιαστικοῦ, ἐπιθέτου, ἐπιρρημάτος), ὥστε λαμβάνεται ὡς ἰσοδύναμον μὲ τὸ στερητικὸν ἀ· οὐ φημι (=ἀρνούμαι), οὐ βιωτός (=ἀβιώτος), οὐχ ὄσιος (=ἀνοσίως), κλπ.

οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰναὶ τοῦ πρόσω (=ἤρνούντο νὰ προχωρήσουν, δὲν ἔλεγον νὰ πᾶνε μπρὸς) Ξ. ὑπόπτερον ἀλλήλους Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν (=διὰ τὴν μὴ ἀπόδοσιν) Θ.

Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ὅτι ἐνίοτε (ὅπως π.χ. εἰς ὑποθετικὰς προτάσεις) φαίνεται ὅτι χρησιμοποιεῖται τὸ οὐ ἀντὶ τοῦ μὴ· εἰ δ' ἂν ἐμοὶ τιμὴν Πριάμος Πριάμοιό τε παῖδες τίθειν οὐκ ἐθέλουσιν (=ἀρνούνται) Οἰμ.

Μετὰ τῶν ἐπιθέτων ὅμως καὶ μετοχῶν καὶ μετ' οὐσιαστικῶν, ὅταν ταῦτα εὐρίσκωνται εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας ἢ εἰς προτάσεις ὑποσημαινούσας ὑποθετικόν τι, συνάπτεται ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὸ στερητικὸν ἀ τὸ μὴ ἀντὶ τοῦ οὐ· μὴ χαῖρε κέρδεσι τοῖς μὴ καλοῖς (=τοῖς αἰσχροῖς) Σοφ. οἱ σοφισταὶ τοῖς μὴ ἔχουσι χρήματα διδόναι οὐκ ἤθελον διαλέγεσθαι (=εἴ τινες μὴ ἔχοιεν) Ξ. οὐκ οἶδα δεινὸν δ' ἐστὶν ἢ μὴ ἐμπειρία (=ἢ ἄγνοια =εἴ τις μὴ οἶδε) Ἀρφ.

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ μὴ ἀντὶ τοῦ οὐ ὡς ἰσοδύναμου πρὸς τὸ στερητικὸν ἀ μετὰ ἐπιθέτων, μετοχῶν καὶ οὐσιαστικῶν ἐπέδωκε σὲν τῷ χρόνῳ καὶ εἶναι νῦν ἢ κανονική· (πβ. ὁ μὴ πλούσιος. ὁ μὴ συνηθισμένος. μὴ θέλοντας. ἢ μὴ ἀνανέωσις τῆς ἐγγραφῆς, κλπ.).

§ 174. Ὅταν τὸ οὐ προτάσεται ζεύγους προτάσεων συνδεομένων πρὸς ἀλλήλας ἀντιθετικῶς διὰ τοῦ μὲν — δέ, ἢ δὲ δευτέρα τῶν δύο τούτων προτάσεων εἶναι ἀρνητική, τότε ἀναφέρεται εἰς τὸ νόημα οὐχὶ μόνον τῆς πρώτης ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' εἰς τὸ νόημα καὶ τῶν δύο, εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν δύναται νὰ ἀποδίδεται τότε τὸ οὐ διὰ τῆς φράσεως «δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι» ἢ «ὡς μὴν πῆ κανεῖς πῶς» κ. τ. τ. *Λέριοι πάντες κακοί, οὐχ ὁ μὲν, ὅς δ' οὐ* (= ὡς μὴν πῆ κανεῖς πῶς ὁ ἕνας εἶναι καὶ ὁ ἄλλος δὲν εἶναι) Φωκυλ.

Σημ. 1. Περὶ τῶν φράσεων οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεὶς ὅστις οὐ (= πᾶς τις) ἰδὲ § 54, 1, Σημ. γ' καὶ δ, Σημ.

Ἐν γένει δέ, ὅταν εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν ὑπάρχουν δύο ἀλλεπάλληλοι ἀπλᾶι ἀρνήσεις (οὐ—οὐ, μὴ—μὴ), ἢ δύο ἀρνήσεις τῶν ὁποίων ἢ μὲν πρώτη εἶναι σύνθετος (οὐδέ, οὐδεὶς, κλπ.—μηδέ, μηδεὶς, κλπ.), ἢ δὲ δευτέρα ἀπλῆ (οὐ ἢ μὴ), αἱ ἀρνήσεις αὗται ἀναιροῦν ἀλλήλας ἐκφράζουσαι τὸ ἀνίστοιχον καταφατικὸν νόημα ἐντονώτερον· *ἐγὼ οὐκ οἶμαι οὐ δεῖν ὑμᾶς ἀμύνεσθαι* (= ἐγὼ οἶμαι πάντως δεῖν) Λυσ. *οὐδεὶς οὐκ ἀποθανεῖται* (= πᾶς τις ἀνεξαίρετως).

Ἀντιθέτως, ὅταν εἰς μίαν πρότασιν κατόπιν ἀπλῆς τινος ἀρνήσεως (οὐ ἢ μὴ) ἀκολουθῆ μία ἢ περισσώτεραι ἀρνήσεις σύνθετοι (οὐδέ, οὐδεὶς, κλπ. μηδέ, μηδεὶς, κλπ.), αἱ ἀρνήσεις αὗται δὲν ἀναιροῦν, ἀλλ' ἐνισχύουν ἀλλήλας, καίτοι εἰς ἡμᾶς φαίνεται ὅτι ὑπάρχει πλεονασμὸς ἀρνήσεων· *ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρείσσον οἰκείου φίλου* (= δὲν ὑπάρχει τίποτε καλύτερον) Εὐρ. *μὴ θῆσθε νόμον μηδένα* (= μὴ θέσετε κανένα νόμον) Δ. *σικκὰ φύσις οὐδὲν μέγα οὐδέποτε οὐδένα οὔτε ἰδιώτην οὔτε πόλιν δεῖ* Πλ. *τὸ καλόν, ὃ μηδέποτε αἰσχρὸν μηδαμοῦ μηδενὶ φανεῖται* Πλ.

Γενικῶς δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅταν ἀρνητικὴ τις πρότασις παρεκτείνεται, συνεχίζεται μὲ λέξεις ἀρνητικάς. (Οὕτω δὲν δύναται νὰ λεχθῆ εἰς τὴν ἀρχαίαν π.χ. *ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν τι κρείσσον* κλπ.—ἢ μὴ θῆσθε νόμον τινά, κ. τ. τ.).

Σημ. 2. Ἡ φράσις *μόνον οὐ ἢ μόνον οὐχὶ* σημαίνει ὅ,τι εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ *μόνον* ποὺ δὲν ἢ *σχεδὸν* ὁ παρὼν καιρὸς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, *μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφίεις, ὅτι τῶν πραγμάτων ἡμῶν ἀντιληπτέον ἐστίν* Δ.

Ὡς ἰσοδύναμον δὲ πρὸς τὸ *σχεδὸν* λαμβάνεται καὶ τὸ *ὅσον οὐ ὃ μέλλον καὶ ὅσον οὐ παρὼν πόλεμος* Θ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

Περὶ σχημάτων

§ 175. *Σχήμα λόγου* λέγεται ἰδιορρυθμία τοῦ λόγου εἴτε ὡς πρὸς τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν τῶν ὄρων τῆς προτάσεως, εἴτε ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἢ ἐντὸς τῆς περιόδου, εἴτε ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν λεκτικῶν στοιχείων τῶν χρησιμοποιουμένων πρὸς ἔκφρασιν ἑνὸς διανοήματος, εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἐκάστοτε σημασίαν μιᾶς λέξεως ἢ μιᾶς φράσεως.

Τὰ σχήματα λόγου τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ πλεῖστα εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ σχήματα λόγου τῆς νέας γλώσσης, μάλιστα δὲ τὰ ἀπαντῶντα εἰς τὰ λαϊκὰ τραγούδια.

α' Σχήματα γραμματικά

§ 176. *Σχήματα γραμματικά*, ἢτοι σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν, συνήθη εἶναι τὰ ἑξῆς:

1) *Τὸ σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενον*. Κατὰ τοῦτο ἡ συμφωνία ὄρου τινὸς μιᾶς προτάσεως πρὸς σχετικὸν ὄρον τῆς αὐτῆς προτάσεως ἢ περιόδου γίνεται οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γραμματικοῦ τύπου ἐκείνου, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νοουμένου ὑπ' αὐτοῦ. *τὰ μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι διαλεγόμενοι θαμὰ ἐπιμνηνται Σωκράτους* (= οἱ νεανίσκοι οἶδε κλπ.) Πλ. *τὸ στρατόπεδον οὕτως ἐν αἰτία ἔχοντες τὸν Ἄγιν ἀνεχώρουν* (= οἱ ἄνδρες τοῦ στρατεύματος κλπ.) Θ. (Πβ. *ὁ κόσμος φκειάνουν ἐκκλησιᾶς — τρία κοράσια τὸν κερνοῦν κι' οἱ τρεῖς ξανθομαλοῦσες* = τρεῖς κόρες).

2) *Τὸ σχῆμα συμφύσεως*. Οὕτω καλεῖται ἡ ἀνάμειξις δύο διαφόρων συντάξεων εἰς τὸν νοῦν δηλαδὴ τοῦ λέγοντος ἔρχονται ταυτοχρόνως δύο ταυτόσημοι μὲν, ἀλλὰ διάφοροί πως ἔκφρασις τοῦ αὐτοῦ διανοήματος, ἀντι δὲ νὰ λεχθῇ ἢ μία ἐξ αὐτῶν, λέγεται κάτι τι τὸ (*συμπεφυρμένον*, ἢτοι) μεικτὸν ἐξ ἀμφοτέρων. *Ἄλκιβιάδης μετὰ Μαντιθέου ἀπέδρασαν* Ξ. (πβ. Ἄλκιβιάδης

καὶ Μαντίθεος ἀπέδρασαν — Ἐλιβιάδης μετὰ Μαντιθέου ἀπέδρα). τῆς γῆς ἢ ἀρίστη Θ. (πβ. γῆ ἢ ἀρίστη — τῆς γῆς τὸ ἄριστον μέρος). εἴθ' ὠφελές τότε λιπεῖν βίον Εὐρ. (Πβ. εἴθ' ἔλιπες τότε βίον — ὠφελές τότε λιπεῖν βίον). (Πβ. ὁ Γεῶργος μετὸν Πέτρο παίζουν — σκλάβος ραγιάδων ἔπεσες = σκλάβος ραγιάδων ἔγινες — στὰ χέρια ραγιάδων ἔπεσες).

Τὸ σχῆμα συμφύσεως εἶναι συνηθέστατον, εἰς αὐτὸ δὲ ὀφείλονται καὶ πολλὰ ἄλλα σχήματα τοῦ λόγου.

3) Τὸ σχῆμα ἀνακολουθίας ἢ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα. Κατὰ τοῦτο ἐντὸς προτάσεώς τινος ἢ μακρᾶς πως περιόδου τὰ ἐπόμενα δὲν εὐρίσκονται ὑπὸ συντακτικὴν ἔποψιν ἀκόλουθα, ἴτοι ἀποτελοῦντα κανονικὴν συνέχειαν τῶν προηγουμένων. Ὑπάρχει δὲ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα συνήθως εἰς μετοχικὰ συντάξεις. Οὕτω

α') μετοχὴ ἀπόλυτος τίθεται κατ' ὀνομαστικὴν, ἐνῶ κατὰ τὰ κεκανονισμένα (§ 165, 1) ἔπρεπε νὰ τεθῆ αὕτη κατὰ γενικὴν πτώσιν. (Ὅνομαστικὴ ἀπόλυτος. Αὕτη συνήθως ὀφείλεται εἰς σύμφυρσιν): ἐπιπεσὼν τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπεσον Ξ. (πβ. ἐπιπεσῶν... πολλοὺς ἀπέκτεινε — ἐπιπεσόντος αὐτοῦ... πολλοὶ ἔπεσον).

β') συνημμένη ἢ σχετικὴ μετοχὴ (§ 165, 1) ἀναφερομένη εἰς ὄνομα ἐκφερόμενον κατὰ τινὰ τῶν πλαγίων πτώσεων τίθεται εἰς πτώσιν ὀνομαστικὴν. Τοῦτο συνήθως συμβαίνει εἰς μακρᾶς πως περιόδους, ὅταν μετὰ τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ ὀνόματος, εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται αὕτη, παρεμβάλλονται πολλὰ, οὗ ἕνεκα λησιμονεῖται πως ἢ συντακτικὴ συνέχεια τοῦ λόγου, ἢ δὲ συμφωνία τῆς μετοχῆς πρὸς τὰ προηγούμενα γίνεται κατὰ τὸ νοούμενον αἰδῶς μ(ε) ἔχει ἐν πότιμω τυγχάνουσα (ἀντί: τυγχάνουσαν Ἄλλά: αἰδῶς μ' ἔχει = αἰδοῦμαι) Εὐρ. ἐξῆν αὐτῷ μισθῶσαι τὸν οἶκον ἀπηλλαγμένος πολλῶν πραγμάτων (ἀντί: ἀπηλλαγμένω. Ἄλλά: ἐξῆν αὐτῷ = ἐδύνατο οὕτως) Δυσ. Καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια τὰς τε ἄλλας πόλεις... ἄς πρότερον εἶχον, ἐλευθεροῦν, καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἄντιανδρον καὶ κρατυνάμενοι αὐτήν... τὴν Λέσβον κακώσειν (ἀντί: Καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια... κρατυναμένων. Ἄλλά: ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια = διανοοῦντο οὕτοι) Θ.

Σημ. Παραδείγματα ἀνακολούθου σχήματος εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ μετοχῶν, εἶναι π.χ. ἐγὼ δὲν μοῦ ἀρέσουν αὐτὰ. — Ὁ Διαῶκος, σὰν τ' ἀγροίκῃσε, πολὺ τοῦ κακοφάνη κλπ.

4) τὸ Βοιώτιον ἢ Πινδαρικὸν σχῆμα (σύνηθες ἰδίᾳ εἰς τὸν Πίνδαρον). Κατὰ τοῦτο ὑποκείμενον πληθυντικῶς ἀριθμοῦ γ' προσώπου, ἄρσενικῶς ἢ θηλυκοῦ γένους, συντάσσεται μὲ ὄημα ἐνικῶς ἀριθμοῦ. **Μελιγάρους ὕμνοι ὑστέρων ἀρχαῖ λόγων τέλλεται** (ἀντί: *τέλλονται*. Πβ. Ἐπιτικὴν σύνταξιν, § 12, Σημ.).

5) Τὸ σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος. Κατὰ τοῦτο ὅρος τις μιᾶς προτάσεως, δηλῶν ὅλον τι, ἀντὶ νὰ τεθῆ κατὰ γενικὴν διαιρητικὴν (§ 30, 1), ἐκφέρεται ὁμοιοτρόπως πρὸς ἄλλον ἢ ἄλλους ὅρους τῆς προτάσεως, δηλοῦντας μέρος τοῦ ὅλου. **οἱ στρατηγοὶ βραχέα ἕκαστος ἀπελογήσατο** (ἀντί: *τῶν στρατηγῶν ἕκαστος*) Ξ. **τὰς ἀπορίας τῶν φίλων τὰς μὲν δι' ἄγνοιαν ἐπειρᾶτο Σωκράτης γνώμη ἀκείσθαι, τὰς δὲ δι' ἔνδειαν διδάσκων κατὰ δύναμιν ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν** (ἀντί: *τῶν ἀποριῶν... τὰς μὲν... τὰς δέ...*) Ξ. (πβ. *παίρνει τὸν κατήφορο, τὴν ἄκρην τὸ ποτάμι* = τὴν ἄκρην τοῦ ποταμοῦ).

6) Τὸ σχῆμα ἔλξεως ἢ ἡ ἔλξις. Κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο ὅρος τις τῆς προτάσεως **ἐλκεται**, ἥτοι ὑφίσταται συντακτικὴν ἐπίδρασιν ἀπὸ ἄλλου ὅρου τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης σχετικῆς προτάσεως, καὶ ἐκφέρεται ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοῦτον, καὶ οὐχὶ ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ νόημα ἢ ἡ σειρά τοῦ λόγου. Οὕτω

α') τὸ συνδετικὸν ὄημα (§ 7 καὶ § 10) συμφωνεῖ κατ' ἀριθμὸν οὐχὶ πρὸς τὸ ὑποκείμενόν του ἀλλὰ πρὸς τὸ κατηγορούμενον τοῦ υποκειμένου. **αἱ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο** (ἀντί: *ἐκαλέοντο*) Ἡρ.

β') τὸ ὄημα δευτερευούσης προτάσεως τίθεται κατὰ τὴν ἔγκλισιν τοῦ ὀήματος τῆς κυρίας. **ἔρδοι τις, ἣν ἕκαστος εἰδείη, τέχνην** (ἀντί: *ἣν οἶδε — ἢ — ἣν ἂν εἰδῆ*) Ἄρφ. (Πβ. *ἤθελα νὰ ἤμουν ὁμορφος, νὰ ἤμουν καὶ παλληκᾶρι* = νὰ εἶμαι).

Σημ. Περὶ τῆς ἔλξεως τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν ἰδὲ § 54,5.

7) Τὸ σχῆμα ὑπαλλαγῆς. Κατὰ τοῦτο ἐπιθετικὸς τις προσδιορισμὸς ἀνήκων συμφώνως πρὸς τὸ νόημα τοῦ λόγου εἰς γενικὴν (κτητικὴν) προσδιορίζουσαν οὐσιαστικόν τι ἀντὶ νὰ συμφωνῆ συντακτικῶς πρὸς τὴν γενικὴν αὐτήν, συμφωνεῖ (κατὰ πῶσιν) μὲ ἄλλο οὐσιαστικόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ γενικὴ (κτητικὴ) ἐξαρτᾶται. **Θάσιον οἴνου σταμνίον** (= *Θασίου οἴνου*) Ἄρφ. **τοῦμόν** αἷμα πατρὸς ἐπίετε (= *τοῦ ἐμοῦ... πατρὸς κλπ.*) Σοφ. (πβ. *τ' ἀν-*

τρειωμένα κόκκαλα ξεθάψτε τοῦ γονιοῦ σας = τὰ κόκκαλα τοῦ ἀντρειωμένου γονιοῦ σας).

8) Τὸ σχῆμα προλήψεως ἢ ἡ πρόληψις. Κατὰ τοῦτο τὸ ὑποκείμενον ἐξηρημένης προτάσεως ἐλκόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως (*προλαμβάνεται* καὶ) προληπτικῶς τίθεται ὡς ἀντικείμενον τῆς κυρίας προτάσεως: *δημοκρατίαν γε οἶσθα τί ἐστι* (= οἶσθά γε, τί ἐστι δημοκρατία) Ξ. (Πβ. *Σὲ ξέρω, τί ἄνθρωπος εἶσαι. Ποιὸς εἶδε τὸν ἀμάραντο, σὲ τί γκρεμὸ φυτρώνει;*).

β' Σχήματα λόγου σχετικὰ μὲ τὴν θέσιν τῶν λέξεων

§ 177. Προεισαγωγή. Ἡ θέσις τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσαν μας ἦτο γενικῶς εἰπεῖν ἀδιάφορος, ὅπως δύναται νὰ συμπεράνη τις πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τῆς μεγάλης περὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν λέξεων ἐλευθερίας τῆς παρατηρουμένης εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότατον γραπτὸν μνημεῖον τῆς γλώσσης μας. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐκανοπίσθη πως αὕτη κατὰ τὴν ἐκ παραδόσεως προκύψασαν συνήθειαν.

1) *Εἰς προτάσεις κρίσεως*, ὅταν ὁ λόγος εἶναι ὅλως ἀπαθῆς, ἡ θέσις τοῦ ῥήματος συνήθως εἶναι ἐντὸς τῆς προτάσεως, ἡ δὲ συνήθης σειρά τῶν ὄρων αὐτῆς εἶναι α' τὸ ὑποκείμενον, β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ κατηγορούμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ ἢ μετοχικοὶ προσδιορισμοί: *Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Εὐαρχὸς ἀνέστηκε δεκάτην Ἀθηναίᾳ. Τισσαφέρους διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν* Ξ.

Τὰ ῥήματα ὅμως τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ *ἀποφασίζειν* καὶ τὸ ῥῆμα *εἶναι*, ὡς ὑπαρκτικόν, συνήθως τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως: *ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ. Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός* Ξ.

2) Ἡ συνήθης σειρά τῶν ὄρων τῆς προτάσεως μεταβάλλεται, πρῶτον μὲν ὅταν ὁ λόγος ἐκφέρεται μετὰ τινος πάθους καὶ ὄρος τις αὐτῆς ἐξαίρεται καὶ τονίζεται ἰδιαιτέρως (ἔμφασις ἢ διαστολή), δεύτερον δὲ ὅταν ὑπάρχη σειρά προτάσεων εἰς συνεχῆ λόγον καὶ ὄρος τις μιᾶς προτάσεως σχετίζεται μᾶλλον μὲ τὰ προηγούμενα (ὅποτε οὗτος τίθεται πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως) ἢ μᾶλλον

ονομα εἰσαγείν

μέ τὰ ἐπόμενα, (ὁπότε τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς): *Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιαύδε Θ.*

Κατὰ τὰς εἰρημένας περιπτώσεις δύναται νὰ τίθεται α' τὸ ἀντικείμενον, β' τὸ ῥῆμα καὶ γ' τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί: *Ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ Συνενέσιος εἰς χωρίον ἐχυρὸν Ξ.* Ἡ α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς (καθὼς καὶ γενικὴ ἀπόλυτος), β' τὸ ῥῆμα καὶ γ' τὸ ὑποκείμενον: *Ἐνιεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο ἵχνη ἵππων Ξ.* Ἡ τέλος α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς, β' τὸ ὑποκείμενον καὶ γ' τὸ ῥῆμα καὶ τὸ ἀντικείμενον ἢ ἄλλοι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος. *Μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας κλπ. Ξ.*

3) *Οἱ ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί, ὁμοίωπτωτοι ἢ ἑτερόπτωτοι (§ 22 καὶ § 30), κανονικῶς τίθενται μετὰ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον προσδιορίζουν. Χειρῖσοφος Δακεδαιμόνιος. Γλοῦς ὁ Ταμῶ. ἵχνη ἵππων.*

Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ὅμως εἰς τὸν ἀπαθῆ λόγον κανονικῶς τίθεται πρὸ τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ *σοφὸς ἀνὴρ, ὁ σοφὸς ἀνὴρ.* Ἴδὲ καὶ § 59,1 καὶ 2.

4) *Ἐγκλιτικοὶ τύποι ἀντωνυμιῶν καὶ μόρια ἀναφερόμενα εἰς τὸ νόημα ὅλης τῆς προτάσεως συνήθως τίθενται ὅσον τὸ δυνατόν πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς: Εἰ θεοὶ τι δρῶσιν αἰσχρόν, οὐκ εἰσιν θεοὶ Εὐρ. Τότε μοι λέγει ὁ ἀδελφὸς Πλ. οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο Ξ.*

Ἐνεκα τούτου τὸ δυνητικὸν ἂν, ἐπειδὴ συνήθως ἐτίθετο πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως μετὰ τοὺς συνδέσμους *εἰ, ὅτε, ἐπεὶ* κλπ., ἠνώθη κατόπιν μετ' αὐτῶν, καὶ οὕτω προέκυψαν τὰ μόρια *εἰάν, (ἂν, ἦν), ὅταν, ἐπὶν ἢ ἐπὶν,* κλπ.

5) *Εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν γλῶσσαν) εἰς τὴν ἀρχαίαν τὸ ῥῆμα δύναται νὰ ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὴν λέξιν, ἢ ὁποῖα εἰσάγει τὴν δευτερεύουσαν πρότασιν καὶ νὰ τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς: κύνες τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερῶκωσι (=γιατὰ ἀπομακρύνουν τοὺς λύκους κλπ.) Ξ. Ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρους ἐν Σάρδεσιν ἔντηεν ὦν (=Ὅταν ἔγινε αὐτὴ ἡ μάχη, κλπ.) Ξ.*

6) *Δευτερευούσης τινὸς προτάσεως ἡ θέσις ἐντὸς τῆς περιόδου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ εἶδους αὐτῆς. Οὕτω αἱ μὲν εἰδικαὶ προτάσεις καὶ αἱ πλάγαι ἐρωτηματικά, ἐπειδὴ ἐπέχουν θέσιν ἀντικειμένου*

τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τίθενται κατόπιν αὐτοῦ λέγει, ὡς ὑβριστῆς εἰμι Λυσ. *Κῦρος ἤρετο, ὅτι εἶν τὸ σύνθημα* Ξ. Ὅμοιως μετὰ τὴν κυρίαν πρότασιν τίθενται αἱ αἰτιολογικαί, αἱ τελικαὶ καὶ αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, διότι αὗται ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἐπιρρηματικὸν προσδιορισμὸν, τοῦ ὁποίου ἡ θέσις κανονικῶς εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα *τίθημί σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει* Πλ. *κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσι* Ξ. *πολλὴν κραυγὴν ἐποίουν, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν* Ξ.

Ἀντιθέτως δὲ αἱ ὑποθετικαὶ καὶ αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγοῦνται τῆς κυρίας προτάσεως, ὡς δηλοῦσαι κάτιτι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς βᾶσις τοῦ νοήματος αὐτῆς· *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί. εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὅμως.*

Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις κανονικῶς ἀκολουθοῦν μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται· *Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὄρα.* (Ἰδὲ § 149 κ.ε).

Αἱ δὲ χρονικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγοῦνται μὲν, ὅταν δηλοῦν τὸ προτερόχρονον, ἔπονται δέ, ὅταν δηλοῦν τὸ ὑστερόχρονον, προηγοῦνται δὲ ἢ ἔπονται, ὅταν δηλοῦν τὸ σύγχρονον. (Ἰδὲ παραδείγματα § 144 κ.ε).

Μεταβάλλεται δὲ ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω κανονικὴ καὶ συνήθης θέσις τῆς δευτερευούσης προτάσεως, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξαρθῇ τὸ ὑπ' αὐτῆς σημαινόμενον· *ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, καὶ σὺ γνώσει* Ξ. *ὅτι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὄραν θεοὺς τινας* Ξ.

§ 178. Ἐκ τῆς παρὰ τὰ κεκανονισμένα καὶ ἰδιορρύθμου ἐν γένει θέσεως τῶν λέξεων προκύπτουν τὰ ἑξῆς σχήματα λόγου·

1) τὸ ὑπερβατόν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν λέξις τις ἀποχωρίζεται ἀπὸ ἄλλην, μὲ τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται εἰς στενὴν λογικὴν καὶ συντακτικὴν σχέσιν, διὰ τῆς παρεμβολῆς ἄλλης ἢ ἄλλων λέξεων. Οὕτω ἡ ἔννοια τῶν ἀποχωριζομένων λέξεων ἐξαίρεται· *εὖ προᾶγμα συντεθὲν ὄψεσθε* Δ. *μὴ λέγετε, ὡς ὑφ' ἐνὸς τοιαῦτα πέπονθ'* ἢ *Ἐλλὰς ἀνθρώπου* Δ. (πβ. *πίνω τὸ ὠριοστάλαχτο τῆς πλάκας τὸ φαρμάκι*).

2) τὸ πρῶθύστερον. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν σειράν τοῦ λόγου ἐκ δύο τινῶν (πράξεων ἢ ἐννοιῶν ἐν γένει) λέγεται πρῶτον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χρονικῶς καὶ λογικῶς εἶναι δεύτερον· *εἴματα ἀμφιέσασα καὶ λούσασα* Ὅμ. *λέγω τὴν Ἐρεχθίδεω*

τοτε ἀκριβῶς τόσα, ὅσα καὶ τὰ ἐκφραζόμενα ἀντίστοιχα νοήματα. Πλειστάκις παραλείπονται ὅτε μὲν ὀλιγώτερα, ὅτε δὲ περισσότερα λεκτικὰ στοιχεῖα νοούμενα ἔξωθεν, εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως ἢ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας, εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (**Σχῆμα ἐλλείψεως** ἐν γένει ἢ **βραχυλογία**. Ἴδὲ § 17 κ.έ.). Οὐχὶ σπανίως δὲ πάλιν προστίθενται εἰς τὸν λόγον λεκτικὰ στοιχεῖα, χωρὶς διὰ τούτων νὰ ἐκφράζεται νέον τι νόημα ἐπὶ πλέον τῶν ἐκφραζομένων διὰ τῶν ὑπολοίπων λεκτικῶν στοιχείων. Ἐκφράζεται ὁμῶς οὕτω τὸ ὅλον νόημα ζωηρότερον καὶ ἐναργέστερον· τὰς αἰτίας **προὔγραφα πρῶτον** Θ. **ἔσαγαγόντες με ἐς τὸ μέγαρον ἔσω** ἐδείκνυσαν κολοσσούς ξυλίνους Ἡρ. (**Σχῆμα πλεονασμοῦ** ἐν γένει — Πβ. τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου. πάλι τὸ **ξανάπλυνε**).

§ 180. I. *Βραχυλογία*. Κατὰ τὸ σχῆμα τῆς βραχυλογίας

1) λέξις τις ἢ φράσις παραλειπομένη νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων ἀμετάβλητος. (**Σχῆμα ἀπὸ κοινοῦ**)· οὗτος τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ **δέομαι** Πλ. φράζει ἅ τε **δεῖ ποιεῖν** καὶ ἅ **μῆ**. (ἐνν. δεῖ ποιεῖν) Ξ. Ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι; **Οὐ δῆτα**. (ἐνν. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι) Πλ.

2) λέξις τις ἢ φράσις παραλειπομένη νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων ἢ τῶν ἐπομένων οὐχὶ ὅπως ἐκεῖ ἐκφέρεται, ἀλλὰ μεταβεβλημένη (κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἢ τὴν πτώσιν, ἂν εἶναι ὄνομα, κατὰ τὸ πρόσωπον, τὸν ἀριθμὸν, τὴν διάθεσιν κλπ., ἂν εἶναι ὄημα κ.ο.κ.). (**Σχῆμα ἐξ ἀναλόγου**)· ἐξεφόβησαν τοὺς πολλοὺς οὐκ εἰδότας τὰ πρᾶσσόμενα, καὶ ἔφηνον (ἐνν. οἱ πολλοὶ) Θ. οὗτος μὲν ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον **πίνω** (=οὗτος μὲν πίνει κλπ.) Δ. ξυμμαχίαν ἐποίησασθε τοῖς Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων καὶ μὴ αὐτοί, ὥσπερ νῦν, τοὺς πέλας **ἀδικῶσι** (=ὅταν ὑπ' ἄλλων ἀδικῶνται κλπ.) Θ.

Ὅμοίως ἐκ τινος ὀήματος παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως νοεῖται ἀπαρέμφατον τοῦ ἰδίου ὀήματος ἢ μετοχὴ (κατηγορηματικῆ). Οὕτω καὶ αὐτὸς **ἐποιεῖ** καὶ τοῖς ἄλλοις **παρήνει** (ἐνν. ποιεῖν) Ξ. Ἀντίοχος ἀφείς τὸ ἐς **Χίον ἐπλεῖ** ἐς τὴν Καῦνον (=τὸ ἐς Χίον πλεῖν) Θ. Ἀθηναῖοι ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας **δηοῦν** μᾶλλον ἢ τὴν αὐτῶν **ὄρᾶν** (ἐνν. δηουμένην) Θ.

Ὅμοίως ἐκ προηγουμένης λέξεως ἢ φράσεως ἐχούσης ἔννοιαν ἀρνητικὴν νοεῖται ἀντίστοιχος λέξις ἢ φράσις καταφατικὴ· *μηδεὶς θανμάση μου τὴν ὑπερβολήν, ἀλλὰ μετ' εὐνοίας ὃ λέγω θεωρησάτω* (=ἀλλὰ πᾶς τις θεωρησάτω) Δ. *Λύσανδρος καταδύειν οὐδὲν εἶα στρογγύλον πλοῖον· εἰ δέ που τριῆρη ἴδοιεν ὀρμούσαν, ταύτην πειραῖσθαι ἄπλοον ποιεῖν* (=πειραῖσθαι ἐκέλευε) Ξ.

Ὅμοίως ἐκ τινος συνθέτου λέξεως νοεῖται ἡ ἐνυπάρχουσα ἐν αὐτῇ ἀπλῇ λέξις· τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας ὡς ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἶα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν (=καὶ οὐ πρὸς βασιλέα ἰόντας) Ξ. Κορινθίους ἦν ὀλιγαρχία καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν (=καὶ οὗτοι οἱ ὀλίγοι) Ἡρόδ.

3) ἐν ῥῆμα ἔχει δύο τοῦ αὐτοῦ εἴδους προσδιορισμοὺς (ἀντικείμενα ἢ ἐμπρόθετα), ἐνῶ λογικῶς τὸ ῥῆμα τοῦτο ἀρμόζει εἰς τὸν ἓνα μόνον ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὸν ἕτερον ἀρμόζει ἄλλο ῥῆμα σημαῖνον σχετικὴν μὲν ἀλλὰ διάφορον ἐνέργειαν, ἢ τὸ αὐτὸ ῥῆμα μὲ διάφορον σημασίαν· *ἔδουσί τε πίονα μῆλα οἶνόν τ' ἔξαιτον* (=πίνουσί τε οἶνον) Ὅμ. *Θέτις μὲν εἰς ἅλα ἄλτο, Ζεὺς δὲ ἐὼν πρὸς δῶμα* (ἐνν. ἔβη) Ὅμ. *ἐνθ' ἐλέτην δίφρον τε καὶ ἀνέρε· (ἐλέτην δίφρον=ἔγιναν κύριοι τοῦ δίφρον· ἐλέτην ἀνέρε=ἔφόνευσαν τοὺς δύο ἄνδρας)* Ὅμ. (πβ. *νὰ τὸν ποτίσω κρυὸ νερὸ καὶ δροσερὸ χορτάρι*=καὶ *νὰ τὸν ταῖσω δροσερὸ χορτάρι*).

Σημ. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς ἐλλείψεως ὑπάγονται προσέτι τὰ κυρίως ἠητορικά σχήματα τῆς ἀποσιωπῆσεως καὶ τῆς ὑποσιωπῆσεως ἢ παρασιωπῆσεως.

§ 181. II. Πλεονασμός. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ πλεονασμοῦ ἐν γένει ὑπάγονται

1) τὸ σχῆμα ἐκ παραλλήλου. Κατὰ τοῦτο νόημά τι ἐκφράζεται συγχρόνως καὶ καταφατικῶς καὶ ἀρνητικῶς· *ψεύδεται καὶ οὐκ ἀληθῆ λέγει* Λυσ. (πβ. *Σὺ νὰ σωπαίνης καὶ νὰ μὴ μιλήης*).

2) ἡ περίφρασις. Κατὰ τοῦτο τὸ σχῆμα μία ἔννοια, ἐνῶ δύναται νὰ ἐκφρασθῇ διὰ μιᾶς λέξεως, ἐκφράζεται διὰ περισσοτέρων παραστατικώτερον καὶ χαρακτηριστικώτερον· *Ἴτε παῖδες Ἑλλήνων* (=Ἑλληνες) Αἰσχ. *Δήμητρος καρπὸς* (=σίτος) Ξ. (πβ. *Παιδιά Μοραϊτόπουλα*=Μοραῖτες).

3) τὸ σχῆμα ἐν διὰ δυοῖν. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἐκφράζεται διὰ δύο λέξεων συνδεομένων παρατακτικῶς διὰ τοῦ *καὶ* ἢ τοῦ

τε—**καί**, ἐνῶ συμφώνως πρὸς τὸ νόημα ἔπρεπε ἢ μία ἐξ αὐτῶν νάποτελῃ προσδιορισμὸν τῆς ἑτέρας. Οὕτω τὸ ἐν παρίσταται ὡς δύο καὶ ἡ σχετικὴ ἔννοια παρίσταται ἐναργέστερον ὡς παρουσιαζομένη ὑπὸ δύο μορφάς· *τὴν παῖδα ὃ Ἄμασις ἐκόσμησε ἐσθῆτι τε καὶ χρυσῷ* (= ἐσθῆτι χρυσῇ) Ἡρ. *δακνόμενος ὑπὸ τῆς δαπάνης καὶ τῆς φάτνης* (= ὑπὸ τῆς περὶ τὴν φάτνην δαπάνης) Ἄρφ. (πβ. *ἀστροπελέκι καὶ φωτιά νὰ πέση στὴν αὐλή σου* = ἀστροπελέκι πύρινο).

Σημ. Τοῦ σχήματος τοῦ πλεονασμοῦ εἶδη εἶναι καὶ ἄλλα τινὰ σχήματα, κυρίως ἠτορικά, ὡς *ἡ ἀναδίπλωσις, ἡ ἀναστροφή κλπ.*, ὧν ἡ πραγματεία κυρίως ἀνήκει εἰς τὴν *ἠτορικὴν*.

δ' Σχήματα σχετικὰ μετὰ τὴν σημασίαν λέξεων ἢ ὄλων φράσεων

§ 182. Προεισαγωγή. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως εἰς τὴν νέαν, αἱ πλεῖστοι λέξεις λαμβάνονται οὐχὶ πάντοτε μετὰ τὴν αὐτὴν, ἀλλὰ μετὰ διάφορον ἐκάστοτε σημασίαν (*ἤγοῦμαί τι* = προπορεύομαι τινος, *ἤγοῦμαί τινος* = ἄρχω τινός, *ἤγοῦμαι νικᾶν* = νομίζω ὅτι νικᾶ).

Ἐκ τῶν διαφορῶν σημασιῶν λέξεώς τινος μία λέγεται *πρώτη* ἢ *ἀρχικὴ* ἢ *κυρία* σημασία (π.χ. *φύλλον* δένδρου), αἱ δὲ ἄλλαι λέγονται *δευτερεύουσαι* ἢ *μεταφορικαὶ* σημασίαι (*φύλλον* τετραδίου, *φύλλον* θύρας, κλπ.).

Ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων γίνεται κατὰ τρεῖς κυρίους τρόπους·

1) ἡ σημασία τῆς λέξεως *εὐρύνεται*, ἥτοι ἐπεκτείνεται μεταδιδομένη ἀπὸ μίαν ἔννοιαν καὶ εἰς ἄλλην ἢ ἄλλας διὰ τινὰ ὑπάρχουσιν ὁμοιότητα μεταξὺ τῶν δύο ἐννοιῶν. (Τὸ *φύλλον* χάριτος ἔχει ἔκτασιν καὶ σχετικὴν λεπτότητα, ὅπως τὸ *φύλλον* δένδρου. Συνήθως ὅστις *ἠγείται*, ἥτοι προπορεύεται ἄλλων, οὗτος *ἀρχει* αὐτῶν).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας τῶν λέξεων λέγεται σχῆμα *μεταφορᾶς* ἢ *μεταφορά*, διότι ἡ μεταβάλλουσα σημασίαν λέξις τρόπον τινὰ *μεταφέρεται* ἀπὸ τὴν μίαν ἔννοιαν εἰς τὴν ἄλλην.

Πολλάκις δὲ ἡ μεταφορὰ τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως ἀπὸ μιᾶς

ἐννοίας εἰς ἄλλην ὅλως διαφόρου φύσεως γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει ἀσημάντου ὁμοιότητος αὐτῶν, καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὑπάρχει **σχῆμα καταχρήσεως ἢ κατάχρησις** *στόμα ποταμοῦ, ὀφθαλμὸς κλήματος ἀμπέλου, γέροντες πρίνινοι* (= πουρναρήσιοι, ἦτοι λίαν εὐρωστοί) Ἄρφ. (πβ. *δόντια* χτενιοῦ, *χέρια* σιδερένια = πολὺ δυνατά).

2) ἡ σημασία μιᾶς λέξεως **στενοῦται**, ἦτοι περιορίζεται. Ἐνῶ δηλαδή ἀρχῆθεν ἡ λέξις αὕτη ἐκφράζει τὰς ἐννοίας πολλῶν ὁμοειδῶν ὄντων, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται, ἵνα δηλοῖ εἰδικῶς ἓν τι μόνον ὠρισμένον ἐκ τῶν ὁμοειδῶν τούτων ὄντων· τὸ ἄστν = αἱ Ἀθῆναι, ἐνῶ ἀρχῆθεν ἄστν = πόλις ἐν γένει. ὁ *ἰσθμὸς* = ὁ ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου, ἐνῶ ἀρχῆθεν διὰ τῆς λέξεως ταύτης δηλοῦται πᾶς ἰσθμὸς. (πβ. Ἡ *Πόλις* = ἡ Κωνσταντινουπόλις. ὁ Ἅγιος = ὁ Ἅγιος Σπυρίδων ἐν Κερκύρα, ὁ Ἅγιος Διονύσιος ἐν Ζακύνθῳ, κ.τ.τ.).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως καλεῖται **σχῆμα κατ' ἐξοχήν**, ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν ἡ λέξις, ἐνῶ ἀρχῆθεν λαμβάνεται περὶ πολλῶν ὁμοειδῶν, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται περὶ ἑνὸς μόνου ἐξ αὐτῶν (κατ' ἐξοχήν, ἦτοι) **ἐξαιρητικῶς**.

3) ἐνίοτε ἡ σημασία μιᾶς λέξεως φαίνεται ὅτι **φθείρεται**, ἐκπίπτει, ἦτοι ἐνῶ ἐξ ἀρχῆς ἡ λέξις αὕτη σημαίνει κάτιτι καλόν, καταλήγει νὰ σημαίνει κατόπιν κάτιτι κακόν· *εὐήθης* = μωρός, ἐνῶ ἀρχῆθεν *εὐήθης* = ὁ ἔχων καλὸν ἦθος, ἀγαθός, ἄδολος ἄνθρωπος· (πβ. *ἀγαθός* ἢ *ἀγαθούλης* = κουτός).

Σημ. Ἡ κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων ἔχει λόγον ψυχολογικόν, ἦτοι τὴν μικρὰν ἢ μεγάλην ὁμοιότητα μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐννοιῶν, καὶ γίνεται εὐθύς ὡς παρασχεθῆ ἀφορμὴ νὰ ὀνομασθῆ νέον τι πρᾶγμα ἢ νὰ χαρακτηρισθῆ πρόσωπόν τι ἢ πρᾶγμα παρουσιάζον ὁμοιότητά τινα πρὸς ἄλλο τι γνωστὸν καὶ ὀνομασμένον ἥδη.

Ἡ δὲ κατὰ τοὺς δύο τελευταίους τρόπους μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων δὲν εἶναι ἔργον τῆς στιγμῆς, ἦτοι δὲν γίνεται ἀμέσως, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ ἢ μὲν διὰ τῆς στενώσεως διὰ λόγους ἱστορικούς, γεωγραφικούς, κοινωνικούς κλπ., ἢ δὲ διὰ τῆς φθορᾶς διὰ ψυχικὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι συνήθως ἀρετὴν τινα τῶν ἄλλων θέλουν νὰ ἀποδίδουν εἰς ψυχικόν τι ἐλάττωμα καὶ εἰς ἔλλειψιν αὐτῶν πνευματικῆν. Οὕτω α' ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τῆς Ἀττικῆς, προκειμένου περὶ τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, συχνὰ μετεχειρίζοντο τὰς φράσεις *ἐρχομαι εἰς τὸ ἄστν*,

ἔρχομαι ἐκ τοῦ ἄστεως, ἔνεκα δὲ τῆς ἀντιθέσεως τῶν κομῶν αὐτῶν πρὸς τὰς Ἀθήνας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἄστει, ἦτοι πόλις, εὐκόλως ἠγνόουν, περὶ τίνος ἄστεως ἐπρόκειτο, κατήντησε κατόπιν ὥστε καὶ παρ' αὐτῶν καὶ παρὰ τῶν γειτόνων των, καὶ τέλος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐν γένει, νὰ λαμβάνεται ἡ λέξις τὸ ἄστει ὡς ἰσοδύναμον μὲ τὴν λέξιν Ἀθῆναι. Ὁμοίως β') ἐπειδὴ παρετηρήθη ὅτι οἱ εὐήθεις (=οἱ ἀγαθοὶ κατὰ τὸ ἦθος) ἀνθρώποι εἶναι συνήθως ἀπονήρευτοι καὶ εὐκόλως ὑποκείμενοι εἰς ἀπάτην, κατέληξεν ὥστε νὰ ὀνομάζωνται οὕτω κατόπιν οἱ ἄπλοῖ τὸν νοῦν καὶ μωροί.

§ 183. Ἐκ τῆς ποικίλης σημασιολογικῆς χρήσεως τῶν λέξεων ἢ φράσεων προκύπτουν τὰ σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν αὐτῶν σχήματα, ἦτοι οἱ διάφοροι λεκτικοὶ τρόποι.

1) Τὸ σχῆμα κατὰ συνεκδοχὴν ἢ ἡ συνεκδοχή. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') τὸ ἐν ἀντὶ τῶν πολλῶν ὁμοειδῶν Ὁ Συρακόσιος πολέμιος τῷ Ἀθηναίῳ (=οἱ Συρακόσιοι—τοῖς Ἀθηναίοις) Θ. (πβ. Χαίρεται ὁ Τοῦρκος στᾶλογο κι' ὁ Φράγκος στὸ καράβι).

β') τὸ μέρος ἐνὸς ὅλου ἀντὶ τοῦ ὅλου ἢ τὰνάπαλιν ἔθι στέγης εἶσω (=οἰκίαν) Σοφ. (πβ. κάθε κλαδι καὶ κλέφτης = κάθε δένδρο κλπ.).

γ') ἡ ὕλη ἀντὶ τοῦ ἐκ τῆς ὕλης ταύτης κατεσκευασμένου κατέθεντο τὸν σίδηρον (=τὰ ὄπλα) Θ. (πβ. νὰ τρώῃ ἡ σκοουριά τὸ σίδηρο καὶ ἡ γῆ τὸν ἀντρειωμένο).

δ') τὸ παράγον τι ἀντὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ παραγομένου πλησον κρατῆρα μελίσης (=μέλιτος) Σοφ.

2) Ἡ μειωνυμία ἢ ὑπαλλαγή. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') ὁ ποιήσας τι ἐν γένει ἀντὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ποιηθέντος Ὅμηρος, Ἡσίοδος (=τὰ ἔπη τοῦ Ὁμήρου, τοῦ Ἡσιόδου). Δημοσθένης (=οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους). (πβ. ὁ Σολωμός, ὁ Βαλαωρίτης =τὰ ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ, κλπ.).

β') ὁ ἐφευρών τι ἢ κύριος πράγματός τινος ἀντὶ τοῦ πράγματος τούτου σπλάγγνα ὑπέιρεχον Ἡφαιστειο (=τοῦ πυρός, τοῦ ὁποίου θεοῦ ἐνομιζέτο ὁ Ἡφαιστος) Ὅμ.

γ') τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου ἢ τὰνάπαλιν ἐς δάκρυα ἔπεσε τὸ θῆτηρον (=οἱ θεαταὶ) Ἡρ. ἐπυρθανόμην τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐλθὼν εἰς τὸν χλωρὸν τυρὸν (=εἰς τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς, ὅπου πωλοῦν τὸ χλωρὸ τυρὶ) Λυσ. (πβ. νὰ γευτοῦν πολλῶν λογίων τραπέζι =φαγητά).

δ') τὸ ἀφηρημένον ἀντὶ τοῦ ἀντιστοίχου συγκεκριμένου ὀνόματος ἢ ἀντὶ ἐπιθέτου, καὶ τὰνάπαλιν *νεότης πολλή ἦν ἐν Πελοποννήσῳ* (= νέοι ἄνδρες) Θ. *δηλική ἐστὶν ἐμοί* (= ὀμηλιξ) Ὅμ. *λῆρος* (= ληρώδης, φλύαρος) Πλ. (πβ. τὸ σπαθὶ τῷχει καμάρῳ ἢ λεβεντιά = οἱ λεβέντες. εἴμαστε μὰ ἡλικία μὲ τὸν Πέτρος).

3) Ἡ ἀντονομασία. Κατὰ τοῦτο ἀντὶ κυρίου τινὸς ἢ προσηγορικοῦ ὀνόματος λαμβάνεται συνώνυμός τις ἢ ἰσοδύναμος λέξις ἢ περιφρασις, ἥτοι λαμβάνεται

α') τὸ πατρωνυμικόν· *Πηλείδης* = ὁ Ἀχιλλεύς. *Ἀτρεΐδαι* = ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Μενέλαος.

β') περιφρασις δηλοῦσα τὴν καταγωγὴν ἢ μίαν σπουδαιότητα καὶ γνωστοτάτην πράξιν ἢ ιδιότητα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος προσώπου· *ὦ παῖ Ἰππονίκου* (= ὦ Καλλία) Πλ. *ὁ τῆς Τροίας πορθητῆς* (= ὁ Ὀδυσσεύς). *βίη Ἡρακλεΐη* (= ὁ ἰσχυρὸς Ἡρακλῆς) Ὅμ. (πβ. τοῦ λόγου σου = σύ. ἢ ἐξοχότης σου = σὺ ἐξοχώτατε).

4) Ἡ ἀντίφρασις. Κατὰ τοῦτο ἔννοιά τις ἢ νόημά τι ἐκφράζεται οὐχὶ διὰ τῆς κυρίας λέξεως ἢ φράσεως, ἀλλὰ δι' ἄλλης τινὸς ἐχούσης παρομοίαν σημασίαν ἢ καὶ ἐναντίαν. Εἶδη τοῦ σχήματος τῆς ἀντιφράσεως εἶναι

α') ἡ λιτότης. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐκφράζεται τι διὰ τοῦ ἐναντίου ἀρνητικῶς, οὕτω δὲ λέγεται μὲν κάτι τι τὸ ἔλασσον, ὑποδηλοῦται ὅμως τὸ μεῖζον· *οὐχ ἦκιστα* (= μάλιστα). *οὐκ ἀγνοῶ* (= γιγνώσκω καλῶς).

β') ἡ εἰρωνεία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ προσποιήσεως χρησιμοποιεῖ τις λέξεις ἢ φράσεις ἐχούσας ὅπως διάφορον ἢ ἐναντίαν ἔννοιαν ἐκείνων, τὰ ὅποια ἔχει κατὰ νοῦν, ἵνα ἀστειευθῇ ἢ σκώψῃ ἢ χλευάσῃ ἄλλον τινά· *ὡς ἡδὺς εἶ* (ἀντί: *ὡς ἀηδὴς εἶ*) Πλ.

γ') ὁ εὐφημισμός. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἕνεκα φόβου, προερχομένου συνήθως ἐκ προλήψεώς τινος ἢ δεισιδαιμονίας, ἄνευ προσποιήσεως χρησιμοποιεῖ τις λέξεις ἢ φράσεις ἐχούσας καλὴν καὶ εὐδοίων ἢ ἄχρουν σημασίαν ἀντὶ τῶν ἐναντίων· *Εὐμενίδες* (= αἱ Ἐρινύες), *Εὐξείνους πόντος*. (πβ. τὸ *γλυκάδι* = τὸ ξίδι. τὸ *καλὸ σπυρὶ* = ὁ ἀνθραξ).

Συνήθης εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ὁ. *πάσχειν* ἀπλῶς ἀντὶ τῶν ὀνημάτων *τελευτᾶν*, *ναυαγεῖν*, *ἠτιᾶσθαι* κττ. *μή τι ναῦς πάθῃ* (= μὴ ναυαγήσῃ) Εὐρ. (Ὅμοίως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν).

5) Ἡ ὑπερβολή. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ τινος χάριτος λέγει τις κάτι τι ὑπερβαῖνον τὸ ἀληθές καὶ τὸ σύνηθες, ἵνα οὕτω παραστήσῃ σχετικόν τι νόημα ζωηρότατα καὶ ἐναργέστατα· *πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ πᾶς χρόνος οὐχ ἱκανὸς λόγον ἴσον παρασκευάσαι τοῖς τούτων ἔργοις* Λυσ. (πβ. σὰ δυνὸ βουνὰ εἶναι οἱ πλάτες του, σὰν κάστρο ἢ κεφαλή του).

6) Ἡ ἀλληγορία. Κατὰ τοῦτον τὸν λεκτικὸν τρόπον μετὰ χάριτος χρησιμοποιεῖ τις μεγάλας καὶ τολμηρὰς μεταφορὰς οὕτως, ὥστε νὰ φαίνεται λέγων ὅλως ἄλλα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχει κατὰ νοῦν· *κυάμων ἀπέχεσθαι* (= μὴ πράττειν τὰ πολιτικά. Οἱ κύαμοι ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν κλήρωσιν τῶν ἀρχόντων). *μὴ γεύεσθαι μελανούρων* (= μὴ ὁμιλεῖν κακοῖς ἀνθρώποις). Πυθαγόρου λόγια. (πβ. *Ἄναψε ὁ γυαλὸς καὶ κήκεαν τὰ ψάρια* φράσις λεγομένη περὶ ἀνθρώπου καταληφθέντος ἀπὸ μεγάλην ὀργὴν — *Τᾶσπρισε τὰ γένεια του ὁ Ἅϊ-Νικόλας* = Ἐχιόνισε τοῦ Ἁγίου Νικολάου).

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

(ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗΝ ΣΕΙΡΑΝ)

- Αιτιατική*, σελ. 18, § 29,3—μετά ούσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 26, § 37—μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 27, § 40—αιτιατική ἀπόλυτος, σελ. 150, § 166.
- Ἀντικείμενον*, σελ. 44, § 62 κ.έ.—ἐσωτερικὸν ἢ σύστοιχον, σελ. 47, § 67, 2 κ.έ.
- Ἀντωνυμῖαι*, σελ. 27, § 41 κ.έ.
- Ἀπαρεμφατική σύνταξις*, σελ. 139, § 158.
- Ἀπαρέμφατον*, σελ. 137, § 134 κ.έ.
- Ἀπρόσωπα ῥήματα*, σελ. 142, § 161.
- Ἄρθρον*, σελ. 39, § 55 κ.έ.
- Ἄρνητικά μόρια (οὐ, μή)*, σελ. 154, § 169, κ.έ.
- Ἄττική σύνταξις*, σελ. 7, § 12 Σημ.
- Γενική* (καθαρά ἢ ἀφαιρετική), σελ. 18, § 29, 4-5—κατηγορηματική, σελ. 9, § 15, β'—μετά ούσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 19, § 30 κ.έ.—μετά ἐπιρρημάτων, σελ. 26, § 38.
- Γενική ἀπόλυτος*, σελ. 148, § 165, 1 καὶ σελ. 151, § 166, 2, Σημ.
- Δίπλωτα ῥήματα* ἰδὲ ῥήματα.
- Δοτική* (καθαρά, ὀργανική, τοπική), σελ. 18, § 29, 6, 7, 8—μετά ούσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 25, § 36—μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 26, § 39.
- Δοτική προσωπική*, σελ. 51, § 72.
- Δυνητική εὐκτική*, σελ. 94, § 116, 2—ὀριστική, σελ. 92, § 114, 2.
- Δυνητικὸς ἄν*, σελ. 94, § 116, 2, Σημ. β'.
- Ἐγκλίσεις*, σελ. 91, § 113, κ.έ.—εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις, σελ. 91, § 114 κ.έ.—εἰς τὰς ἐξηρημένους προτάσεις, σελ. 115, § 136 κ.έ.
- Ἐλλειψις*, σελ. 10, § 18 κ.έ.—σελ. 164, § 179 κ.έ.
- Ἐλξις*, σελ. 160, § 176, 6.
- Ἐπεξήγησις*, σελ. 12, § 22, 2 κ.έ.
- Ἐπίθετα ῥηματικά*, σελ. 152, § 167.
- Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί*, σελ. 14, § 25 κ.έ.
- Ἐπιρρήματα*, σελ. 26, § 38 κ.έ. σελ. 65 § 90.
- Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί*, σελ. 62, § 76 κ.έ.
- Ἐπιφωνήματα*, σελ. 26, § 38, 2—σελ. 81, § 97.

- Ἐρωτήσεις εὐθείαι, σελ. 96, § 119—πλάγαι, σελ. 129, § 148.
- Εὐκτική τοῦ πλάγιου λόγου, σελ. 95, § 116, 4, Σημ. 3.
- Θέσις λέξεων, σελ. 161, § 177 κ.έ.
- Κατηγορήμα, σελ. 5, § 6, 2.
- Κατηγορούμενον, σελ. 5, § 7, 2 — ἐπιρρηματικόν, προληπτικόν, σελ. 6, § 10, 4, Σημ.
- Κῶλον, σελ. 4, § 5, Σημ.
- Λεκτικοὶ τρόποι, σελ. 169, § 183.
- Μέσα ῥήματα· ἰδὲ ῤήματα.
- Μετοχή, σελ. 144, § 162 κ.έ.— ἐπιθετική, σελ. 144, § 163— ἐπιρρηματική, σελ. 148, § 165 —κατηγορηματική, σελ. 144, § 161 κ.έ.—ἐπιρρηματική ἀπόλυτος ἢ συννημένη, σελ. 148, § 165, 1.
- Ὀνομαστική, σελ. 17, § 29, 1 — ὀνομαστική ἀπόλυτος, σελ. 159, § 176, 3, α'.
- Ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 12, § 22, κ.έ.
- Παθητικά ῥήματα· ἰδὲ ῤήματα.
- Παράθεσις, σελ. 12, § 22, κ.έ.
- Παραθετικά, σελ. 21, § 32, κ.έ.
- Περίοδος, σελ. 4, § 5, 2, Σημ.
- Πλάγιος, λόγος, σελ. 134, § 152, κ.έ.
- Πλεονασμός, σελ. 166, § 181 — ἄρνήσεων, σελ. 155, § 172, 2, Σημ.
- Προθέσεις, σελ. 66, § 91 κ.έ.
- Προσδιορισμοί, ὀνομαστικοί (ἐπιθετικοί, κατηγορηματικοί, κλπ.), σελ. 12, § 22, κ.έ.—ἐπιρρηματικοί, σελ. 62, § 86, κ.έ.
- Προτάσις καὶ εἶδη αὐτῆς, σελ. 3, § 2 κ.έ.
- Προτάσεις κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι, σελ. 4, § 5, 1—σελ. 102, § 122 κ.έ.—δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρητημέναι, σελ. 4, § 5, 2—σελ. 115, § 136 κ.έ.—αἰτιολογικαί, σελ. 115, § 138—ἀναφορικαί, σελ. 131, § 149 κ.έ.—ἀποτελεσματικαί, σελ. 126, § 146—εἰδικαί, σελ. 115, § 136—ἐνδοιαστικά, σελ. 127, § 147—παραχωρητικά, σελ. 123, § 143—τελικαί, σελ. 117, § 139—ὑποθετικά, σελ. 119, § 140—χρονικαί, σελ. 124, § 144.
- Πτώσεις, σελ. 17, § 29—πτώσεις πλάγαι ἐπιρρηματικῶς, σελ. 62, § 87 κ.έ.
- ῤήμα συνδετικόν, σελ. 5, § 7, 2 —σελ. 6, § 10.
- ῤήματα ἐνεργητικά (ἀμετάβατα, μεταβατικά), σελ. 43, § 61 κ.έ.—μέσα, σελ. 56, § 80 κ.έ.—παθητικά, σελ. 59, § 81 κ.έ.—οὐδέτερα, σελ. 61, § 85—ῥήματα μονόπτωτα, σελ. 46, § 67, κ.έ. δίπτωτα σελ. 53, § 73 κ.έ.
- ῤηματικά ἐπίθετα, σελ. 152, § 167.
- Σύγκρισις (ὑπεροχῆς ἢ ἀντιθέσεως), σελ. 23, § 34.
- Σύμφυρσις, σελ. 158, § 176, 2.
- Συμφωνία ὄρων προτάσεως, σελ. 7, § 12 κ.έ.
- Σύνδεσις προτάσεων (εἶδη αὐ-

της), σελ. 99, § 121 — κατά
παράταξιν, σελ. 4, § 5, 1, σελ.
102, § 122 κ.έ. — καθ' ὑπότα-
ξιν, σελ. 4, § 5, 2, σελ. 115,
§ 136 κ.έ.

Σύνδεσμοι συνδέοντες κατά πα-
ράταξιν, σελ. 102, § 122 κ.
έ. — καθ' ὑπόταξιν, σελ. 115,
§ 136 κ.έ.

Συνθετικοὶ λόγοι, σελ. 99, § 121
κ.έ.

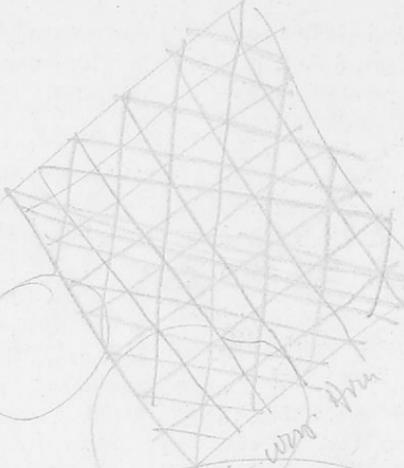
Σχήματα (λόγου) σελ. 158, §
175 κ.έ. — γραμματικά, σελ.
158, § 176 — θέσεως λέξεων,
σελ. 161, § 177 κ.έ. — πλη-

ρότητος τοῦ λόγου, σελ. 164,
§ 179 — σημασίας λέξεων ἢ
φράσεων, σελ. 167, § 182
κ.έ.

Ὑποκείμενον, σελ. 5, § 6, 1. —
ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικήν,
σελ. 140, § 159.

Χρόνοι, σελ. 82, § 99 κ.έ. — ση-
μασία αὐτῶν εἰς τὴν ὀριστι-
κήν, σελ. 84, § 101 κ.έ. — εἰς
τὰς ἄλλας ἐγγλίσεις, σελ. 98,
§ 120.

Ως, σελ. 66, § 90, 2, ζ' καὶ Σημ.
α' καὶ β'.

Γνωστική

Γνωστική
Οριζόντιο

Οριζόντιο
Προβλεπόμενη

Προβλεπόμενη
Παρατηρημένη
Ποσοστά

Οριζόντιο
Οριζόντιο
Παρατηρημένη

αυγούστου 1940
Ελευθερία ή θάνατος
αυγούστου 1940
Ελευθερία ή θάνατος

αυγούστου
1940

Ολοκλήρωση

Ολοκλήρωση

Την καμύση...

1940

1940

1940

1940

1940

1940

1940

1940

1940

1940

αυγούστου 1940

1940

1940

1940

αυγούστου 1940

αυγούστου 1940

1940

1940

1940

1940

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῆ 27/7/1931

Ἀριθ. πρωτ. 34912

Πρὸς

τὸν Ἐκδοτικὸν Οἶκον Ἰω. Δ. Κολλάρου καὶ Σίας

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι δι' ἡμετέρας ταυταρτίθιμου πράξεως ἐκδοθείσης τὴν 10 Ἰουλίου ἔ.ἔ. καὶ δημοσιευθείσης τὴν 16^{ην} τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 89 φύλλον τοῦ τ. Β' τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἐνεκρίθη συμφώνως πρὸς τὸν νόμον 3438 τὸ ὑφ' ὑμῶν ὑποβληθὲν πρὸς κρίσιν βιβλίον τοῦ Ἀχιλ. Τζαριζάνου ὑπὸ τὸν τίτλον «*Συντακτικὸν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης*» διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν γυμνασίων διὰ μίαν πενταετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικῶν ἔτος 1931-1932 ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν ληφθοῦν ὑπ' ὄψει καὶ ἐκτελεσθῶν αἱ τροποποιήσεις αἱ ὁποῖαι ὑπεδείχθησαν ὑπὸ τῆς οἰκείας ἐπιτροπῆς διὰ τῆς αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως.

Ὁ ὑπουργὸς
Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Ὁ τμηματάρχης
Κ. ΚΑΜΠΕΡΗΣ

ΑΡΘΡΟΝ 6^{ΟΝ} ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟΥ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ

«*Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμῆσεως τῶν ἐγκεκριμένων διδακτικῶν βιβλίων*»

Τὰ διδακτικά βιβλία τὰ παλούμενα μαζράν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 15% τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἀνευ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς, καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ἔξωφύλλου ἢ τῆς τελευταίας σελίδος τούτου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἀρθρον.